

สารคดีเชิงประวัติศาสตร์

นายปรีดี พนมยงค์ กับ

พลพลพระชนมร์.8

โดย อนันต์ อมรรตัย

สำนักพิมพ์ จิรวรรณนุสรณ์

www.pridi-phoonsuk.org

Change**Fusion** **OPENBASE**.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

นายปรีดี พนมยงค์
กับ
แผนปลงพระชนม์ร.๘

๑๘๕๔
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๗

พมพกรท ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖

สำนักพิมพ์
จิรพรรณสรณ์

จัดทำโดย บริษัท เกล็ดไทย

303/7 ขอยสนัฒนาการ

ถนนนเรศ , บางรัก

โทร. 2332382

พิมพ์ อรรถสิทธิ์การพิมพ์

๔๕๒/๖๘-๖๙ ขอยัดบางพลัดใน

นายปรีดี พนมยงค์
กับ

แผนปลงพระชนม์ร.8

คำนำ

ข้าพเจ้าเขียน “ใครปลงพระชนม์ในหลวงอานันท์” เมื่อปี พ.ศ. 2517 ปรากฏว่าขายหมดไปในระยะเร็ววัน แสดงว่าหนังสือเล่มนี้ได้รับความสนใจจากนักอ่าน โดยเฉพาะประชาชนที่กังขาในตัวของนายปรีดี พนมยงค์ ว่าบริสุทธิ์หรือไม่เพียงใด เพราะก่อนหน้านี้ได้มีหนังสือเกี่ยวกับ “กรณีสวรรคตของในหลวงอานันท์” ออกมาถึง 2 เล่ม

เล่มหนึ่งเป็นของนายแพทย์สรโรจ แสงวิเชียร ซึ่งกล่าวกันว่าหนังสือเล่มนี้ได้ให้ทัศนะทางการแพทย์ต่อการสวรรคตของในหลวงอานันท์อย่างถูกต้อง แต่ก็ผิดในทางการเมือง เพราะนายแพทย์สรโรจเก็บข้อความทางการเมืองตามหนังสือต่าง ๆ ที่มีอยู่ เขียนไว้มากมายผิด และมีอคติต่ोनายปรีดี พนมยงค์ ที่อคติอาจจะเป็นเพราะนายแพทย์สรโรจเก็บข้อมูลมาจากฝ่ายตรงข้าม หรือ

ได้รับการบอกเล่ามาจากฝ่ายที่อ้างการทำลายนายปรีดี พนมยงค์ เพราะในระหว่างที่เกิดการสวรรคตนั้นหมอสรใจคงยังเล็กอยู่ มาก มากจนไม่พอที่จะซึ่งวิถีทางการเมืองขณะนั้น

ขณะนี้ไม่ทราบว่ามีหมอสรใจ ยังจะมีมิต่อการได้เขียน “กรณีสวรรคต ๑ มิถุนายน ๒๔๘๙” อยู่อีกหรือไม่

อีกเล่มหนึ่งเขียนโดย ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ ซึ่งหนังสือเล่มนั้น ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ได้เขียนขึ้นในฐานะคนเท่าไม่ถึงการ เพราะเคยเป็นทาสของศักดินามาก่อน จึงมองนายปรีดี พนมยงค์ ในทางลบ และ นายปรีดี พนมยงค์ได้ฟ้องร้องต่อศาลเพื่อหาข้อถูกต้องทางประวัติศาสตร์ ซึ่งในที่สุด ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ก็ยอมแพ้ขอขมาต่อท่าน

และอีกหลายคนที่เขียนเรื่องข้องแฉถึงนายปรีดี พนมยงค์ ในกรณีสวรรคตนี้ และถูกนายปรีดี พนมยงค์ ฟ้องร้อง ในกรณีเดียวกัน ที่สุดท้ายก็ต้องยอมแพ้ขอขมาต่อท่าน

แล้วข้าพเจ้าก็ได้เขียนเรื่อง “ใครปลงพระชนม์ในหลวง อานนท์ฯ” ขึ้นในฐานะที่เติบโตอยู่ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ และที่สำคัญคือ ได้เคยอ่านบันทึกของพระยาสุรยุทธ์เสนีย์ ฉบับตัวจริง ก่อนที่จะถูกนำเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ “สารเสรี” ในปลายยุคของ

การสนอำนางของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มาก่อน

ในบันทึกทั้ง 37 ฉบับนั้นแม้จะมีได้ระบุว่าใครคือผู้ปลงพระชนม์ หรือใครเป็นผู้วางแผน แต่บันทึกนั้นก็ได้ระบุชัดถึง การปลุกปั่นพยานเท็จ เมื่อพลโทผิน ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) นำคณะทหารขับไล่รัฐบาลหลวงธำรงรั้ง และนายปรีดี พนมยงค์ ได้มอบให้นายควง อภัยวงศ์ (หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์) จัดตั้งรัฐบาล และเสนาบดีคณะเสนาบดี โดยเรียกเอาพระพินิจชนคดีหน่วยตำรวจนอกราชการ (พี่ชายของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช) กลับเข้ารับราชการทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการสอบสวนคดีสวรรคต และได้สั่งจับพระยาสรวุทธเสนีย์และอีกหลายคนเป็นผู้ต้องสงสัย

บันทึกนั้นระบุว่า พระพินิจชนคดี ได้ปั่นพยานเท็จด้วยพฤติการณ์ต่าง ๆ และวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะนำเอานายตี ศรีสุวรรณ ซึ่งไม่เคยรู้จักพระยาสรวุทธเสนีย์เลยเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นพยานเอก

ประกอบกับเหตุผลทางการเมือง และความตระบัดสัตย์ของคณะรัฐประหาร 90 ซึ่งบันทึกทายาทของพวกรัฐประหาร 90 ได้กลายเป็นเศรษฐกิจมีเงินนับร้อยนับพันล้าน ทำให้กลับต้องพิจารณา

ถามกันว่า นายปรีดี พนมยงค์และคณะรัฐประหาร 90 กับนาย
ปรีดี พนมยงค์นั้นบริสุทธิ์ยุติธรรม รักษาประชาธิปไตยมากกว่า
ใคร ก็ให้ความชัดเจนว่า ตลอดชีวิตของนายปรีดี พนมยงค์
นับแต่รับราชการมาจนเป็นผู้นำอภิวัฒน์ 75 จนถึงวาระสุดท้าย
ของชีวิตนั้น ท่านมิได้มีประวัติหมองในการฉ้อราษฎร์บังหลวง
ไม่เคยกอบโกย กิดโกง ซึ่งแตกต่างกับคณะรัฐประหาร 90 โดย
สิ้นเชิง เพราะคณะรัฐประหาร 90 นั้น ทั้งฉ้อราษฎร์ และ
บังหลวง ทั้งกอบโกย และสร้างความสกปรกให้แก่ประวัติศาสตร์
ของชาติ เอากรณีสวรรคตบังหน้าใส่ไคล้ ทำลายล้างนายปรีดี
พนมยงค์ เพื่อหวังประโยชน์ และอำนาจ ได้สร้างอำนาจเผด็จ
การขึ้นในเวลายาวนาน กดขี่ข่มเหงราษฎรที่ได้รับความเดือด
ร้อนผ่านนักการเมืองที่เคยเป็นศัตรู ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
เสียหลายสิบคน ซึ่งอาจเรียกได้ว่า ที่คณะรัฐประหาร 90
ครองเมืองนั้นเป็นยุคทมิฬโดยแท้

กฎในข้อที่คนเรามีถูกย่อมมีผิด ผิดก็ตรงที่นักการเมืองที่
สนับสนุนนายปรีดี หลายคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และผิดที่
นายปรีดีมิได้เหลียวแลกองทัพ ไม่ปรับปรุงและไม่บำรุงขวัญ
ทหารเมื่อสงครามสงบลงแล้ว และเสรีไทยบางคนก็ทำตัวมีอำนาจ

เหนือทหาร เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความบกพร่องของนายปรีดี
พนมยงค์ ระหว่างที่มีอำนาจอยู่^{๕๕}ทงสน

แต่คณะรัฐประหาร ๑๐ ก็ได้ประพฤติเกินกว่าเหตุที่ได้
นำเอากรณีสวรรคตเข้ามาเป็นหัวหอกในการกำจัด นายปรีดี
พนมยงค์ แต่การกำจัดนายปรีดี พนมยงค์มิใช่กำจัดตัวท่านแต่ผู้
เดียว แต่ได้ทำการล้างชีวิตนักการเมืองที่ใกล้ชิดสนิทกับท่านเสีย
หลายคน

การทำลายนายปรีดี พนมยงค์เป็นการปลุกระดมโดย
พวกศักดินากลุ่มหนึ่งซึ่งมีอำนาจอยู่ในพรรคประชาธิปัตย์

นายปรีดี พนมยงค์^{๕๖}ย้ายไปอยู่ต่างประเทศ และได้จับ
ชีวิตของท่านลงที่บ้านพักที่ชานกรุงปารีสประเทศฝรั่งเศส ชีวิต
ของท่านได้จบลงอย่างสง่างาม สมเกียรติ สมความบริสุทธิ์
ยุติธรรม ซึ่งมีอยู่ในชีวิตของท่าน

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้เปลี่ยนชื่อเสียใหม่ให้เหมาะสม
เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในชีวิตของนายปรีดี พนมยงค์
“ท่านเป็นผู้บริสุทธิ์ในกรณีสวรรคตโดยสิ้นเชิง”

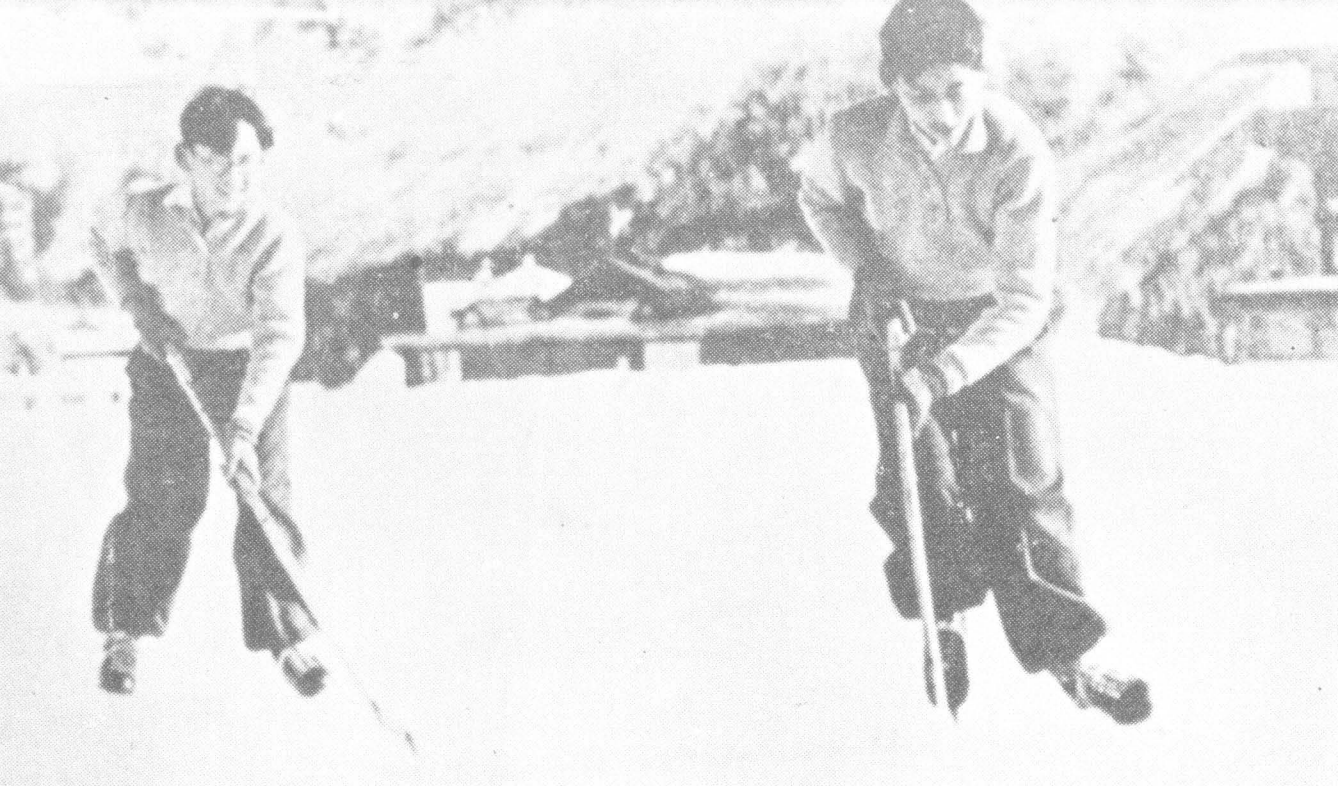
ชีวิตบางช่วงของท่านแม้จะไม่ผุดผ่อง แต่ท่านก็มีความ
รักชาติ รักศาสนา และ ราชบัลลังก์เสียยิ่งกว่านักการเมืองคนใด
บนแผ่นดินนี้จะพึงมี.

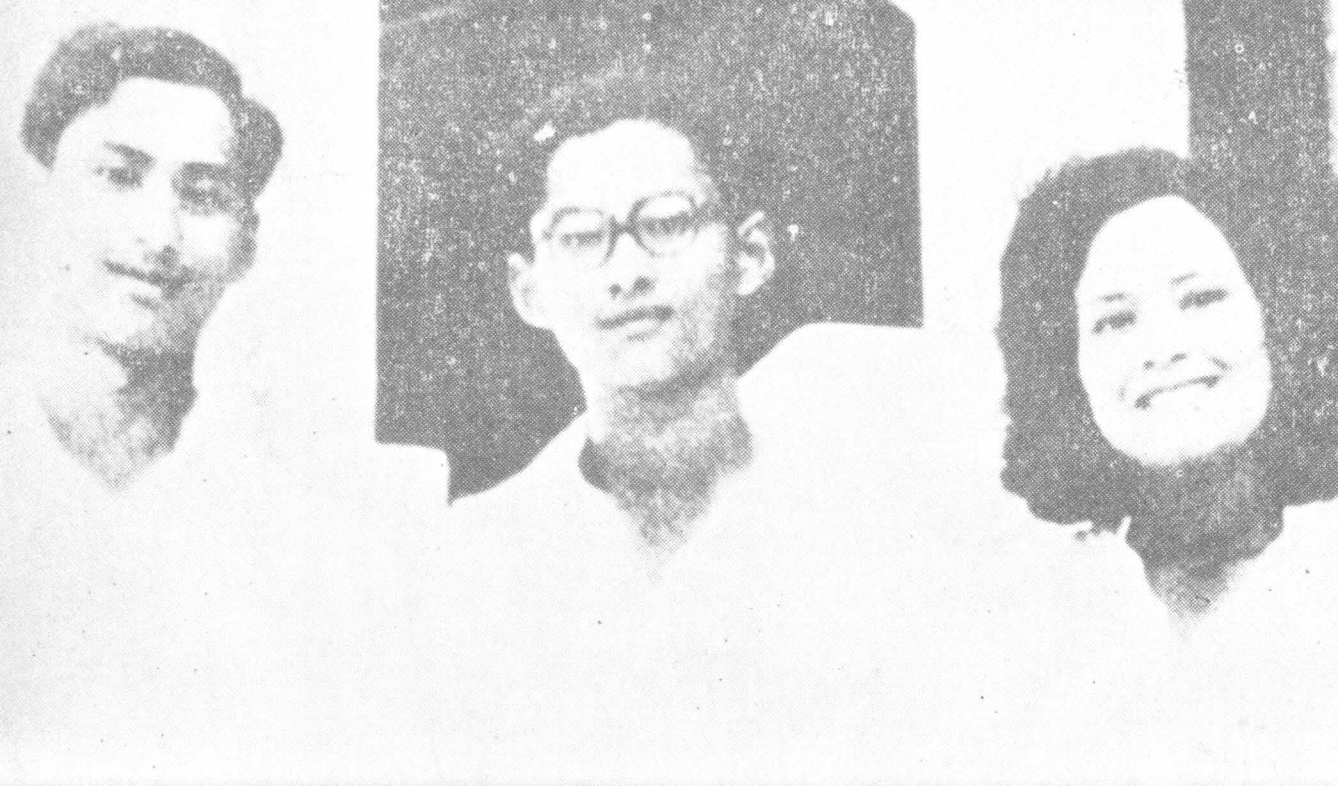

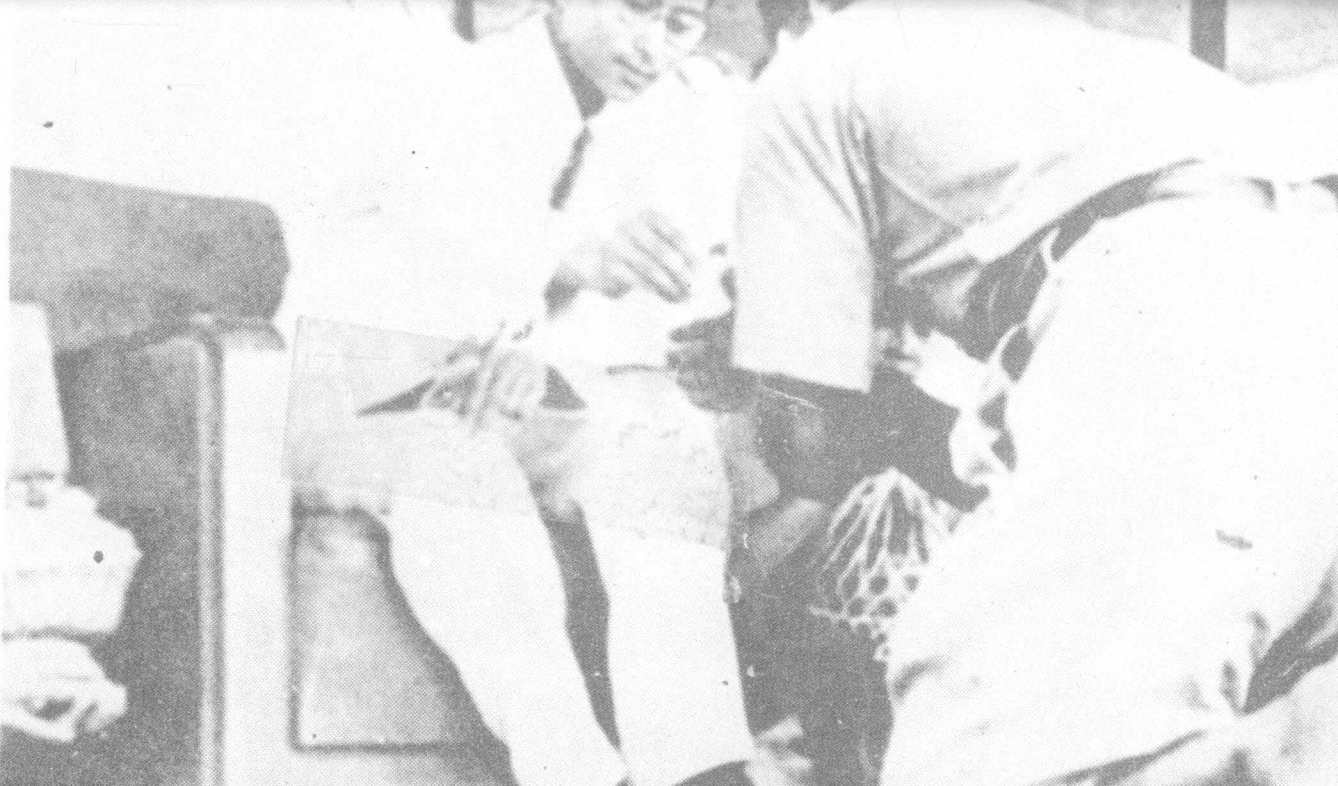

ข่าวจากหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์สยามนิกรฉบับ ๓๗๐๖ วันอังคารที่ ๑๐
มิย. ๘๘ เสนอข่าวการสวรรคตของในหลวงอานันท์ ๙ ว่า

นับเป็นความวิปโยคโศกเศร้าอันใหญ่หลวง ของ
ประเทศไทย ที่ยุวกษัตริย์ของไทย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันท์มหิตลาธิเบศร์ได้เสด็จสวรรคตโดยกระทันหันด้วยอุบัติเหตุ อัน
เป็นไปตามวิสัยธรรมดาของปวงชน ขณะที่กำลังทรงลูบคลำพระ
แสงปืนสั้น ซึ่งทหารอเมริกันถวายไว้ และพระแสงปืนกระบอก
นั้นเป็นทพองพื่อพระราชทานให้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยิ่งกว่ากระบอก
อื่น ๆ ประชาชนชาวไทยทั่วไปพอได้สดับข่าวร้ายก็โศกสลด
เหมือนมีชีวิต กรุงเทพมหานครตั้งแต่ ๙.๐๐ น. ของวันอาทิตย์
ที่ ๙ เดือนนี้ ดูเหมือนจะได้กลายเป็นเมืองน้ำตา ทุกสิ่งทุกอย่าง
หดหู่ไปด้วยตัวของมันเอง

พระเจ้าอยู่หัว

สวรรคตแล้ว

ที่หน้าประตูวิเศษไชยศรีในเวลา ๐๙.๐๐ น. เด็กหญิงเล็ก ๆ คนหนึ่งวิ่งออกมาจากประตูวัง ร้องออกมาเสียงต่ำ ๆ เหมือนเสียงร้องประกาศแก่ผู้สัญจรไปมาด้วยเสียงสั้น ๆ แต่เพียงว่า “พระเจ้าอยู่หัวสวรรคตแล้ว” แล้วยังร้องซ้ำไปซ้ำมา ทำให้ผู้คนสัญจรไปมาหยุดฟัง และมองดูกิริยาท่าทางเด็กคนนั้นด้วยความประหลาดใจต่างพากันหัวเราะ ไม่นำ พาและไม่เชื่อถือนำจากประตูวิเศษไชยศรี

เหตุการณ์ก่อนสวรรคต

เมื่อพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ฯ ทรงตื่นจากพระบรรทมแล้วเสด็จเข้าห้องทรง และประกอบพระราชภารกิจจนอยู่เป็นเวลานาน เสร็จจากพระราชภารกิจแล้ว จึงเสด็จเข้าสรงพระบรรทมอีกครั้งหนึ่ง ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ห้องพระบรรทมของพระองค์ติดอยู่กับห้องพระพุทธรูป ถัดจากห้องพระพุทธรูปเป็นห้องพระบรรทมของพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ถัดจากห้องพระบรรทมของพระราชชนนีไปเป็นห้องบรรทมของพระอนุชาเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ฯ ในเวลา ๙.๐๐ น. ได้ยินเสียงปืนลั่นขึ้นในห้องพระบรรทม เหล่ามหาดเล็กต่างพากันวิ่งเข้าไป สมเด็จพระอนุชาซึ่งประทับอยู่ในห้องส่วนพระองค์ พร้อมด้วยสมเด็จพระราชชนนีติดตามไปเบี่ยงพระปฤษฎางค์

นายปรีดิพนมยงลักษณ์ภาพปลงพระชนม์

ไม่ทันได้รับสั่งอย่างใด

ภายในเครื่องทรงจำลอง จลองพระองค์กางเกงแพรเสือ
 เชิร์ตสีไข่ไก่ พระเจ้าอยู่หัวทรงบรรทมแน่นิ่งไม่ดิ้นพระวรกาย
 และปราศจากอัสสาสะเสียแล้ว พระองค์ทรงพระบรรทมหงาย
 พระแสงปืนอยู่พระหัตถ์ซ้าย พระกรขวาวางเปล่า พระโลหิตไหล
 นองพระที่ด้วยฤทธิ์เดชของลูกกระสุนปืน ขนาด ๑๑ ม.ม. แดง
 ฉาน มีบาดแผลที่พระนลาต เนื้อพระโขนงแตกออกเป็นหลาย
 แฉก เมื่อนายชิต สิงห์เสนีวิ่งเข้าไปภายในห้องพระบรรทม
 นั้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงรับสั่งอย่างใด เพราะ
 ได้เสด็จสวรรคตเสียแล้ว สมเด็จพระชนนีศรีสังวาลย์ปิ่นว่าจะ
 ทรงกรรแสงออกมาจนหน้าพระเนตรเป็นโลหิต เข้าสรวมกอดเอา
 พระเจ้าอยู่หัวว่าให้อยู่เป็นเวลานาน แล้วผลจากพระบรมศพ
 เข้าสู่ห้องส่วนพระองค์ ไม่อมเสด็จออกมาต้อนรับใครเลย จน
 กระทั่งเวลารাত্রี สมเด็จพระอนุชาเล่ย์ทรงกรรแสงรำคร่ำครวญ
 ถึงพระเชษฐาธิราช เป็นภพที่น่าสลดใจเป็นล้นพ้น

เจ้าหน้าที่ได้ส่วนชิตก่อน

ในเวลาอันใกล้ชิตติดกันนั่นเอง พลตำรวจโทพระราม
 อินทรา อธิบดีกรมตำรวจ และอธิบดีกรมการแพทย์ก็ได้ไปถึง
 พระที่นั่งบรมพิมานโดยเฉพาะห้องบรรทมของสมเด็จพระเจ้าอยู่

หัวได้เรียกตัวนายชิต สิงหเสนีมาไต่สวนก่อนคนอื่นๆ ผลของการให้ปากคำก็คงเป็นไปตามที่ได้เสนอมาแล้ว ท่านอธิบดีกรมตำรวจสันนิษฐานว่า ลูกปืนคงจะขี้ถ้ำกลอง พระเจ้าอยู่หัวพยายามดึงพระเนตรเข้าไปทางลำกล้องปืน และด้วยอุบัติเหตุ หรือจะเป็นเคราะห์ร้ายของประชาชนชาวไทยที่จะสูญเสียพระมหากษัตริย์ อันทรงพระปรีชาญาณ โอบอ้อมอารีแก่ประชาราษฎร พระแสงปืนจึง^{๑๕}ปลงชน แล้ว^{๑๖}ก็เกิดพระชนม์ชีพของพระองค์ไปเสียในบัลลังก์ เจ้าหน้าทีใด^{๑๗}ก็อย่าหลอ^{๑๘}เลียงพระบรมศพ พักลมทุก ๆ อัน^{๑๙}ทิ้งรายล้อม^{๒๐}พัดกระพือพระบรมศพไว้ เพื่อต้องการให้พระวรกายของพระองค์^{๒๑}ให้อยู่ทนทานพอที่ข้า^{๒๒}เฝ้าเหล่าบริพารทั้งทหาร และพลเรือนจะได้^{๒๓}บังคมทรวง^{๒๔}นำพระบรมศพ

แล้วคำวนนั้น รัฐบาลก็ออกแถลงการณ์ทางวิทยุกระจายเสียงกรมโฆษณาการว่า

“นับแต่วันที่ ๒ มิถุนายน ศก^{๒๕}นั้น^{๒๖}มา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เริ่มทรงพระประชวรเกี่ยวกับพระนาภี ไม่เป็นปกติ และทรงเหน็ดเหนื่อยไม่มีพระกำลัง แม้กระนั้น^{๒๗}ก็ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว^{๒๘}ก็ได้เสด็จประพาสเยี่ยมเยียนราษฎร อันเป็นพระราชกิจของพระองค์ ครั้นต่อมาพระอาการเกี่ยวกับพระนาภีก็ยังมี^{๒๙}ทุเลา จึงต้องเสด็จประทับอยู่แต่บนพระที่นั่ง มิได้เสด็จออก

งานตามหมายกำหนดการ ครั้นวันที่ ๙ มิถุนายน ศก^๕ ตอน
 เข้าเวลา ๖ นาฬิกา ได้เสวยพระโอสถน้ำมันละหุ่ง แล้วเข้าห้อง
 ทรงซึ่งเป็นพระราชภารกิจประจำวัน แล้วเสด็จเข้าพระที่ ครั้น
 เวลาประมาณ ๙ นาฬิกา มหาเล็กห้องพระบรมมได้ยินเสียงปืน
 บนพระที่นั่ง จึงรีบเข้าไปดู เห็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมมอยู่
 บนพระที่นั่ง มีพระโลหิตไหลเปื้อนพระองค์และ สวรรคตเสียแล้ว
 มหาเล็กห้องบรมมจึงไปกราบทูล สมเด็จพระราชชนนีให้
 ทรงทราบ แล้วเสด็จไปถวายบังคมพระบรมศพ ต่อئ้นมี
 พระบรมวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีได้เข้าไป
 กราบถวายบังคม และอธิษฏ์กรรมตำรวกับอธิษฏ์กรรมการแพทย์
 ได้ไปตรวจพระบรมศพและสอบสวน สันนิษฐานว่า คงจะจับ
 ถิ่น^๔ ถ้าพระแสงปืนตามพระราชอัธยาศัยที่ทรงชอบ แล้วเกิด

อุบ^๔เหตุชน^๕

สำนักพระราชวัง

วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๕

พังกำแถลงการณ์ของสำนักพระราชวังแล้ว ถึงจะ

แจ้งเพียงใดก็อดน้ำตาไหลไม่ได้ พวกผู้หนึ่งนั้นถึงกับร้องไห้
 เฮ^๕ ถ้าวันนั้นกรุงเทพฯ ทั้งกรุงเทพฯ เจียบสงัด ทุกคนใจจ่อ

อยู่กับวิทยุ ฟังว่ารัฐบาลจะแถลงการณ์ออกมาว่าอย่างไรอีก แต่
แล้วก็ไม่มีข่าวอะไรออกมาจากรัฐบาล ไม่มีข่าวอะไรอีก นอก
จากเสียงจากปากต่อปากว่า พระองค์มีน้ำลายที่จะทรงสวรรคตแต่
ในวัยที่หนุ่มแน่น

แล้ววันรุ่งขึ้นก็มีเสียงพูดกันต่อไป พระองค์ถูกลอบ
ปลงพระชนม์.....ในถูกลอบปลงพระชนม์

เท็จจริงจะเป็นประการใดนั้น

รุ่งขึ้นวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๔๘๙ กรมตำรวจก็ได้ออก
แถลงการณ์อื่นเป็นการขัดแย้งกับคำแถลงการณ์ ของสำนักพระ-
ราชวังว่า

“สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จสวรรคต เพราะถูก
ลอบปลงพระชนม์”

คือนั่นเอง

ก็มีคนไปตะโกนในโรงหนัง ๓ โรงในเวลาเดียวกัน คือ
โรงหนังโอเดียน โรงหนังเฉลิมกรุง และโรงหนังบางกะปิว่า

“ปรีดีฆ่าในหลวง!”

การแถลงข่าวที่ขัดแย้งกันระหว่าง สำนักพระราชวังกับ
กรมตำรวจก็ดี เสียงตะโกนในโรงหนังก็ดี ทำให้ประชาชนเกิด
ความสงสัยว่า เป็นอย่างไรกันแน่

ครั้นแล้ว นักการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามกับนายปรีดี

พนมยงค์ก็ให้ข่าวว่า “ในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์”

คราวนี้เสียงของประชาชนก็ยิ่งอล ไม่มีใครยอมเชื่อคำ
แถลงการณ์ของสำนักพระราชวังอีกต่อไป

ทุกคนต่างพากันแน่ใจว่า

“ในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์! ในหลวงถูกลอบปลง
พระชนม์!”

เพียงสองสามวัน ข่าวก็แพร่สะพัดออกมาว่า มหาตมะ
หน้าหองบรรทมสองคน คือ นายชิต สิงหเสนี และนายบุศย์
บุษิมศรี นั้นจะเป็นผู้ปลงพระชนม์หรือไม่ก็มีส่วนรู้เห็นในกร
กระทำของคนร้าย นั้นเป็นการกระพือข่าวซ้ำสองของนักการ-
เมืองฝ่ายตรงข้ามกับนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาล
กำลังทำศึกหนักอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคฝ่าย
ค้านที่กำลังเป็นขวัญใจของประชาชนด้วยเรื่อง รัฐบาลได้สมคบ
กับลัทธิพรหมจารีบ้าง หลวงปล่อยให้ราษฎรกำลังอดอยาก

แม้รัฐบาลจะแก้ตัวอย่างไรว่า รัฐบาลมิได้มีส่วนรู้เห็น
ในการสวรรคตของในหลวงอนันต์ ฯ แต่ประชาชนก็ไม่ฟังเสียง

ในที่สุด โดยอนุมัติของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระ-
องค์ รัฐบาลก็จำต้องตั้งศาลกลางเมืองขึ้นเพื่อพิจารณาหาเหตุ

ว่า ในหลวงอาหนัก ๆ ทรงสวรรคตเพราะเหตุใดแน่

ในบรรดาพยานทั้งหมดที่คณะกรรมการ “ศาลกลางเมือง” เรียกมาสอบนั้น มีเพียงสองคนเท่านั้นที่คณะกรรมการถือเป็น “พยานเอก” และทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นว่า “พยานเอก” ทั้ง ๒ นั้น คือนายชิต สิงหเสนี กับนายบุศม์ บัณฑุริณ เป็นตัวการในการสวรรคตของล้นเกล้า ฯ จากการซักของคณะกรรมการที่พยายามทะลอม พยานทั้ง ๒ เข้าสู่เป้าที่ประชาชนกำลังกระเหียนกระหือรือ

ก่อนที่จะพาท่านไปฟังคำให้การ เป็นพยานในศาลกลางเมืองของ นายชิต สิงหเสนี และนายบุศม์ บัณฑุริณสองมหาดเล็กห้องพระบรรทม ควรจะได้ทราบเหตุการณ์ระหว่างนั้นว่า

นายชิต สิงหเสนีนั้นในเวลานั้น มิได้ต้องเวรยามหน้าห้อง แต่ที่มานอนเฝ้าอยู่หน้าห้องพระบรรทมนั้นก็เป็นเพราะว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้ให้ นายชิต สิงหเสนี ไปทำหีบพระตราที่ร้านงามพันธุ์ สักกพระยาศรี แต่บังเอิญเมื่อนายชิต สิงหเสนีไปที่ร้านงามพันธุ์แล้ว ปรากฏว่าคนทำหีบพระตรา ไม่ทราบว่าพระตรานั้นจะมีขนาดไหน จึงไม่อาจจะทำให้ได้ นายชิต สิงหเสนี จึงต้องกลับมาที่พระที่นั่งบรมพิมานอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะทูลถามถึงขนาดพระตรา ขอพระราชทานตัวอย่างไปให้ช่าง

วัดขนาด แต่เมื่อมาถึงหน้าห้องพระบรรทมนั้นก็ทราบว่
สมเด็จพระเจ้าอยู่กำลังทรงพระบรรทมอยู่ จึงรออนุญาตหน้าห้อง
นั่นเอง

จนกระทั่งเวลา ๙.๐๐ น. นายชิต และนายบุศม์ ทั้ง
สองมหาดเล็กก็ไต่ขึ้นเสวยบิณฑบาตหนึ่ง นายชิต สิงหเสนีฟัง
เสียงปืนดังมาจากในห้องพระบรรทม จึงวิ่งถลันเข้าไปดู ก็ได้
พบว่า ล้วนเกล้าอันกระหม่อม ร. ๘. ต้องพระแสงปืนเล็ดโชก
พระนลาตอยู่ แล้วจึงวิ่งกลับออกมา ไปทูลสมเด็จพระราชชนนี
ส่วนนายบุศม์นั้นวิ่งไปอีกทางหนึ่ง (ตามคำให้การของ ๒ มหาด
เล็ก) ต่อไปนี้เป็นคำให้การของ นายชิต สิงหเสนี และนาย
บุศม์ บัณฑิต.

คำให้การในศาลกลางเมือง

ครั้นแล้วเมื่อ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ นาย
บุศม์ บัณฑิติน มหาตมเล็กหน้าห้องบรรทมก็ได้เข้าให้คำให้การ
แก่คณะกรรมการศาลกลางเมืองซึ่งตั้งขึ้นมา โดยมีได้มีอำนาจใน
การตัดสิน หรือชี้ขาดว่าในหลวงฯ อาหนักทรงสวรรคตเพราะ
เหตุใด

ความโดยสรุปว่า

เมื่อวันที่ ๘ ก่อนเกิดเหตุ นั้น นายบุศม์ กับนายชิตเป็น
เวรมหาตมเล็กหน้าห้องบรรทม นายบุศม์ให้การว่าในตอนเช้าวันที่ ๙
ตนได้มาประจำเพื่อรับใช้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเช่นเคย และสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวขึ้นบรรทมเข้าห้องทรงเวลา ๘ นาฬิกา ก่อนได้ยิน
เสียงปืน ตนเองนั่งอยู่หน้าห้องพระอักษรซึ่งใกล้ห้องบรรทม
มือได้ยินเสียงปืนดังขึ้น นายชิตเป็นผู้วิ่งเข้าไปก่อน แล้วตนก็วิ่ง

ตามไปบ้าง แต่คนละทิศละทางกับที่นายชิตวิ่งไป เมื่อได้เห็น
นายชิตวิ่งออกมา ก็ได้สอบถามว่า เกิดอะไรขึ้น แต่นายชิตไม่
พูดกลับวิ่งไปกราบทูลสมเด็จพระราชชนนี ต่อจากนั้นมิได้
เห็นนายชิตอีกเลย จนกระทั่งตนถูกสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์
ปัจจุบันใช้ให้ไปตามหมอกลับมาแล้ว จึงเห็นนายชิตอีกครั้งหนึ่ง
ในห้องพระบรรทม ซึ่งกำลังช่วยกันทำบาดแผลกันอยู่กับพระพี่
เลี้ยงเนื่อง และสมเด็จพระราชชนนี

เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ชี้ว่า เมื่อได้ยินเสียงปืนนั้น รุหรือ
ไม่ว่าเสียงมาจากห้องไหน และได้ชักถึงการวิ่งตามนายชิตเข้าไป
เมื่อได้ยินเสียงปืน แต่วิ่งไปคนละทางกันทำไม นายบุศม์ตอบ
ว่าทางที่วิ่งไปก็เลี้ยวไปได้ ตั้งใจจะวิ่งไปห้องไหนกลับตอบว่า
ไม่รู้เหมือนกันว่าจะไปห้องไหน

การซักถามได้ดำเนินไปด้วย การถามถึงลักษณะของปืน
เช่นปืนลูกม่และเบรานิง ซึ่งพยานตอบ ว่าไม่รู้จักปืนเหล่านั้น
ว่าเป็นอย่างไร พยานมีหน้าที่นำปืนไปมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ต่าง
ในเมื่อพระองค์ท่านทรงใช้แล้ว ภายในพระวิสูตรในห้องพระ
บรรทมนั้นมีตู้สำหรับเก็บพระแสงปืนมีปืนอยู่ ๒ กระบอก พยาน
ยืนยันว่าเป็นปืนทอยูชนกลาง ข้างต้นเป็นปืนเท่ากับขนาดปืน
ของกลาง ๑๑ มม. ซึ่งตำรวจหยิบเอาออกให้พยานดู อีกกระบอก

หนึ่งอยู่ข้างบนเป็นปืนขนาดเล็กกว่า ทั้ง ๒ กระบอกนมเหล็ก
กระสุนบรรจุกระสุนพร้อมวางอยู่ข้าง ๆ

ถึงคำให้การทบทวน ประธานกรรมการศาลกลางเมืองถึง
กับยื่นหน้าเข้ามาจับไมโครโฟนร้องถามว่า “แน่ เมื่อสักบอกว่า
ไม่รู้จัก”

และตอนหนึ่งที่ทำให้ประชาชน ที่เข้าฟังจนล้นออกไป
จากห้องพิจารณานั้นถึงกับฮือฮากันขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ
ต้องเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ

แล้วนายบุศมภ์ก็ให้การต่อไปว่า

“ปืนอีกกระบอกหนึ่งซึ่งข้าหลวงคนหนึ่ง ได้นำมาถวาย
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศได้นำไปเก็บไว้ยังตู้ ๆ หนึ่ง
ในห้องทรงพระอักษร ตู้ใบนี้มีกุญแจเปิดปิดได้ทุกเวลา นอก
จากตู้เก็บปืนในห้องพระบรรทมดังกล่าว ภายในตู้ใบนี้ยังมีหีบ
บรรจุปืนและลูกปืนขนาดเล็ก ซึ่งทางราชการส่งมาไว้สำหรับ
ประจำพระองค์

ขณะเจ้าหน้าที่ตำรวจไปพบกระสุนปืนนั้น พยานได้ไป
ตัวกับนายชิตและได้ทราบว่ นายชิตนำปลอกกระสุนไปให้ด้วย
แต่นำมาจากไหน พยานไม่ทราบ

เช้าวันที่เกิดเหตุ พยานว่าไม่ได้ยินใครพูดเข้าหูในเรื่อง

ใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะพยานมีความเข้าใจว่า เกิดอุบัติเหตุมากกว่า
 อย่างอื่นและว่าในพระบรมโกษฐ์หรงยเหงามาทังแต่วันที่ ๘ แต่
 ก็เสด็จไปไหนมาไหนได้ พยานเคยพบพระองค์ทรงถอดบิณฑอก
 ตูเสมอในห้องทรงพระอักษร และก็เห็นทรงแว่นตลอดเวลา จะ
 ถอดก็ต่อเมื่อทรงแต่งองค์หรือบรรทมเท่านั้น ขณะเกิดเหตุ
 พยานเป็นผู้หยิบบิณฑอกจากโต๊ะเล็กไปไว้ในลิ้นชักในห้องแต่งพระ-
 องค์ตอนหนึ่งนายชิตได้มาบอกให้พยานเอาบิณฑอกไปเก็บและอ้างว่า
 พระราชชนนีทรงเสวยโศกกรรแสงอยู่

นายชิตเป็นผู้นำบิณฑอกนั้น ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจ
 ล้าง โดยนำไปทรงลิ้นชักจากห้องแต่งพระองค์ และว่าสำหรับ
 บิณฑอกนี้ แน่ใจว่าไม่เคยเห็นในพระบรมโกษฐ์ทรงเล่นเลย
 ตอนหนึ่งประธานกรรมการสอบสวน ได้ย้อนถามนาย
 บุศม์ว่า

“เป็นไปได้ไหม จากปากคำของพยานเองว่าเมื่อเสียง
 บิณฑอก นายชิตยืนอยู่ห่างจากห้องบรรทม ๒-๓ เมตร และไม่ได้
 เข้าไปใกล้หรือเห็นอะไรมากกว่านั้น แต่ทำไมนายชิตจึงไปทูล
 สมเด็จพระราชชนนีว่า “ในพระบรมโกษฐ์ทรงยังพระองค์เอง”

นายบุศม์ตอบว่า

นายบุศม์ตอบแต่เพียงเบา ๆ ว่า “ไม่ทราบ”

ตอนหนึ่งพยานว่า เห็นว่านายชิตวิ่งหน้าตาเล็กกลิ้งออกมาทางห้องบรรทม ไม่ทันพูดอะไรกัน นายชิตก็วิ่งลับตาไป

คำให้การเป็นพยานของนายบุศย์ ปัทมศริน ทำให้เกิดความไม่พอใจแก่ประชาชนเป็นอันมาก เพราะนอกจากไหน ไมโครโฟนเกิดเสียงขึ้นมาจนฟังไม่ได้ยินแล้ว คำตอบที่คณะกรรมการได้จาก นายบุศย์ ปัทมศริน ซึ่งประชาชนมั่นใจว่า คณะกรรมการจะต้องซักจนกระทั่ง นายบุศย์ ปัทมศริน คลายความลึกลับออกมาได้มากจนเป็นที่พอใจนั้น การกลับกลายเป็นว่า คำตอบที่ส่วนใหญ่แล้วก็นั่นก็คือ

“ไม่ทราบ”

“ไม่รู้”

“ไม่เห็น”

ยังทำให้เกิดความมั่นใจว่า นายบุศย์ ปัทมศริน ให้การบิดเบือน หรือบิดบังความจริง

และยังทำให้ประชาชนแน่ใจยิ่งขึ้นว่า ในหลวงสวรรคต เพราะถูกลอบปลงพระชนม์

ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าคำให้การของนายบุศย์ ปัทมศริน ก็ดี นายชิต สิงหเสนี ก็ดี ต่างก็ได้ให้การไปตามคำแนะนำของบุคคลในคณะรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ มาทางสน ขอนเห็นจะ

ไม่มีอะไรที่จะต้องกังวล เพราะนายปรีดี พนมยงค์นั้น ได้พยายามทุกทางที่จะให้ประชาชนเข้าใจว่า ในหลวงยังพระองค์เอง หรือเป็นอุบัติเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง พยานมหาดเล็กหน้าห้องบรรทมทั้งสอง จึงให้การเงอะ ๆ เงิน ๆ และตอบแต่คำว่า ไม่รู้ ไม่ทราบ ไม่เห็นอยู่เช่นนั้น , จนทำให้ประชาชนและคณะกรรมการศาลกลางเมืองส่วนมากเข้าใจว่า มหาดเล็กทั้งสองให้การบิดเบือนความจริง เลยต่างก็เข้าใจว่า นายชิต และนายบุญศรี นั้นเองเป็นผู้ลอบปลงพระชนม์ในหลวง หรือไม่ก็รู้เห็นเป็นใจกับผู้ร้ายรายนั้นเป็นแน่

พยานซึ่งเป็นมหาศาลเล็กหน้าห้องบรรทมซึ่งประชาชน
มีความเชื่อว่าจะต้องมีส่วนรู้เห็นในการเสด็จสวรรคตของล้นเกล้า
ล้นกระหม่อมในหลวงอานันท์ฯ คู่กับนายบุญมี ปัทมศรีน อีก
คนหนึ่ง ก็คือ นายชิต สิงหเสนี

ดังนั้นคณะกรรมการ “ศาลกลางเมือง” จึงเรียกนายชิต
สิงหเสนีมาให้การต่อคณะกรรมการ ต่อจากนายบุญมี ปัทมศรีน
ท่ามกลางความกระหือรือของประชาชน เมื่อได้เห็นหน้านายชิต
สิงหเสนี

ซึ่งคณะกรรมการได้ทำการซักถาม นายชิต สิงหเสนี
โดยเป้าหมายอันเดียวกับนายบุญมี ปัทมศรีน คือมุ่งไปในทาง
คล้อยตามความเห็นของประชาชนว่า ทง ๒ มหาศาลเล็กเป็นตัวละคร
หรือ ผู้รู้เห็นเป็นใจให้คนร้ายเข้าลอบปลงพระชนม์ในหลวง
อานันท์ฯ

ตั้งทำให้การแก้คณะกรรมการบางคนตั้ง

นายชิต สิงหเสนีให้การซักถามต่อ พ.ต.ท. ประเสริฐ
ลิมปอักษร คณะกรรมการศาลกลางเมืองว่า

พ.ต.ท. ประเสริฐ ลิมปอักษรถามว่า

“พบนายบุญศรีไหมระหว่างวิ่งมา?”

นายชิต สิงหเสนีตอบว่า

“ไม่พบนายบุญศรี เขาวิ่งไปทางหลัง”

“พยานวิ่งมาพร้อมด้วยสมเด็จพระราชชนนี มาเข้าห้อง
บรรทมห้องอะไร?”

“ห้องแต่งพระองค์”

“มาถึงแล้วเห็นใครอยู่ที่หน้าห้องไหม?”

“ไม่มี”

“มาถึงใครเข้าไปในห้องเป็นคนแรก?”

“สมเด็จพระราชชนนี คนที่สองก็ผม วิ่งตามติด ๆ กัน
เข้าถึงในพระวิสุตร ผมก็แหวกพระวิสุตร แล้วสมเด็จพระ
ฯฯ ไปบนพระองค์”

“พยานเปิดพระวิสูตรให้แล้ว สมเด็จพระราชชนนีทำ
อย่างไรต่อไป?”

“ก็โดยพระองค์เข้าไปกอดบนพระองค์ของในหลวงทาง
ตอนล่าง แล้วก็กรรแสง แล้วกราพน้ต่าง ๆ เป็นต้นว่า นันท
โธน์นัท แล้วอะไรอีกจำไม่ได้”

“เท่าที่พยานได้ยิน พอจับถ้อยคำหรือใจความได้มี
อย่างไรบ้าง?”

“จำไม่ได้ เพราะกำลังตกตลึง”

“เอาเท่าที่จำได้ พอนึกออกสักคำหรือสองคำ?”

“ก็มลูกแม่อีกคำหนึ่ง”

“ค่อย ๆ นึกก็ได้ พยายามนึก ขอให้พยานให้การตาม
ความจริง อย่าลืมว่าพยานแต่งเรื่อง อาจจะวกเข้าหาตัวเอง”

“เรื่องนั้นไม่พยายามจะแต่งเลย”

“ดีแล้ว นึกให้ถี่ ไม่ต้องกลัวเกรงอะไร คำพูดนั้นจะเป็น
เรื่องที่จะต้องวินิจฉัย เรื่องเป็นมาอย่างไร อย่าลืมนะว่าเป็นเรื่อง
ที่ประชาชนสงสัย พยานเป็นผู้ซึ่งมหาชนคิดว่า ควรจะให้ความ
จริงแก่เขาได้มากกว่าคนอื่นอีกหลายคน”

“ท่านกำลังโศก รับสั่งฟังไม่ถนัด”

“เอาเท่าที่พยานได้ยิน ไม่ได้ให้รู้เกินที่ได้ยิน ถ้า

พยานบอกว่า ไม่ได้ยินอะไรเลย ไม่มีใครเขาเชื่อ พยานลองนึก
ดูให้ดี อย่าลืมว่าพยานเป็นมหาเถร รับใช้ใกล้ชิด ซึ่งพระองค์
ท่านมีความกรุณา มีบุญคุณอยู่กับพยานล้นเหลือ นี่เป็นโอกาส
สุดท้ายของพยาน ซึ่งจะแสดงถวายความจงรักภักดีได้อย่างหนึ่ง
พยานไม่มีโอกาสอีกแล้วที่จะถวายความจงรักภักดีได้ นี่เป็น
โอกาสสุดท้ายของพยานต่อหน้าประชาชน ต่อหน้าคณะกรรมการ
ขอให้พยานให้ความจริง”

“ความจริงเท่าที่ได้แถลงออกมาแล้ว ตอนนั้นกำลัง
ชุลมุน”

“เอาเท่าที่รู้ ที่เห็นจริง มีอะไรอีกไหม?”

“ก็ได้ยินท่านรับสั่งกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า เล็กมา
ตายกันพร้อมกับแม่เถิด แล้วก็ ไม่ควรเลย นอกจากนั้นนึกไม่
ออกแล้ว”

“ในหลวงปัจจุบันเสด็จมาเมื่อไหร่?”

“มาตอนหลัง เมื่อเสด็จกับพระพี่เลี้ยงขึ้นไปบนพระ
แท่นแล้วราว ๑ หรือ ๒ นาที”

“ในหลวงองค์นั้นท่านเข้ามาแล้วท่านทำอย่างไร?”

“ท่านเข้ามาลอบพระชนนี แล้วกอดกัน กำลังโศกกัน
ทั้ง ๒ พระองค์”

“ทสมเด็จพระราชชนนีรับสั่งว่า เล็กมาตายพร้อมกัน
แล้วในหลวงตอบว่าอย่างไร?”

“ในหลวงไม่รับสั่งอย่างไรเลย”

“คำพูดของในหลวงที่ปลอบมีพู่ทว่าอย่างไร?”

“ตอนนั้นไม่ได้ยิน เพราะว่าดูเหมือนผมผลจากตรง
นั้นมาแล้ว”

“แล้วพระพี่เลี้ยงมาตอนไหน?”

“มาพร้อมกัน พอสมเด็จชน พระพี่เลี้ยงก็ชน เข้าใจว่า
วิ่งตามหลังมา”

“พระพี่เลี้ยงมาทำอะไร?”

“มาถึงชั้นชั้นพระโลหิตที่พระนลาต เวลาชั้นตอนแรก
ดูเหมือนไม่ได้ทำอะไร นอกจากซับ”

“พยานได้เห็นว่พระนลาตมีบาดแผลไหม?”

“ตอนนั้นยังไม่เห็นถนัดว่า พระนลาตมีบาดแผลอย่าง
ไร เพราะคุณพระแกนังบังอยู่”

“พยานยืนอยู่หรือนั่งตอนไหน?”

“เมื่อเปิดพระวิสูตรให้สมเด็จพระราชชนนีเข้าไปแล้วก็
กลับออกมาให้ตำรวจวิ่งไปตามหลวงนิตย์มา แล้วก็กลับเข้าไป
อีก เข้าไปอยู่บนพระแท่นใกล้ ๆ สมเด็จ”

“ช่วยทำอะไรหรือเปล่า?”

“ช่วยหยิบผ้าขนหนูที่จะซับพระโลหิตให้คุณพระ
พระพี่เลี้ยงเนื่องไม่ได้ทำอะไรกับแผล นอกจากเอาผ้าปิดไว้”

“วันนี้พระพี่เลี้ยงได้ร้องให้รำพรรณอย่างไรบ้าง?”

“ไม่ได้สังเกต”

“มันน่าจะเห็น”

“ตอนนั้นกำลังทำ ไม่ได้ร้อง”

“ต่อมาร้องให้หรือเปล่า?”

“ต่อมาก็ไม่ได้มาทางนอก ก็ไม่ทราบ”

“พระพี่เลี้ยงเนื่องซับพระโลหิตแล้วไปไหน อยู่ที่นี่
นานสักเท่าไร?”

“จำไม่ได้”

“ระหว่างนั้น ที่มองเห็น เห็นร้องให้บ้างหรือเปล่า?”

“ไม่เห็น”

“วันนี้ นอกจากที่ออกพระนามและชื่อมาแล้วมีใครอีก?”

“มีคุณจรรยา ขำหลวงเข้าไปไล่ ๆ กัน เท่าที่เห็นก็ไปยืน
อยู่เฉย ๆ ที่ใกล้ ๆ พระฉากในห้องบรรทม แล้วจะมาก็คนจำ
ไม่ได้”

“เห็นนายบุศย์ ไหม?”

“เขาเข้าไป แต่จะเข้าไปตอนไหนไม่ทราบ เห็นตอน
ช่วยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันพยุ สมเด็จพระราชชนนีจากพระ
แท่นมที่เก้อปลายพระแท่น เขาเข้าไปอยู่นานเท่าไรแล้วไม่
ได้สังเกต”

“ระหว่าง ที่พยานตามสมเด็จพระราชชนนีเข้าไปในห้อง
พระบรรทม แล้วพยานก็ได้ทำอะไรต่ออะไรอย่างที่ว่านั้นพยาน
ได้สังเกตเห็นพระแสงอยู่ที่ไหน?”

“ตอนช่วง ๆ ช้ายใกล้ ๆ ข้อศอก หัวข้อศอกประมาณ
เกือบคืบ ไม่ได้สังเกตว่าอยู่ในลักษณะอย่างไร ตอนมาผมได้เห็น
สมเด็จพระท่านคร่ำ กร้องบอก กับบุศย์ว่า ให้หยิบปืนไปเสีย เขา
บอกว่าหยิบไปแล้ว”

“เวลาที่บอกปืนอยู่ที่ไหน?”

“อยู่ที่โต๊ะข้างพระแท่น ข้างซ้ายคานพระเคี้ยว”

“ทำไมจึงไปอยู่ที่นั่น?”

“ก็เข้าใจว่าคุณพระหยิบไปไว้ที่นั่น”

“เวลาที่บอกนายบุศย์ เห็นปืนอยู่ที่ไหน?”

“ไม่เห็นแล้ว”

“ก็ไหนว่าเป็นอยู่บนหลัง?”

“ตอนแรกว่าอยู่บนหลังแล้วต่อมาไม่ได้สังเกต”

“บอกแล้วนายบุศม์ทำอย่างไร?”

“เขาก่อนว่าเอาไปแล้ว”

“เอาไปไหน เขาก่อนหรือเปล่า?”

“เขาก่อนว่า เอาไปไว้ในลินชักตุใส่เครื่องแต่งพระองค์
ง่อยข้างฝาในห้องแต่งพระองค์”

“ในวันนั้นพยานเห็นปลอกกระสุนอยู่ที่ไหน?”

“พอนายบุศม์บอกว่าเอาไปแล้ว ผมก็เข้าไปที่ตู้วาง
นาฬิกาในชั้นยังมีปืนของในหลวงอีก ๑ กระบอก และยังมี
หีบไม้ตุ๊ก ๑ กระบอก ผมก็ยกตุ๊กนั้นออก แต่ยกแรงไปหน่อย
นาฬิกาก็ตกลงมา ผมก็ล้มลงเก็บนาฬิกา จึงเห็นปลอกกระสุน
อยู่ใกล้ ๆ กับตุ๊กประมาณ ๑ คืบผมจึงเก็บไว้เสียในตู้พร้อมกับนาฬิกา”

“แล้วพยานยกตุ๊กไปไว้ที่ไหน?”

“ยกตุ๊กไปไว้ในห้องแต่งพระองค์”

“พยานมีความประสงค์อย่างไรจึงยกตุ๊ก?”

“เพราะว่าในตุ๊กมีปืนอยู่อีก เกรงว่าสมเด็จพระราชชนนี
จะทำลายพระองค์เอง”

และในการตอบพระมหาวุฒิชัยวิมลนาทเมื่อถามว่า

“ปืนทั้ง ๓ กระบอกเป็นปืนที่ทรงโปรด มากกว่า

กระบอกอื่นกระมัง?”

นายชิตตอบ

“เป็นทุกกระบอกทรงโปรดทั้งนั้น พระแสงที่เอาไปถวาย
ท่าน ท่านจัดของท่านเอง แต่กระบอกไหนจะโปรดมาก
หรือไม่ไม่ทราบ”

“เป็นอย่างกลางนี้มีกระบอก?”

“มีอยู่สองกระบอก อยู่ในห้องทรงพระอักษรอีกกระบอก
หนึ่ง”

“เป็นอย่างไรทรงยิงกี่ครั้ง?”

“ยิงหลายครั้ง เพลายังท่านทรงบรรจุกระสุนของท่านเอง
เวลาล้างท่านก็ส่งมหาดเล็กเอา ไปให้พนักงานล้าง”

นายชิตได้ ให้การต่อไปว่า

“ขณะที่พยานขึ้นไปนั่งอยู่กับนายบุศมเป็นเวลา ๒ โมง
กว่า เกือบ ๓ โมงเช้า ต่อมาอีกประมาณครึ่งชั่วโมงจึงได้ยิน
เสียงปืน ตามปกติในห้องพระที่นั่งเฝ้ายามศักดิ์ สมมุติว่ามีคนแหวก
พระวิสูตรตรงเข้าไป พยานนั่งอยู่ข้างนอกต้องได้ยิน ฉลอง
พระเนตรมีกล้องใส่ แต่ว่าท่านไม่ได้ใส่ เท่าที่เห็นเวลาอยู่บน
หลังตู้วิฑูย์ ก่อนได้ยินเสียงปืนสังเกตไม่ได้ว่า พระเจ้าอยู่หัว

บรรทมหลับหรือตื่น เพราะไม่เห็นองค์ท่าน และไม่ได้ยินเสียง
ซึ่งแสดงว่าทรงตื่น

ตามธรรมเนียมเวลาเสด็จเข้าห้องทรงแล้ว ไม่กลับเข้าบรร
ทมอีก วันที่เกิดเหตุเป็นวันแรกที่เสด็จกลับเข้าพระแท่นอีก ก่อน
เคยประจวรพระนาภีบ้าง แต่ไม่มากเหมือนคราวนี้”

พยานให้คำตอบด้วยเสียงหนักแน่นว่า ถ้าหากว่ามีคนลอบ
ปลงพระชนม์ในขณะที่พยานและนายบุศม์อยู่แล้ว ทั้ง ๒ คนจะ
ต้องแลเห็น

พระอนุเวทย์วิมลนาทถามต่อไปว่า

“ตอนที่สมเด็จพระราชชนนีเสด็จขึ้นบนพระแท่น แล้ว
รำพันว่า โธ่หนั้ ลูกแม่ ไม่ควรเลย คำว่า ไม่ควรเลยนี้
หมายความว่าอย่างไร?”

“ไม่ทราบพระประสงค์ของท่าน ท่านกำลังเศร้าก็ตรัส
ออกมา”

“ท่านไม่แสดงให้คิดหรือว่า เวลานั้นท่านรู้สึกอย่างไร?”

“เปล่าเลย”

“พระราชชนนี ได้ ไต่ถามหรือเปล่า ถึงที่เรานั่งอยู่แล้ว
ได้ยินได้เห็นอย่างไร?”

๕๕,,
เกา

“ถามเหมือนกัน ถามตอนหลังตอนที่มาประทับที่พระ-

“มีใครพูดว่าอย่างไรบ้าง จะเป็นเอ็กซีเต้นท์ หรือฆ่า
ตัวตาย?”

“ไม่มีใครพูด”

“ต่อมาพวกมหาดเล็กได้วิจารณ์กันหรือเปล่าเรื่องนี้?”

“ผมไม่ได้ฟังใคร”

“แม้แต่นายบุศมภ์ไม่ได้คุยกัน?”

“ไม่ได้คุย”

“ได้มีใครสั่งห้ามไม่ให้พูดจากันหรือเปล่า?”

“ไม่มีใครสั่ง”

“ทำไมจึงคิดว่าเป็นอุบัติเหตุ?”

“คิดว่าพระนิสสัยไม่มีเรื่องราวอะไร ทรงชอบเล่นปืน
ประกอบกับท่านประจวบ พระกำลังไม่ค่อยมี”

“ท่านมีความในใจของท่าน คุณไม่ทราบไม่ใช่หรือ?”

“เพราะนิสสัยของท่านก็ไม่มีอะไรเท่าที่เห็น”

“๕๗
ดูบนสูงแค่ไหน?”

๕๘,,
“เสมอพระท

และตอบคำถามของ

พระยาลัดพลีธรรปคัลป์

ประธานกรรมการสอบสวน

พระยาลัดพลีธรรปคัลป์ถาม

“พยานกับนายบุศม์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดไกร
มากกว่ากัน?”

นายชิตตอบ

“ขอ^๕ไม่ทราบ”

“ในฐานะที่เราเป็นมหาดเล็กผู้อาวุโส เข้าใจว่าในหลวง
ในพระบรมโกศสนพระทัย ในเรื่องอะไรเป็นส่วนมา?”

“ไม่ทราบ”

“พระพี่เลี้ยง^๖เนื่องเคยให้การว่า ทรงสนพระทัยที่จะให้
ราษฎร^๗อยู่เย็นเป็นสุข อยากถามว่าพยาน^๘เป็นมหาดเล็กห้อง
บรรทม^๙นับว่าเป็นคนสนิทอยู่^{๑๐}มาก เวลาในหลวงมีเรื่องทุกข์
เคยมีรับสั่งกับพยานไหม?”

“ในหลวงไม่เคยรับสั่งอะไรเลย?”

“ตามปกติเมื่อในหลวงในพระโกศ ดันบรรทมเข้าห้อง
ทรงแล้วไม่เคยกลับมาห้องบรรทมเสมอไปหรือ?”

“เสมอไป”

“วันนั้นได้กลับเข้าห้องบรรทมแล้ว บรรทมจนเวลา
เท่าไร?”

“เวลานั้นผมขึ้นไปท่านเข้าบรรทมแล้ว ผมไปนั่งอยู่อีก
ประมาณครึ่งชั่วโมงกว่า”

“เวลานั้นในหลวงพอจะหลับได้หรือ?”

“อาจจะหลับได้ถ้าท่านตั้งพระทัยจะหลับ”

“วันนั้นพอได้ยินเสียงปืน พยานเบิกความว่าพยานตก
ใจชั่วประเดี๋ยวแล้วก็เห็นเสียงมาจากห้องบรรทมจากการสอบสวน
นายบุศม์ว่า นายบุศม์อยู่เฉย ๆ แล้วจึงวิ่งไปทางห้องสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นไม่รู้?”

“ไม่ทราบ”

“ที่นายบุศม์เขาวิ่งไปเช่นนั้น พยานลองนึกคิดว่าจะให้
เหตุผลได้ไหม?”

“๕๕ เห็นจะเป็นความตกใจของเขามากกว่า”

“พยานก็ยังรู้ว่าเสียงปืนมาจากห้องบรรทม นายบุศม์ทำ
ไม่รู้ว่าเสียงมาจากทางไหน?”

“๕๖ ไม่ทราบ”

“นายบุศม์หึงหรือเปล่า?”

“๕๗ ไม่ทราบเหมือนกัน”

“พยานคงไม่ทราบว่านายบุศม์ให้การอย่างไร แต่กรรมการจะบอกให้เมื่อได้ยินเสียงปืน พยานกับนายบุศม์ กำลังอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ นายบุศม์เบิกความต่อไปว่าพยานวิ่งเข้าไปในห้องแต่งพระองค์ แล้วไปยืนอยู่ที่ซึ่งกรรมการหมายเลข ๙ ไว้ในแผนที่ (ขอแผนที่จากเจ้าหน้าที่ให้พยานดู) พยานให้เหตุผลได้ใหม่ว่า ทำไมนายบุศม์จึงยืนยันว่าพยานได้ยืนอยู่ตรงนั้น?”

“ไม่ทราบเขา”

“ในพระโกศอนัดขวาหรือซ้าย?”

“ไม่ได้สังเกต”

“ตามปกติท่านจะทำอะไร เล่นอะไรเราไม่ได้สังเกตเลยหรือ?”

“ถนัดขวา”

“ในการสอบสวนพยานให้การว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยิงพระองค์เอง ต่อมาเมื่อกรรมการทำการสอบสวนวันนั้น กรรมการได้ซักไซ้ถึงการที่พยานได้ให้การว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ยิงพระองค์ พยานอธิบายว่า หมายถึงโดยเอ็กซิตันท์ หรืออุบัตเหตุ ขอให้เห็นว่าพยานให้การว่าเป็นเอ็กซิตันท์ แต่พยานจะให้การเฉย ๆ ว่าเป็นเอ็กซิตันท์ กรรมการก็ยังไม่ค่อยพอใจ

เมื่อพยานให้การว่าเป็นเอกซิเด็นท์ พยานจะต้องแสดงเหตุผล ด้วยว่าเอกซิเด็นท์นั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะฉะนั้นยาก จะทำให้รู้ว่า เอกซิเด็นท์จะเกิดขึ้นได้อย่างไร ?”

เจ้าหน้าที่ตำรวจนำปิ่นมาให้พยานเพื่อทำท่าให้ดู

นายชิต สิงหเสนีตอบว่า

“ความรู้ในเรื่องปิ่นผมไม่มี”

“ไม่ใช่ความรู้ในเรื่องปิ่น อย่างนี้พยานต้องมีความเห็น”

“ท่านอาจเล่นปิ่น (พยานจับปิ่นมาสองตุ๋ ทำท่า ประกอบคำพูด) เอามือลูบคลำปิ่น แล้วเข้าใจว่ากำลังทรง ประชวร ไม่มีกำลังปิ่นตกถูกพระพักตร์ จึงเอาพระหัตถ์ทั้งสอง ตะบบบปิ่นก็เลยล่น”

“เป็นความนึกคิดของพยานใช้ไหม ข้อนี้น่าจะสำคัญมาก แล้วทำไมปิ่นจึงไปตกอยู่ข้างพระหัตถ์ เลยมาทางข้อศอก?”

“ก็ได้ให้การแล้วว่า ไม่มีความรู้ในเรื่องปิ่น”

“ขอให้แสดงว่าเอกซิเด็นท์จะเกิดขึ้น ได้หรือไม่ก็พอ”

“ความคิดของผมว่าเป็นเอกซิเด็นท์”

“เมื่อเล่นปิ่นล่นแล้ว พระกรจะเหวี่ยงโดยตรงไปทิ่มข้างซ้าย ทิ่มขวาปิ่นไปตกอย่างนั้นได้หรือไม่ พยานมีความคิดเห็นอย่างอื่น อีกไหม?”

“ไม่มีความคิดเห็นอะไร นอกจากเกิดเอ็กซีเด็นท์”

“พยานทราบบ้างไหมว่า การทดลองคณะแพทย์เขาได้ผลอย่างไร?”

“ไม่ทราบ ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ และไม่มีใครเล่าให้ฟัง”

“ถ้าไม่ทราบ กรรมการจะบอกให้พยานทราบว่าในการที่คณะแพทย์ได้ทดลอง ปรากฏจากการทดลองว่า บาดแผลจะเกิดขึ้นได้โดยใช้ปืนกระบอกนี้ยิงติดหรือกระชั้นชิดมาก การที่ยิงติดนั้นอยากจะให้ตำรวจทำให้ดูเพื่อให้พยานเห็นว่า การยิงปืนอย่างนี้ยากเพียงไร?”

พ.ต.ท. ขุนประสงค์สิทธิการ นายตำรวจจับตัวเป็นด้วยมือซ้าย ทำท่าเหนียวไกด้วยมือขวา เอาปากกระบอกปืนจ่อที่หน้าผาก

“อยากจะขอเตือนพยานว่า พยานให้การแล้วว่าเกิดในตระกูลสิงห์เสนี ตามที่กรรมการได้ทราบ สิงห์เสนี มีชื่อเสียงมากในการรับราชการ ตามที่พยานให้การมาแล้ว รู้สึกว่าส่วนมากก็ให้การตรงไปตรงมา แต่มีที่เห็นว่า พยานไม่กล้าให้ความจริงทั้งหมด จึงอยากจะขอร้องว่ากรรมการคณะนี้ได้ถูกตั้งขึ้นโดยอนุมัติของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพื่อสืบสวนหา

ความจริง เพื่อนำความกราบบังคมทูล อยากจะถามพยานว่า
ลองนึกดู ในชีวิตของเราไม่เคยได้ยินเรื่องอะไรที่ใหญ่หลวง
กว่านี้มีบ้างไหม?”

“ไม่เคยมีเลย”

“สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระโกศกับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลปัจจุบันเสวยร่วมกันอย่างหนึ่ง กับเมื่อมีสมเด็จพระราช
ชนนีร่วมเสวยด้วยอีกอย่างหนึ่งลักษณะต่างกันอย่างไร?”

“ไม่ทราบ เพราะว่าไม่มีหน้าที่ที่จะต้องไปทำการเดิน
โต๊ะเสวย”

“เมื่อประมาณสัก ๑ อาทิตย์ก่อนสวรรคต พยานได้เห็น
พระอาการสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระโกศเป็นอย่างไร?”

“ทรงประชวรหนัก ก่อนเสด็จลี้ภัย พระอาการก็เสื่อม
ซึมเพราะไม่มีกำลัง”

ประธานกรรมการอ่านคำให้การของนายชิต ซึ่งได้ให้
การกับตำรวจว่า พระอาการเสื่อมซึม เนื่องจากเหนื่อยเพราะ
เสด็จประพาสบ่อย ๆ

แล้วก็ถามต่อไปว่า

“ทำไมให้การอย่างนั้น การเสด็จประพาสก็ต้องสนุก ทำ

“ไมจะมีพระอาการเชื่อมซึม ?”

การเสด็จประพาสทุกคนอาจจะเห็นว่าสนุก แต่ท่าน
ไม่สนุก”

“พยานหมายความว่า^๗เป็นการ^๘ฝันพระทัยอย่าง^๙นั้นหรือ?”

“ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ท่านไม่ชอบการเสด็จไปไหน
นาน ๆ”

ทั้งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า นายชิต สิงหเสนี นั้น
ต้องมาบวช^๕เพื่อยุ^๖หน้าห้องพระบรมมหาราชวัง โดยมิต้องเวรยาม
นั้น เป็นเพราะมาคอยเฝ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อขอพระราช-
ทานนำตราไปให้ช่างทำหีบวัด

ใครเลยเล่าจะคิดว่า ถ้าหากว่า^{๑๐}นั้นนายช่างทำหีบพระ
ทรายอมรับทำหีบให้แล้ว นายชิต สิงหเสนี หรือจะต้องตกเป็น
จำเลยของประชาชน และคณะกรรมการศาลากลางเมืองพยายาม
ทะล่อมให้นายชิต สิงหเสนี ถู^{๑๑}บั่นให้จงได้ ถ้าจะพิจารณากันอีก
แง่ การก็เข้าทำนองว่านายชิต สิงหเสนี นั้นตกเข้าซาตาร้ายเป็น
เหตุสำคัญมากกว่าอย่างอื่น.

แต่คณะกรรมการศาลากลางเมืองในวันนั้นมิได้คิดเลยคง
มุ่งแต่จะชักเอานายชิต สิงหเสนี ให้เป็นคนร้ายให้จงได้.

หลังจากคณะกรรมการ “ศาลากลางเมือง” ได้เสร็จ
๕
สน การสืบพยานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ทำบันทึกเสนอต่อรัฐบาล
๘
เพื่อนำขึ้นกราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ให้
ทรงทราบ

“ความเห็นของคณะกรรมการศาลากลางเมือง ลงความ
เห็นว่าการเสด็จสวรรคต ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา
อานันทมหิดลเกิดจาก

๑. อุบัติเหตุ

๒. ลอบปลงพระชนม์

ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง

และรัฐบาลก็ได้ส่งบันทึกความเห็น ของคณะกรรมการ
“ศาลากลางเมือง” ไปให้กรมตำรวจเพื่อสอบสวน ซึ่งในกรณี
กรมตำรวจเองเป็นผู้ออกแถลงการณ์ไปเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน

พ.ศ. ๒๔๘๙ ว่า

“เป็นการลอบปลงพระชนม์”

ดังนั้นเมื่อได้รับบันทึกของคณะกรรมการ “ศาลกลางเมือง” เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงลงมือทำการสืบสวนหาตัวคนร้าย

แต่การจะเป็นอย่างไรก็ตาม กลับปรากฏว่าตำรวจมีโอกาสสืบหาตัวคนร้าย กระทำการปลงพระชนม์ในหลวงอานันทะมาลงโทษได้ ซึ่งแม้ขณะนั้นกรมตำรวจจะเล็งเป้าหมายไปที่สองมหาดเล็กหน้าห้องบรรทมคือนายชิต สี หเสนี กับนายบุญมี บัณฑิตริน ก็ตาม แต่ก็หาหลักฐานอะไรมาจับกุมคนทั้งสองได้ไม่

คงรอมายูเร่อย ๆ ท่ามกลางความกระตือรือร้น ของประชาชนที่เรียกร้องให้รัฐบาล เอาตัวคนร้ายมาลงโทษ

และท่ามกลางความสับสนของการเมือง ดังปรากฏว่าทั้งนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับนายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้พยายามโหมโจมตีในจุดนี้ และพยายามชักจูงให้ประชาชนแน่ใจยิ่งขึ้นเปรียบเหมือนจุดไฟกระพือโหมใส่สถานการณ์

ในการที่มีผู้เข้าไปตะโกนในโรงหนัง ๓ แห่ง คือ โรงหนังโอเคียน, โรงหนังเฉลิมกรุง, และโรงหนังบางกระบือว่า “ปรีดี ข่าในหลวง” นั้น ทางกรมสืบสวนจากสายลับของรัฐบาลได้ความว่า เป็นสมุนของนักการเมืองบางคนใน

พรรคประชาธิปัตย์ รัฐบาลจึงได้ลงมือจับกุมทันที แต่การจับกุมนั้นมิได้แจ้งข้อกล่าวหาว่า ใส่ไคล้หมิ่นประมาทนายปรีดี พนมยงค์ กลับเป็นข้อกล่าวหาบฏภายใน บุคคลที่ถูกจับกุมนั้นคือ ดร. โชติ คุ่มพันธ์ อดีตนักโทษ ๘๒ ซึ่งเพิ่งจะถูกปล่อยมาจากเกาะเต่าไม่นานนัก และกำลังเป็นขวัญใจของประชาชนกับนายเลียง ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากนั้นแล้วยังมีนักการเมือง อีกหลายคนที่ถูกค้นบ้าน คือหม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช สส. พระนคร และได้ถูกเชิญตัวไปสอบสวน

ประกอบกับขณะนั้นรัฐบาลได้กลิ่นว่า กำลังมีนักการเมืองกลุ่มหนึ่งคบคิดกับนายทหาร ร่วมมือกันจะทำการปฏิวัติล้มรัฐบาล การจับ ดร. โชติ คุ่มพันธ์ และนายเลียง ไชยกาล ก็คือ จึงเป็นการจับเพื่อค้นหาสาเหตุแห่งการปฏิวัติ เพราะรัฐบาลเชื่อว่า บุคคลทั้งสองจะต้องเป็นผู้รู้เห็น การคบคิด กันวางแผนการณ์ ของผู้จะกระทำรัฐประหาร ทั้งยังจะเอาความจริงให้ได้ว่า ใครเป็นคนส่งอันธพาลไปร้องตะโกนในโรงหนังว่า “ปรีดี มาในหลวง”

แต่การจับนักการเมืองทั้ง ๒ คนนั้น

กลับไม่เกิด

ประโยชน์อะไร เพราะจากการสอบสวนแล้วไม่ได้ความจริงอะไร
ว่า ทั้ง ๒ คนมีส่วนรู้เห็นในการวางแผนการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ
เข้าไปร้องตะโกนในโรงหนัง ทาง การตำรวจจึงปล่อยผู้ต้องหา
ทั้งสองนั้นเป็นอิสระภาพ หลังจากถูกจับตัวไปคุมขังห้ามเยี่ยมห้าม
ประกันแล้วเป็นเวลาครบกำหนดการส่งฟ้องศาล

ในการตั้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาทั้งสองว่า “กบฏภายใน”
นั้น คนทั้งหลายซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับการเมือง ย่อมจะต้อง
ตระหนักดีว่า ทำไมรัฐบาลจึงตั้งข้อหาแก่นักการเมืองทั้งสอง
ก็ในภาวะการที่การเมืองของรัฐบาลกำลังตกอยู่ในภาวะที่
เรียกกันว่าคับขัน เพราะการสวรรคต ของในหลวงอานันท ๖ นั้น
ประกอบกับพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีนายควง อภัยวงศ์ กำลัง
โจมตีรัฐบาลอย่างหนัก ตีกันอย่างชนิดที่เรียกว่าไม่เลียง ด้วยเหตุ
ผลข้อนี้เองที่รัฐบาลจะต้องตระหนักว่า อย่างไรเสียจะต้องมีมือที่
สามคอยจ้องที่จะทำการรัฐประหารล้มรัฐบาลทั้งสันติบาล ภายใต้
บังคับบัญชา ของพลตำรวจตรีสังวรณ สุวรรณชีพ ก็
คอยรายงานให้รัฐบาลทราบอยู่เสมอว่า ได้มีการเคลื่อนไหว กัน
อย่างผิดปกติในกลุ่มของนักการเมือง และนายทหารบางคนทั้ง
นอกและในราชการ รัฐบาลก็จำเป็นต้องหาทางระงับยับ
ยั้งมิให้รัฐประหารปะทุขึ้นมาในระหว่างที่รัฐบาล กำลังตกเป็น

เบียดเบียนของฝ่ายค้านและประชาชน ซึ่งกำลังหันเหไปนิยมชม
 ชอบพรรคประชาธิปัตย์ เพราะถ้าหากว่าเกิดรัฐประหารล้ม
 รัฐบาลระหว่างนั้นแล้ว แต่ละทั้งรัฐบาล และฐานะทางการเมือง
 ของนายปรีดี พนมยงค์ ก็จะต้องถึงกาลอวสานดังอย่างชนิดที่
 เรียกว่า หาทาทางชนสวรรค์นั้นลำบากเต็มที ประกอบทั้งไม่รู้ว่
 นักรัฐประหารเหล่านั้นจะเอาอะไรขึ้นมาเป็นข้ออ้าง ในการทำ
 รัฐประหารล้ม รัฐบาล เห็นทีบัลลังก์ จะสะเทือน อยู่บ้าง ไม่มากก็
 น้อยขอเนเบนเรือ่งที่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นห่วงกว่าเหตุอื่นทั้ง
 หมก

การจับกุมนักการเมืองมิได้ลุกลามต่อไป ทั้ง ๆ ที่ในขณะนั้นนายปรีดี พนมยงค์ ก็มีเหตุผลอยู่มากมาย (ไม่ว่าจะยุติธรรมหรือไม่ก็ตาม) ที่จะเลิงานนักการเมืองฝ่ายค้านเพราะยิ่งนับวันพรรคประชาธิปไตยก็ยิ่งโหมการโจมตี นายปรีดี พนมยงค์ และบริวารหนักยิ่งขึ้น นอกจากมีกรณีสวรรคตเป็นสาเหตุแล้ว การคอร์รัปชันของนักการเมือง และเรื่องข่าวยากหมากแพงยังจะเป็นชนวนสำคัญอีกชนวนหนึ่ง

แทนที่นายปรีดี พนมยงค์ จะลงมือกระหน่ำพรกฝ่าย
ค้านด้วยอำนาจเท่าที่มีอยู่ตามคำอ้างของนายปรีดี พนมยงค์ เอง
ว่า “ทั้งที่พบก และเรือน้อยอยู่ในกระเป๋” การณ์กลับเป็นว่า

นายปรีดี พนมยงค์ กลับนอนเฝ้าเฝ้าอยู่อย่างเงิบ ๆ ท่ามกลาง
ความวิตกกังวล ในเรื่องกรณีสวรรคตของในหลวงอานันท

ในที่สุดเมื่อไม่ทำอะไร แล้วก็เลยทนไม่ได้ นายปรีดี
พนมยงค์ ก็พาคณะรัฐมนตรีของเขากราบถวายบังคมลาออกเสีย
ครั้นแล้ว หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ก็กราบทวนเข้ามารับ
ตั้งรัฐบาลแทนนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งส่วนใหญ่ที่รู้ตนลึกหนา
บางในวิถีทางการเมืองแล้วบอกได้ว่า เป็นเพียงการเปลี่ยนตัว
นายกรัฐมนตรีเท่านั้นเอง ส่วนกลไกในการบริหาร และตัว
รัฐมนตรีนั้นเกือบไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลย เท่ากับว่าเป็นการ
เปลี่ยนแปลงเพื่อให้คลื่นลมสงบลงไปเสียพักหนึ่ง

การดังกล่าวได้เป็นเช่นนั้น ไม่เมื่อหลวงธำรงนาวา
สวัสดิ์ได้เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วนั้น พรรคประชา
ธิปไตยซึ่งพดภาษาตลาดคว่ำได้นายปรีดี พนมยงค์ กับหลวงธำรง
นาวาสวัสดิ์คอยแล้ว

จากวันที่หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นำคณะรัฐบาลเข้าขอ
รับความไว้วางใจจากสภาเป็นต้นมา พรรคประชาธิปไตยโดยการ
นำของนายควง อภัยวงศ์ ก็พุ่งเข้าโจมตีหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์
อย่างไม่ให้ตั้งตัว แม้หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์จะร้องประกาศออก
มาว่า การเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งนี้ เป็นการเข้า
มาเพื่อแก้ไขสถานการณ์ของบ้านเมือง ซึ่งกำลังตกอยู่ในภาวะยุ่ง

ยาก ถ้าเป็นคนไข้ก็เรียกว่ากำลังอยู่ในชั้นโคม่าหนักตาม แต่
 นายควง อภัยวงศ์ และบริวารศักดินาก็หาได้เพลามือการโจมตี
 ไม่ และเรื่องที่พรรคประชาธิปัตย์ยังคงตั้งหน้าโจมตีรัฐบาล
 หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ก็คือเรื่อง กรณีสวรรคตของในหลวง
 อานันทฯ ซึ่งรัฐบาลยังไม่สามารถจับตัวคนร้ายมาลงโทษได้
 เรื่องก็เลยกลายเป็นว่า รัฐบาลได้ร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์
 ปกปิดการกระทำอันทงองอาจของผู้ร้ายรายนี้

ครั้นแล้วในเดือน พฤษภาคม ๒๔๙๐ นั้นเอง รัฐบาล
 หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ยิ่งประสมพรสมหนักภาวะการณ์ของประ-
 เทศถึงเครียด เมื่อประชาชนไม่มีข้าวจะกิน รัฐบาลเข้าดำเนิน
 การค้าข้าวเสียเอง พวกนักการเมืองและพวกบริโภคนักการเมือง
 ก็เอาข้าวที่จะไปขายให้แก่ประชาชนนั้นหันเข้าตลาดมืด วิกฤติ
 การณ์เรื่องข้าวนี้กันไปทั่วประเทศ ไม่เว้นแม้แต่ชาวนาซึ่งเป็น
 ผู้ผลิตข้าว

ดังนั้นพรรคประชาธิปัตย์ จึงถือโอกาสนี้วางแผนประ-
 ชุมลุมพรรคเพื่อขอเปิดอภิปราย ทัวไปไม่ไว้วางใจ รัฐบาลหลวง
 ธำรงนาวาสวัสดิ์ นอกจากกรณีข้าวยากหามาแพงเป็นเหตุเฉพาะ
 หน้าแล้ว กรณีสวรรคตของในหลวงอานันทฯ ยังเป็นสาเหตุ
 ร้องลงมาที่พรรคประชาธิปัตย์ยกขึ้นมาเป็นข้ออ้าง

เมื่อพรรคประชาธิปัตย์เอะอะตึงตังออกมาเช่นนั้น หลวง
 ชำรงฯ ก็จำเป็นที่จะต้องประชุมพรรคเพื่อทรงรับทวงความเชื่อ
 มั่นว่ารัฐบาลมีพรรคถึง ๒ พรรค คือสหชีพและแนวรัฐธรรมนูญ
 หนุนหลังอยู่ ทำอย่างไรเสียก็ไม่ตกม้าตาย ทั้ง ๆ ที่หลวงชำรง
 นาวาสวัสดิ์ตระหนักถึงตัวเองดีว่า รัฐบาลของตนนั้นไม่อาจจะ
 รับผิดชอบสถานะการณ์ได้ การดำเนินนโยบายเรื่องปากท้อง
 ของประชาชนนั้นเป็นไปอย่างผิดพลาด ก็ว่า ๆ จะลาออกอยู่
 เหมือนกัน และคนที่หลวงชำรงนาวาสวัสดิ์ และนายปรีดี
 พนมยงค์ เห็นว่าจะเข้ารับตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาล ได้ดีกว่าคน
 อื่นนั่นก็คือ พล.อ. หลวงอดุลยเดชจรัส ทั้งขณะนั้นหลวงอดุลย์ฯ
 ก็เป็นผู้บัญชาการทหารบก คุณกำลังกองทัพบกเอาไว้

อีกไม่กี่วันต่อมา พรรคประชาธิปัตย์ก็เสนอญัตติเปิดอภิ-
 ปราયทั่วไปเข้าสู่สภามีข้อความดังนี้

สภาผู้แทนราษฎร

๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๐

เรื่อง ขอเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปในนโยบายของรัฐบาล
 ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔

จาก สมาชิกสภาผู้แทน

ถึง ประธานสภาผู้แทนฯ

ข้าพเจ้าขอเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป ไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะ ในนโยบายดังต่อไปนี้

๑. ไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน ตามนโยบายที่แถลงไว้

๒. ไม่สามารถรักษานโยบายการเงินของชาติไว้ในทางที่มั่นคง ทำให้ฐานะการคลังล้มเหลวลงทุกทาง

๓. ในทางเศรษฐกิจ ได้ดำเนินการเศรษฐกิจผิดพลาด ไม่เหมาะสมแก่สภาวะการณ์ในปัจจุบัน เป็นเหตุให้ประชาชนเดือดร้อนในการครองชีพ

๔. การต่างประเทศไม่อาจสร้างความเชื่อถือ กับนานาประเทศตามนโยบายที่แถลงไว้

๕. ใช้อำนาจทางการเมืองแซกแซง ข้าราชการประจำ ทำให้เกิดการเสียหายแก่ข้าราชการแผ่นดิน

๖. ไม่สามารถรักษารัฐานะของข้าราชการให้อยู่ในระดับที่สมควร ทำให้ข้าราชการขาดกำลังใจที่จะปฏิบัติราชการ

๗. ในทางการศึกษาของชาติ รัฐบาลนี้ไม่ได้ปรับปรุงและดำเนินการตามนโยบายที่ได้แถลงไว้

๘. ไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริง แถลงต่อประชาชนให้

ทราบว่ ในหลวงรัชกาลที่ ๘ สวรรคตเพราะเหตุใด
รายละเอียดจะแถลงเพิ่มเติมในสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) นายควง อภัยวงศ์ ผู้เสนอ

(ลงชื่อ) สุวัชร พันธ์เศรษฐ ๑ ล ๑

ผู้รับรอง

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ รู้สึกว่าการใดไม่หนักเท่ากับข้อ
สุดท้ายของญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปคือ เรื่องเกี่ยวแก่กรณี
สวรรคต เพราะหลวงธำรงฯ รู้ดีว่า ถ้าหากว่าปล่อยให้มีการ
อภิปรายกันในข้อนี้แล้ว สมาชิกทั้งสองฝ่ายจะต้องอภิปรายกัน
อย่างเกินเลยเกินเถิด เรื่องจะบานปลายกลายเป็นเรื่องทำให้
เสื่อมเสียพระเกียรติ ถึงหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ดังนั้นก่อน
ที่จะเปิดอภิปราย หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ จึงได้แสดงความรู้สึก
อันนี้ต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คือพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมขุนชัยนาทนเรนทร ขอร้องต่อกรมขุนชัยนาทนเรนทรให้
ไปเจรจากับนายควง อภัยวงศ์ ขอให้ถอนญัตติในข้อ ๘ ออก
เสีย ซึ่งในการแสดงความปรารถนาต่อกรมขุนชัยนาทนเรนทรนั้น
หลวงธำรงฯ บอกว่า อยากจะให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์รับ

๔๔ นายปรีดี พนมยงค์ กับแผนปลงพระชนม์ ฯ

ส่งกับนายควง อภัยวงศ์ ไว้สักครั้ง ขอให้ระงับญัตติข้อ ๘ นั้นเสีย
แต่กรมขุนชัยนาทนเรนทรแบ่งรับแบ่งสู้ว่า อยากจะให้รัฐบาล
เจรจาเรื่องนี้กับนายควง อภัยวงศ์ โดยตรง

ดังนั้นญัตติการเปิดอภิปรายในข้อ ๘ จึงมิได้ถูกถอน
และในที่สุดการเปิดอภิปรายทั่วไปก็เริ่มขึ้นเมื่อเวลา ๑๔.๑๐ น.
ของวันจันทร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๐

หลังจากญัตติการเปิดอภิปราย ๗ ข้อ ผ่านไปแล้ว
นายควง อภัยวงศ์ ก็จบลงในญัตติข้อ ๘ ว่า

“ต่อมาก็คือกรณีสำคัญอีกกรณีหนึ่ง ซึ่งไม่อยู่ในนโยบาย
ของรัฐบาล แต่รัฐบาลนั้นเมื่อรับเป็นรัฐบาลก็ต้องรับช่วงมา ก็
คือในกรณีสวรรคต ซึ่งเป็นข้อใหญ่ใจความประชาชนต่างพากัน
อึดอัดเต็มที่แล้ว เพราะเหตุว่า แม้เราจะได้มีการตั้งศาลกลาง
เมืองขึ้นซักฟอกกันมาแล้ว จนคณะกรรมการก็ไต่หาข่าวว่ามี ๒
ประเด็น คือ ถ้าไม่ปลงพระชนม์เองก็ถูกลอบปลงพระชนม์
แต่เมื่อให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ที่ไร้อธิปไตยถามว่า
อ่านไม่จบ อ่านไม่จบเรื่องเป็นอย่างนี้จะทำอะไรก็ไม่ได้ทำ
จะซักถามใครต่อไปอีกเพื่อประกอบอะไรต่ออะไรก็ไม่มีจริง
อยู่การจับคนผิด ถ้าสมมุติว่ามีคนผิดก็ไม่ต้องมาบอกว่าทำอย่าง
ไรก็ได้ แต่ว่าในเหตุผล ๒ ประเด็นนั้นควรจะเป็นอย่างนี้ เพราะ

เหตุอะไร เพราะว่าประชาชนทุกคนข้องใจในเรื่องนี้ยิ่งใหญ่โต แล้วเรื่องมันก็กลวงเวมาตังแต่ต้นจนถึงในขณะนี้ ตัวข้าพเจ้าเองก็ได้ฟังดูว่าจะเป็นอย่างไรแน่ ในการซักถามก็ถามมันซักจนให้สงสัย อย่างประชาชนพบกับข้าพเจ้าบอกว่า คล้าย ๆ กับจะซักน้ำบ้าง อะไบบ้าง ซึ่งจะเป็นจริงอย่างนั้นหรือไม่ก็ไม่ทราบ ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาลควรจะลงไปทีเดียวว่า จะจัดการตามนโยบายอย่างไร รัฐบาลควรจะแข็งแรงเพิ่มเติมให้มันขาวออกมา ถ้าขึ้นอุปเอาไว้อย่างนี้ไม่ได้เรื่องแน่ ๆ เพราะว่าประชาชนต่าง ๆ ก็พากันก็อดใจในเรื่องนี้ แม้จะได้อ่านหนังสือพิมพ์ไม่เว้นแต่ละคราว เรื่องมันเป็นอย่างนี้ เมื่อสรุปแล้ว ถ้าเป็นอย่างข้าพเจ้าว่า หรือว่าที่ข้าพเจ้าว่ามีส่วนจริงบ้างหรือไม่ก็ตาม แต่ทำให้ประชาชนเข้าใจผิดเช่นนั้น ข้าพเจ้าถามท่านนายกรัฐมนตรีว่า เมื่อคนเข้าใจผิดในรัฐบาลอย่างนี้ จะถูกหรือจะผิดอย่างไรก็ตามที่เมื่อมาเข้าใจอย่างนี้ จะให้ต่างประเทศเขาเชื่อถือเราอย่างไร เหมือนกับคนเราที่ไปทำอะไรไม่น่าจะเชื่อ ถึงแม้ข้าพเจ้าจะทำโดยความสามารถก็ตาม แต่ว่าเมื่อคลุมเครืออย่างนี้แล้ว เขาจะนับถืออะไรกัน”

แล้วในกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทฯ หลวงธำรง-นาวาสวัสดิ์ ก็ได้พยายามเพียรชี้แจงต่อสมาชิกฝ่ายค้าน ว่า

กรณีนี้ควรจะพูดอยู่ในวงจำกัด ไม่กระทบกระเทือนต่อพระเกียรติยศของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและบรมวงศานุวงศ์

การณกลับเป็นว่า ในการอภิปรายญัตติข้อ ๘ เกี่ยวแก่กรณีสวรรคตนั้น พรรคประชาธิปัตย์ได้หารุกเร้า จะให้รัฐบาลตอบว่า “ในหลวงอาหนักถูกลอบปลงพระชนม์ใครเป็นผู้ลอบปลงพระชนม์” กลับอภิปรายทำนองว่า เพราะเหตุใดรัฐบาลนี้จึงไม่จัดการกับกรณีสวรรคตให้กระจ่างแจ้ง รัฐบาลก็เลยเอาตัวรอดและประชาชนก็ยังคงพบความมืดในกรณีนี้ต่อไป และจบการอภิปรายลงต่างคนต่างพูดไม่รู้เรื่อง

รัฐบาลชนะไปด้วยคะแนนเสียงไว้วางใจ ๘๖ ต่อ ๕๕

ก่อนหน้ารัฐบาลสมัยที่ ๒ ของหลวงธำรงนาวา
สวัสดิ์ จะอับปางเพราะถูกทำรัฐประหารไม่กี่วัน

นายปรีดี พนมยงค์ และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ได้เชิญ
หลวงอดุลย์เดชจรัสผู้บัญชาการทหารบกไปพบที่ท่าเทียบท่าช้าง
ในการพบปะกันครั้งนั้น นายปรีดี พนมยงค์ บอกกับ
หลวงอดุลย์ว่า ได้ข่าวความเคลื่อนไหวของคณะทหารกลุ่มหนึ่งว่า
จะทำการรัฐประหาร เรื่องนี้ขอให้หลวงอดุลย์ฯ ซึ่งเป็นผู้บัญชา
การทหารบกไปจัดการยับยั้งเสีย และยังบอกด้วยว่า หลวงธำรง
จะลาออก จะให้หลวงอดุลย์ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแทนสืบไป
หลวงอดุลย์ก็รับปากว่าจะจัดการมิให้ทหารบก กระทำการรัฐประหาร
แต่แล้วในวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ นั้นเอง
คณะนายทหารนอกและในราชการกลุ่มหนึ่ง ก็กระทำการรัฐประ
หารขับไล่รัฐบาลของหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กระเจิงไป แล้วได้

ออกแถลงการณ์ว่ากระทำการรัฐประหารครั้งนี้ เพราะทนดูความเหลวแหลกการบริหารราชการแผ่นดิน ของรัฐบาลไม่ไหว ทั้งนักการเมืองข้าราชการก็คอร์รัปชัน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่พลเมืองไปทั่วทุกหย่อมหญ้า และที่เป็นเหตุสำคัญก็คือ ในหลวงสวรรคตโดยต้องพระแสงปืน แต่รัฐบาลกลับมิได้เหลียวแลเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ปลดปล่อยให้เรื่องผ่านไปกับกาลเวลา แล้วคณะรัฐประหารก็มอบให้นายควง อภัยวงศ์ จัดตั้งคณะรัฐบาลบริหารประเทศ

เมื่อได้รับมอบหมายให้จัดตั้งรัฐบาล เสร็จเรียบร้อยแล้ว รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ก็หยิบเอากรณีสวรรคตขึ้นมาสะสางเป็นคดีแรก

แล้วในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ นั้นเอง นายควง อภัยวงศ์ ก็เป็นผู้ลงนามสั่งจับผู้ต้องหาทั้งหมด ๕ คน คือ

๑. พระยาอนุรักษราชมณฑลไทร
๒. นายเฉลียว ปทุมรส อดีตราชเลขาในการในพระองค์
๓. นายชิต สิงหเสนี มหาตมเล็กหน้าห้องพระบรรทม
๔. นายบุศย์ ปัทมศริน มหาตมเล็กหน้าห้องพระบรรทม
๕. นางช่อม ชัยสิทธิเวช (ภรรยาของนายเรือเอกวัชรชัย

ชัยสิทธิเวช เลขาธิการนายปรีดี พนมยงค์

ในการจับกุมครั้ง^{๕๕} นี้ ได้ลงมือกระทำกันเมื่อตอนบ่ายของวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ คือหลังจากที่นายควง อภัยวงศ์ลงนามให้สั่งจับแล้วอีกไม่ถึงชั่วโมง

บุคคลแรกที่ถูกจับกุมคือ นายเฉลียว ปทุมรส ขณะที่กำลังผลิตเพลินอยู่กับการเล่นกีฬาแข่งม้า ณ สนามราชอุทยานมัย กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๕ คนภายใต้การนำของ ร.ต.อ. เกษียร ศรุตานนท์, ร.ต.อ. พระองค์เจ้าเฉลิมพล ทิฆัมพร ได้ตรึงกันเข้าจับตัวนำไปคุมขังไว้ที่ทำการกระทรวงกลาโหม

พร้อมกันนั้นก็ได้นำกำลังเข้าจับกุมพระยาอนุรักษราชมณเฑียร, นายชิต สิงหเสนี, นายบุศม์ บัณฑุรินทร์, นางช่อม

ชัยสิทธิเวช แยกขังไว้ตามสถานที่ตำรวจต่าง ๆ

ในการจับกุมครั้ง^{๕๖} นี้ นายควง อภัยวงศ์ ให้สัมภาษณ์แก่นักหนังสือพิมพ์ยืนยันในการสั่งจับอย่างห้าวหาญว่า

“ผมเป็นคนสั่งจับเอง”

แต่สำหรับนางช่อม ชัยสิทธิเวช นั้นได้ถูกปล่อยตัวไปในระหว่างทำการสอบสวน ส่วนพระยาอนุรักษราชมณเฑียรนั้นได้ถูกปล่อยตัวไปเพราะอัยการสั่งไม่ฟ้อง

ส่วนนอกนั้น ๓ คนตกเป็นผู้ต้องหาอย่างเด็ดขาด

การสอบสวนได้กระทำกันอย่างเร่งรีบ มาในสมัยขอ

รัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เพราะภายหลังนายควง
อภัยวงศ์ ได้เริ่มลงมือสะสางคดีนี้แล้ว ก็ได้ถูกจอมพลแปลกทำ
รัฐประหารให้ออกไป

ในการทำการสอบสวนครั้ง^๕ กรมตำรวจได้ให้นายพล
ตำรวจตรีพระพินิจชนคดีเข้ารับหน้าที่เป็นประธานกรรมการสอบ
สวน

การสอบสวนได้กระทำมาเป็นเวลานานถึง ๗ เดือนโดย
สอบปากคำจากบุคคลต่าง ๆ ถึง ๒๗๐ คน โดยละเอียดและพิศดาร
เกินกว่าที่ใครจะคิดว่า พระพินิจชนคดีได้ทำการสอบสวน
เช่นนั้นได้ (อ่านบันทึกกลับของพระยาศรยุทธเสนีท้ายเล่ม) คือ
ได้มีการปลูก^๕ปั่นพยานเท็จกันอย่างมโหฬารทั้งที่เป็นเรื่องการบ้าน
และการเมือง แต่ครั้นแล้วก็ตัดออกเสีย ๑๕๕ คน คงเหลือนำ^๕
ขึ้นเป็นพยานชั้นศาลเพียง ๑๒๕ ปาก การสอบสวนได้เริ่มกระ
ทำแต่เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ คือหลังจากที่นายควง
อภัยวงศ์ ได้ออกคำสั่งให้จับผู้ต้องหาแล้วเพียง ๒ วัน

ครั้นแล้วโจทก์ก็นำสำนวนขึ้นฟ้องร้องต่อศาล เมื่อวันที่
๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๑ ฝ่ายโจทก์นำพยานเข้าสืบ ๑๒๕ คน
ฝ่ายจำเลยนำสืบ ๓๕ คน

พยานปากสดท้ายได้ให้การเสร็จเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม
๒๔๙๔ ซึ่งเป็นเวลาที่ต้องพิจารณาคดีในศาลนานถึง ๓ ปี ๔ เดือน

คำให้การในศาล

พระพิเลียงเนือง จินตคุลย์ พยานโจทก์ให้การต่อศาลว่า

เมื่อครั้งทูลเกล้าฯ ถูกระเบิดให้ขึ้นครองราชย์แทนสมเด็จพระปกเกล้าฯ นั้น ทรงรับสั่งกับพระยาศรีธรรมมาธิเบศว่า

“ฉันตัวนี้คนเดียว จะให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน เดียววิธาวัววัน ๆ จะมาคุฉัน เพราะว่าฉันยังชนอนุ้ย”

ซึ่งเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศทูลว่า

“ไม่ต้องเป็นห่วงพะย่ะค่ะ ไม่ต้องทำอะไร”

“ฉันรู้อแล้ว ถ้าให้ฉันเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ลูกนัยทาสหลาย ๆ จะมาคุฉันคนเดียว ประเดี๋ยวให้ฉันไปนั่งบนเก้าอี้ ฉันจะหกละเมนลงมา ตาอ้วนจะคุฉันอีก”

คำแถลงต่อศาลของพระพิเลียงเนืองทำให้คนทั้งศาลที่นั่นเอกมานอกศาลในวันนั้น ต่างพากันน้ำตาไหลพราก เมื่อคำเตือนสามารถทำให้ทุกคนหวลนึกไปถึง เมื่อพระองค์ทรงเสด็จไว้ที่ประเทศไทยครั้งแรก ครั้นเมื่อพระองค์ยังทรงพระเยาว์

แล้วพระพิเลียงก็ให้การต่อไปว่า

“สมเด็จพระราชชนนีทรงเสียพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ทรงกรรแสงอยู่มิได้ชางชา และเคยตรัสกับพระพี่เลี้ยงเนื่องว่า จันทน์นะ ความตายนะ แต่กอดไม่ได้”

“เมื่อเสด็จกลับเมืองไทยครั้งแรก สดทายน ก่อนเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติกับพระพี่เลี้ยงเนื่องว่า กลับมาทรงผนวช แล้วจะลาออกจากพระเจ้าแผ่นดินเมื่อเรียนเสร็จ จะได้เป็นผู้นำแก่ประชาชน เพื่อความร่มเย็นเพราะว่าประเทศไทยของเรามองดูแล้วจิตใจไม่มีศีลธรรมอยู่เลย แล้วท่านจะเป็นผู้แทนเพราะว่าท่านจะปฏิบัติตามหลักจิตใจ เป็นผู้นำให้ประชาชนปฏิบัติอย่างท่าน”

พระพี่เลี้ยงเนื่องให้การตอบว่า

“ในพระโกศไม่โปรดนายเฉลียว เนื่องจากทรงเห็นว่ามิกริยาไม่เรียบร้อย และไม่ใคร่แสดงความคารวะต่อพระองค์ ในคำให้การของพระพี่เลี้ยงเนื่องได้เล่าถึงความห่วงใย ของนายฉันทน์ หุ้มแพร หัวหน้านามหาดเล็ก ซึ่งแสดงความเป็นห่วงในการอารักขาต่อต้นเกล้าฯ ก่อนที่ตัวแกจะตายไ้เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นการสื่อให้เห็นว่า นายฉันทน์ก็คงจะสังเกตฐานะและระคายในเรื่องราวอันเหมือนกัน จึงได้แสดงความเป็นห่วงใยและเฝ้าอารักขาพระองค์ท่านอย่างใกล้ชิดเสมอ ซึ่งพระพี่เลี้ยงเนื่องเข้าใจไปว่านายฉันทน์

ห้วงและยุ่งมากไปเอง ดังเช่นเมื่อคราวเสด็จไปบางปะอิน นายฉันทักก็นำปืนกลมือไปอีกกระบอกหนึ่ง เพื่อเป็นการป้องกันพระองค์ให้ทันทั่วทั้งที่เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น และเคยพูดว่า การอารักขารัชกาลที่ ๘ นั้นไม่รอบคอบเหมือนรัชกาลที่ ๖ สมเด็จพระชนนีและในหลวงไม่เคยประทับในประเทศไทย ยังไม่รู้จักอะไร และเมื่อคราวเจ็บหนักก่อนตาย นายฉันทักก็ยังอุตส่าห์ส่งพระพี่เลี้ยงเฝ้าเมื่อไปเยี่ยมที่โรงพยาบาลกลางให้ทูลในหลวงว่า

“ให้ในหลวงไปหิวหินก่อน อีก ๒-๓ วัน ผมหายจะตามไป”

ทั้งยังเคยปรารภในระยะหลังอยู่เสมอ อยากให้สิ้นเกล้าฯ กลับไปนอกเสียเร็ว ๆ เหลือเกิน ซึ่งแสดงถึงความกระวนกระวายใจห้วงโยอย่างหนัก.

พระพี่เลี้ยงเฝ้า จินตคุลย์ เป็นพยานใจท่อก็คคนหนึ่ง ซึ่งให้การพาดพิงไปถึงนายฉันทัก หุ้มแพร ทำนองเดียวกับพยานใจท่อก็คอีกหลายคน โดยอ้างคำพูดของนายฉันทัก หุ้มแพร ก่อนจะตายว่า ได้เป็นห้วงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึงขนาด ที่เรียกว่าเป็นคนเดียวในหมู่คนที่รับใช้อยู่ใกล้ชิดพระองค์ท่าน

แต่พิจารณาจากคำพูดของนายฉันทัก หุ้มแพร แล้วจะไม่เห็นเลยว่า นายฉันทัก หุ้มแพร ได้เอย่นามใครออกมาบ้างว่าที่

จะปองร้ายพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น หรือที่ไว้ใจไม่ได้ คงมีแต่
 อ้างว่านายฉันท หุ้มแพร ได้พูดเช่นนั้นเช่นนี้อยู่กับคนโน้นบ้าง
 คนนี้บ้าง ทำไมไม่มีใครเลยสักคนหรือที่ได้ยินนายฉันท หุ้มแพร
 พูดแล้วจะถามว่า ก็ใครเล่าที่นายฉันท หุ้มแพร ว่าไว้ใจไม่ได้
 หรือทำอะไรทำนองนั้น คนที่ได้ยินได้ฟังจะได้นำไปกราบทูลให้
 ทรงทราบ อันเป็นการป้องกันพระองค์ให้หนาแน่นยิ่งขึ้น

ข้าราชการที่พระพิเลียงเนื่องให้การว่า คราวเสด็จไปบาง
 ปะอินนั้น นายฉันท หุ้มแพร ได้นำเอาเป็นกลลศมือไปด้วยนั้น
 ยิ่งจะเป็นการฟังไม่ได้เลย ใครเลยหรือจะยอมให้นายฉันท
 หุ้มแพร ถือบินร่วมขบวนติดตามไปเช่นนั้นด้วย ทั้งบินนั้นก
 มิใช่บินพวซึ่งอาจจะซุกซ่อนไปในตัวอย่างมิดชิด กลับเป็น
 บินกลซึ่งมีขนาดใหญ่ นอกเสียจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร ซึ่ง
 มีหน้าที่โดยตรงอยู่แล้วเท่านั้น คำให้การของพระพิเลียงเนื่อง
 จึงไม่น่าที่ใครจะรับฟังได้เลย ทั้งที่พระพิเลียงเนื่องเฝ้าแทนอยู่
 ใกล้ชิดทั้งสมเด็จพระเจ้าหัว และสมเด็จพระราชชนนี ทำไม
 เมื่อฟังคำนายฉันท หุ้มแพร พูดเช่นนั้นแล้ว จึงไม่นำเอาความ
 ไปทูลเสด็จทั้งสองเล่า จะเก็บอำไว้ใย ต่อเมื่อเกิดเรื่องแล้ว
 ถึงจะมาพูด ก็ยังฟังไม่ขึ้นใหญ่ เห็นที่พยานโจทก์ปากนี้จะได้มี
 การชักซ้อมกันมาเสียเป็นแน่แล้ว.

คำให้การของจำเลย

นายเฉลียว ปทุมรส ให้การเป็นพยานตนเองเมื่อ

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๓ ว่า

ได้เป็นสมาชิกพฤฒิสภาเมื่อปี ๒๔๘๙ โดยสังกัดอยู่ในพรรค
แนวรัฐธรรมนูญซึ่งมีหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นเลขาธิการพรรค
เมื่อพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับ ได้เข้ารับตำแหน่งราชเลขาธิการ
ในพระองค์ โดยได้รับคำสั่งจากรัฐบาลให้ไปรื้อฟื้นเสด็จที่กักกั
ตากับ พล.ต. เนตร ชเมวโยธิน น.อ. ทวี จุลทรัพย์ และพระยา
สุทธิอรอนนกุล

นายเฉลียวได้แถลงต่อไปว่า

เมื่อได้ใกล้ชิดในหลวงในพระบรมโกศครั้งแรกได้เห็นพระ
วิษยาศัยงามก็ทำให้ซาบซึ้งตลอดเวลา เมื่อสวรรคตก็รู้สึกเสียใจ
มาก และได้ไปในวังในวันสงกรานต์เพื่อถวายความจงรัก
ภักดีอย่างใกล้ชิด ได้ตามหมื่นศิริวัชรรักษ์ เลขาธิการ
สำนักพระราชวังถึงว่า พระองค์ทำอย่างไรถึงได้เป็นอย่าง

๕๖ นายปรีดี พนมยงค์ กับแผนปลงพระชนม์

นี้ จมื่นศิริวัณราชได้ตอบว่า ไม่ใช่อย่างที่พยานเข้าใจ จึงทำให้พยานตกใจ และถามถึงเหตุผลที่เข้าใจเช่นนั้น แต่จมื่นศิริวัณราชห้ามมิให้พูดและบอกให้ไปตามพระยาชาติ มารู้อีกว่าถูกหาว่าสมคบกันประทุษร้ายต่อล้นเกล้าในพระโกศเมื่อได้เห็น สำเนาฝากขัง วันที่ ๑๐ ธ.ค. ๕๐ ถูกนำไปไว้บางขวางแดน ๖ ถูกตีตรวนประมาณ ๑๐ นาฬิกาเอาออก เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่กรมราชทัณฑ์พบสั่งให้เอาออก เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะตำรวจไม่มีอำนาจสั่งตีตรวน ข้อนั้นสำหรับตีตรวนพลาดถูกนายเฉลียวถึงมือแตกที่ข้อเท้า ได้ถูกนำตัวไปสอบสวนที่สันติบาล แล้วควบคุมตัวไปยังกองรักษาการณ์เพื่อให้พยานชั้วตัว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจประมาณ ๑๐ นายเอาเครื่องหมาย และหมวกออกมาเข้าแถวกัน แล้วให้นายตี ศรีสุวรรณกับนางทองใบ แนวนาค ชั้วตัว

นายเฉลียว ปทุมรส แดลงต่อไปว่า

การชั้วตัวทำให้สงสัย ซึ่งต่อมาสืบตำรวจตรึคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่า ตอนชั้วตัวมีตนคอยแเง้มประตูและ ยอยบอกว่า เป็นใครกรณีรถพระที่นั่งและปืนหยนั้น พยาน ได้ทราบจากการสืบสวนของสมาชิกของพรรคแนวรัฐธรรมนูญและสหชีพว่า เกิดจากผู้มีอิทธิพลฝ่ายตรงข้าม ได้บันทาลให้เป็นไปเพราะถ้าฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลแล้วคงไม่ทำ เพราะเป็นผลเสียหายแก่รัฐบาล ในคราวชั้วตัว

นายเฉลียวเล่าให้ฟังว่า ต้องตกตลิ่งพริ้งเพริศต่อคำทวาดของ พระพินิจชนคดีที่จะให้สารภาพว่า ไปบ้านพระยาศรยทศเสนี เกี่ยวด้วยกรณีนางสาวทัศนยา ผลัญชัย หลานท้าวสัทยา ซึ่งดำรง ตำแหน่งเสมียนแผนกหมายและทะเบียนนั้น นายเฉลียวปฏิเสธว่า ไม่เคยเป็นไปในทางชู้สาวเลย

ตอนหนึ่งนายเฉลียวได้ตอบซักของอัยการว่า

พยานในฐานะเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ประจำพระองค์มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลถวายความปลอดภัย ขณะที่ประทับบนพระที่นั่งบรมพิมานและตามเสด็จไปในที่ต่าง ๆ ตลอดเวลา พยานไม่เคยนิกรแวงเลยว่า จะมีมนุษย์ตนใดคิดทำร้ายพระองค์ เพราะการงานพยานได้พยายามเข้มงวดกวดขันเจ้าหน้าที่ ให้ระมัดระวังกันอยู่แล้ว เกี่ยวกับไฟฟ้าดับ ก็ได้กำชับไปยังพระราชวังให้กำชับไปยังโรงไฟฟ้าอีกต่อหนึ่ง และเวลาไฟฟ้าดับ พยานก็ได้ถวายเตือนข้อ

พิจารณาคดีจากคำให้การเป็นพยานตนเองของนายเฉลียว ปทุมรสแล้ว ทำให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าคงจะอ่อนใจเต็มทนก็เลยให้การไปแบบตาคิดก็ได้ ตาร้ายก็เสีย เพราะไหนเลยทนายสองคนแรกคือนายทองม้วน สติรบุตร์ กับหลวงอรรถไกรวัลลวที่เข้ามาชิงตอนตัวไปเสีย ต่อมาทนายสองคนอดีตรัฐมนตรีทองอินทร

ภริวัฒน์ และ ถวิล อุดล ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่า ได้พยายามค้นหาหลักฐานกรณีสวรรคต เพื่อนำมาต่อสู้ คดีในช่วงสุดท้ายก็มามีอันเป็นไปต้องถูกฆ่าตายเสียอีก ซ้ำที่เหลืออยู่อีกคนเดียว คือ นายพัก ณ สงขลา ก็มาต้องคดีกบฏเข้าอีกด้วย ชะตากี้ทำท่าจะมีคมนต์เข้าไปทุกที ได้ทนายใหม่เข้ามา คือ นายลี้ละลอง บุณนาค กับลูกสาวของตัวคือนางสาวเครือพันธ์ ปทุมรส ก็ไม่ค่อยจะแข็งเท่าไรนัก

พูดกันตามประชาชาวบ้านพูดกันว่า นายเจเลียว ปทุมรส ก็เลยหมดอาลัยตายอยาก ปล่อยเวลาให้ล่วงไปด้วยการเร่งคดีให้มันสิ้นสุดลงไปเร็ว ๆ ไม่ว่าจะตายหรืออยู่แล้วแต่เวรแต่กรรมอะไรทำนองนั้น.

คำให้การเป็นพยานตนเองของนายชิต สิงหเสนี ต่อศาลเมื่อ
วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๙๓

นายชิต สิงหเสนี เป็นบุตรพระยาวิชิตวงษ์ (สาย
สิงหเสนี) ตระกูล สิงหเสนี นี สมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เป็นผู้
ทรงประทาน และตระกูลนี้ได้รับราชการในพระราชสำนักต่อ
เนื่องกันมาทุกชั่วชั้นบุตรหลาน ตัวของเขาเองเคยเป็นนักเรียน
มหาดเล็กหลวงสมัยรัชกาลที่ ๖ เข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กใน
รัชกาลที่ ๗

เกี่ยวกับการก่อตั้งขบวนการเสรีไทย นายชิตให้การปฏิเสธ
ว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย นายฉันท หุ้มแพร เป็นคนเลือกนาย
ชิตและนายบุศมเป็นมหาดเล็กข้างพระที่นั่ง

“ในระหว่างที่เป็นมหาดเล็ก พยานไม่เคยคิดไม่พอใจเลย
ทั้งยังไม่เคยเห็นใครแสดงความไม่พอใจพระองค์ด้วย แม้แต่เมื่อ
สวรรคต นายชิตอ้างว่าได้ไปรำนางามพันธุสักกระยาสรีกับพระ-
ยาอนรุรักษ์ฯ เพื่อให้นายช่างทำหีบใส่พระตราแต่นายช่างไม่ทราบ

ถึงขนาดจึงไม่ยอมรับทำให้ นายชิตจึงต้องกลับมายังพระที่นั่งบรมพิมานเพื่อวัดขนาดพระตราไปให้ช่าง ได้ทราบจากนายบุศม์ว่าทรงต้นบรรทมแล้ว แต่ไม่เสวยน้ำส้มอย่างปกติ

เมื่อกลับจากร้านงามพันธ์ ได้เห็นนายบุศม์นั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ ขณะได้ยินเสียงดังปัง นายชิตบอกว่าได้นั่งนิกอยู่ประมาณ ๑๐-๑๕ วินาที จึงวิ่งพรวดเข้าไปในห้องพระบรรทม เมื่อเห็นพระโลหิตก็ลึ้มอะไรหมด ได้รับวิ่งออกไปและสวนกับนายบุศม์จะพูดด้วยหรือไม่ได้ยิน ได้วิ่งไปทูลสมเด็จพระชนนี ว่า “ในหลวงยังพระองค์” สมเด็จพระชนนีก็ได้รับเสด็จวิ่งไปที่บอกให้หมื่นทิพย์ไปตามหลวงนิธน์นั้น ไม่ได้บอกว่าในหลวงถูกบีบ เหตุที่ไปทูลพระชนนีว่า “ในหลวงยังพระองค์” เพราะไม่คิดว่าใครจะทำร้ายพระองค์ เมื่อบอกให้นายบุศม์เก็บปืนนั้น ไม่ได้เห็นปืนอยู่ที่นั่นแล้ว ขณะที่พยานไปเบิกพระวิสูตรอยู่นั้น สมเด็จพระชนนีได้รับสั่งว่า “ชิตรู้ไหมที่นั่นต้องมีปืนแน่ๆ เพราะคนอื่น” นายชิตก็ได้กราบทูลว่าไม่ทราบเกล้า ไม่รู้เรื่อง และตอนหนึ่งนายชิตได้ยินรับสั่งว่า “โธ่นั่นลูกแม่ ไม่ควรคิดเช่นนั้นเลย” นายปรีดีให้นายชิตทำท่าให้ดู และเมื่อตอนค่ำวันนั้น ในหลวงองค์ปัจจุบันได้รับสั่งถามถึงถ้อยคำ ที่นายชิตให้แก้ตำรวจและทรงเตือนว่า “จำให้ดีๆ นะอย่าให้ผิดพลาด”

นายชิตเล่าถึงตอนถูกย้ายไปบางขวางให้ศาลฟังว่า

ได้ถูกนายแพทย์ใช้และนายแพทย์อื่นตรวจร่างกาย และ
 บอกว่าเป็นมาเลเรีย แล้วก็ให้กินยาเม็ดขาวๆ ให้นอนพัก ๒๕
 นาทีก่อนเสร็จแล้วจึงฉีดยาเข้าเส้นให้ ขณะที่หมอฉีดยา นายชิต
 รู้สึกมันตึง วิ่งเวียนนอยากจะหลับ คอหอยคล้ายจะโต พอซักเข็ม
 ออกก็หมดความรู้สึก แต่ก่อนจะหมดความรู้สึก ได้ยินหมอใช้
 สั่งให้พล.ต.ต. พระพินิจ และพล.ต.ต. หลวงแผ้วเข้าไปได้ และ
 ได้ซักถามนายชิตซึ่งรู้สึกวาระหว่างนั้นเคลมๆ ไป ตอนนั้นตัว
 นายชิตที่เข็มช้คือนายชิต แต่นางสาวทองใบบอกว่า “ไม่มี”
 ส่วนคำให้การในชั้นสอบสวนที่ว่านายชิตกล่าวว่า สงสัยนายบุคม
 เป็นสายนั้น นายชิตปฏิเสธต่อศาลว่า ไม่เคยกล่าวถึงนั้นเลย

พิจารณาทำให้การของนายชิต สิ้นหนี่ และ
 นายบุคม บัณฑกรินแล้วทำให้บังเกิดความตระหนักตกใจว่าเหตุ
 ใดผู้ซึ่งเป็นแพทย์เพียบพร้อมด้วยมนุษยธรรม จึงให้ความ
 ร่วมมือกับพวกเผด็จการ ทำการสอบสวนผู้ต้องหาประดุจกระทำ
 แก่นักจารกรรมระหว่างประเทศ หรือในองค์การสอบสวนของ
 พวกจารชน ซึ่งมุ่งประหัตประหารกันโดยมีค่านึงถึงศีลธรรม กั
 วยการฉีดยา ผู้ต้องหาเพื่อ ทำให้ผู้ต้องหาพูดความจริงออกมา
 เป็นการสอบสวนแบบบาเถื่อน ผิดศีลธรรม ฉะนั้นจะว่า

นายแพทย์นั้นก็มีมนุษยธรรมได้อย่างไร ข้อเท็จจริงจะมีอย่างไร
 นั้น เจ้าหน้าที่ที่ทำการสอบสวนมีวิธีมากมายที่จะทำการ สอบสวน
 ผู้ต้องหาให้อยู่ในขอบเขตแห่งกฎหมาย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สำนะหาอะไรกับนักการเมือง หรือ
 พวกอันธพาลในเครื่องแบบของตำรวจที่หวังอามิสสินจ้าง จะพึง
 กระทำแก่ผู้ต้องหาด้วยอาการอันทารุณแก่ผู้ต้องหา เพื่อให้เป็น
 การเอาใจผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า แม้แต่แพทย์ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า
 เป็นผู้ที่ถูกอบรมมาเพื่อให้มนุษยธรรมอยู่ในใจ ก็ยังก้มหัวซุก
 เข้าไปในใต้ฝ่าตีนของพวกนักการเมืองเผด็จการ กระทำการ
 สอบสวนผู้ต้องหาอย่างปราศจากความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง กระทำ
 การอันไม่พึงกระทำร่วมมือกับพวกอันธพาลในเครื่องแบบเหยียบ
 ย่ำเสรีภาพของประชาชน

นายบุศม์ บัณฑิติน ให้การเป็นพยานตนเองต่อศาลเมื่อ
วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๕ ว่า

ขณะที่สมเด็จพะเจ้าอยู่หัวทรงสวรรคตนั้นมีอายุ ๔๖ ปี
บ้านอยู่เมืองนนท์ บิดาชื่อนุวิเศษเสนี มารดาชื่อนางปุก เรียน
สำเร็จมัธยม ๕ จากโรงเรียนสวนกุหลาบแล้วเข้ารับราชการ
กรมปลัดบัญชี จนกระทั่งรัชกาลที่ ๘ เสด็จมา จึงเลื่อนขึ้นไป
รับใช้ในตำแหน่งมหาดเล็กตั้งเครื่อง และรับใช้ประจำห้องพระ
บรรทมในหลวง ร. ๘ โดยใกล้ชิดเมื่อทราบว่า ร. ๘ สวรรคต
เมื่อหลวงนิตยบอกรู้สึกตกใจและเศร้าโศกเสียใจเพราะเสียกาย
พระองค์มาก การที่ไม่พูดในทำนองว่าพระองค์ปลงพระชนม์เอง
ก็เพราะเป็นการเสื่อมเสียพระเกียรติยศของพระองค์ พระองค์
เจ้าภาณุพันธุ์เคยรับสั่งถามว่า โกรธพระองค์ไหม ซึ่งได้ทูลตอบ
ว่าไม่โกรธ แล้วพระองค์ภาณุฯ รับสั่งว่า ที่ได้ซักถามเพื่อให้ได้
ความบริสุทธิ์ นายบุศม์ตอบได้ยืนเสียงป็นลั่น ชิตยี่ ! บุศม์พูด
ที่ลหุโทษบุศม์ได้ถูกนายแพทย์ใช้ ยูนีพันธ์ ฉีดยา ทำให้รู้สึกง่วง

แล้วมีหลวงแพ้ว เดินเข้ามา ต่อจากนั้นก็กลับไป

นายบุศม์ได้ตอบข้อซักถามขอ อัยการเกี่ยวกับกริ่ง ไฟ ฟานโน้ตเล็กข้างซ้ายมือว่า นายชิตเป็นคนยกไป นายบุศม์มิได้ เข้าไปในห้องพระบรรทมทันที เพียงแต่คุกเข่าชะเง้อมอง และไม่ค่อยจะมีอะไรเกิดขึ้นกับพระองค์ ต่อเมื่อได้เห็นนายชิต วิ่งจึงถามว่าเกิดอะไรขึ้นกับพระองค์ ซึ่งก็ไม่เห็นนายชิตเสียแล้ว

นายปรีดีได้เรียกนายบุศม์ไปซักถามเหตุการณ์ แต่ไม่ได้ยินคำให้การของนายชิต เพราะในระหว่างนายปรีดีถามนาย ชิตนายบุศม์รอลูกรังนอก นายปรีดีเคยถามว่าได้ยินในหลวง ร้องว่าแม่เจ้าช่วยด้วยไหม ซึ่งนายบุศม์ตอบว่าไม่ได้ยิน ในหลวง เคยให้นายบุศม์เก็บขี้เถาเศษกระดาษจดหมายที่พระองค์เผา แต่ก็ มิได้เปิดเผยในศาลกลางเมืองก็กลัวเสียพระเกียรติยศ ภายหลัง จากให้การศาลกลางเมืองแล้ว ได้ไปให้อาจารย์พร้อมรัตนันต์ เพื่อให้หาช่วยที่ถูกกล่าวหาเช่นนั้น

ในการแถลงปิดสำนวนของนายพัก ณ สงขลา ทนายจำ
เลย เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ นายพักแถลงอย่าง
ยาวว่า

ในตอนเช้าที่เข้าใจว่าในหลวงสิ้นพระชนม์ เพราะปรากฏ
ว่ามีพระบังคลหนักอยู่ และ ๙ น. เป็นเวลาเสวย ถ้ามีแผนลัก
บแล้วคงไม่กระทำเวลานั้น เพราะมหาดเล็กเจ้าหน้าที่จะช่วยมา
มาก เมื่อพิจารณาถึงสถานที่และบาดแผลก็ไม่สมควรเพราะ
ต้องแหวกวิสูตรข้ามตุ้ แล้วต้องเออมข้ามขอบหีบบนเตียง
จะบิดปลายมือเฉียดหางพระนลาต ๔๐ ซม. ซึ่งทำได้ยาก
อย่างยิ่งแล้ว พระพี่เลี้ยงเนื่องเข้ามาหัวใจยังไม่หยุดเต้นห่าง
ยั้งครึ่งนาทีกก็ไม่ได้เห็นตัวคนยิง ก็เหมือนคนยิงนั้นหายตัว

อนึ่งพยานภายหลังรัฐประหารนั้นสงสัยเหลือเกินว่า เป็น
งานเก็บเล็กผสมน้อย เช่นนายตีพยานรู้เห็นว่านายปรีดีไป

บ้านเจ้าคุณศรยุทธและปรีดีคึกจะฆ่าในหลวงนั้น ที่จริงควรจ
เอาพระยาศรยุทธเป็นหลัก เพราะข้าราชการบริพารอย่างพระย
ศรยุทธเคยเป็นราชองครักษ์ จะร่วมคิดปลงพระชนม์ในหลวงไม
ควรจะเอาไว้แล้ว แต่พระยาศรยุทธก็ยืนยันเพียงปรีดีไปที่บ้าน
เท่านั้น ก็เพราะคงทนซ้อมไม่ไหว อายุ ๖๐ ปีแล้ว และดูมาก
แล้ว การยืนยันของนายตีไม่มีหลักฐานเลย กรณีพยานนา
คล้ายกับนายรณรงค์ มหาบัณฑิตที่ทรงอำนาจ พล. ท. กา
ประกาศว่ามีหลักฐานพร้อมว่าเป็นแผนการณมหาชนรัฐ เป็น
เรื่องที่สร้างขึ้นทั้งเพ จนถึงส่งคนไปทูลในหลวงว่าจะมีคนปลงกต
เขาถ้าเชื่อนายตีแล้วนายปรีดีก็ไม่ใช่คนที่มแผนการณสักลับอะไร
นักถ้าศาลฟังนายตีเป็นพยานสำคัญแล้ว ประชาชนจะหวั่นวิตก
อย่างยิ่ง

นายพัก ณ สงขลา ขอโอกาสเลื่อนแถลงปิดสำนวน
โดยขอให้ศาลเห็นใจว่า ทนายจำเลย ๒ คนก็สิ้นชีวิตไปแล้ว
(นายทองอินทร ภูริพัฒน์ และ นายถวิล อุดล อ่านสารคดี
ฆาตกรรมการเมืองเรื่อง 'สังหารโหด ๔ รัฐมนตรี') ทนายทำ
งานคนเดียวถูกซ้ำเติมเสมอ

ครั้นเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ อธิบดีกรม
อัยการก็ขอแถลงปิดสำนวนลง เป็นการเสร็จสิ้นการพิจารณาใน

กาลโดยขอให้ลงโทษจำเลยทั้ง ๓ ให้ประหารชีวิต

ซึ่งคำแถลงของอัยการมีความตอนหนึ่งว่า

“ความพิรุณของนายปรีดี หลังเกิดเหตุปรากฏว่า เมื่อมี
คนไปบอกว่า ในหลวงสวรรคตเพราะถูกปืน นายปรีดีพูดกับ
นิกรเทวัญเป็นภาษาอังกฤษซึ่งแปลเป็นไทยว่า “ในหลวงปลง
พระชนม์เอง” ซึ่งยังไม่มีเหตุอันใดให้นายปรีดีพูดเช่นนั้น ถ้า
ถ้าไม่รู้ความลับมาก่อนแล้ว ประกอบกับการโอ้อวดชักชวนไม่ทำ
การสอบสวนให้รัดกุมเหล่านี้นั้นมีพิรุณ”

ส่วนนายเรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช มีผู้เห็นว่าก่อนใน
หลวงสวรรคตไปลงรถที่หน้ากระทรวงการต่างประเทศ แล้ว
เข้าไปในวังหลวงทางประตูสวัสดิโสภณ เมื่อมีเสียงปืนดังบนพระที่นั่ง
บรมพิมานแล้ว มีมหาดเล็กหลายคนเห็นเรือเอกวัชรชัยวิ่ง
ออกมาจากพระที่นั่งบรมพิมานกลับออกทางเดิม แสดงพิรุณให้
เห็นว่าเรือเอกวัชรชัยเป็นผู้ยิงในหลวง

การแถลงปิดสำนวนได้เสร็จสิ้นผ่านไปเกือบ ๒ เดือน

เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๔ ศาลอาญาก็
 เปิดตัวผู้ต้องหาทั้ง ๓ มาฟังคำพิพากษากรณีลอบปลงพระชนม์
 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

การอ่านคำพิพากษาได้เริ่มขึ้นเมื่อเวลา ๙.๐๐ น. ไปจน
 กระทั่งเที่ยง และเริ่มอ่านต่อไปเมื่อเวลา ๑๓.๐๐ น. ไปจบ
 เอาเมื่อเวลา ๑๕.๑๗ น. ซึ่งใช้ในเวลากการอ่าน ๕ โมงเศษ

คำพิพากษามีความยาวกว่า ๒๐๐ หน้ากระดาษ หรือ
 ประมาณ ๙๔,๕๐๐ คำ

มีคำพิพากษาบางตอนดังนี้

ฯลฯ พยานโจทก์ที่แสดงว่า ได้มีการคบคิดกันทำการปลง
 พระชนม์มรดกน

ก. พระยาศรยุทธเสนี หรือพลเรือตรีกระแส ปาวะ
 นาวัน ศรยุทธเสนี เบิกความว่านายปรีดี พนมยงค์ เคยไปที่บ้าน
 พระยาศรยุทธเสนีครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ หรือ ๒๔๘๘ ไปเป็น

ประธานงานสมรสบุตรสาว หลังจากนั้นมานายปรีดี พนมยงค์
 เคยไปอีกอีกครั้งหนึ่งหรือสองครั้งจำไม่ได้เสียแล้ว ที่ไปตอน
 หลังครั้งหนึ่งหรือสองครั้งนั้น ไปเมื่อก่อนวันเสด็จสวรรคต ๒
 เดือนไปถึงเวลาเย็นมากแล้ว มีเรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวชและ
 นายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ กับพวกอีกคนหนึ่งหรือสองคน
 ซึ่งไม่รู้จักและจำหน้าก็ไม่ได้ไปด้วย พระยาศรยุทธเสนี ได้
 เชิญเข้าไปนั่งในห้องรับแขกเข้าไปเพียง ๓ คนคือ นายปรีดี
 พนมยงค์ เรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช และนายเฉลียว ปทุมรส
 จำเลยที่ ๑ แต่แล้วถึงตอนตอบคำถามซักค้านของทนายจำเลย
 กลับว่าสำหรับนายปรีดี พนมยงค์ เข้าไปนั่งในห้องรับแขกแ
 ส่วนอีก ๒ คนจะใช้เรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช และนายเฉลียว
 ปทุมรสจำเลยที่ ๑ หรือไม่ จำไม่ได้ นายปรี พนมยงค์ บอกว่า
 มาเยี่ยมแล้วก็ถามพระยาศรยุทธเสนีว่าได้ยินว่าคำไม่เป็นอย่างไร
 บ้าง พระยาศรยุทธเสนีตอบว่าเพิ่งดำเนินการ ยังไม่ได้ลงมือ
 คุยอยู่ในราว ๕ นาที พระยาศรยุทธเสนี ก็ขอตัวออกไปบอกให้
 คนจัดนำมารับรอง ออกจากห้องรับแขกไป ๔-๓ นาที ก็
 กลับเข้ามานั่งคุยต่อไปด้วยเรื่องการคำอีกครู่หนึ่งประมาณ ๑๐
 นาที นายปรีดี พนมยงค์กับพวกก็ลากลับไป

ข. นายตี ศรีสุวรรณ เบิกความว่า เมื่อ ๓ ปีมาแล้ว คือ

ในปีจอ เดือน ๔ ข้างขึ้น นายแม่น จันทวานิช ได้ไปหานายศรีสุวรรณ ที่ปากน้ำโพ บอกว่าพระยาศรยุทธเสนีจะซื้อไม้หมอน จึงชวนกันมาหาพระยาศรยุทธเสนีโดยมาพักที่บ้านแม่ยายนายแม่น จันทวานิช ในคลองบางหลวงก่อน รุ่งขึ้นจึงพากันมาที่บ้านพระยาศรยุทธเสนี พุดเรื่องไม้หมอนที่จะซื้อกัน แต่ยังไม่เป็นที่ตกลงรออยู่สัก ๙ วัน ๑๐ วัน นายแม่น จันทวานิชก็กลับไปก่อน เพราะต้องเสียสัปดาห์มาก ส่วนนายศรีสุวรรณนี้ พระยาศรยุทธเสนี ชวนให้อยู่ด้วย โดยว่าจะให้มีหน้าที่ตรวจไม้หมอนจากคนทำ ถ้าได้กำไรจะแบ่งให้บ้าง นายศรีสุวรรณจึงได้อยู่ที่บ้านพระยาศรยุทธเสนี จึงใช้ให้ไปดูไม้ที่แก่งคอย ลพบุรี และปากน้ำโพ โดยอยู่ที่ปากน้ำโพได้สัก ๙ วัน ๑๐ วัน ก็ได้ทราบข่าวกรณีสวรรคต กลับจากดูไม้แล้วก็ได้อยู่ต่อมาถึงเดือน ๑๑ ปีนั้น มารดาของคุณหญิงศรยุทธเสนีถึงแก่กรรมแล้ว อีก ๕-๖ เดือนก็ทำศพอยู่ต่อมาอีก ๒ เดือนก็ออกจากบ้านพระยาศรยุทธเสนีไป เพราะอยู่ไม่ได้ผลประโยชน์อะไรรวมเวลาที่อยู่ในบ้านพระยาศรยุทธเสนีพิเศษ

ระหว่างอยู่บ้านพระยาศรยุทธเสนี นายศรีสุวรรณ ได้เห็นนายปรีดี พนมยงค์ กับพวกไปหาพระยาศรยุทธเสนี ๓ ครั้ง แรกเห็นไปเมื่อเดือน ๖ ข้างขึ้นปีจอ ซึ่งเมื่อเทียบทางสุริยคติก็ตก

อยู่ในระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๘๘ ไปถึง
เวลาเย็น ๑๘ นาฬิกาเศษ มีชายอีก ๒ คนไปด้วย คนหนึ่งสูง
โปร่ง อีกคนหนึ่งสูงท้วม ซึ่งยังไม่ทราบว่าเป็นใคร พระยา-
ศรยุทธเสนี ออกมาเชิญเข้าไปในห้องรับแขกทั้ง ๓ คน นายปรีดิ
พนมยงค์ ถามพระยาศรยุทธเสนีถึงนายตี ศรีสุวรรณ โดยปรากฏ
ตัวอยู่ในที่นั้นว่าเป็นใคร พระยาศรยุทธเสนีตอบว่า พ่อค้าไม้จาก
นครสวรรค์ เป็นคนดีไว้ใจได้ ต่อมาอีกสัก ๑๐ นาที พระยา
ศรยุทธเสนีก็บอกให้นายตี ศรีสุวรรณไปพบกับนางหงวนที่บาง
ลำภูเรื่องไม้หมอน นายตี ศรีสุวรรณ ไปแล้วกลับมาเวลา ๒๑
นาฬิกาเศษ นายปรีดิ พนมยงค์กับพวกไปหมดแล้ว จะมีการ
พูดอะไรกันบ้างนายตี ศรีสุวรรณไม่ได้ยิน ครั้งที่ ๒ เห็นไปหลัง
จากเห็นไปหลังจากครั้งแรก สัก ๙ วัน ๑๐ วัน ไปถึงเวลา ๑๘
นาฬิกาเศษ คราวนี้ไปด้วยกัน ๕ คนคือ นายปรีดิ พนมยงค์
กับพวกอีก ๒ คนที่ไปครั้งแรก กับมีคนตามไปด้วยภายหลังอีก
๒ คนหนึ่งสูงท้วม อีกคนหนึ่งเตี้ยเล็กปากันเข้าไปในห้องรับแขก
ทั้ง ๕ คน เข้าไปแล้วสัก ๕ นาทีได้ยินเสียงถามว่าการค้าไม้
เป็นอย่างไร พระยาศรยุทธเสนีตอบว่าได้บ้างเสียบ้าง ยังไม่ได้
ผล ต่อจากนั้นอีก ๖ นาที มีเสียงพูดขึ้นว่า “ใกล้จะไปแล้ว
จะอย่างไรก็ทำเสีย ได้ยินเท่านั้นนายตี ศรีสุวรรณก็ลุกขึ้น

ไปกินกาแฟที่นอกบ้าน เพราะพวกกันนั้นไม่ใช่เรื่องค้าไม้ ไปกินกาแฟนานชั่วโมงเศษกลับเข้าบ้านไม่พบคนเหล่านั้น ครั้งที่เห็นไปหลังจากครั้งที่ ๒ อีก ๗-๘ วัน ไปถึงเวลา ๑๕ นาฬิกาเศษ คราวนี้ไปชักกันทั้ง ๕ คน แต่ไม่เห็นพระยาศรยุทธเสอยู่ในห้องรับแขก นายตี ศรีสุวรรณ ไปนั่งอยู่ข้างฝาห้องรับแขกด้านนอกสัก ๕ นาที ก็ได้ยินเสียงพูดกันในห้องรับแขกว่า “ผมไม่นึกเลยว่าเด็กตัวนิดเดียว บัญญาจะเจ็บแหลมถึงเพียงนี้” แล้วมีเสียงหนึ่งพูดขึ้นว่า “ผมก็ได้ยิน ผมอยู่ใกล้ พี่ชายว่าจะสละราชสมบัติให้น้องคิดจะสมัครเป็นผู้แทน เป็นนายก ต่อมา อีกสัก ๕ นาทีมีเสียงพูดขึ้นอีกว่า “นั่นซิพวกเรา เขาคิดเรื่องนี้ สำเร็จรอดไปได้ พวกเราจะเดือดร้อนไม่น้อยอย่าให้ทันไปได้ รีบกำจัดเสีย” ขาดคำเท่านั้น ก็มีเสียงหนึ่งพูดต่อไปว่า “พวกผมทำสำเร็จแล้ว ขอให้เลี้ยงดูให้ถึงขนาดก็แล้วกัน” แล้วมีเสียงพูดอีกว่า “นั่นพูดไม่จริงก็เอาเป็นมายิ่งกันเสีย” และมีเสียงหนึ่งพูดต่อไปว่า “ให้สำเร็จแล้วกันจะมีรางวัลให้อย่างสมใจ” หลังจากนั้นแล้วก็ไม่ได้ยินเสียงพูดกันอีก ต่อมาอีกสัก ๑๐ นาที นายปรีดี พนมยงค์ คนเดียวก็ออกจากบ้านไป พระยาศรยุทธเสนีตามออกไปส่ง ส่วนพวกที่มากับนายปรีดี พนมยงค์อีก ๔ คนยังไม่กลับ ได้ออกไปนั่งดื่ม

สุรากลั่นอยู่ที่ใต้ต้นมะม่วงริมสนามหญ้าหน้าบ้าน อยู่มานานราว ๒๐
 นาทีจึงได้พากันกลับไป ในตอนนั่งดื่มสุรากลั่นอยู่นี้เอง นายตี
 ศรีสุวรรณ ได้ยินคนเหล่านั้นเรียกชื่อกันจึงทราบชื่อ ๓ ชื่อคือ
 นายตุ้, นายเฉลียว, และนายชิต ส่วนอีกคนหนึ่งคงไม่รู้จักอยู่
 เช่นเดิม (ปรากฏในทางพิจารณาว่าเรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช
 มีชื่อเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าตุ้) นายตี ศรีสุวรรณ เบิกความต่อไป
 ว่าคนที่มากับนายปรีดี พนมยงค์ ครั้งแรกคือนายตุ้กับนายเฉลียว
 และนายชิต อีกคนหนึ่งไม่รู้ชื่อ นายตี ศรีสุวรรณ ได้คุยตัวจำเลย
 ต่อหน้าศาลแล้วชี้ตัวนายเฉลียว ปทุมรส ส่วนคนที่มากับนาย
 ปรีดี ครั้งที่ ๒ และที่ ๓ เป็นชุดเดียวกันคือนายตุ้ นายเฉลียว
 และนายชิต อีกคนหนึ่งไม่รู้ชื่อ นายตี ศรีสุวรรณ ได้คุยตัวจำเลย
 ต่อศาลแล้วชี้ตัวนายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ กับนายชิต
 สิงห์เสนี จำเลยที่ ๒ ว่า คือนายเฉลียว และนายชิตที่เห็นไป
 กับนายปรีดี พนมยงค์ด้วย นายตี ศรีสุวรรณ เบิกความต่อไป
 ว่าเมื่อคนที่นั่งดื่มสุรากลั่นอยู่กลับไปหมดแล้ว นายตี ศรีสุวรรณ
 ได้พูดกับพระยาศรยุทธเสนีสองต่อสองว่า “เจ้าคุณในเรื่องนี้เอา
 กับเขาด้วยหรือ” พระยาศรยุทธเสนีตอบว่า “เราไม่เอากับเขา
 หรอกเราเออๆ อะๆ ไปกับเขาเช่นนั้น เขามีวาสนาเขามีบุญคุณ
 กับเรา” นายตี ศรีสุวรรณ จึงว่า “ไม่เอากับเขาเป็นการดี”

๗๔ นายปรีดี พนมยงค์ กับแผนปลงพระชนม์ ฯ

ก. นางสาวทองใบ แวนนาค เบิกความว่าเป็นลูกจ้างรับใช้ในบ้านพระยาศรยุทธเสนี เมื่อก่อนวันเสด็จสวรรคตสัก ๑๐ วัน เวลาเย็น ๑๘ นาฬิกา แถยังไม้ทันมืด ขณะทำครัวอยู่ทางหลังบ้าน เด็กชายเพิ่มศักดิ์ บุตรพระยาศรยุทธเสนีหรือที่เรียกว่าคุณกลางใช้ให้ไปซื้อข้าวโพดเผา จึงเดินออกมาจากครัว ผ่านออกห้องอาหาร และผ่านไปทางหน้าห้องรับแขก เหลียวผ่านออกห้องอาหาร และผ่านไปทางหน้าห้องรับแขก เหลียวไปที่ช่องประตูหน้าห้องนั้น เห็นมีแขกนั่งอยู่กับพระยาศรยุทธเสนี ก็นึกไม่ทันสังเกต แต่มีนายเฉลียว ปทุมรสจำเลยที่ ๑ นั่งอยู่ที่เก้าอี้รอบโต๊ะกลางห้องคนหนึ่ง เดินผ่านหน้าห้องรับแขกไปแล้ว เห็นนายตี ศรีสุวรรณ นั่งอยู่ที่มานั่งโต๊ะคนม่อมวงหน้าห้องรับแขก ซื้อข้าวโพดกลับมาเดินผ่านหน้าห้องรับแขกอีก จึงสังเกตเห็นมีแขกนั่งอยู่กับพระยาศรยุทธเสนีในห้องรับแขก ๓-๔ คนด้วยกัน

นอกจากนี้ยังมีขุนเทพประสิทธิ์ และนายชวน จินธุจักษ์กับนายพันตำรวจโทหลวงแผ้วพาลชน พนักงานสอบสวนเบิกความประกอบว่า เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ นายตี ศรีสุวรรณ ซึ่งเป็นคนคุ้นเคยกับขุนเทพประสิทธิ์ได้ไปพัก อยู่ที่บ้านขุนเทพประสิทธิ์ คืนวันหนึ่ง หลังจากพักอยู่แล้ว ๒-๓ วันซึ่งตรงกับวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ ตามที่ขุนประสิทธิ์อ้างว่าได้บันทึกไว้ในสมุดพกซึ่งมิได้นำมาแสดงต่อศาลด้วย นายชวน

จนิษฐ ได้มาคุยที่บ้านขุนเทพประสิทธิ์ตามที่เคยมา นายตี ศรีสุวรรณร่วมวงคุยด้วยรวม ๓ คน ชั้นแรกก็คุยกันเรื่องอื่น ๆ แล้วเลยมาถึงเรื่องการสวรรคตนี้ วิพากษ์วิจารณ์โต้เถียงกันระหว่างขุนเทพประสิทธิ์กับนายชวน จนิษฐ ว่าใครเป็นคนปลงพระชนม์ในหลวง นายปรีดี พนมยงค์ จะรู้เห็นด้วยหรือไม่ ถ้ารู้ได้รู้แต่เบื่องต้นหรือรู้เมื่อภายหลัง นายตี ศรีสุวรรณ ฟังโต้เถียงกันแล้วก็พูดโพล่งออกมาว่า “ลือ ๒ คนไม่รู้จริงหรอก อวันถึงจะรู้ว่าใครฆ่าในหลวง” ขุนเทพประสิทธิ์และนายชวน จนิษฐ ใครรู้ความจริงจึงช่วยกันซักถามต่อไป นายตี ศรีสุวรรณ ก็ตอบทำนองว่าหลวงประจักษ์เป็นหัวหน้า กิจปลงพระชนม์ในหลวงและก่อนถูกปลงพระชนม์ เขามีการประชุมกันมาตั้งแต่เดือนที่แล้วที่บ้านข้าราชการผู้ใหญ่คนหนึ่ง และว่านายตี ศรีสุวรรณอยู่ในบ้านนั้นด้วยจึงรู้ ซักถามถึงข้าราชการผู้ใหญ่คนนั้นว่าใคร นายตี ศรีสุวรรณ ไม่ยอมบอก อ้างว่าเป็นผู้มึนบุญคุณ กลัวว่าจะเป็นที่เสียหาย และนายตี ศรีสุวรรณ ได้กำชับเป็นหนักหนาว่ารู้แล้วอย่าพูดให้ใครฟังต่อไป นายชวน จนิษฐ คุยอยู่จนราว ๒๒-๒๓ นาฬิกา ก็กลับไป กลับไปแล้วขุนเทพประสิทธิ์นึกถึงบ้านข้าราชการผู้ใหญ่นั้นก็เข้าใจว่าคงเป็นบ้าน พระยาศรยุทธเสน จึงถามนายตี ศรีสุวรรณ ลำพังสองต่อสองว่าใช่ไหม นายตี

ศรีสุวรรณ เลย์รับว่าใช่ แล้วเลยขยายความให้แก่ขุนเทพประสิทธิ์ ฟังต่อไปว่ามีคนไปประชุมกันที่นั่นหลายคนและหลายครั้ง ผู้ที่ไปประชุมกับหลวงประดิษฐคือ นายเจสียว นายชิตและนายทั้ โดยได้ยินเขาเรียกชื่อกันนอกจากนั้นไม่รู้จากชื่อ เมื่อขุนเทพประสิทธิ์ได้ทราบจากนายทั้ ศรีสุวรรณ เช่นนั้นก็คิดกังวลใจเป็นอันมาก ในที่สุดตัดสินใจจะบอกความนั้นแก่เจ้าหน้าที่ แล้วต่อมาวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๙๑ ตรงกับวันอาทิตย์เวลาราว ๙ นาฬิกาไปเที่ยวตลาดนัดที่ท้องสนามหลวง เผอิญพบกับนายพันตำรวจโท หลวงแผ้วพาลชน ซึ่งเป็นคนรู้จักกันมาแต่เด็ก ๆ จึงถือโอกาสเล่าเรื่องที่ทราบจากนายทั้ ศรีสุวรรณ นั้นให้นายพันตำรวจโท หลวงแผ้วพาลชนทราบ นายพันตำรวจโท หลวงแผ้วพาลชนเกิดความสนใจขอคิดต่อกับนายทั้ ศรีสุวรรณ ขุนเทพประสิทธิ์จึงโทรเลขเรียกตัวนายทั้ ศรีสุวรรณ จากปากน้ำไฟให้ลงมาพบกัน ตามใบรับโทรเลขที่นำส่งศาลและศาลหมายเลข ๓๔ นายพันตำรวจโท หลวงแผ้วพาลชนได้พบกับนายทั้ ศรีสุวรรณ พุดจากนั้นแล้ว จึงนำนายทั้ ศรีสุวรรณ ไปหานายพลตำรวจตรี พระพิณจันทดี ทำการสอบสวนเป็นพยาน หนึ่งหลังจากได้นายทั้ ศรีสุวรรณ เป็นพยานแล้ว จึงได้ดำเนินการเรียกหาตัวพระยาสุรยุทธเสนีและนางสาวทองใบ แวนนาค มาสอบสวนเป็นพยานต่อไป

ฝ่ายจำเลยต่างสาบานตัวเบิกความเป็นพยาน ปฏิเสธทุก
 อย่างว่าไม่เคยไปที่บ้านพระยาศรยุทธเสนีเลย และยังนำสืบได้
 แย้งว่านายตี ศรีสุวรรณ เป็นคนชอบคุยอวดรู้เห็นอย่างที่ว่า
 “คุยโม้” พุดจาอวดอ้างอะไรหาความจริงยาก และทนายจำเลย
 ได้นำจดหมายของนายแม่น จันทวานิช มีถึงพระยาศรยุทธเสนี
 รวม ๔ ฉบับ ลงวันที่ ๑, ๒, ๓, และ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๘๙
 เรียงตามฉบับมาให้พระยาศรยุทธเสนีดูต่อหน้าศาล และส่งไว้
 เป็นพยานในสำนวนด้วย ตามที่ศาลหมายเลข ๑ ถึง ๑๔ แสดง
 ว่านายแม่น จันทวานิชเพิกัดต่อเรื่องไม่หมอนกับพระยาศรยุทธ
 เสนี เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๙ อันเป็นเวลาภายหลังในหลวง
 เสด็จสวรรคตแล้วหาใช้นายตี ศรีสุวรรณ มาอยู่กับพระยาศรยุทธ
 เสนีตั้งแต่ก่อนในหลวงเสด็จสวรรคตไม่

ศาลได้ตรวจพิจารณาคำพยานโจทก์ตอนนี้อย่างถี่ถ้วน
 และไต่กรวณโดยตระหนักแน่แล้ว ปรากฏว่าไม่เกี่ยวข้องพาด
 พึงมาถึงนายบุศย์ บัณฑกริน จำเลยที่ ๓ ด้วยเลยแม้แต่น้อย คง
 พาดพึงถึงนายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ กับนายชิต สิงหเสนี
 จำเลยที่ ๒ คงมีแต่คำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ ผู้เดียว
 ที่อ้างว่า นายชิต สิงหเสนีจำเลยที่ ๒ ได้ไปที่บ้านพระยาศรยุทธ
 เสนีด้วย พระยาศรยุทธเสนีกับนางสาวทองใบ แนวนาค หาได้

เบิกความถึงนายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ด้วยไม่ และการที่ว่า
 พวกกันไปนั้น พระยาศรยุทธเสนีก็นำได้เบิกความว่าไปเกี่ยวกับ
 เรื่องคบคิดกันจะปลงพระชนม์แต่อย่างใด คงว่าไปเยี่ยมเยียนตาม
 ธรรมดาเท่านั้น นางสาวทองใบ แนวนาค ก็ยังไม่รู้เห็น
 เอาทีเดียวว่าไปทำ ไม กัน ที่ นั้น จึงคงมีแต่คำของนายตี
 ศรีสุวรรณ กล่าวอ้างอยู่คนเดียวแท้ ๆ ได้ยินพูดกันเช่นนั้นอย่าง
 นั้น ถึงได้ยกมากล่าวไว้แล้วนั้น ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่าจะเชื่อฟัง
 คำนายตี ศรีสุวรรณที่อ้างว่าได้ฟังนั้นเป็นหลักฐานได้หรือไม่
 ส่วนคำเบิกความของพระยาศรยุทธเสนีและนางสาวทองใบ แนวนาค
 เพียงแต่ประกอบว่า นายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ ได้
 ไปที่บ้านพระยาศรยุทธกับนายปรีดี พนมยงค์ และเรือเอก
 วัชรชัย ชัยสิทธิเวชหรือนายตุ้ เท่านั้น และหากจะได้ไปจริง
 หรือไม่ก็ตาม เพียงลำพังการไปเช่นว่าก็ไม่แสดงว่าจะต้องไปคบ
 คิดกันกระทำความผิดอย่างใด อาจไปหาสูกันตามธรรมดาก็ได้
 ดังนั้นคำอ้างของนายตี ศรีสุวรรณที่ว่าบุคคลเหล่านั้นไปคบคิดกัน
 กระทำการปลงพระชนม์ตามที่นายตี ศรีสุวรรณ ได้ยินพูดกัน
 เป็นเรื่องเป็นราวนั้น จึงไม่มีถ้อยคำของใคร หรือหลักฐาน
 อันใดประกอบสนับสนุนว่า นายตี ศรีสุวรรณ ได้ยินมาเช่นนั้น
 คำเบิกความของขุนเทพประสิทธิ์ก็คือนายชวน จินะฐิติที่ไม่สามารถ

ประกอบสนับสนุนให้เป็นที่แน่ได้ เพราะถ้าหากนายตี ศรีสุวรรณ เป็นคนคดๆ ไม่ ดังที่ฝ่ายจำเลยนำเสนอ ขุนเทพประสิทธิและนาย ชวน จินะฐักต้องพลอยเล่นตลกไปด้วย หรือหากจะไม่ใช่เช่นนั้น แต่เพราะเกิดประตักต่อผลอะไรสักอย่างจึงทำให้นายตี ศรีสุวรรณ เดินไปสู่ที่หมายได้เหมือนกัน เรื่องทำนองนี้เคยมี ตัวอย่างมาแล้วในคดีเดียวกันนี้เอง คือนายยรรยง บุนนาค อวด อ้างว่ารู้เห็นนายปรีดี พนมยงค์ กับเรือเอกวัชรภัย ชัยสิทธิเวช เป็นตัวการ แต่ครั้นนายพลตำรวจตรีพระพิณิจชนคดีชักถาม เอาจริงเอาจังเข้ากรับว่ากล่าวเท็จทั้งเพ ศาลจึงเพ่งพินิจคำเบิก ความของนายตี ศรีสุวรรณ ว่าประกอบชอบด้วยเหตุผลหรือไม่ โดยไม่ลืมที่จะลึกลงไปตามกฎหมายพยานเพียงปากเดียว ก็อาจฟัง เป็นหลักฐานได้ ไม่จำเป็นต้องมีพยานเหมือนกันหลาย ๆ ปาก แต่พยานปากเดียวที่จะต้องด้วยเหตุผล แวดล้อมอันมั่นคงว่าพยาน ได้กล่าวล้วนความจริง แต่ปราศจากข้อผิดพลาด คือหา ที่ทำหนใด ๆ ไม่ได้เลย

คำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ เพ่งพินิจแล้ว เป็น ประการใดนั้นก่อนอื่นควรรู้จักนายตี ศรีสุวรรณ เสียก่อนว่าเป็น บุคคลที่อยู่ในฐานะเช่นไร ฐานะของนายตี ศรีสุวรรณ หาใช่พ่อ คำไม่มาจากหน้าไฟหรือนครสวรรค์ดังที่นายตี ศรีสุวรรณ อ้างว่า

ถ้อยคำของพระยาศรยุทธเสนียกย่องให้นายปรีดี พนมยงค์ ฟังไม่
แท้จริงก็เป็นเพียงเสมือนนายหน้าวิ่งเต้นให้คนซื้อขายไม้ติดต่อกัน
ได้ หรือรับจ้างเป็นคนไปตรวจไม้ดูไม้ให้เขาเท่านั้น บ้านช่อง
ของตนเองก็จะไม่เป็นหลักฐาน จึงเที่ยวอาศัยพักอยู่กับคนนั้น
บางคนบ้าง ยิ่งในชั้นที่ได้มาเป็นพยานปากเอกในคดีนี้ก็จะทิ้ง
บ้านช่องของตนเองเสียทีเดียว โดยปรากฏว่าได้พักอาศัยอยู่ใน
บริเวณกองตำรวจสันติบาลเรื่อยมาตั้งแต่บัดนั้น และรับเบี่ยง
ที่ทางการจ่ายให้เป็นรายวัน ซ้ำตอนหลัง ๆ ยังพาภริยามาอยู่
ด้วยเสมือนเป็นบ้านเป็นเรือนของตนเองอีกด้วย จริงอยู่อ้างว่า
เพราะเกรงอันตราย จึงไปขอความอารักขาอยู่ที่นั่น แต่จะเช่นนั้น
หรือเช่นไรก็ตามที ย่อมแสดงอยู่นั่นเองว่านายตี ศรีสุวรรณ หา
ใช้คนมีหลักฐานไม่ และเป็นคนฉาบฉวยกินง่ายนอนง่ายตาม
สบายไปวันหนึ่ง ๆ ส่วนที่ว่าเป็นคนชอบคุ้ยไม้กวาดรูอดเห็น
ตลอดจนอวดมั่งอวดมีตามที่ฝ่ายจำเลยนำเสนอ นั้น พิเคราะห์ประ-
กอบกับท่วงท่าวาจาที่เบิกความตลอดจนโวหารที่สำแดง ขณะจะ
พูดโพล่งออกไปต่อหน้าขุนเทพประสิทธิ์และนายชวน จินธุรัฐที่
“^๕ ลอ ๒ คนไม่รู้จริงหรอก อ้าวถึงจะรู้ว่าใครฆ่าในหลวง”
ด้วยแล้ว ศาล^๕รู้สึกว่านายตี ศรีสุวรรณ น่าจะมีปกตินิสัยชอบ
อวดรูอวดเห็นอยู่ไม่มากนักน้อยเป็นแน่ เมื่อได้รู้จักนายตี ศรี

สุวรรณคีตังแล้ว คงไม่แต่ศาล แม้ใคร ๆ ก็คงจะไม่ยอมรับ
 เชอฟังวาจาของนายตี ศรีสุวรรณ อ้างว่าไต่กินเขาพูดกันต่างๆ
 นั้น ความขัดแย้งก็เกิดขึ้นอีก กล่าวคือนายตี ศรีสุ วรรณ อ้างว่า
 เห็นแขกมาหาพระยาศรยุทธเสนี สองครั้งจึงไปนั่งคอยรับใช้
 และ ว่าไปนั่งอยู่ที่มานั่ง ข้างฝาदानนอกของห้องรับแขก
 ตรงกับช่องหน้าต่าง ตัวบังข้างฝาอยู่ ต่อบางครั้งจึงชะงักหน้า
 มองเข้าไปทางช่องหน้าต่างบ้าง ไต่กินคำพูดในครั้งที่ ๒ เกิดสง-
 สัยในคำพูดนั้น ในครั้งที่ ๓ จึงตามไปนั่งฟังอยู่ที่เดิมขึ้นอีก
 ลักษณะเช่นนี้ยอมแสดงว่า นายตี ศรีสุวรรณ ทำแสร้งเงาเรื่อง
 และบรรดาแขกที่มาถึงคงต้องรู้และเห็นว่า นายตี ศรีสุวรรณ
 กำลังทำอะไรอยู่ที่ไหนเหมือนกัน ไต่ จะพูดความลับอย่างฉกาจ
 บรรจงให้นายตี ศรีสุวรรณ ไต่กิน ยิ่งว่าในบรรดาแขกนั้นมีนาย
 รัต พนมยงค์ รวมอยู่ด้วยแล้ว ศาลไม่เชื่อว่าบุคคลที่ปรีชา
 อภินิหารขนาดเป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นทั้งปรีการาชการ
 ผ่นดินแล้วจะขาดความสุจริตรอบคอบปล่อยให้คนองปากฟังช้าน
 นิ่งปานนั้นไปได้ ใช่แต่เท่านั้น ณ ที่ที่นายตี ศรีสุวรรณ ว่า
 นั่งที่ตนไปนั่งฟังคงอยู่ ก็เป็นบริเวณที่มารดาของคุณหญิงศร-
 ยุทธเสนีอยู่ตามลำพัง นอกจากบุตรของเจ้าคุณและคุณหญิงแล้ว
 ไม่มีใครเข้าไปนั่งพลุกพล่านได้ และตามคำของพระยาศรยุทธ

เส้นที่เบิกความต่อศาลกว่า หน้าต่างห้องรับแขกทางด้านนั้นเปิด
 บานไม่ได้ เพราะมีสิ่งของในบริเวณที่อยู่ของมารดาคุณหญิง
 ศรยุทธเส้นถึงกิดขวางอยู่ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้น ที่นายตี ศรีสุวรรณ
 กล่าวว่า ได้ไปนั่งที่มานั่งฟังความและบางขณะยังได้ชะโงกหน้า
 เข้าไปดูทางช่องหน้าต่างด้วย จึงขัดเงินฟังไม่ได้ (ดูคำเบิกความ
 ของพระยาศรยุทธเส้นนี้ ประกอบด้วยแผนที่แสดงบริเวณบ้าน
 พระยาศรยุทธเส้นที่โจทก์ส่ง และศาลหมายเลข ๑๐) อันบริเวณ
 ที่อยู่ของมารดาคุณหญิงศรยุทธเส้นนี้ ขณะเริ่มพิจารณาคดีไม่มี
 ปราบกฏอยู่แล้วเพราะพอท่านผู้อยู่ถึงแก่กรรมไปแล้ว ต่อมากฎ
 ที่กันเป็นบริเวณออกเปลี่ยนรูปหมด แต่ไม่เฉพาะพระยาศรยุทธ-
 เส้นเท่านั้นที่เบิกความถึงบริเวณที่อยู่นี้ แม่นายตี ศรีสุวรรณ
 เพียงคนฟังใบบุญอาศัยอยู่กับเจ้าคุณ จะบังอาจเข้าไปทำยุ่งยาก
 ในบริเวณที่อยู่ของท่านแม่ยายเจ้าคุณ และทำตนพลุกพล่านใน
 ขณะที่ท่านเจ้าของบ้านกำลังต้อนรับแขกผู้ส่งด้วยเกียรติยศ และ
 ตำแหน่งหน้าที่ราชการถึงเพียงนั้น ถ้อยคำของนายตี ศรี-
 สุวรรณ ที่ว่ามีโอกาสเข้าไปได้ยินได้ฟังที่ตรงนั้นตรงนี้ จึงไม่
 ประกอบขอบเหตุผลเสียเลย สังเกตต่อไปถึงข้อความคำพูดของ
 นายตี ศรีสุวรรณอ้างว่าได้ยินได้ฟังมานั้น ก็เป็นที่พิศวงยิ่งนัก
 ว่ากระไรเลยจะกระทำการใหญ่ คิดปลงพระชนม์พระ-

มหากษัตริย์ทั้งองค์เช่นนั้น สถานที่อันเร้นลับไกลหูไกลตากัน
 ไม่บอกแล้วหรือ จึงต้องยกขบวนมาซื้อความเข้าใจกันที่นั่น
 ซึ่งพิจารณาแล้วพิจารณาเล่า ก็ไม่เห็นมีความเหมาะสมอย่างไรที่
 จะต้องไปพูดกันที่บ้านนั้น ข้อคือที่พูดกันก็เป็นการซื้อความ
 เข้าใจกันจากกล่าว หาใช่เพิงมาปรึกษาหารือกิจการกันไม่ และ
 แสดงว่าถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ก็ต้องได้มีการปรึกษาหารือวางแผน
 การกันมาก่อนนั้นแล้ว ยังไม่มีความจำเป็นสมควรที่จะมาซื้อ
 ความเข้าใจกันให้รังแต่จะอดยาวต่อไป อาจคิดว่าพระยาศรยุทธ
 เสนีร่วมคบคิดด้วยกร มัง จึงได้มาห มาพูดกัน แต่ถ้าเป็น
 เช่นนั้น ก็ควรจะซื้อ กันเฉพาะกับ พระยาศรยุทธเสนี
 ท่านนี้จะพอฟังเข้าบ้าง แต่นั่นตามคำแนะนำที่ ศรีสุวรรณ ก็ไม่
 ยอเลย ว่า พระยาศรยุทธเสนีได้พูดจากับบุคคลเหล่านั้นว่ากระไร
 และตามข้อความที่อ้างว่าได้ยินนั้นก็ไม่ใช่เรื่อง ที่จะพูดกับ
 พระยาศรยุทธเสนี หรือ พระยาศรยุทธเสนีจะพูดกับบุคคล
 เหล่านั้น ที่นายตี ศรีสุวรรณ กล่าวว่าเมื่อพากันมาครั้งที่ ๓
 และกลับไปหมดแล้ว นายตี ศรีสุวรรณ ได้ตามพระยาศรยุทธ
 เสนีว่า “เจ้าคุณในเรื่องนี้เอาจับเขาด้วยหรือ” พระยาศรยุทธเสนี
 เอบว่า “เราไม่เอาจับเขาหรอก เราเออ ๆ อะ ๆ ไป
 บั้เขาเช่นนั้น เขามีวาสนาเขามีบุญคุณกับเรา” นายตี
 ึ่งว่า “ไม่เอาจับเขาก็เป็นการดี” นั้นยังเป็นข้อความที่เชื่อไม่ลง

ที่เดียวที่จะหลุดออกมาจากปากของ นายตี ศรีสุวรรณ และ
 พระยาศรยุทธเสนีเช่นนั้นจริง เพราะสมมุติว่านายตี ศรีสุวรรณ
 จะได้นินทาพวกกันอย่างว่า นายตี ศรีสุวรรณ ไยจึงอาหาญแปล
 ความหมายได้ทันถึงข้อความที่เขาพูดกันนั้น ซึ่งแม้จะมีคำว่า
 “พี่ชายว่าจะสละราชสมบัติให้อง” อยู่ด้วยก็คิดว่าเป็นเรื่องที่
 กำจัดหรือประทุษร้ายพระมหากษัตริย์ หากเพียงแต่ครุ่นนึกสงสัย
 อยู่ในใจก่อนเท่านั้น ยังจะพอฟังอยู่บ้าง แต่ถึงแม้จะแปลความ
 หมายถึงกันที่ หรือเพียงแต่ครุ่นนึกสงสัยอยู่ก็ตาม ก็ต้องจัดว่า
 เป็นเรื่องคอขาดบาดตายใหญ่หลวงยิ่งนัก นายตี ศรีสุวรรณ เป็น
 อะไรรักกับพระยาศรยุทธเสนีนักเที่ยวหรือ จึงทนงตัวไม่ประหยัด
 ปากคำที่พูดทำนองเลย จูโจมทั้งคำถามเอาตรง ๆ อย่างไม่เกรง
 กลัวเลื่อมอนพระยาศรยุทธเสนีเป็นญาติสนิทหรือเด็ก ๆ ของนายตี
 ศรีสุวรรณ คนหนึ่ง จะนินทาพระยาศรยุทธเสนีก็ใช้อยู่ได้อำนาจ
 ของนายตี ศรีสุวรรณ และย่อมรู้การควรไม่ควรเป็นอย่างดียิ่งเป็น
 ถึงขนาดประธานสภาผู้แทน และรัฐมนตรีตลอดจนนายพลเรือ
 ราชองครักษ์ก็เป็นมาแล้ว ไฉนจะจำนนต่อถ้อยคำของ นายตี
 ศรีสุวรรณ ที่ทั้งกระทำตามความคอขาดบาดตายเอาแก่ตนเช่นนั้น
 ซ้ำยังให้นายตี ศรีสุวรรณ ตักเตือนแกมสั่งสอนเอาอีกว่า “ไม่
 เอากับเขาก็เป็นการดี” ดังนั้นใครเลยจะเชื่อฟังคำนายตี ศรีสุวรรณ
 เป็นความจริงไปได้ กลับจะยิ่งเห็นนิสัยของ นายตี ศรีสุวรรณ

ถนัดขึ้นไปอีกว่า เข้าลักษณะที่เรียกว่า “คุยมั” เสียแน่แล้ววลา
 เพื่อแสดงว่าจำเลยได้กระทำผิดตามข้อหาของโจทก์ ได้นำสืบถึงพฤติการณ์โดยกว้างขวาง ซึ่งเป็นที่ให้เห็นตามที่ทรงรูป
 นำสืบมาว่ามุ่งหมายถึงนายปรีดี พนมยงค์ ว่าเป็นตัวการสำคัญ
 ที่ยังให้เกิดการลอบปลงพระชนม์ขึ้น โดยนำสืบพฤติการณ์
 ระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์นั้น กับนายปรีดี พนม-
 ยงค์ ว่ามีการขัดแย้งกันเช่นนั้นเช่นนี้เป็นอันว่า ในการที่จะตั้ง
 ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ระหว่างเสด็จไปประทับยังต่างประเทศ
 เพื่อทรงศึกษาต่อความเห็นของนายปรีดี พนมยงค์ ว่า
 ควรจะตั้งผู้หนึ่งผู้ใด แต่ไม่สอดคล้องต้องตามที่ทรงพระดำริ นาย
 ปรีดี พนมยงค์ ก็ไม่พอใจถึงกับลั่นวาจาออกมาว่า ต่อยไปนี้จะ
 ไม่ไปรเเต็คโทรน ซึ่งหมายความว่า จะไม่ป้องกันรักษาราช
 บัลลังก์ และนำสืบต่อไปว่า นายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑
 เป็นคนฝากฝังสนิทสนมอยู่กับนายปรีดี พนมยงค์ เรือเอกวัชรชัย
 ชัยสิทธิเวช เป็นอีกผู้หนึ่งที่ฝากฝังสนิทสนมกับนายปรีดี พนมยงค์
 เหมือนกัน ส่วนนายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ และ
 นายบุศม์ บัฏมศริน จำเลยที่ ๓ เป็นมหาดเล็กรับใช้ประจำ
 หอพระบรรทม ซึ่งมีนายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ เป็นราช
 เลขาธุการในพระองค์ และเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ประจำพระ-

องค์ ย่อมมีอิทธิพลเหนือนายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ และนาย บุศม์ ปัทมศรีน จำเลยที่ ๓ และนายชิ สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ยังเป็นผู้ชอบพอสนิทสนมกับนายเจลิยว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ ด้วย โจทก์นำสืบต่อไปว่าเนื่องจากนายเจลิยว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ ปฏิบัติตนไม่เป็นที่สพพระราชอัธยาศัย มีการแสดงออกมาว่า ขาดความเคารพยำเกรงพระบรมเดชานุภาพเป็นอันว่า เวลาเข้า ถวายหนังสือในหน้าที่ราชเลขาการก็ขาดการนอบน้อมบ้าง นั่ง รายนต์เข้าไปจนถึงหน้าองค์พระที่นั่งบ้าง เป็นเหตุให้ ม่พพอพระ ราชหฤทัย จนถึงแก่นายเจลิยว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ ต้องถูกปลด ออกจากตำแหน่งหน้าที่ราชการไปเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๔๘๘ บุคคลเหล่านี้จึงได้สมคบคิดกระทำการปลงพระชนม์ ฯ ล ฯ

อาศัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังได้พิจารณาวินิจฉัยมาโดยยืดยาวตามกระบวนการความแล้วนั้น จึงเห็นชอบต่อกันเป็นเอกฉันท์ พิพากษา ชี้ว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลได้เสด็จสวรรคตโดยถูกลอบปลงพระชนม์ นายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ได้รู้เห็นร่วมมือกับผู้ร้ายรายนี้ด้วย ฯ

ฉะนั้น ให้ลงโทษนายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ตาม ลักษณะอาณามาตรา ๘๗ ตอนสองเพียงบทเดียวโดยให้ประหาร นายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ส่วนนายเจลิยว ปทุมรส จำเลย

ที่ ๑ และนายบุศม์ ปัทมศริน จำเลยที่ ๓ คดียังไม่มีหลักฐานให้พอฟังได้ว่าได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันข้อหา ให้ยกฟ้องของโจทก์ที่เกี่ยวข้องนายเจสสิว ปัทมรส จำเลยที่ ๑ และนายบุศม์ ปัทมศริน จำเลยที่ ๓ ปล่อยจำเลยทั้งคนพ้นข้อหาไป

ข้อเสียอ่านคำพิพากษา สันกระแสรัก ความ คน

เผ่าฟังคำพิพากษากันถอนหายใจพรืด แล้วก็เฝ้ายามกันไปพักใหญ่

พลันนั้น นางชูเชอ ภรรยาของนายชิต สิงหเสนี จำเลยผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหาร ก็ร้องไห้โฮออกมาอย่างสุดที่จะกลั้นเอาไว้ได้ ปีมว่าหัวใจและร่างกายแทบจะแตกดับก็ไม่ปาน

เมื่อผู้พิพากษาเดินออกบัลลังก์ไปแล้ว ประชาชนก็ฮือ.... เพื่อดูจำเลยที่ต้องโทษประหาร ทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยเสียงพูด....พูด...พูดโดยไม่รู้ว่าจะพูดอะไร เพราะฟังไม่ได้ศัพท์

แต่จำเลยผู้ต้องประหารนั้น ทั้งดวงหน้าและแววตาเต็มไปด้วยความหม่นหมอง ยิ่งมาได้ยินเสียงเมียร์กรกรีดเสียงร้องไห้ ปีมว่าหัวใจจะดับจะนั้น นายชิตก็สะอื้นในอก แล้วก็ข่มความทุกข์ทั้งเวทนาตัวเองและเวทนาเมียรัก และบรรดาลูกซึ่งสาละวนเกาะแม่ร้องไห้ระงมอยู่นั้น เดินตามผู้คุมซึ่งคุมตัวออกไปจาก

ศาลกลับชั้นรถไปสู่หมันท์โทเซ...เพื่อรอการอุทธรณ์

ส่วนนายเฉลียว ปทุมรส และนายบุศม์ ปัทมศรีน ^๕ ^๕ ^๕
 ไม่มีปัญหา ความวิตกกังวลที่ราดอยู่บนใบหน้าและดวงตา เมื่อนัก
 ฟังคำพิพากษาโดยสงบนั้น พลันก็หายไปเหมือนปลิดทิ้ง ^๕ ^๕ ^๕
 รอยยิ้มเท่านั้นที่ผลุดขึ้นแทน

นายเฉลียว ปทุมรส บอกกับนายชิต สิงหเสนี ก่อนที่จะ
 จากกันว่า

“ชิตขอให้คุณต่อสู้ต่อไปอย่างลูกผู้ชาย ลาก่อน ...”

นายบุศม์ มองดูนายชิตเพื่อนร่วมตายแล้วก็ทำตาแดง
 เหมือนจะร้องไห้ เขาบอกแก่นักข่าวหนังสือพิมพ์ว่า

“ผมส่งสารชิตเสียแทบจะร้องไห้”

เมื่อเสร็จการตัดสินของศาลแล้ว

นางชูเชื้อ ภรรยาของนายชิต สิงหเสนี ได้รำพันกับ
 นักข่าวหนังสือพิมพ์ว่า นางและครอบครัวต้องประสบต่อความ
 ระกำลำบาก เพราะนายชิตได้ตกเป็นผู้ต้องหามานานถึง ๔ ปี
 เงินทองที่มีอยู่ก็ใช้หมดไป ต้องออกหางานทำเพื่อเลี้ยงครอบครัว
 ซึ่งมีลูก ๕ คน และคุณหญิงมารดาของนายชิตอีก ๑ คน ที่
 ขณะนั้นกำลังเจ็บเป็นโรคเนื้องอกในกระเพาะ ลูกเต้าก็ได้รับ
 การหมางเมินจากเพื่อนฝูง เพราะพ่อต้องคดีอุกฉกรรจ์ ปกติ

เมื่อนายชิตต้องตกเป็นผู้ต้องหาทุกคนในครอบครัว ก็พากันเศร้า
หมองอยู่แล้ว เมื่อมาต้องคำพิพากษาให้ประหาร ก็เหมือนเรือ
ที่รวมกันลงอยู่นั้นพลันได้อัปปางลง

ในคืนที่ศาลพิพากษาให้ประหารนั่นเอง....

นายชิตก็ได้ร้องเอะอะโวยวายขึ้นในห้องขัง เขาบอกกับ
ผู้คุมที่วิ่งเข้าไปดูเหตุการณ์ว่า

“มีปศุจายีนรออออกกันแน่นที่หน้าห้องขัง ร้องทวงชีวิต
กันให้ระงมไปหมด”

ทางเรือนจำต้องเพิ่มความระมัดระวัง นายชิตขึ้นไปอีก
เพราะกลัวนายชิตจะเกิดวิกลจริตทำลายตัวเอง

แต่แล้ว....ทุกอย่างก็ตกอยู่ในความสงบ
ท่ามกลางวันเวลาที่ผ่านไปช้า ๆ....

ภายหลังเมื่อได้อุทธรณ์แล้ว เขาก็รอความหวัง....ความ
หวังที่พระจะประทานพระกรุณาให้ !

ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ อัยการโจทก์
ได้ยื่นอุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ลงโทษนายเฉลียว ปทุมรส และ
นายบุศม์ ปัทมศรีน ด้วย อัยการได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาล เมื่อเวลา
๑๐.๐๐ น. ของวันดังกล่าว

เช่นเดียวกับนายชิต สิงหเสนี จำเลยผู้ต้องโทษประหาร
ของศาลอาญา ก็ได้ยื่นอุทธรณ์เช่นเดียวกันโดยขอให้ปล่อยตัวเขา
ให้พ้นข้อหาไป

เมื่อศาลประทับรับฟ้อง คำอุทธรณ์ของโจทก์และจำเลย
แล้ว นายเฉลียว ปทุมรส กับนายบุศม์ ปัทมศรีน ก็ได้ถูก
ศาลอุทธรณ์ออกหมายเรียกตัวมาแก้คำฟ้องของโจทก์ และต้องตก
เป็นจำเลยของศาลอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้ออกไปสู่
อิสรภาพเพียง ๑๐ วัน แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์ก็ให้จำเลยทั้งสองมี
ประกันตัวออกไป

ในระหว่างที่กักอยู่ในศาลอุทธรณ์นั้น นายชิต สิงหเสนี

ก็ต้องประสบเคราะห์กรรมซ้ำสอง เมื่อมารดาซึ่งป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช ได้ถึงแก่กรรมลง นอกจากตัวเองจะต้องทุกข์เวทนาเพราะการจ้องจำต้องโทษประหารชีวิตแล้ว ยังจะต้องมีทุกข์โศกเพราะการถึงแก่กรรมของมารดาอันเป็นที่สุดเคารพบูชาใครเลยหรือจะเว้นซึ่งความระทมทุกข์ซ้ำได้

เพื่อสนองกตัญญูเป็นครั้งสุดท้าย นายชิต สิงหเสนี ก็ได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาขอยกจากเรือนจำ เพื่อมาทำการปลงศพมารดา เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕ โดยได้ร่ำพันในคำร้องว่า ตั้งแต่ถูกจับมา มารดาคือคุณหญิงอนุชิตชาญชัยก็ล้มป่วยลงและในที่สุดก็ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๙๕ ที่โรงพยาบาลศิริราช จึงขอความกรุณาต่อศาล เพื่อให้ได้มีโอกาสไปเผาศพมารดา เป็นการไว้อาลัยฉลองพระเดชพระคุณเป็นครั้งสุดท้าย แต่เนื่องจากคดีนี้สำนวนอยู่ที่ศาลอุทธรณ์ ดังนั้นศาลอาญาจึงให้จำเลยไปยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์

แต่แล้วเมื่อถึงศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ก็ให้ระงับการร้องของนายชิต สิงหเสนี เสีย ยังความโศกเศร้าแก่นายชิตอย่างสาหัส เหมือนพระเจ้านั้นจะแกลงโทษเขาหมดความปราชัยแม้แต่จะให้คุกเข่าลงกราบศพของมารดา อันเป็นการแสดงความจงรักและเคารพ เป็นครั้งสุดท้าย

การพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ต้องใช้เวลา
เนิ่นนานออกไปถึง ๒ ปี คือนับตั้งแต่วันยื่นอุทธรณ์ ๘ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๔๙๔

ครั้นวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ศาลอุทธรณ์ก็เบิก
ตัวนักโทษทั้ง ๓ มาฟังคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ ซึ่งในการอ่าน
คำพิพากษา ต้องใช้เวลานานถึง ๑๖ ชั่วโมง

ศาลอุทธรณ์ได้อ่านคำพิพากษาคัดสินว่า

“พนักงานอัยการเป็นโจทก์คดีระหว่างนายเฉลียว ปทุม-
รส จำเลยที่ ๑ นายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ นายบุศม์ ปัทม-
ศริน จำเลยที่ ๓

เรื่องประทุษร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
เพทุบายเท็จปกปิดการกระทำผิด โจทก์และนายชิต สิงหเสนี
จำเลยที่ ๓ อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอาญา ลงวันที่ ๒๗
กันยายน ๒๔๙๔....

หลังจากศาลอุทธรณ์ได้รับคำอุทธรณ์ของโจทก์ และจำ-
เลยแล้ว เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ศาลอุทธรณ์ต้องใช้
เวลานานถึง ๒ ปี ในการพิจารณาอุทธรณ์ จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๘

ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ศาลอุทธรณ์จึงได้อ่านคำพิพากษาซึ่งต้องใช้เวลาอ่านนาน ซึ่งนานที่สุดเป็นที่ ๒ ของการอ่านคำพิพากษาศาลพิเศษกฎ ๘๒ ซึ่งใช้เวลาอ่านนานถึง ๔ วัน ในประวัติศาสตร์ของการอ่านคำพิพากษาซึ่งเคยมีมาในประเทศไทย คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์นั้นเต็มไปด้วยความพิศดาร ดังปรากฏในความบางตอนดังนี้

“....ศาลอุทธรณ์เห็นพ้องต้องกันกับศาลอาญาที่กล่าวว่าในส่วนมูลเหตุเรื่องถูกลอบปลงพระชนม์นั้น อันที่จริงไม่จำกัดอยู่แต่ว่าคนที่ถูกลอบฆ่านั้นจะต้องได้สร้างเวรกรรมหรือทำความเจ็บช้ำน้ำใจให้แก่ใครไว้ คนที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณงามความดีไม่เคยก่อความทุกข์หรือผลประโยชน์ของผู้ใด อาจถูกฆ่าตายก็ได้เหมือนกัน เช่นถูกลอบสังสัยหรือเข้าใจผิดไปว่า ได้ก่อความทุกข์หรือผลประโยชน์ของเขาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจะเป็นชนวนที่อาจก่อความช่นภายหลัง หรือจะเป็นทักทหน้าขวางตาอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยบุคคลภายนอกตลอดจนตัวผู้กระทำความเองก็คาดหมายไม่ถึงว่า มาจากทางไหนก็ได้ ฉะนั้นการที่ตนเกล้านั้นกระหม่อมซึ่งทรงพระคุณธรรมอันประเสริฐจะมี ผู้ทงองอาถูกลอบปลงพระชนม์ จึงไม่เป็นการวิวิสัย

แม้ถึงว่า ความจริงจะเป็นเช่นนั้นก็ตาม เมื่อระลึกว่าผู้ตาย

๕๔ นายปรีดี พนมยงค์ กับแผนปลงพระชนม์ ฯ

คือองค์พระมหากษัตริย์ การเล็งสังวรครุฑโดยอาการดังกล่าว
แล้ว จึงย่อมจะต้องมีสาเหตุคือ ๑. เหตุส่วนตัวพระองค์ ๒. เหตุ
เกี่ยวกับราชบัลลังก์ ๓. เหตุทางการเมือง

๖ ล ฯ

ความจริงศาลอุทธรณ์ไม่ประสงค์เลยที่จะให้การวินิจฉัย
พาดพิงไปถึงบุคคลอื่น ซึ่งยังมีไต่เข้ามาสู่การพิจารณาของศาล
แต่ในทางกฎหมายมิได้ห้ามไว้ ตรงข้ามถ้าเป็นข้อในประเด็นหรือ
เกี่ยวกับประเด็นที่พิพาทว่า สาเหตุมีอยู่อย่างไรหรือไม่เช่นนั้น
หากบังเอิญมีบุคคลภายนอกพัวพันเข้ามาด้วย ก็เป็นธรรมดาอยู่
เองที่ศาลอุทธรณ์จะไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะถ้าจะให้
พิจารณาในวงแคบที่เกี่ยวกับจำเลยทั้งสาม หรือคนใดคนหนึ่ง
โดยเฉพาะเท่านั้นไซ้ บางทีก็จะหาสาเหตุไม่ได้เลย เพราะข้อ
เท็จจริงที่ปราศจากโต้แย้งประการหนึ่งมีอยู่ว่า นายชิต สิงหเสนี
และนายบุศม์ บัณฑุรน์ จำเลยได้ถูกยกย่องว่าเป็นผู้ที่ทางราชการ
ไว้วางใจจึงได้เลือกจัดให้เป็นมหาดเล็กห้องพระบรรทม และนาย
บุศม์ บัณฑุรน์ จำเลย ยังถูกเลือกให้ตามเสด็จไปเมืองนอกด้วย
แต่ก็เคยมีตัวอย่างในศาลมากมายว่า อันสาเหตุนั้นมิได้อยู่แต่ใน
วงจำกัดว่า จะต้องเกิดจากคนใดคนหนึ่งที่ถูกหาเท่านั้น ยังอาจ
เกิดจากทางอื่นได้อีกหลายประการ ศาลอาญาจึงได้ตั้งหลักที่ถูก

ต้องไว้วางขวางตั้งกล่าวมาแล้ว

ฯลฯ

อันอิทธิพลของนายเจเลียว ปทุมรส จำเลยนั้นมีอยู่ใน
สำนักพระราชวังอย่างไหนั้น ได้ความจากพระยาชาติเดชอุดมว่า
ระหว่างนั้นพระยาชาติเดชอุดมเป็นเลขาธิการพระราชวัง ข้าราชการ
การของสำนักพระราชวังทั้งหมดมีมากด้วยกัน แต่กระจายกันอยู่
เช่น ในพระบรมมหาราชวัง และพระราชวังดุสิต การบรรจุ
ข้าราชการนั้น นายเจเลียว ปทุมรส จำเลย เป็นผู้เสนอพระยา
ชาติเดชอุดม เมื่อปรากฏว่าทำไม่ผิดแบบแล้ว พระยาชาติเดช
อุดมก็จำต้องส่งบรรจุ ในที่สุดการจึงเป็นว่ามีคนของนายเจเลียว
ปทุมรส จำเลยกระจายอยู่ทั่วๆ ไปในแผนกและกองต่างๆ มาก
พอใช้ ใช้แต่เท่านั้น ปรากฏต่อไปว่าความใหญ่ของนายเจเลียว
ปทุมรสจำเลย เป็นเหตุให้ข้าราชการในสำนักอำเภองลับนาย
เจเลียว ปทุมรส จำเลย เพราะเป็นคนใกล้ชิดกับนายปรีดี
พนมยงค์ อาจบันดาลได้ก็มิได้ซ้ำได้ แต่ผู้ใดอุปการะอุ้มชูก็คง
อยู่ในระหว่างพวกเดียวกัน ซึ่งย่อมต้องมีความรักชอบนายเจเลียว
ปทุมรส จำเลยเป็นธรรมดา

ฯลฯ

เกี่ยวกับพฤติการณ์เรื่องรถพระที่นั่งนี้ ต่อมาได้เกิด

ปฏิกิริยา คือหลังจากวันที่ล้นเกล้าล้นกระหม่อมมีพระราชกระแส
กับนายระวิ เนื่องผลมาประมาณ ๑๕-๒๐ วัน รถแท็กซี่หายไป
จากโรงเก็บรถในพระบรมมหาราชวัง ทั้งที่มีเวรยามคอยเฝ้า
รักษา แต่หายในเวลากลางคืน เจ้าหน้าที่ทราบเอาเมื่อ ๑ นาฬิกา
เศษ ความทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท น่าจะเป็นเพราะความ
ซ่องพระราชหฤทัยเหลือประมาณ ถึงกับล้นเกล้าล้นกระหม่อมมี
พระราชประสงค์จะพบนายปรีดี พนมยงค์ พระยาชาติเดชอุดม
กราบบังคมทูลว่า ขอให้พระรามอินทราอธิบตีกรรมสำรวจ จัด
การสืบหาคนร้ายให้ กระนั้นยังทรงพระราชอุสาหะไปตรวจ
สถานที่เอง ในคืนวันหนึ่งว่า เก็บไว้อย่างไร และยามอยู่ตรง
ไหน หลังจากนั้นก็ได้ทรงเตือนถามพระยาชาติเดชอุดมอีก ๒-๓
ครั้งว่า ได้ความว่าอย่างไรหรือยัง แม้ตัวพระรามอินทราเอง
ก็เคยรับสั่งถาม อนึ่งตามความรู้สึกของนายเจสียว ปทุมรส จำเลย
ก็ว่าไม่ใช่เรื่องธรรมดา กล่าวคือผู้ร้ายมิได้ประสงค์ผลในทาง
ทรัพย์สิน แต่มุ่งหวังในทางที่จะให้การเมืองที่เป็นรัฐบาลเสีย
หาย เนื่องมาแต่การเมืองกำลังเกิดแก่งแย่งแตกกันเป็นพรรค
เป็นพวก เพราะรลกันน้อยถึงพระราชฐานชั้นกลาง มีเจ้าหน้าที่
ดูแลรักษาว่าจะออกมาได้ก็ต้องผ่านประตูพิมานไชยศรี แล้วยัง
จะต้องผ่านประตูวิเศษไชยชาญ ซึ่งแต่ละประตูมีเวรยามเฝ้าอยู่

เลอดเวลา เมื่อรถหายนั้นก็เป็นเวลาอีกต้น ประตุพิมานไชยศรี
ไคแล้ว รถจะผ่านไปได้ก็ต้องเปิด ซึ่งจะต้องมีผู้ทรงอิทธิพล
วยบันกาลจึงจะเป็นไปได้ ใครเล่าจะเป็นผู้ รงอิทธิพล ?!

ในที่สุดศาลอุทธรณ์ก็จบคำพิพากษา

“ให้ประหารนายบุศม์ ปัทมศรีน นอกนั้นให้พิพากษา
นตามคำพิพากษาของศาลอาญา คือให้ประหารชีวิตนายชิต
ทเสนี และปล่อยนายเฉลียว ปทุมรส พ้นข้อหาไป”

๑๖ ชั่วโมงของการยื่นฟังคำพิพากษา ซึ่งใช้เวลาอ่าน
๑ ๓ วันจำเลยทั้ง ๓ ต่างอยู่ในอาการอันสงบศาลทั้งศาลเงียบบัน
งจากเสียงอ่านคำพิพากษาของศาลแล้วนอกนั้นไม่ได้ยินเสียง
ไรอีก

จนกระทั่งการอ่านคำพิพากษาได้ยุติลง สีหน้าของ
ยชิต สิงหเสนี ซึ่งเต็มไปด้วยความวิตกกอยู่ตลอดเวลานั้นก็
บเพิ่มความวิตกยิ่งขึ้น ความหวังที่เขาหวังมาตลอดเวลา ๒ ปี
้องตกเป็นหน้าโทษประหาร ของศาลอาญานั้น พลังขาดสะบั้นลง
ทันที คนที่จ้องมองนายชิตนั้นต่างก็เห็น เขาถอนหายใจ
ึก แม้ว่าจะพยายามสำรวจกรรียาให้เป็นปกติ ไม่ให้เกิด
เมต่นเต้นหวาดวิกกออกมานอกหน้า เพราะขณะนั้นนายชิต
จะรู้ตัวว่า กรอบครัวของเขาได้มาอยู่ที่นั่น เขามองเขาอย่าง
เคใจจ่อ

ในคืนนั้น เสียงร่ำไห้ดังขึ้นอีกครั้ง แล้วก็ระงมไปหมดทั้งศาล เสียงร้องไห้เป็นเสียงของญาติพี่น้อง เมียและลูกของผู้ต้องโทษประหารชีวิตทั้งสองคือ นายชิต สิงหเสนี และนายบุญมี ปัทมศริน

ส่วนนายบุญมี ปัทมศริน นั้นปกติไบหน้าและแววตาของเขาก็ค่อยอยู่แล้วเป็นกิจ เมื่อมาถูกศาลอุทธรณ์พิพากษา กลับคำของศาลอาญาให้ประหารชีวิต เหงื่อเม็ดเล็ก ๆ ก็ผลุ่กขึ้นบนไบหน้า ความเศร้ากตทรวงลงในหัวใจของเขาอย่างรุนแรง ครอบครัวของเขาทุกคนที่ต่างก็มั่นใจว่า เขาจะต้องถูกพิพากษาปล่อยตัวอีกครั้งหนึ่งนั้นพลันก็สั่นสลาย ต่างพากันร้องไห้ออกมาอย่างสุดที่จะกลั้นได้ต่อไป ก็จะมีใครเล่าที่จะหยดน้ำตาเอาไว้ได้ ใครเล่าจะสลัดความโศกเศร้าให้พ้นไปจากหัวอก ในแววตาของเขานั้นเริ่มมีหยดน้ำตาเอ่อซึมขึ้นมาทีละน้อย เมื่อเห็นญาติและเมียร่ำร้องให้

ส่วนนายเฉลียว ปทุมรส นั้นยอมรับว่า ท่ามกลางโอบล้อมของครอบครัว ซึ่งล้อมเข้ามารับขวัญผู้โชคดี

เขามั่นใจว่า ถึงจะฎีกาเขาก็หลุด หลังจากที่ได้หลุดมาแล้วถึง ๒ ศาล

เขาทั้ง ๓ จะเป็นผู้ผิดหรือไม่ก็ตาม

จะเป็นผู้แพ้หรือชนะก็ตาม

ความโกรธซึ่งเคืองเครียดของผู้คนที่มาเผ่าคอยฟัง คำ
พิพากษาศาลอุทธรณ์วันนั้น ต่างพากันกดความระแค้นใจลึกกลง
ไปในหัวใจ เมื่อได้พบเห็นสภาพดวงตา และสีหน้าของผู้ต้องคำ
พิพากษาให้ประหารชีวิตทั้งสอง และเสียงร่ำร้องไห้ของครอบครัว

ทุกข์ครั้งใดเล่าจะทุกข์เท่ากับเมื่อรู้ว่า ผู้ทรกนั้นจะต้อง
ตายจากทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่

ใครเล่าอยากจะทุกข์เช่นนั้น

ในชีวิตของคนเราก็มียางสุดท้ายอยู่ ๒ ทางเท่านั้น คือ
แพ้หรือชนะ แต่บทที่ ๒ นักโทษผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหาร
ชีวิตนั้นเหมือนจะรู้ตัวเองมาตั้งแต่สักนัยแรกแล้วว่า ทาง
ที่นำไปนั้นมีแต่ทางแพ้ ยิ่งพิจารณาจากคำให้การของพยาน
าเลยแต่ละคนแล้ว ก็มองไม่เห็นว่าจะมีน้ำหนักมาหักล้างพยาน
ทั้งที่ได้ทรงไหน ยิ่งพุกก็ยิ่งเข้าตัวเอง เพราะพยานจำเลยนั้น
แต่กล่าวอ้างความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ พระองค์
นั้นเป็นทกทั้ง แต่ใครเลยจะคิดว่าเป็นความสุจริต เพราะชนชั้น
จำเลยนั้นจะต้องหาหนทางแก้ตัวเอาชีวิตรอดไว้ก่อน ไม่เลือก
เหตุผลที่อ้างนั้นเป็นจริงหรือเท็จ เช่นเดียวกับโจทก์ย่อมหา

ทางเอาจำเลยเข้าสู่ตะเลงแกงอยู่สถานเดียวเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ๒ ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ก็
ยังมีความหวังได้ถึง ๒ ครั้งคือ ศาลฎีกา และฎีกาต่อพระบาท-
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นทางสุดท้าย.....แม้ว่าจะเป็นความหวัง
ที่กลางเลือน แต่ก็ยังเป็นความหวังสำหรับคนที่หมดแล้วสำหรับ
ทางสู้.

ต่อมาัยการโจทก์ก็ได้ยื่นฎีกาขอให้ศาลฎีกา กลับ

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้ประหารชีวิตนายเฉลียว ปทุมรส ขณะเดียวกัน นายชิต สิงหเสนี และนายบุศย์ ปัทมศริน ก็ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาเช่นเดียวกัน โดยขอให้ศาลฎีกาพิจารณาปล่อยเขาทั้งสองพ้นข้อหาไป

สำหรับนายเฉลียว ปทุมรส นั้น เมื่อศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาปล่อยแล้ว เขาก็ได้รับโชคดี คือได้รับเงินตกเบิกเป็นเงินหมื่นกว่าบาท ความเป็นเจ้าของโชคสองชั้นนั่นเอง ทำให้นายเฉลียว ปทุมรส พาดรอบครัวของเขาออกไปพักตากอากาศที่หัวหิน ซึ่ง ณ สถานที่ตากอากาศหัวหินนั่นเอง นายเฉลียว ปทุมรส ได้สร้างความตื่นเต้นให้แก่ประชาชนเป็นอันมาก ต่างพากันห้อมล้อมและโจทก์ขานกันถึงเรื่องที่จำเลยคนหนึ่งในกรณีประทุษร้ายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นอิสระจากคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ได้มาพักผ่อน อยู่ ณ ที่นั้น

แต่ในระหว่างที่เขาจะต้องเป็นผู้ต้องหา ของศาลฎีกาอยู่
นั้นเอง นายเฉลียว ปทุมรส ก็ต้องประสบเคราะห์กรรม อัน
จะเป็นกลางของนายเฉลียว ปทุมรส ซึ่งชีวิตาของเขาว่าต่อไป
จะต้องประสบกับวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างไร คือ

เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๖ เวลาประมาณ
๗.๐๐ น. นายเฉลียว ปทุมรส ได้ขับรถฮิลแมน ก.ท. ๕๙๒๙
ไปตามถนนสุขุมวิททางระหว่างกรุงเทพ ฯ สมุทรปราการ พอ
ถึงหน้ากรมอุตุนิยม ฯ กับปากซอยเกษม รถนายเฉลียว ปทุมรส
ได้หลบรถจี๊ปซึ่งแซงขึ้นหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้รถของนาย
เฉลียว ปทุมรส เสียหลักแล่นเข้าเฉี่ยวเอานายชิริล เกนนี่ ซึ่ง
กำลังยืนรอรถอยู่ ลูกบิดประตูรถโดนเอาเหนือบริเวณแขนขวา
ท่อนล่างเหนือข้อมือฉีกถึงกระดูก เอ็นขาด

เมื่อเรื่องนั้นๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนฟ้องศาล ปราบกฏ
ว่านายเฉลียว ปทุมรส ถูกศาลตัดสินให้จำคุก ๓ เดือน ปรับ
๕๐๐ บาท แต่โทษจำคุกให้รอลงอาญาไว้

นายเฉลียว ปทุมรส จะรู้หรือเปล่าว่า นั่นคือลางร้าย
ในชีวิตของเขา !

เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ ศาลฎีกาก็

ออกหมายเรียกคู่คดีมาพิจารณาคดี เมื่อเวลาประมาณ ๙.๐๐ น. เศษ ซึ่งมีพระยาเลขาภิบาลธรรมพิทักษ์ พร้อมด้วยคณะผู้พิพากษาอีก ๕ คนออกนั่งบัลลังก์

โจทก์มีหลวงอรรถปรีชาชนูปการ อธิบดีกรมอัยการ พร้อมด้วยเลขาฯ

ส่วนผู้ต้องหาทั้ง ๓ คนคือ นายเฉลียว ปทุมรส, นายชิต สิงหเสนี, นายบุศม์ ปัทมศรี มีนายสิวละล่อง บุณนาค และนางสาวเกรือพันธ์ ปทุมรส (ธิดาของนายเฉลียว ปทุมรส) เป็นทนาย

อธิบดีกรมอัยการ หลวงอรรถปรีชาชนูปการ ได้ลุกขึ้นแถลงเป็นเวลานานถึง ๓ ชั่วโมง โดยลำดับเหตุการณ์ รื้อฟื้นเรื่องราวสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล กล่าวตั้งแต่เหตุการณ์ผันผวนของการเมือง โดยผู้ซึ่งยังมีได้ถูกนำตัวมาฟ้องร้อง คือ นายปรีดี พนมยงค์ ว่าได้พานายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนี และเรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช พากันไปที่บ้านพระยาศรยุทธเสนี โดยอธิบดีกรมอัยการเชื่อว่า พยานเฉพาะเกี่ยวกับนายตั้นนี้เป็นเรื่องจริง โดยกล่าวว่า นายตั้นเป็นคนพูดตรงไปตรงมา โผงผางจริงจัง แล้วก็ท้าวความถึงพยานตามที่อ้างจำนวนในการให้การนั้นแต่ละคน ล้วนแต่น่าเชื่อถือ

ตลอดจนกระทั่งอ้างถึงคำพิพากษาของศาลอาญา และศาลอุทธร

แล้วลงเอยด้วยการค้านคำพิพากษา ของศาลอุทธรณ์
ให้ลงโทษนายเฉลียว ปทุมรส ด้วย โดยกล่าวหาว่าได้ร่วมกระทำ
ผิดร่วมกับนายชิต สิงหเสนี และนายบศม์ บัณฑิตวินด้วย

เนื่องจากคำแถลงของอัยการนั้น ยืดยาวเป็นเวลาถึง
ชั่วโมง ดังนั้นนายจำเลยจึงไม่อาจจะแถลงทันในวันนั้น จึงขอ
ศาลเลื่อนไปแถลงในวันที่ ๑๑ เวลา ๙.๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น
ซึ่งศาลฎีกาอนุญาต

ดังนั้นในวันที่ ๑๑ เวลา ๙.๐๐ น.

นายลี้วละล่อง บุณนาค นายจำเลยจึงได้ลุกขึ้นแถลงต่อ
ศ.ฎีกาแย้งคำแถลงการณ์ของอัยการโจทก์ว่า

“กรณีสวรรคตของ ร. ๘ นั้น จะฟังว่าเป็นการลอบ
ปลงพระชนม์ยังคลุมเครืออยู่ไม่ชัดเจนทีเดียว และได้กล่าวว่า
ปัญหาใหญ่ของคดีนี้อยู่ที่นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งนายลี้วละล่อง
บุณนาคได้แถลงต่อศาลเล่าชีวิตของนายปรีดี พนมยงค์ว่า

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นลูกชาวนาที่มานะในการเรียน
จนได้ทุนไปเรียนต่อต่างประเทศ และได้รับบรรดาศักดิ์เป็น
หลวงประดิษฐมนูธรรม ภายหลังทำการเปลี่ยนแปลงระบอบ
การปกครองมาเป็นประชาธิปไตย โดยมีเจตน์จำนงที่จะให้

ประเทศชาติมีความเจริญ และมีระบอบปกครองเยี่ยงอารยะ-
ประเทศทั้งหลาย ต่อมาได้เสนอโครงการฉะเชษฐกิจจนถูก
กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ก็พ้นจากการสอบสวนของ
คณะกรรมการ และได้รับหน้าที่บริหารทำประโยชน์ให้แก่
ประเทศชาติต่อมาเช่น การจัดระบบเทศบาล ระบบการศาล
ระบบการศุลกากรให้ดีขึ้น ยิ่งกว่านั้น นายปรีดี พนมยงค์ ยังได้
จัดตั้งขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่น ในสมัยที่คนไทยทั้งชาติถูก
ข่มเหงน่าใจอย่างมหันต์ด้วย

ในสมัยที่นายปรีดี พนมยงค์อับจนถึงกับต้องเร่ร่อน และ
ถูกใส่ร้ายป้ายสี ว่าใช้เงินของชาติไปในทางไม่เป็นประโยชน์
ในขบวนการเสรีไทย แต่หลังจากการสอบสวนแล้วกลับปรากฏว่า
นายปรีดี เป็นคนประหยัดทำการกู้ชาติไทยไม่หวังลาภยศ
นายลี้วละล่อง บุณนาค ทนายจำเลยได้กล่าวต่อไปว่า ความไม่
หวังลาภยศของนายปรีดีนั้น เมื่อทำเสรีไทยสำเร็จแล้วก็ไปเชิญ
ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช มาจากนอกให้เป็นนายกรัฐมนตรี แม้
นายทอง อภัยวงศ์ และ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช จะให้ช่วยบริหาร
ประเทศ นายปรีดี พนมยงค์กลับปฏิเสธเสียอีก เมื่อ ร. ๘
สวรรคต นายปรีดี พนมยงค์ ก็ลาออกจากตำแหน่งทางการเมือง
ตั้งนั้นที่ว่านายปรีดี คิดร้ายนั้น เป็นการชอบแล้วหรือ ขอให้ศาล

ได้โปรดใช้คุณพิณพิจารณา ถึงปัญหาที่ได้แถลงมาแล้วเป็น
หลักใหญ่ด้วย

หลังจากทั้งอัยการโจทก์ และทนายจำเลยต่างได้แถลงต่อ
ศาลไปเกือบ ๔ เดือน ก็ไม่ปรากฏว่าจะมีวิวัฒนาการที่จะ
นัดพิจารณาพิพากษาชี้ขาดลงไปในวันใดวันหนึ่ง

อย่าว่าแต่จำเลยทั้ง ๓ ซึ่งทอดความหวังครั้งสุดท้ายเอา
ไว้แก่ศาลฎีกาแม้แต่ญาติพี่น้อง ลูกเมียและประชาชนต่างก็พากัน
รอคอยด้วยความกระวนกระวายใจ ทุกคนใคร่รู้ชะตากรรมของ
จำเลยประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระ-
ปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ยุวกษัตริย์จะลงเอยด้วยสถานใด
ยิ่งคอยก็ยิ่งทุกข์

ไม่มีความทุกข์ใจอันใด จะทรมาณเท่ากับการรอคอย
โดยจะเพาะการ รอคอยของนักโทษ ซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหาร
ชีวิตไปแล้ว เขารอคอยเพื่อจะรู้ชะตากรรมขั้นสุดท้ายของตนเอง
ว่า จะถูกพิพากษายืนหรือปล่อยให้เป็นอิสระ เพราะศาลชั้นต้น
ศาลสุดท้าย ถ้าถูกพิพากษายืนก็เท่ากับว่า ชีวิตของเขาได้หลุด
ขาดลงอย่างเด็ดขาด และถ้าหากว่าได้รับอสิรมภาพ เขาก็จะ
เหมือนคนที่ตายแล้วเกิดใหม่

ความทุกข์ใจที่บดบังลงไปในวันไหนแล้ววันเล่า

คนที่ไม่เคยทุกข์ คนที่ไม่เคยต้องโทษออกนกรรจ์ถึง
ปานนั้น จะรู้หรือว่าความทุกข์นั้นสาหัสเหลือคณาเพียงใด
ยิ่งมาได้รับอยู่กับคนที่รู้ตัวว่าจะต้องตาย แต่ไม่รู้ว่าจะตายลง
ในวันใด ชั่วโมงใดด้วยแล้ว ก็มีแต่ความหวาดผวาคิดถึงภาพ
ตัวเองซึ่งจะต้องไปเข้าหลักร้าง แล้วถูกยิงด้วยปืน ความตายนั้น
ใครก็ต้องตายด้วยกันทุกคน แต่ความตายเพราะต้องโทษ
ประหารนั้นซิ เหลือที่ใครจะเก็บความระทมเอาไว้ได้

ข้าแต่ผู้มีอำนาจทั้งหลาย....

ท่านเคยใช้แต่อำนาจ ชี้นให้ตาย ชี้นปลายให้เป็น
การเซ็นคำสั่งเพียงคำเดียวมัน เป็นของง่ายสำหรับ

ท่าน.....แต่คนที่ถูกท่านสั่งให้ต้องตายนั้นซิ

ท่านไม่เคยรับรู้เลยว่า ความตายที่ท่านยึดเยื้อดให้
เขานั้น เป็นความตายที่ทุกหรรมานักในความรู้สึก ก่อน
ที่จะจบชีวิตลง!

ครั้นแล้ว โดยมีใครรับรู้ตัว มาก่อนว่าจะต้อง

ถูกหมายจับ

วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ นั้นเอง....

นายเฉลียว ปทุมรส อดีตราชเลขาในการในพระองค์

สมาชิกพฤฒิสภาผู้ต้องหาในคดีลอบปลงพระชนม์ ในหลวง
อานันท ฯ ซึ่งถูกศาล ๒ ศาลส่งปล่อยเป็นอิสระภาพก็ถูกศาลฎีกา
ออกหมายจับตัว

โดยเข้าตรู่ของวันที่ดังกล่าว พ.ต.อ. รัตน์ วัฒนมหาत्म
ผู้บังคับการสันติบาลพร้อมด้วย พ.ต.ท. อรรณพ พุกประยูร รอง
ผู้บังคับการ ร.ต.ท. ชำรงค์ กลัมพานนท์ รองสารวัตรกองกำกับการ
๒ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลอีกหลายนาย ก็พากัน
รุดไปยังบ้านของนายเฉลียว ปทุมรส ที่ซอยอารีย์ บางกะปิ
เข้าทำการจับกุมควบคุมตัวนายเฉลียว ปทุมรส ไว้ได้ในทันที
ขณะที่นายเฉลียว กำลังเป็นสุขอยู่กับการนอน

นายเฉลียว ปทุมรส ตกใจหน้าซีด เมื่อถูกปลุกจาก
นายตำรวจสันติบาลทั้งสอง ครั้นแล้วทั้งสองนายตำรวจก็ยื่น
หมายจับของศาลฎีกาให้นายเฉลียว ปทุมรส นั้นเอง นายเฉลียว
ปทุมรสจึงคลายความวิตกกังวล

ด้วยความเชื่อว่า ถึงอย่างไร เขาก็จะต้องได้รับอิสระภาพ
เป็นครั้งที่ ๓ และครั้งสุดท้ายที่เขาจะมีอิสระภาพอยู่ในโลกนี้
ในฐานะผู้บริสุทธิ์

แล้วนายตำรวจทั้ง ๒ ก็นำตัวนายเฉลียว ปทุมรส ผู้ตก
เป็นจำเลยของศาลฎีกา ไปควบคุมตัวไว้ ณ ที่ทำการสันติบาล

โดยมีนางฉลวย ปทุมรสภรรยาตามร้องให้สะอึกสะอื้น เหมือนจะเป็น
 เป็นนางร้ายว่าการจากไปของสามีครั้งนั้น เป็นครั้งสุดท้ายที่จะ
 ได้มีชีวิตอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน

จนกระทั่งเมื่อ ๒๐.๐๐ น. ร.ต.ท. ชำรง กลัมพานนท์
 จึงได้นำตัว นายเฉลียว ปทุมรส ท่ามกลางการคุ้มกันของ
 นายตำรวจอีกหลายคนไปมอบตัวแก่ศาลฎีกา ซึ่งต่อมาศาลฎีกา
 ก็ออกคำสั่งให้นำไปคุมขังไว้ที่ลหุโทษระหว่างการรอการ
 พิจารณาคดีของศาลฎีกา

เวลา ๑๓.๐๐ น. ท่ามกลางการอารักขาของตำรวจอย่าง
 แน่นหนา นายเฉลียว ปทุมรส ก็ถูกนำตัวไปขังไว้ ณ ลหุโทษ
 ท่ามกลางการติดตามของภรรยา ญาติและมิตรสหายอย่างมากหน้า
 หลายตา คล้ายกับว่านั่นเป็นการส่งตัวอดีตราชเลขาการ
 ในพระองค์ไปสู่ตะแลงแกง

หลังจากนั้น พ.ต.อ. รัตน์ วัฒนมหาตม์ ก็ได้แถลง
 แก่ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ว่า ที่ไม่ส่งหมายเรียกตัวไปให้แก่
 นายเฉลียว ปทุมรส ดังเช่นคดีอื่น ๆ นั้น เพราะกลัวว่าเมื่อได้รับ
 หมายแล้ว จะรู้ตัวและอาจจะหนีไปอันเป็นการยากแก่การ
 ติดตามกันในภายหลังดังเช่นเมื่อคราวออกหมายเรียกตัวนายบุญมี
 ปัทมศรีนของศาลอุทธรณ์ ปรากฏว่ากว่าจะได้ตัวนายบุญมีมา

มอบตัวให้ศาลอุทธรณ์ก็ต้องเล่นเอาเถิกกันอยู่ถึง ๓ วันจึงได้ตัว
นายบุศม์ ปัทมศรีน ไปให้ศาลอุทธรณ์

ต่อมาอีก ๒ วัน นายเฉลียว ปทุมรส ก็ขอยื่นประกันตัว
ต่อศาลฎีกาขอให้ปล่อยตัวเป็นการชั่วคราว ในระหว่างที่รอศาล
ฎีกาพิจารณาคดี โดยวางหลักทรัพย์เป็นจำนวน ๘ แสนบาท
ไว้เป็นประกัน โดยอ้างเหตุถึงความลำบากที่ต้องรับผิดชอบ
ต่อครอบครัวซึ่งมีอยู่ด้วยกันถึง ๒๐ คน อ้างต่อไปว่านับตั้งแต่
ศาลอุทธรณ์พิพากษาปล่อยตัวเป็นต้นมาแล้ว จนกระทั่งต้อง
มาตกเป็นจำเลยของศาลฎีกา เขามิได้เคยคิดหลบหนีไปไหนเลย
หากศาลจะอนุญาตโดยมีเขตกำหนดให้อยู่ หรือจะต้องมารายงาน
ตัวทุก ๒๔ ชั่วโมง เขาก็พร้อมที่จะปฏิบัติตาม

แต่ศาลฎีกาสั่งให้รอไปก่อน

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งเช่นนั้น...นายเฉลียว ปทุมรส ก็รู้
ชะตากรรมของตนเอง อาการเศร้าหมองทุกข์ระทมเริ่มประปราย
ขึ้นที่ใบหน้า และแววตา ดังจะสังเกตได้จากวันเมื่อมาฟังคำสั่ง
ศาล เมื่อศาลฎีกาสั่งไม่อนุญาตแล้ว เขาก็สรวนอยู่กับการ
เรียกหลานมากอด แล้วก็เรียกเอาลูกชายคนเล็กเข้ามาลูบหน้า
ลูบหลัง พลางส่งว่า

“ลูกเอ๋ย อย่าเป็นห่วงพ่อ จงตั้งใจเล่าเรียนให้ดีๆ
พ่อขอลาก่อน”

ใครได้ฟังนายเฉลียว ปทุมรสพูดส่งลูกตอนนั้นแล้ว ถ้า
น้ำตาไม่ไหลหัวใจก็แข็งยิ่งกว่าเหล็ก

ทั้งเมียทั้งลูก และญาติพี่น้อง เพื่อนสนิทชิดชอบ ต่าง
พากันเบือนหน้าไปเสียทางหนึ่ง บางคนก็ร้องไห้ออกมาสะอื้น
เสียจนหน้าอกสะเทือน บางคนก็พยายามกลืนน้ำตาตกลงไปใน
หัวอก

คนที่คิดว่า เขาจะต้องมีชีวิตอยู่ต่อไปโดยได้รับการ
พิพากษาให้ได้รับอิสรภาพในช่วงสุดท้ายนั้นก็คือ คนที่พยายาม
ปลอบใจตนเองเท่านั้น

แล้วเวลาก็ผ่านไปอีก....

ผ่านไปจนกระทั่ง....

วันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ ศาลฎีกาก็ออกคำสั่งลับ
เฉพาะถึงพระนิติกฤษณ์ประพันธ์ อธิบดีศาลอาญา ขณะที่
พระนิติกฤษณ์ประพันธ์กำลังจะออกจากศาลกลับบ้าน เพราะ
ขณะนั้นเป็นเวลา ๑๖.๑๕ นาฬิกาแล้ว

คำสั่งลับนั้นก็คือ คำสั่งให้อ่านคำพิพากษาคดีลอบปลง
พระชนม์ในหลวงอานันทฯ ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม นั้นเอง

ซึ่งทุก ๆ คนที่รอคอยต่างก็ไม่มีใครรู้ว่า ศาลฎีกาจะอ่านคำพิพากษาเมื่อใด

โดยมิได้มีใครคาดฝันมาก่อนเช่นเดียวกัน

ทั้ง ๓ ผู้ต้องหา ซึ่งรอมาด้วยความทุกข์ทรมานใจก็เช่นเดียวกัน จู่ ๆ เช้าวันที่ ๑๓ ตุลาคม วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ก็อ่านข่าวในภาคเช้าสั้น ๆ ว่า “ศาลฎีกาจะอ่านคำพิพากษาคดีลอบปลงพระชนม์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ในวันที่”

เท่านั้นเอง....

ครอบครัวของผู้ต้องหาทั้ง ๓ ก็สับสน

พร้อมทั้งประชาชนทั้งประเทศก็ฮือ ใครจะรู้ชะตากรรมสุดท้ายของผู้ต้องหาทั้ง ๓ คน

เช้านั้นเอง....

อธิบดีศาลอาญาก็คำสั่งให้เจ้าพนักงานศาล มาจัดการออกหมายเบิกตัวจำเลยทั้ง ๓ ไปยังลหุโทษ พร้อมกันนั้นก็แจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจชนะสงคราม, กองตำรวจกองปราบปราม และตำรวจสอบสวนกลาง เพื่อขอกำลังคุ้มครองผู้ต้องหา และกำลังคุ้มกันซึ่งอาจจะเกิดเหตุร้ายขึ้นในวันนั้น

แม้ว่า ทุกคนจะฟังข่าวการพิพากษาของฎีกาอย่าง

กระทัณฑ์ เรียกว่า ไม่ทัณฑ์เนื้อตั้งตัว กระนั้นพอเลย
 ๑๐.๐๐ น. ประชาชนนับจำนวนร้อยละ ก็เริ่มทยอยกันเข้านั่งฟัง
 อยู่หน้าบัลลังก์ที่ ๒๔ ของศาลอาญา และได้ทวีจำนวนมากขึ้น
 เป็นพัน และล้นหลามออกมานอกห้องพิจารณา แม้กระทั่ง
 ถนนหนทางที่ผ่านหน้าศาล ก็แน่นขนัดจนเจ้าหน้าที่ต้องปิดถนน
 กอนั้น

ก่อนเวลา ๑๐.๐๐ น. พ.ต.ท. จำรัส มังคลารัตน์ ผู้กำกับ
 เขต ๒ ร.ต.อ. วาที สุวรรณยิ่ง และ ร.ต.ท. กลยุทธ์ พันธธงชั้น
 แห่งสถานีตำรวจชนะสงคราม ก็ได้้นำกำลังตำรวจพร้อมด้วย
 วาไรปืนเต็มตามอัตรามารายล้อมอารักขาอยู่โดยรอบศาลอาญา

เวลาล่วงเลยไปจนกระทั่ง ๑๒.๐๐ น. ตรง ร.ต.อ. ผาด
 ทัพพะรังสี กับ ร.ต.ท. จรูญ พึ่งเถื่อน นายตำรวจกองปราบ
 พร้อมด้วยกำลังตำรวจอีกส่วนหนึ่งก็ได้รับตัวนักโทษทั้ง ๓ จาก
 รือนจำลหุโทษมาถึงศาลอาญา

/ ถ้าใครเห็นหน้าของนายบุศย์ ปัทมศรินในตอนนั้นแล้ว
 ถึงแม้ว่าเขาจะต้องโทษให้ประหารในคดีประทุษร้าย ต่อองค์
 ระมหากษัตริย์ แต่แววตาและสีหน้าของเขาซึ่งระทมทุกข์อยู่
 เป็นนิจ จะเรียกความเวทนาสงสารออกมาอย่างจับจิตจับใจ

นายเฉลียว ปัทมรสันั้น อยู่ในเครื่องแต่งตัวชุด

แขนยาวสีเทาอ่อน กางเกงสีกากีสวมแว่นสายตาสั้น เดินเข้าไป
 นั่งเียบ ๆ พยายามระงับความตื่นเต้นเอาไว้อย่างดี ส่วนนายชิต
 สิงห์เสนี จำเลยที่ถูกศาล ๒ ศาลลงโทษประหารชีวิตสวมชุด
 แขนยาวสีขาว พับครึ่งแขน สวมกางเกงกากี สวมแว่น เขา
 พยายามใช้บุหรีเป็นเครื่องดับอารมณ์อยู่อย่างรุนแรงจนควบคุม
 มวน เพราะอีกไม่กี่ชั่วโมงชีวิตของเขาซึ่งแขวนอยู่กับคำพิพากษา
 ของศาลฎีกาก็จะจบลงเสียที สำหรับนายบุศม์ ปัทมศรี
 นิสวมเสื้อเชิ้ตสีเนื้อแขนสั้น กางเกงกากี เขานั่งอย่างสงบ
 อยู่ด้วยสีหน้าแวววาวที่เต็มไปด้วยความเศร้าหมอง ทั้ง ๓ จำเลย
 ไม่มีใครเอ่ยปากพูดอะไรกับใครเลยจนแม้แต่คำเดียว ก็ใครเล่า
 จะมีอารมณ์พูดคุย ในเมื่อทุกคนต้องต่อสู้กับอารมณ์ของตนเอง
 อย่างรุนแรง เขากำลังใช้ความคิดอย่างหนัก ต่อสู้ซาตากรรมไป
 ในลักษณะต่าง ๆ กัน และในที่สุดก็คือการรอวาระสุดท้ายของ
 ชีวิต

ตลอดเวลาเหล่านั้น พล.ต.จ. สมาน รูปคุปต์ หัวหน้า
 กองทะเบียนกรมตำรวจพร้อมด้วย พ.ต.ต. สวัสดิ์ ทุมโมะชิตได้
 นำรถวิทูไปควบคุมรายงานการติดต่อกับกองบัญชาการตลอด
 เวลา

เวลาล่วงไปนานเท่าไร ประชาชนก็ยิ่งทวีมากขึ้น ต่าง

คนต่างรอกการพิพากษาด้วยหัวใจอันเต้นระทึก ใครก็อยากจะรู้
วาระสุดท้ายของ ๓ นักโทษ ยิ่งคิดนั้นเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่ใหญ่ยิ่ง
ซึ่งไม่เคยปรากฏมาในประวัติศาสตร์

และเมื่อ ๑๒.๔๕ น. พล.ต.ท. พระพิริยชนคตี่ ประธาน
กรรมการสอบสวนคดีประวัติศาสตร์ ก็มาถึงบริเวณศาลเพื่อตรวจ
ความเรียบร้อยของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

๑๓.๐๐ น. ตรง...

เวลาที่ ๓ นักโทษเฝ้ารอกอยมาถึง ๘ ปีเศษก็มาถึง เมื่อ
พระยาเลวณิษฐ์ธรรมวิทย์, พระยาธรรมบัณฑิตฤๅษการ,
พระคุณย์พากสุมัน, พระศีลปวินิจัย, พระนารถปัญญาเป็น
เจ้าออกนั่งบัลลังก์

การอ่านคำพิพากษาก็เริ่มขึ้น ท่ามกลางความเงียบกริบ
ละระโหยโรยแรงของ ๓ ผู้ต้องหา และประชาชนซึ่งเฝ้าคอยมา
ตั้งแต่ ๑๐.๐๐

เสียงผู้พิพากษาศาลฎีกาก็อ่านขึ้นซ้ำ ๆ

“โจทก์ฟ้อง นายเฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ นายชิต
หเสนี จำเลยที่ ๒ นายบุศม์ บัฏมศรีน จำเลยที่ ๓ กับพวก
ยังหลบหนีอยู่ บังอาจสมคบกันประทุษร้ายต่อองค์พระมหา
ษัตริย์ในรัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันท

มหิตล ต่างกรรมวาระกันคือ

ในระหว่างวันที่ ๙ เมษายน ๒๔๘๙ ถึงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ จำเลยทั้ง ๓^๕ กับพรรคพวกสมคบกันก่อกบฏปลงพระชนม์ พระองค์ท่าน โดยประชุมปรึกษาหารือวางแผนการนัดตกลงกัน ในอันที่จะทำการปลงพระชนม์และนายชิตบีตความ ไม่นำไป ร้องเรียน

ข. ครั้นวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ ภายหลังที่พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ เสด็จสวรรคต นายชิต สิงหเสนี จำเลย เพศชายเอาปลอกกระสุนปืนไปให้ตรวจ เพื่อให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อว่า เป็นปลอกกระสุนที่ยิงจากปืนในลักษณะจับ กระชับซ้าย ความจริงปืนนั้นไม่ได้ใช้ยิง ทั้งนี้นายชิตรู้ดีว่าความ นั้นเป็นเท็จ แต่เพื่อช่วยเหลือพรรคพวก เหตุเกิดบนพระบรม มหาราชวัง พระนคร ขอศาลลงโทษตามมาตรา ๙๗, ๑๕๔, ม. ๖๓, ๖๔, ๗๐ และมาตรา ๗๑ จำเลยปฏิเสธไม่ได้กระทำผิด เหตุทั้งนี้เกิดเพราะมีบุคคลบางจำพวกฉวยโอกาสเล่นเกมการเมือง เพื่อทำลายล้างบุคคลบางคน เป็นต้นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช รวมทั้งจำเลยทั้ง ๓ ด้วย

คดี^๕ ศาลอาญาพิพากษาไปในฎีกาปลงพระชนม์ และ นายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ รู้เห็นเป็นใจ จึงพิพากษาให้ประ-

หารชีวิต นายชิต สิงหเสนี ส่วนนายเฉลียว ปทุมรส และ
นายบุศม์ ปัทมศริน คดียังไม่มีหลักฐาน จึงให้ยกฟ้องโจทก์ปล่อย
ตัวจำเลยไป

นายชิต อุทธรณ์ขอให้ยกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยอีก ๒ คนด้วย

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอาญาให้ประหาร
ชีวิตนายบุศม์ ปัทมศริน ส่วนนายชิต สิงหเสนีและ นายเฉลียว
ปทุมรส พิพากษายืนตามศาลเดิม แต่ความเห็นแย้งของผู้
พิพากษานายหนึ่ง เห็นควรยกฟ้องปล่อยตัวจำเลยทั้ง ๓ ไป
โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษนายเฉลียว โดยอธิบดีกรมอัยการทำหนังสือ
รับรอง

นายชิต นายบุศม์ฎีกาขอยกฟ้อง

ศาลฎีกาฟังคำแถลงของโจทก์จำเลยทั้งสองฝ่ายแล้ว ฝ่าย
จำเลยแถลงว่า การแต่งตั้งคณะรัฐบาลภายหลังรัฐประหารไม่
ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้นการสอบสวนและการยกฟ้องร้องผู้ต้อง
หา ก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย

ประเด็นเรื่องนี้ศาลฎีกาเห็นว่า คำพิพากษาศาลฎีกาก็มี
อยู่แล้ว ซึ่งคณะรัฐบาลภายหลังรัฐประหารยังเป็นรัฐบาลที่ชอบ
ด้วยกฎหมาย และศาลล่างก็ได้วินิจฉัยมาแล้ว

ต่อไปนี้จะได้นิพนธ์ถึงข้อเท็จจริงต่อไป

“นายบุศมึ้นนั้น แม้จะไม่น่าสับ แต่การที่นายบุศมึ้นมีหน้าที่สำคัญ เป็นมหาตมะก่อกำเนิดของพระบวรทรม มีหน้าที่อารักขาพระองค์ท่าน คอยขัดขวางป้องกันภัยอันตรายทั้งปวง ครั้นเสี่ยงปิ่นต้นขึ้น ก็ไม่เอะอะวอยวายขัดขวาง ซึ่งในการนี้นายบุศมึ้นย่อมจะเห็นเหตุการณ์ได้ดี กลับเข้าไปกระทำและงดเว้นไม่กระทำทั้งสองอย่างไม่มีทางจะวิเคราะห์เป็นอย่างอื่น...”

เสียงอ่านคำพิพากษาดังอยู่ในความเงิบ ชัดถ้อยชัดคำ ท่ามกลางลมหายใจที่อึดอัดแล้วระบายออ ครังแล้วครังเล่า ของจำเลยทั้ง ๓ ยิ่งคำพิพากษาไกลจะสิ้นสุดลงไปมากเท่าใด ความกังวลระทมก็ยิ่งปรากฏมากขึ้นในแววตาและสีหน้า บางครั้งสายตาที่ทอดจ้องอยู่ก็แผ่พิพากษาก็อทอดต่ำลง เป็นการทอดมองอย่างคนที่หมดอาลัยตายอยาก ไกลสิ้นหวัง เหมือนเทียนที่ใกล้จะสิ้นเชื้อ จะดับมีดับแหล่ จะตายมันก็ไม่ตาย มีชีวิตอยู่ก็เหมือนกับคนที่ตายแล้ว เพียงแต่ยังหายใจอยู่เท่านั้น และเป็นการหายใจที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานอย่างสุดแสนจะทน แต่แล้วก็ต้องทนต่อไป....

ห้องพิจารณาคดีทั้งห้องบรรจุคนเป็นเรือนร้อย และยังมีนอกห้องพิจารณาคดีอีกเป็นเรือนพัน แต่ทุกหนทุกแห่งเงิบกริบ เงิบวังเวงอย่างไรพิกล ยิ่งตระหนักแน่ว่า คำพิพากษา

ยิ่งใกล้จบ ลางแห่งชีวิตก็บอกชัดเจนทุกที อารมณ์และหัวใจ
 ของประชาชนก็ถูกกดลึกลงไป บัดนี้...ยังเหลือแต่ความเวทนา
 สงสาร นักโทษทั้ง ๓ ผู้จะต้องทอดทิ้งชีวิตลงเบื้องหลังขาคา
 กรรมอยู่ในหัวใจของคนที่เฝ้าฟังอยู่เท่านั้น นอกนั้นแล้วไม่มีใคร
 ปรบมือดีใจเลย ทุกคนพากันลืมหมดแล้วว่า ครั้งหนึ่งได้กระ
 เหย็นกระหือรือที่อยากจะลงประชาทัณฑ์แก่เขาทั้ง ๓

แล้วก็มาถึงวินาทีสุดท้ายของการอ่านคำพิพากษา

“อาศัยเหตุนี้ศาลเห็นว่า จำเลยทั้งสามมีความผิดจริงดัง
 โจทก์ฟ้องจึงพิพากษาแก่คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้ประหารชีวิต
 นายเฉลียว ปทุมรสตามมาตรา ๘๗ ตอน ๒ นอกนั้นยืนตาม
 ศาลอุทธรณ์”

สิ้นเสียงอ่านคำพิพากษาของศาลฎีกา นางบุญสม ภรรยา
 ของนายบุศม์ บัณฑิติน กริคร้องไห้ออกมาล้นศาลอย่างหมด
 ความรู้สึกที่จะต้องอายแก่ใคร มิโยที่ญาติพี่น้อง และผู้ร่วม
 ความโศกเศร้าจะเข้าไปปลอบประโลม นางบุญสมก็ยังงอแงให้
 เหมือนชีวิตทั้งชีวิตจะแหลกสลายลงไปตามคำพิพากษาด้วย

แล้วหน้าตาของประชาชนก็ร่วงพรูลงมาด้วย บางคนยก
 ผ้าเช็ดหน้าขึ้นซับหน้าตา ยิ่งกาลเวลาผ่านไปนานเท่าไร ความ
 โกรธแค้น ความชิงชังก็ค่อยสลายลง เหลือแต่ความเวทนา

เท่านั้นที่ประดังอยู่ท่ามกลางเสียงร้องไห้ของ เมียลูก และญาติ
พี่น้องของผู้ต้องโทษประหารทั้ง ๓

เมื่อต้องมาประสพการณ์เช่นนั้นใครเลยเล่า หรือจะอจ
กลั้นความทุกข์ไว้ได้ ยิ่งเป็นลูกเป็นเมียด้วยแล้วมารู้ว่าผู้เป็น
หัวหน้าครอบครัว เป็นหลักใหญ่แห่งชีวิตจะต้องจากตาย เร็ว
ทั้งลำซึ่งกำลังถูกคลื่นโหมและลมพัดก็ปล้นอัปปางลง ทั้งให้คน
ในครอบครัวต้องลอยคออยู่กลางทะเล โหนหัวหน้าครอบครัว
จะต้องมีคดีอกจกรรจ์ ถึงขนาดร่วมกันประทุษร้ายต่อพระเจ้า-
อยู่หัว ถึงแม้จะมีชีวิตอยู่ก็เหมือนคนตายแล้ว ใครเลยเล่าเขา
จะสังคมด้วยกับคนที่มิชนกับกบัหลังอยู่ และมันจะปักไปจนตาย

กระนั้นแล้วใครไม่ร้องไห้ ก็คงว่ามีลูกใช้เมีย ก็แม่แต่
คนที่มาฟังคำพิพากษาซาตาของ ๓ นักโทษวันนั้นยังพากันสะอื้น
ล้มความโกรธแค้นที่มีอยู่แต่หนหลังเสียสิ้นเชิง

สันคำพิพากษา ก็เหมือนสันความผูกพันทางร่างกาย
แล้วทุกอย่างในโลกที่เคยอยู่ นายเจสียวพุทออกมาอย่างคนที่
อารมณ์มั่นคงว่า

“ผมไม่มีความรู้สึกอะไรมากนัก เราเกิดมาตัวเปล่าเวลา
ไปยังมีเสื้อผ้าติดตัว นับว่าได้กำไรชีวิต ผมสันอายุเพียงห้า
สิบปี”

กับนักหนังสือพิมพ์ที่เข้าไปขอสัมภาษณ์ นายเจสียวกล่าว
ฝากถึงภรรยาและบุตรธิดาของเขาว่า

“ผมห่วงลูกเมีย จนไม่รู้จะส่งเสียอะไรกับคุณ ฝากไป
ถึงฉลุยเป็นโรคหัวใจอ่อน ไม่กล้ามาเยี่ยม หนี้สินของผม
ทางธนาคารผูกพันกันอยู่รุงรังเมียผมจะต้องรับภาระอย่างหนักอีก
ต่อไป ถึงอย่างไรก็ขอให้บอกเขาด้วยว่า ผมเป็นห่วงมาก ขอ
ให้เขาต่อสู้ชีวิตเลี้ยงลูกต่อไปแทนผมด้วย ...”

เมื่อศาลได้เดินออกจากบัลลังก์แล้ว ก็เป็นหน้าที่ของ

ตำรวจต้องคุมตัวจำเลยต้องประหารทั้ง ๓ ออกไปขึ้นรถเมล์ พลันนั้นฝูงคนจำนวนนับพันก็พากันเฮโลเข้าไปตุนหน้านักโทษประหารเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มารักษาการต้องทำงานอย่างหนัก โดยการปิดช่องทางที่จะพาจำเลยทั้ง ๓ ออกจากศาลไปขึ้นรถ

ขณะที่นักโทษทั้ง ๓ เดินออกมาจากศาลนั้น ใครเล่ายังจะกล้าทักได้อีก เมื่อลูกเมียและญาติพี่น้องของจำเลย ต่างพากันเข้าไปเกาะไม้เกาะมือ ร้องให้ร่ำพันกันแทบน้ำตาจะเป็นธารเลือด ถึงจะยึดเอาไว้มิให้เขาทั้งสามต้องพรากจากไป นายบุศมนั้นน้ำตาไหลพรากทั้งสงสารตัวเอง ทั้งสงสารเมีย นายชิตนั้นเห็นได้ว่า ขบگرامเสียจนเป็นสันโปนความรังทจิตใจ สงสารลูก ลูกเมียนั้นเหลือจะพรรณนา

โอ้... บัดนี้แล้ว....จากนี้ไปใครเล่าจะให้ความรัก ความดูแล ใครเล่าจะเฝ้ารักษาลูก

พอรถเคลื่อน...ทั้งลูก ทั้งเมียและญาติมิตรต่างก็ท่มทอด อาลัยหัวใจร่ำให้ร่ำพันแทบจะสลบไปราณ จากกันครึ่งนี้แล้ว ก็เหมือนจากตาย.....ไปแล้วไม่กลับมาอีก คงมีแต่ความรักเท่านั้นที่ประทับใจอยู่แก่เมีย และความอบอุ่นเท่านั้นที่ซึ้งอยู่แก่หัวใจของลูก

ถึงอย่างไร ก็ยังเหลือความหวังเหมือนแสงเทียนที่สิ้นได้

อยู่อีกนั่นคือการยื่นฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระนิติคุณุณประพันธ์ อธิบดีศาลอาญาได้ชี้แจงนักข่าว
หนังสือพิมพ์ว่า

“...หมคน้ำที่ของศาลแล้ว เพราะภายใต้บังคับของ
กฎหมายเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์
ปฏิบัติตามระเบียบที่จะต้องนำจำเลยไปประหารภายใน ๖๐ วัน
เว้นแต่จะมีการทูลเกล้าถวายฎีกา ซึ่งกระทำได้เพียงครั้งเดียว
ถ้าฎีกานี้ยก ก็ให้ดำเนินการประหารทันที”

ส่วนทางด้านเรือนจำนั้น ม.จ. วรพงษ์ทัตนา วรภูมิ
หัวหน้าแผนกควบคุมนักโทษรับสั่งว่า

“ขณะนี้นักโทษทั้ง ๓ ยังควบคุมอยู่ที่ลหุโทษนี้ ส่วน
จะย้ายไปบางขวางหรือไม่นั้น แล้วแต่ท่านอธิบดีจะสั่งการมา
การควบคุม ก็ต้องติดตามระเบียบนักโทษชั้นเด็ดขาด
ต้องจัดผู้ควบคุมนักโทษคนละคน มีพี่เลี้ยงอยู่เป็นเพื่อนอีกรวม
หกคน สำหรับอาหารการกินทางการจัดให้ตามความต้องการ
อย่างอุดมสมบูรณ์ทีเดียว”

แล้วจากนั้น...อีก ๓ วันต่อมา นักโทษต้องประหาร
ทั้ง ๓ ก็ถูกส่งตัวไปยังเรือนจำบางขวาง

บานประตูมหิมาแห่งเรือนจำมหันตโทษบางขวาง ก็ได้

เปิดออกรับ เมื่อเปิดออกแล้ว ก็กลับปิด ตัดนักโทษประหาร
ทั้ง ๓ ออกจากโลกภายนอก ซึ่งเต็มไปด้วยความสับสนอลหม่าน
เต็มไปด้วยสับสนปรัง หลอกลวง ที่ร้ายกาจก็คือปราศจากความ
เมตตาต่อกัน ไม่มีแม้แต่ความยุติธรรม

บัดนี้ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ นักโทษประหารทั้ง ๓
ได้เข้าไปอยู่ในเรือนจำบางขวาง เพื่อรอการประหารให้ตาย
ตามโทษานุโทษแล้ว !

และคำสั่งตามมาก็คือ ห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอกอย่าง
เด็ดขาด ส่วนการติดต่อเยี่ยมเยียนของญาตินั้น จะต้องเป็นไป
ตามระเบียบของเรือนจำอย่างเคร่งครัด ซึ่งผู้บัญชาการเรือนจำ
คนเดียวเท่านั้นที่จะเป็นผู้อนุญาตได้

ระหว่างที่ญาติเข้าเยี่ยม เจ้าพนักงานจะต้องเข้าควบคุมดู
แลอย่างใกล้ชิด และต้องบันทึกถ้อยคำของผู้มาเยี่ยม และถูกเยี่ยม
ว่าพูดกันเรื่องอะไรบ้างแล้วจึงเสนอต่อกรมราชทัณฑ์ทุกครั้งไป

ส่วนการประหารนั้น ขุนนิคมบรรณสารแดงต่อผู้สอ
ข่าวหนังสือพิมพ์ว่า

“การประหารจะใช้แบบนักโทษธรรมดา คือใช้ปืนกล
แบล็กมันผู้เป็นเพศฆาตก็ยิงได้แก่นายเหริญ เพิ่มกำลังเมือง
เพศฆาตเก่า เวลานี้นักโทษทั้ง ๓ ยังไม่ได้ถวายฎีกา เพราะ

ถ้าทำก็ต้องผ่านผมก่อน แต่ถ้าทำแล้วแม้จะเลยหกสิบวันก็ต้อง
รอ”

ขุนนิมบวรรณสารได้กล่าวต่อไปเมื่อถูกถามถึงการพระ-
ราชทานอภัยโทษว่า

“รายไหนก็รายนั้นแหละครับ พระองค์พระราชทานชีวิต
ให้ทุกคน แต่สำหรับราย ๓ คนนี้จะยังงี้ก็ไม่ทราบนะครับ”

แล้ววันต่อวันล่วงไป จำเลยทั้ง ๓ ก็ยังไม่มีวี่แววว่าจะหลุด
เกล้าถวายฎีกา จนกระทั่งวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๗
๓ นักโทษประหาร ก็ยื่นทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว เมื่อเวลา ๑๐.๐๐ น. โดยผ่านขุนนิมบวรรณสาร
ผู้บัญชาการเรือนจำมหันตโทษ

ทั้ง ๓ นักโทษได้ทูลเกล้าถวายฎีกาด้วยลายมือที่เขียนด้วย
ตัวเอง โดยเฉพาะนายเฉลียว ปทุมรส นั้นเขียนคำฎีกายาว
เหยียดกว่านายชิต สิงหเสนี และนายบุศม์ บัณฑริณ ซึ่ง
เขียนเอาใจความเพียงสั้น ๆ ทั้ง ๓ คนต่างก็แนบคำพิพากษา
หนาถึง ๖๐๐ กว่าหน้าติดคำฎีกายื่นไปด้วย

แล้วก็เหมือนอย่างทุกวันที่ผ่านมา

ทุกคนเฝ้ารอ เฝ้าคอยด้วยหัวใจที่กระสือกกระสนเหมือน
ปลากำลังจะขึ้นน้ำ

แต่ครั้นแล้วก็เกิดปัญหาคับกับการทูลเกล้าถวายฎีกาขึ้น
 อีก ปัญหาหนึ่งก็คือ สิทธิในการทูลเกล้าถวายฎีกาของประชาชน
 นั้นจะยังมีอยู่หรือไม่ ทั้งนี้เพราะตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการ
 เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาปก
 ครองในระบอบประชาธิปไตย ได้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติ
 สิทธิอำนาจของพระมหากษัตริย์ไว้ โดยพระมหากษัตริย์ทรง
 พระราชอำนาจอยู่ภายใต้ตัวบทกฎหมาย พระราชหัตถ์
 เลขา พระบรมราชโองการเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้อง
 โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ จึงเกิด
 เป็นปัญหาคับว่า สิทธิของประชาชนหรือจำเลยอย่างกรณี นาย
 เฉลียว ชิต บุศม์ จะยังมีสิทธิทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาอยู่หรือไม่
 ทางการ จึงได้ส่งเรื่องอันเป็นข้อกฎหมายไปให้คณะกรรมการ
 กฤษฎีกาคัดความ ซึ่งบรรดานักกฎหมายได้มีความเห็นแตกต่าง
 กันออกไปหลายกระแส โดยเฉพาะ ดร.หยุด แสงอุทัย ซึ่งเป็น
 ผู้รับผิดชอบ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้
 พิจารณาว่า สิทธิในการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาย่อมหมดไปแล้ว
 โดยการเปลี่ยนแปลงแห่งระบบการปกครอง ซึ่งก็หมายความว่า
 สิทธิแห่งการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาของนักโทษทั้ง ๓ นั้นหมดไปแล้ว

นอกจากนักโทษประหารทั้ง ๓ ผู้เป็นเจ้าของทูลเกล้าฯ ถวายฎีกานั้นแล้ว ซึ่งเต็มไปด้วยความกระวนกระวายใจ ก็ยังมี ลูก เมีย และญาติพี่น้องของผู้ต้องประหารทั้ง ๓ อีก ซึ่งการ รอคอยนั้นเหมือนลงไปอยู่ในเรือที่กำลังจะจม หมดทั้งพาย ไหน เรือจะรั่ว ไหนคลื่นจะโหม ลมจะพัด

ไอ้ .. ชีวิต!

วันนั้นเป็นวันศุกร์ที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งเป็นวันที่ตรงกับวันทางเรือนจำอนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยม นักโทษ ครอบครัวของนักโทษต้องประหารทั้ง ๓ ต่างจัดข้าวปลาอาหาร พร้อมด้วยเครื่องใช้เอาไปให้ผู้ซึ่งเป็นสุดที่รัก

แต่แล้วทุกคนต่างก็พบกับความผิดหวัง เมื่อเจ้าหน้าที่ เรือนจำแจ้งสน ๆ ว่า

“ขณินิยมบรรณสารไม่อยู่ ไปราชการยังไม่กลับ”

ฟังเจ้าพนักงานเรือนจำแจ้งแล้ว ทุกคนต่างเต็มไปด้วย ความระเหี่ยเพรียใจ

แต่ครั้นแล้ว วันพุธที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๘ สถานะ- การณ์ในเรือนจำมหันตโทษก็เริ่มเกร่งเกรียด ไม่มีใครรู้ว่าอะไร จะเกิดขึ้น นอกจากขณินิยมบรรณสารผู้บัญชาการเรือนจำเท่า นั้นที่กำลังเอาความลับไว้ ทุกคนต่างพากันปฏิบัติไปตามคำสั่งโดย

ไม่รู้ว่าอะไรเกิดขึ้น

เมื่อ ๑๗.๐๐ น. ได้มีประกาศประชุมด่วน ห้ามมิให้พนักงานทุกคนออกไปจากเรือนจำอย่างเด็ดขาด

ผู้ต้องขังทั้งหมดถูกจัดให้เข้าเรือนขังหมดก่อนปกติ คือ ก่อน ๑๗.๐๐ น. มหันตโทษอันกว้างใหญ่และเต็มไปด้วยเสียงเอะอะมาตลอดทั้งวัน พลันก็เงียบลงอย่างฉับพลัน

การประชุมได้ยุติลงเมื่อ ๑๗.๔๐ น. นับพลันนั้นเจ้าหน้าที่ทุกคนต่างก็กระจายกำลังกันออกไปประจำตามจุดต่างๆที่กำหนด และที่แดน ๑ อันเป็นที่ขังนักโทษต้องประหารทั้ง ๓ นั้น ข้าง ๆ ที่ตั้งกองรักษาการณ์เพียบพร้อมไปด้วยหัวหน้าแผนกต่าง ๆ จากพัศดีจนถึงเจ้าพนักงานผู้คุม

นักโทษประหารทั้ง ๓ มิได้นึกเฉลียวใจเลยจนนึกได้ว่า เวลาที่กบฏแล่นเข้ามาอย่างน่าเบื่อหน่ายนั้น กำลังจะพรากชีวิตเขาไปจากคนอื่นเป็นสุดท้าย และห่วงแหน ท่ามกลางหัวใจที่ทุกข์ทรมานมาเป็นเวลาเดือนแล้วเดือนเล่า แล้วก็บ๊วแล้ว บ๊วแล้วจะสิ้นสุดลงอีกไม่ก็ชั่วโม่งข้างหน้า

เวลา ๑๘.๐๐ น. ตรง นายหลอม บุญอ่อน หัวหน้าพนักงานควบคุมสั่งให้เจ้าหน้าที่จำเครื่องพันธนาการ เตรียมตัวไว้ ๓ คู่ แล้วนำไปรออยู่ที่กองรักษาการณ์ เพื่อจะได้

เจ้าเครื่องพันธนาการให้แก่ักโทษประหารทั้ง ๓ คน พร้อมกัน
นั้นเจ้าพนักงานอีกพวกหนึ่งก็ได้ทยอยกันเข้าสู่แดน ๑ ที่ละคน
เองคน โดยมีพัศดีหลายนาย กับเจ้าพนักงานควบคุมอีกสิบกว่า
คนไปรับตัวักโทษทั้ง ๓ ออกมา เจ้าเครื่องพันธนาการ

แม้กระนั้น ักโทษประหารทั้ง ๓ ก็ยังไม่รู้ว่ เขาจะ
เอาตัวไปไหน ทำอะไร เพราะไม่มีใครเลยจะบอกเขาได้

นายเจดีย์ว ปทุมรส เปิดประตูแดน ๑ ออกมาเป็นคน
แรก ตามมาด้วยนายชิต สิงหเสนี และนายบุศม์ ปัทมศริน ภาย
ด้วยการควบคุมของนายพุ่ม แสงบัว นายคอรัก วงศ์เฮง ผู้บัง
บแค้น พศิกัดล่า คำประสิทธิ์ พศิกัดประมัย อภิรัตนพันธ์
ไศดีจวง สุขะตุงคะ พศิกัดอุทัย พยัคฆาต ทั้งหมดนำักโทษ
ระหารทั้ง ๓ ไปนั่งที่กองรักษาการณ์

นายเจดีย์ว ปทุมรส ถูกเรียกชื่อเป็นคนแรก แล้วต่อมา
นายชิต สิงหเสนี นายบุศม์ ปัทมศริน

บัดนี้ทุกคนรู้แล้วว่า เขาถูกนำมาที่นี่เพื่ออะไร..พลันนั้น
หน้าของักโทษต้องประหารทั้ง ๓ ก็ซีดเผือด หมดแล้ว
หวั่นความหวังที่จะได้รับความปราณีจากพระผู้เป็นเจ้า หมด
แล้วสำหรับที่จะมีชีวิตอยู่อีกต่อไป หมดสิ้นแล้วทุกอย่าง จะเรียก
งหาไม่ได้แล้วความเมตตาจากใครที่ไหน

เมื่อถูกเรียกชื่อไปจำตรวน นายชิต และนายบุศม์ นั้น
เต็มไปด้วยความตระหนกตกใจ หวาดกลัวอย่างเห็นได้ชัด ทั้ง
ต่างยืนจตๆ จ้องๆ จนกระทั่งนายเจสียว ปทุมรส ต้องหันมาดู

“วะ....จะไปกับอะไรเข้ามาซี เกิดมาตายคนเดียว
แล้วตัวเขาเองก็หันไปพูด อย่างคนที่ระงับอารมณ์โศกเศร้าตัว
สีหน้ายิ้มๆ ว่า “น้องชายระวังนะ อย่าตีตรวนให้พลากถูกหน
แข็งนะ”

และดูเหมือนนายเจสียว ปทุมรส คนเดียวเท่านั้นที่พ
ปลอบใจตัวเองอยู่ตลอดเวลาระหว่างการจำตรวน กับพัศ
ปราชัย อภิรัตน์พันธ์ เขาพูดด้วยประโยคสั้นเป็นการเตือนสติ

“คุณปราชัย คุณเป็นพัศดียังหนุ่ม ๆ อยู่ ทำอะไรคุณจ
รับราชการให้ดิฉัน” เสร็จแล้วก็เปรยขึ้น “ผมขอทำพินัยกรรม
ได้ไหมครับ” แล้วก็หันไปคุยกับนายชิตกับนายบุศม์ เมื่อเห็นท
คนยังยืนรื้อรออยู่อีกก็เตือนซ้ำสองว่า “เข้ามาเถิดน่า จะไปกล
อะไร เกิดมาตายคนเดียว”

เมื่อการจำตรวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ถูกนำมาให้
ตำรวจสันติบาล ซึ่งมากอยทำการพิมพ์ลายมืออยู่ ณ หอรั
การณ ๗ ชั้น เสร็จจากนั้นก็ถูกนำตัวไปให้นายเชื้อ ทักสันจิ
ตรวจโรคบันทึกสุขภาพไว้ และทำการตรวจกันตัวอีกครั้งหนึ่ง

แล้วทั้ง ๓ นักโทษประหารก็ถูกควบคุมตัวไปไว้ ณ ห้องเยี่ยม
ญาติในหอรักษาการณ์ ๗ ชั้น ขณะนั้นเป็นเวลา ๑๘.๐๐ น.

ตลอดเวลาถูกนำตัวไปทำพิธีต่าง ๆ นั้น นายบุศม
ปัทมกริน ยิงรู้ว่าต้องตายก็แทบจะสิ้นกำลัง เนื้อตัวอ่อน
ปวกเปียก ชันจะก้าวเดินก็แทบไม่ไหว

ในระหว่างการควบคุมอยู่นั้น นายแพทย์เชือกกับผู้ช่วย
แพทย์อีกคนหนึ่ง นั่งเฝ้า คอยดูตรวจอาการของนักโทษประหาร
ทั้ง ๓ อยู่ตลอดเวลา กำลังเจ้าพนักงานหน้าที่ของเรือนจำ รักษา
การณ์ภายในเรือนจำตามจุดต่างๆ อย่างเข้มแข็งเป็นพิเศษ ไฟ
ฟ้าภายในห้องเยี่ยมซึ่งจัดเป็นที่พำนักของนักโทษประหารทั้ง ๓
ได้ติดตั้งใหม่เพิ่มกำลังไฟจาก ๑๐๐ แรงเทียนอีก ๓ ดวง ภายใน
ห้องนั้นล้อมรอบไปด้วยบรรดาเจ้าหน้าที่ควบคุมอย่างเข้มแข็งโดย
จัดเจ้าหน้าที่เข้าไปนั่งชั้นระหว่างนักโทษคนต่อคน และจัดเสื่อ
นอนกับเก้าอี้อย่างละหนึ่งตัวแจกแก่นักโทษต้องประหารทั้ง ๓

นายแพทย์ชูเชือกได้ฉีกยาบำรุงหัวใจให้แก่นายเฉลียว ๑
เข็ม เมื่อตรวจว่าจิตใจของนายเฉลียวไม่สับสนตกใจ เมื่อเวลา
๑๘.๑๐ น.

ตลอดเวลาที่รอคอยเวลาประหารนั้น นายเฉลียว ปัทมรส
ได้พยายามชวนเจ้าหน้าที่คอยอยู่เกือบไม่ขาดปาก ซึ่งเป็นวิธีเดียว

เท่านั้นที่จะปลอบใจให้เขาหายโศกเศร้า วิทกหวาดกลัว เมื่อ
อีกไม่กี่ชั่วโมงข้างหน้าแล้วจะต้องเข้าสู่หลักประหาร

ส่วนนายชิต สิงหเสนีนั้นนั่งกอดอกหนึ่ง ไม่มีใครรู้ว่า
เขากำลังคิดอะไร จากนั้นไปอีกไม่นานนักแล้ว เขาจะต้องทอด
ทิ้งร่างกายเอาไว้เบื้องหลังให้ลูกเมียรำไให้ วิญญาณนั้นก็จะต้อง
ลอยไปไม่รู้หนไหน

สำหรับนายบุศมี บัณฑิตรินนั้นเล่า ความอ่อนแอหวาด
วิตกทำให้เขาเป็นลมไปครั้งแล้วครั้งเล่า ผลุดลุกผลุดนั่งกระวน
กระวายใจ ก็จะทำให้เขานั่งนิ่งอยู่กระไรได้เล่า ในเมื่อรู้ตัวว่ายัง
เวลาผ่านไปเท่าไร ความตายก็ใกล้เข้ามาเยือน เมื่อต้องคิด
พิพากษาให้ประหารนั้นก็ทุกข์ทรมานนักแล้ว เมื่อยิ่งมารู้ตัวว่า
ต้องตายในช่วงเวลาอันใกล้ เป็นการตายอย่างรู้กำหนดเวลา ภาพ
ของเมียรัก ญาติพี่น้องก็คงจะผลุดขึ้นมาหลอกหลอนอารมณ์
ไหนจะเป็นห่วง ไหนจะคิดถึง ตายโดยมิได้เห็นหน้า มิได้ส่ง
เสีย จากครั้งนั้นแล้วก็เป็นกรจากช่วงถัดไปสวน

เมื่อเวลา ๒๒.๐๐ น. นายหลอม บุญอ่อน และพัศดี
ประหยัด โลหะรัตน์ ได้เข้ามาเป็นพยานในการทำพินัยกรรม
ของนักโทษประหารทั้ง ๓

จนกระทั่งเวลา ๐๑.๐๐ น. พระภิกษุเนตร ปัญญาโพธิ์

เจ้าอาวาสวัดบางขวาง ซึ่งรับนิมนต์มาเทศน์โปรดนักโทษต้อง
ประหารทั้ง ๓ ก็มาถึง ทางเรือนจำได้จัดที่เทศน์ไว้ในห้อง
เยี่ยมญาตินั่นเอง ระหว่างที่นั่งเทศน์กับที่นั่งนักโทษมีลูกกรง
กั้นไว้ระยะห่างกันพอพูดกันได้ยิน

เมื่อเวลา ๐๒.๐๐ น. พระก็เริ่มเทศน์ นายเฉลียว ปทุมรส
เป็นผู้อาราธนาศีลด้วยสัมผัสเสียงเป็นปกติ เจ้าอาวาสวัดบางขวาง
เทศน์บทพระธรรมว่าด้วยเรื่อง “สธนะ” เป็น วรรกัตฐาน
เพื่อโน้มน้าวจิตใจของนักโทษประหารทั้ง ๓ ให้ยึดมั่นในสธนะ
และพระพุทธรูปเป็นที่ตั้งกอนัตตัตถ์

เมื่อเทศน์เสร็จแล้ว เจ้าอาวาสวัดบางขวางก็ได้พูดปลอบ
ใจ และพยายามชี้ให้เห็นเรื่องของ กรรม อันเป็นที่ตั้งแห่งการ
เกิดและการตาย

ต่อมาเจ้าอาวาสวัดบางขวางได้กล่าวว่า “ความรู้สึกของ
อาตมาหลังจาก ทราบ ข่าว เรื่อง การ ประหารนักโทษทั้งสามแล้ว
เป็นความรู้สึกที่กล่ำวยาก บอกได้แต่เพียงว่า อาตมานอนไม่
หลับเลยจนถึงเวลานี้” ท่านได้บอกต่อไปว่า นายเฉลียว
ปทุมรส และนายชิต สิงหเสนี นั้นพยายามระงับอารมณ์เป็นปกติ
แต่ นายบุญมี บัณฑิตนั้นนั้นเต็มไปด้วยความเศร้าโศก พร้อมกับ
จึงกับเจ้าอาวาสวัดบางขวางฝากส่งเสียไปถึงพระมหากษัตริย์ราช ผู้

เคยเป็นนายเก่า และคนจังหวัดเดียวกันด้วยเสียงเกรอระห้อยว่า

“ขอลา....”

เมื่อพระเทศน์จบแล้ว นายเจลียว ปทุมรส ได้ถวายเงิน
ทั้งหมดที่มีฝากไว้ในหมวดสงเคราะห์ของเรือนจำราว ๑๐๐ บาท
แก่ท่านเจ้าอาวาส นายชิต กับนายบุศม์ อีกคนละ ๑๐ บาท

แล้วนายเจลียว ปทุมรส ก็กลานเข้ามาใกล้ เหมือนว่า
จะส่งเสียอะไรสักอย่างแก่เจ้าอาวาส ก็พอดี พล.ต.อ. เผ่า
ศรียานนท์, พล.ต.ต. หลวงแผ้วพาลชน, พล.ต.ต. หลวงพิชิต
ธรรการ, พ.ต.ท. ประยงค์ สมิติ, พ.ต.ท. อรรณพ พุกประยูร,
พ.ต.ท. พันธุ์ศักดิ์ วิเศษภักดี, พ.ต.ท. พุ่ม บุรณสมภพ มาถึง
เมื่อเห็นนายเจลียว ปทุมรส ก็ร้อง ทักด้วยเสียงเป็นปกติว่า
“อ้อ....คุณเผ่า”

นักโทษต้องประหารทั้ง ๓ ต่างพากันลุกขึ้นยืน โดยจับ
ปล้นนั้นนายเจลียว ปทุมรส ก็ร้องเชิญ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์
“เชิญทางนี้หน่อยครับท่านรัฐมนตรี ผมอยากจะสนทนา
ด้วย”

พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ หยุดซังกมองหน้านายเจลียว
ปทุมรส แล้วก็หันไปโบกมือให้คณะผู้ติดตาม และบรรดาเจ้า
หน้าที่ทุกคนให้ถอยห่างออกไป การสนทนาเริ่มขึ้นประมาณ ๑๐

นาที่ก็สิ้นสุดลงโดยหาไม่มีใครรู้ไม่ว่า นายเฉลียว ปทุมรส ได้
พูดอะไรกับ พล.ท.อ. เผ่า ศรียานนท์ การสนทนานั้นเป็นความ
ลับมาจนกระทั่งบัดนี้

ใกล้จะรุ่งสาง

ยามนั้นหน้ากว้างจะพร่างพรอม อากาศเดือนกุมภาพันธ์
กำลังเยือกเย็น ดอกไม้ใบหญ้าก็สดดอกและใบออกรับแสงแดด
ที่จะปรายลงมาอาบในอีกไม่กี่นาที ความสุขใดเล่าที่จะได้รับเท่า
ก่อนเข้า

แต่ในยามนั้น ชีวิตของผู้ตกอยู่ภายใต้ห้วงแห่ง “พรหม-
ลิขิต” ทั้ง ๓ กำลังตกอยู่ในความทุกข์อย่างหมดหัวใจ ความ
ตายของใครเล่าจะโหดร้ายนักเท่ากับการตายเมื่อहतต้องฟัง และ
ประสาททุกส่วนก็กระชับแน่น นับวินาทีที่เสียงปืนจะลั่นขึ้น แม้
จะปวดเจ็บทรมานเพียงชั่วแปด

อาหารมอเช้าซึ่งเป็นมอสุดท้ายในชีวิต กลิ่นกาแฟหอม
เย่ พร้อมถ้วยข้าวต้ม แต่ใครเลยเมื่อตกอยู่ในสภาพจิตใจเช่น
นี้จะกลากลิ่นลง มีแต่หน้าชาและนาสมเท่านั้นที่กลวกรอบรรเทา
ความแห้งเหือด

ครั้นแล้วการประหารก็เริ่มขึ้น.....

นายเฉลียว ปทุมรส ถูกเบิกตัวเข้าสู่บริเวณโรงประหาร

เป็นคนแรก โรงประหารนั้นสร้างขึ้นเป็นโรงมีหลังคามุงเรียบ ร้อย ประดับด้วยไฟนีออนสว่างไสว นายคอรักษ์ วงษ์เซ่ง และ นายมัย จัยเจริญ เป็นผู้ควบคุมนายเฉลียว ปทุมรส จากหอ บังคับตึก ๗ ชั้น มามอบตัวให้นายอุ้น คุรุกุล เมื่อใกล้จะถึง หลักประหาร

นายเฉลียว ปทุมรส ผู้เต็มไปด ๆ ความแข็งแกร่งตลอด เวลา ตกมาถึงตอนนั้น อาการหมดกำลังก็ปรากฏ เขาหมดกำลัง ที่จะก้าวขาเดินต่อไป จนเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมต้องเข้าช่วยกันประ คองนำเข้าไปผูกคอตากับหลักประหาร ซึ่งทำเป็นรูปไม้กางเขน ในท่ายืนพนมมือเหนือศีรษะ มีดอกไม้มารูปเทียนขลุ่ยในมือ หัน หลังให้กับบินกลอาวรูปประหารที่จะส่งวิญญาณของเขาออกจากร่าง

เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว บ่ายสี่นาฬิกาสี่สิบแปด นาที เอา บ่ายสี่ขวานกลับตึกไว้ตรงระดับหัวใจของผู้ต้องประหาร

นายเหรียญ เพิ่มกำลังเมือง เพชฌฆาตอายุใกล้ ๖๐ แต่งชุดสีแดงสดเข้าประจำบินกล “แบล็คมัน” ซึ่งตั้งอยู่ทาง ประมาณ ๕ วา หัวของเขาสอดเข้าไปไว้ที่โครงโก รอดำมืด สัญญาณจากธงสีแดงในมือของ ม.จ. ทศนาครพงษ์ ซึ่งยืนอยู่ ตรงหน้า

แล้ววินาทีประหารก็มาถึง เมื่อธงแดงในมือของ ม.จ.

ทัศนาวรรพษ์ ลดต่ำลง นายเหรียญ เพิ่มกำลังเมือง ก็เหนียว
ไกวพ่นกระสุนเข้าใส่ร่างของนายเฉลียว ปทุมรส อดีตราชเลขา
นุการในพระองค์ เสียงดังสนั่นหวั่นไหว

ชีวิตของเขาจบลงเมื่อเวลา ๐๔.๒๐ น. ของวันที่ ๑๗
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๘

แล้วมานี่สนาเงินน้ำตูกุดอก นายแพทย์ชูเชื้อ พญาน-
เจริญเข้าไปตรวจชีพจรอย่างถ้วนถี่ ติดตามด้วย พล.ต.อ. เผ่า
ศรียานนท์ ซึ่งอยู่ในชุดสากลสีขาว สวมหมวกใบเล่ห์สีแดง
ปรากฏว่ากระสุนทุกนัดตักหัวใจของนายเฉลียว ปทุมรสพอดี เขา
ตายอย่างสนิทในฉับพลันนั้น ในเครื่องแต่งกายกางเกงแพรสี
น้ำตาลไหม้ เสื้อยืดคอกกลมสีขาว สวมถุงและรองเท้าอย่าง
เรียบง่าย

สิ้นทุกสิ้นความทรมานโดยสิ้นเชิง!

แล้วอีก ๒๐ นาทีต่อมา เจ้าพนักงานก็นำตัวนายชิต
สิงห์เสนี นักโทษต้องประหารคนที่ ๒ ลงมาจากหอบังคับการ
นายชิต สิงห์เสนี เดินอย่างสง่าผ่าเผยเหมือนครั้งหนึ่งที่เคยเดินอยู่
ในราชสำนักชั้นสูง ท่าทางและสีหน้าของเขามีได้สะทกสะท้าน
ต่อแบล็กมังก์ที่เห็นอยู่ตรงหน้า และเสียงที่แผดคำรามตักชีวิต
เพื่อนผู้ต้องประหารของเขาไปแล้ว

แล้วอีกไม่กี่วินาทีต่อมา วิญญาณของเขาก็ถูกระชาก
 ออกจากร่างด้วยความเหี้ยมเกรียม ของเสียงกระสุนที่แผดคำราม
 อย่างสนั่นหวั่นไหว เขาจากไปในเครื่องแต่งกายชุดกางเกงขาสั้น
 สีเทา เสื้อกั๊กเชงแพรสีนวล สวมรองเท้าและถุงมือเรียบร้อย

ลาก่อนชีวิต....ลาก่อนแม่แต่สิ่งอันสุดที่รัก!

.....เราจะมิได้พบกันอีกเลยจากนี้ไปจนชั่วกัปชั่ว
 กัลป์ ไฉ้ความยุติธรรม

จากนั้น....นักโทษต้องประหารคนสุดท้ายนายบุคม บัทม-
 ศริน อดีตมหาดเล็กหน้าห้อง ซึ่งมีตำแหน่งใกล้ชิดกับเบื้องพระ
 ยุคคลบาทของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ถูกนำเข้าสู่หลักประหาร
 ภายใต้การควบคุม และพยุ่งแขนของพัศดี จวง สุขะตงกะและ
 เจ้าพนักงานอย่างเข้มแข็ง เพราะนายบุคมเกิดเป็นลมชนอีก
 ร่างของเขา ระตะระทวยหมดเรี่ยวหมดแรงจนกระทั่งนำเข้าสู่หลัก
 ประหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว

อีกชั่ววินาทีต่อมา...

“แบล็กมัน” ก็แผดเสียงเหมือนเสียงร้องของมัจจุราชเด็ด
 วิญญาณของนายบุคม บัทมศรินออกจากร่าง เมื่อเวลา ๕.๑๐
 น. แต่เมื่อนายแพทย์ชูเชื้อได้เข้าไปตรวจปรากฏว่า นายบุคม
 ยังไม่ตาย เขาหายใจรอกคอยังตั้งตรง “แบล็กมัน” จึงต้อง
 คำรามอีกครั้งหนึ่งด้วยการยิงทีละ ๘ นัด จนหมดกระสุน กอ

ของเขาก็หงายพับไปข้างหลัง ร่างพลุนไปด้วยกระสุนถึง ๒๘ นัด
เลือดสาครกระจายเต็มไปหมด แล้วร่างของเขาก็ล้มซบลงในอ้อม
แขนพุงของนายจันทร์ กลิ้งสิน และเพชรฆาตม้วย จัยเจริญ
เมื่อแก้มค้อออกจากหลักประหาร

ใครเล่าจะรู้อย่างนี้ไปว่าตัวเขาว่า

เขาทรยศต่อชีวิต หรือนักการเมืองทรยศต่อเขา....บัดนี้
เขาลาโลกไปแล้วทั้ง ๓ คน ลาไปท่ามกลางความเยือกเย็นของ
อากาศความวังเวงขอ ความเงียบ ลำแสงแรกของดวงอาทิตย์
ค่อยฉายแสงขึ้นมาอาบโลกทีละน้อยๆ ชีวิตเริ่มเคลื่อนไหวต่อไป
พร้อมด้วยความดี พร้อมด้วยความชั่วเหมือนรอยโครอยเกี่ยว

บันทึกกลับ

*
พ้องประชาชน ของ พระยาศรยุทธเสนี

วันที่ ๑๙ มิย. ๙๑ เวลาประมาณ ๙.๐๐ น. เศษ

นายเสถียรลูกชายบอกว่า ตำรวจสันติบาลให้นายเสถียรไปทำการกรมสำรวจ และหารื้อว่าควรจะไปหรือไม่ ข้าพเจ้าได้เชิญตำรวจเข้ามาถามว่าจะให้นายเสถียรไปทำไม ตำรวจผู้นั้นแจ้งว่าไม่ทราบ พระพินิจฯ ให้มาเชิญไป ข้าพเจ้าก็อนุญาตให้ไป และให้ภรยานายเสถียรไปด้วย ทั้งสองคนไปกับรถของตำรวจ

ข้าพเจ้าไม่นึกเลยว่าจะเกี่ยวกับกรณีสวรรคต สงสัยไปในทางการเมืองส่วนตัวของนายเสถียร เพราะเด็กคนนั้นก็มีเรื่องมากวนใจอยู่เสมอ เคยเดาไปถึงเรื่องที่เคยอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่า เขาไปเกี่ยวข้องกับสมาคมกรรมกร

ราวเที่ยงนายเสถียรกลับมาเล่าว่า คุณพ่อน่าจะเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคต ตำรวจเขาเรียกนายต๋อออกมายืนยันว่า หลวงประดิษฐ์และพวกได้มาประชุมวางแผน ลอบปลงพระชนม์ที่บ้านเวลานั้นเป็นเวลารับประทานอาหาร ข้าพเจ้ายังมีได้ซักถาม

อะไรต่อไป เมื่อกินข้าวเสร็จแล้วจะรีบไปธุระเสียก่อน ^๕ ทงน
ตนเองนึกว่าตนบริสุทธิ์ กินข้าวแล้วก็ ไปวัดชนะสงคราม ไปนั่ง
เป็นประธานในการเทศน์มหาชาติเก็บเงินซ่อมแซมวัดซึ่งถูกระ-
เบิดในสงคราม

ประมาณ ๑๔.๐๐ น. มีคนไปตามว่า พระพิณิจให้ตำรวจ
มาเชิญไป ก็กลับขึ้นรถส่วนตัวไปกับนายตำรวจคนหนึ่ง ภาย
หลังทราบว่าเป็น พ.ต.ต. นายราชภัท

เดินเข้าไปทางเรือนชั้นเดียวหลังที่ทำการตำรวจสันติบาล
พอขึ้นบันไดก็แลเห็นนายตี และนางสาวทองใบนั่งอยู่ที่ม้ายาว
เจดียงราวบันได กับตำรวจอีก ๒-๓ คน ก็ร้องทักออกไปว่า
นายตี...ทองใบมาอยู่ที่นี้ด้วยหรือ ? แล้วก็เดินไปหาพระพิณิจ
และหลวงแพ้ว ซึ่งนั่งอยู่ที่โต๊ะกลางห้อง พระพิณิจเชิญให้นั่ง ก
นั่งลงตามที่เขาเชิญ

พระพิณิจเริ่มถามถึงทุกข์สุขก่อนแล้วก็ถามว่านายตีเคยอยู่
ที่บ้านหรือ ตอบว่าเคยอยู่ ถามว่าเคยรู้จักกันมาก่อนหรือ ตอบ
ว่าแต่ก่อนไม่รู้จัก มารู้จักเมื่อเริ่มจะค้าไม้หอมรถไฟ นายแม่น
จันทวานิช เป็นคนพามาให้รู้จัก ถามว่านายแม่นอยู่ที่ไหน ตอบ
ว่านายแม่นเป็นเจ้าของแพ ทำเรือแดงอยู่ที่ตลาดมโนรมย์ หรือ
กิ่งสำเภา บ้านนายแม่นอยู่ที่ไหนตอบว่าอยู่ที่ตลาดหลังท่าแพ

ถาม อ.ภ. อะไร จ.ว. อะไร ตอบ อ.ภ. มโนรมย์ จ.ว. ชัยนาท
 นายที่มาอยู่เมื่อไหร่ ตอบราว ๔-๕ เดือน ก่อนคุณแม่ถึงแก่
 กรรม ถามการค้าไม้หมอนเข้าหูกันอย่างไร ตอบไม่ได้
 เข้าหูกัน ตกลงว่าจะแบ่งให้บ้างเมื่อใดถ้าไร ใช้เป็นคนวิ่งค้นหา
 คนรับตัดไม้ส่งให้ก็เลยเล่าให้ฟังว่า หาได้รายเดียวคือราย พ.ท.
 หลวงขจรกลางสนาม ซึ่งเป็นเขยน้อยเขยใหญ่กับนายที่เอาเงิน
 ล่วงหน้าไป ๓๐,๐๐๐ บาท โดยมีนาเป็นการันตีจัดส่งยังไม่ได้
 สักท่อน ต้องไปบอกเลิกสัญญากับบริษัทนพคุณ ซึ่งรับเงินเขา
 มาถูกปรับปีละ ปรับหลวงขจร ๖ บ้าง หลวงขจรยอมให้ปรับ
 ๒๐,๐๐๐ บาท เป็น ๕๐,๐๐๐ บาท สัญญาจะผ่อนใช้ครบสัญญา
 ก็ไม่ผ่อน ต่อมาใช้นายตีไปซื้อไม้หมอนทางสองพี่น้อง จ.ว.
 สุพรรณไป ๒ คราว ชาติทุนไปหลายพันบาท ไปเลือกไม้เลวๆ
 มา ถูกตัดออกหลายร้อยท่อน จึงเลิกไม่ค้าต่อไป

ถามนายตีออกจากบ้านเมื่อไหร่ โกรธกันหรือเปล่าตอบ
 เห็นจะโกรธ เพราะเมื่อจะกลับขอเงิน ๒๐๐ บาท ให้ไป ๕๐
 บาท ไปแล้วก็ไม่กลับ ๖ มาตอนปลายครั้ง ๑ มาช่วยพูดว่า
 หลวงขจรขอให้ ๓๕,๐๐๐ บาท และถ้าตกลงจะใช้ทีเดียวหมด
 ตอบไปว่าฉันถูกปรับถึง ๒๐,๐๐๐ บาท และยังชาติทุนค่าโสหุ้ย
 และอื่น ๆ อีก ลดให้ไม่ได้ ตั้งแต่นั้นก็ไม่เคยมาอีกเลย ถามทราบ

ใหม่ว่าเมื่อไปแล้วไปอยู่ที่ใด ตอบทราบว่าเป็นคนใช้กับหลวง ขจร ฯ ถามว่านางสาวทองใบมาเป็นคนใช้นานเท่าไร ตอบว่าราว ๒-๓ ปี ออกไปราว ๑ ปี ไปเป็นคนใช้ที่อื่น ซึ่งทราบจากคุณหญิงว่า เขาให้ค่าจ้างสูงกว่า

ต่อจากนั้นก็ถามว่า คุณแม่ถึงแก่กรรมเมื่อไหร่ ตอบว่าจำไม่ได้ และย้อนถามพระพินิจว่า เมื่อทำบุญ ๗ วัน คุณพระก็ไป คุณพระจำได้ไหม พระพินิจตอบว่า ผมก็จำไม่ได้ นึกขึ้นได้ตอบไปว่า ขอผมกลับบ้านประเดี๋ยว จำได้ว่าผมโน้ตไว้ คุณพระพินิจก็ให้กลับมา จึงเอาสมุดบันทึกและประวัติย่อส่วนตัวบันทึกไว้ไปด้วย เมื่อกลับก็แจ้งให้ทราบว่า คุณแม่ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๔ ต.ค. ๒๔๘๘ (ในหลวงสวรรคต ๙ มิ.ย. ๒๔๘๘ ห่างกัน ๔ เดือนเศษ)

ต่อจากนั้นก็ถามหลวงประดิษฐ์เคยมาบ้านใหม่ตอบว่าเท่าที่จำได้ เคยมาคนเดียว เมื่อแต่งงานลูกสาว หลวงธำรงเคยมาใหม่ ตอบว่าเคยมาเมื่อทำบุญ ๗ วันคุณแม่ นายทองอินเคยมาใหม่ บอกว่าไม่เคยมาเลย นายจำลองเคยมาใหม่ ตอบว่าไม่เคยมา ถามยั่วว่าพวกนี้รู้จักกันมานาน ทำไมไม่เคยมาบ้างหรือ ตอบว่ารู้จักกันก็เพียงเวลาไปประชุม นอกสมัยประชุมไม่เคยไปมาหาสู่เลย เฉพาะคุณทองอินเคยมีการกินใจกันอยู่บ้าง และ

ภายหลังมีความรู้สึกว่าเขาใหญ่โตขึ้นก็เลยไม่มีใครได้พูดกัน

ถามว่ารู้จัก ร.อ. วัชรชัยไหม ตอบไปตามตรงว่า เด็ก
คนรู้อู๋ พ่อแม่ทางภรรยาคุ้นเคยกัน ภรรยาวัชรชัยก็คุ้นเคยกัน
พ่อแม่วัชรชัยก็คุ้นเคยกันมาก แต่วัชรชัยไม่มีใครไปมาหาสู่

ถามว่ารู้จักนายชิต นายบุศม์ไหม บอกว่าไม่เคยรู้จักเคย
เห็นรูปในหนังสือพิมพ์ ๑ ครั้ง บัดนี้จำไม่ได้

ถามว่า หลวงเซว่ง ฯ เคยมาไหม ตอบว่าไม่เคยมา ตาม
มาอยู่พรรคเดียวกัน ทำไมไม่ไปมาหาสู่กันบ้างหรือ ตอบว่า
ไม่เกี่ยวแก่งานของพรรคก็ไปพูดกันที่ทำการพรรค ถ้าเมื่อไร
เว้นตัวก็หาโอกาสพบกันที่อื่น เพราะต่างคนต่างมีงานทำ

ถามถึงเฉลี่ยว่า เคยมาไหม ตอบว่าไม่เคยมา พบคุยกัน
บ้างก็ตลกเท่านั้น

จะเป็นหลวงแผ้วหรือใครก็ไม่รู้ชื่อ เอย่ยนว่า ก็นายต
.ส. ทองใบต่างก็ยืนยันว่า พวกไม่เคยมาที่บ้านเจ้าคุณเสมอ
ก็ไม่เจ้าคุณบอกว่าจำไม่ได้ ถ้าไม่จริงสองคนนี้จะเอาอะไรมาพูด
เขาบอกว่าพวกนี้ได้มาประชุมวางแผนการปลงพระชนม์ที่บ้าน
เจ้าคุณ ทั้งสองคนเท่าผมสอบสวนที่แล้ว เขาก็เคารพและคิดถึง
บุญคุณเจ้าคุณอยู่ เมื่อได้ให้การไว้ ยังกราบไหว้ผมว่า ขออย่า
ให้เจ้าคุณต้องเกยวของด้วยเลย ท่านเป็นคนดีมาก และให้ที่

พักกินอยู่หลับนอน ดังนั้นถ้าไม่จริง มันจะเอาอะไรมาพูด นายก็
 แก่กว่าเจ้าคุณยังจำได้ เจ้าคุณปฏิเสธว่าจำไม่ได้ จะให้ผมเชื่อ
 อย่างไร? ส่วนเวลานั้นเป็นประธานสภาทำไมจำข้อความได้
 แม่นยำ

ตอบว่า เรื่องข้อบังคับสภานั้น เามาเทียบกันไม่ได้
 เพราะหน้าที่จะต้องดูไว้ให้ขึ้นใจ ส่วนเรื่องพินิน ไม่แน่ว่า
 จะมีผู้มาถาม จึงไม่สนใจ และพูดต่อไปว่า ที่จริงนั้น รู้สึกว่า
 ความจำไม่ได้มาตั้งแต่อายุ ๕๒ แล้ว จึงได้หาทางลาออกจาก
 ราชการตั้งแต่อายุ ๕๕ ซึ่งยังไม่ครบเกษียณอายุ

ตอนนั้นตำรวจผลัดกันมาชวนพูด และขี้แจงหลายคน ทั้ง
 พระพินิจด้วย ยังไม่มีการจด

พระพินิจกล่าวว่า เรื่องนี้ผมได้ครองมานานโดยผมนับถือ
 เจ้าคุณและทราบว่า เจ้าคุณเป็นคนดี ไม่ค่อยเอาเรื่องอะไรกับ
 ใคร ที่ต้องมาพัวพันด้วยก็คงจะกลัวอิทธิพลหลวงประกิจฐ์ ผม
 ทราบมานานแล้ว แต่ที่เก็บนิ่งไว้เป็นคนสุดท้ายก็เพื่อจะมา
 แน่ใจว่าผมบริสุทธิ์เกี่ยวแก่เรื่องนั้น แต่เพื่อให้โอกาสผมทบทวน
 ความทรงจำสักเล็กน้อย อยากจะขอพบคุณหญิงสักหน่อย ลอง
 ถามเขาดู เขามีความจำดีกว่าผม

พระพินิจก็สั่งให้ตำรวจมารับคุณหญิงไป และพูดกับข้าพเจ้าต่อไปว่า เจ้ คุณรับเสียดีกว่าว่าผมจะกันเอาเป็นพยาน ถ้าไม่เชื่อผมจะเชิญ พล.ท.ผิน มาทำหนังสือรับรองให้ หรือถ้ายังไม่แน่ใจ ผมจะให้จอมพลทำหนังสือรับรองให้ก็ได้ ผมจะพาไปพบท่านเหล่านั้น เขายังสงสารเจ้ คุณอยู่

ข้าพเจ้าก็ตอบว่า รอพบคุณหญิงก่อน พระพินิจจึงชวนข้าพเจ้าลุกขึ้นจากโต๊ะขอพูดกันเป็นส่วนตัว พาลงทางบันไดหลังลงไปนั่งที่โต๊ะ (เวลานี้ประมาณ ๐๖.๐๐ น. เศษ) ใต้ถุนเรือนโล่นายตำรวจซึ่งนั่งอยู่ ๒-๓ คนไปหมด สั่งเอาโวลต์ตินมาให้ ๑ แก้ว แล้วก็เริ่มพูดจาเกลี้ยกล่อม ถามว่าในเวลานี้ทำอะไร กับบอกเวลานี้เป็นกรรมการบริษัทอยู่ ๓ บริษัท ได้เบี้ยประชุมบ้าง ก้อนละเล็กละน้อย บำนาญก็ได้เล็กน้อย ตั้งแต่ถูกรัฐประหารแล้วรายได้ไม่พอจ่าย กินทุนทุกวัน ต้องขายของเก่าเลี้ยงครอบครัว ลูกยังเรียนหลายคน

พระพินิจก็เอ่ยขึ้น ผมจะช่วยให้จอมพลหางานให้เจ้าคุณสักแห่งหนึ่ง และผมเองก็จะพยายามช่วยอย่าปฏิเสธเลย เรื่องจะได้เสร็จกันเสียที นี่ก็หลายชั่วโมงแล้ว

ก็ตอบว่า ก็เรื่องมันไม่จริงจะให้ผมรับอย่างไร รู้สึกอายใจเหลือเกิน พระพินิจก็อ้างถึงเรื่องนายตี ก็ยังรับบุญคุณ

ข้าพเจ้าอยู่ และกราบไหว้ท่านขอย่าให้ข้าพเจ้าต้องเป็นจำเลย เพราะไม่ได้โกรธเคืองอะไรเจ้าคุณ มันจะปรักปรำเจ้าคุณเอาอะไร

ข้าพเจ้ากับบอกว่า คุณพระอย่าเชื่ออายตน์กนา อายนี่ชอบ ไม่เข้าเรื่องเสมอ อยู่กับผมมายังอยู่ไป ยิ่งรู้ว่าเชื่อไม่ได้ การ พุดพล่อย ๆ ของมัน ถึงกับจะทำให้ลูก ๆ หลาน ๆ ผมทะเลาะ จะ แทะนายตักครึ่งหนึ่ง และเรื่องไม่หมอนกเหมือนกัน รายงานที่ ขจรเอามาการันตี เงินที่เอาไปนายตีมาบอกผมว่า เป็นนาดี ซื่อ มาจากท่านผู้หญิงละเอียด ได้ค่าเช่าพอเลี้ยงครอบครัวทุกปี และ เป็นคนมีนามากเชื่อได้ ผมเชื่อเลยไม่ได้ไปธนาคารก่อนจ่ายเงิน ต่อ มาเมื่อตกลงโอนให้ข้าพเจ้าแล้ว กลับปรากฏว่าเป็นนาทำเลไม่ดี มีคนเช่าทำไม่เต็มพื้นที่ ที่ไม่ได้ทำปล่อยรก ให้ไปซื้อไม้ก็ตรวจ ไม่รอบคอบจนผู้ซื้อตัดออกหลายร้อย กลับไปทะเลาะกับผู้ตัดไม้ ออกอีก ที่ข้าพเจ้าไม่ได้ปล่อยเพราะเกรงจะรุนแรงไป นอก จากนี้ยังไปเที่ยวคุยไม่กับผู้ที่เขาไปติดต่อกว่า เป็นหุ้นส่วนกับข้าพ- เจ้า เรื่องเหล่านี้มาทราบภายหลังเป็นตอน ๆ ฉะนั้นตอนจะกลับ บ้านจึงไม่ให้เงินตามที่ขอ

พระพิณจึกว่า นายตีให้การไว้แล้วยังเคารพเจ้าคุณที่อยู่ พุดกันเพียงเท่านั้นก็พอติดกับคุณหญิงมาถึง

พอคุณหญิงมาถึง ก็มานั่งที่โต๊ะใต้ถุน ซึ่งข้าพเจ้านั่งพูด

อยู่กับพระพิณจ ๖ พระพิณจ ๖ ก็ถูกชนจากโต๊ะขึ้นข้างบน มีนาย
 ตำรวจคนอื่นไม่รู้จำกันนั่งแทน ข้าพเจ้าก็ถามว่า จำได้ไหมหลวง
 ประดิษฐ์เคยมาที่บ้านบ้างไหม คุณหญิงตอบว่า เท่าที่จำได้เคย
 มาคนเดียวเมื่อคราวแต่งงานลูก ตำรวจคนนั้นถามว่า รู้จัก
 นายทองอินและนายเฉลียว นายจำลอง นายตุ้ (วัชรชัย) ไหม?
 คุณหญิงตอบว่า นายตุ้รู้จัก แต่ไม่คุ้นเคย นายทองอินเคยพบ
 ครั้งเดียว และไม่เคยพูดกัน เมื่อกรรมการหอการค้าเชิญไปรับ
 ประทานอาหารที่หอการค้า คนอื่นที่ถามไม่รู้จัก

เมื่อถามว่า แม่ถวิลลงนึกดูให้ดี นายก็เกยนิยน์ว่า
 พวกที่กล่าวนามมาแล้วเคยไปที่บ้าน แม่ถวิลว่าเอ ถ้าไปก็คงนึก
 ออก พอพูดเท่านั้นตำรวจก็เชิญข้าพเจ้าขึ้นข้างบน ขึ้นบันได
 หลังไปนั่งโต๊ะที่ซอระหว่างฝาห้องใหญ่กับครัวหรือห้องคนใช้

คราวนี้ตำรวจมานั่งอยู่ด้วย ๒ คน ยืนข้างขวา ๑ คน
 รู้จักแต่หลวงแพ้ว ๖ คนเดียว คนยืนทางขวาหนุ่มและร่างใหญ่
 โตะแข็งแรง ตัดผมใหม่เกรียนข้างๆ

คนใหญ่โตชี้แจงว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ประชาชน
 สนใจมาก พวกผมอยู่ต่างจังหวัดถูกเรียกมาสอบสวน ผมทำงาน
 ึ่งกลางคืนกลางวัน บางคืน ๒ ยามก็ยังไม่ได้นอน ผ่าอันตราย
 าก แต่พวกผมทำงานตามหน้าที่ไม่ได้บันทึกเรื่องขึ้นเลย สืบไป

ได้มาอย่างไรก็เข้าไปตามรูป พวกผมนับถือเจ้าคุณจึงพยายามช่วย
 กอรรบเสียดีกว่า นี่ก็เย็นมากแล้ว

อีกคนก็กล่าวขึ้นว่า ผมเชื่อว่าเรื่องนี้เป็นจริง เจ้าคุณ
 ไม่แน่ใจว่าพวกผมจะช่วย ก็จะต้องเป็นจำเลยจึงไม่รับ พอพูด
 เท่านั้น พระพิณจกเข้ามาช้าๆ พูดถึงจะให้ พล.ท.ผินฯ หรือ
 จอมพลรับรองอีกเป็นคำรับรอง

ข้าพเจ้าก็ยังยืนยันกรานว่า ก็จำไม่ได้ว่าพวกนี้มา จะให้รับ
 อย่างไร ถ้าจริงก็ยินดียิ่ง และเชื่อเกียรติคุณพระ (พระพิณจก)
 ไม่ต้องให้ผู้ใหญ่ต้องรับรองดอก พอพูดเท่านั้น พระพิณจก
 ออกไป และได้ยินสั่งตำรวจว่าผมจะกลับไปบ้าน ไปอาบน้ำอาบ
 ทำ สักประเดี๋ยว แล้วก็หายไป

ตอนนั้นใครคนหนึ่งบอกว่า คุณองุ่นลูกเขยเจ้าคุณก็มา
 จะให้ขึ้นมาพบไหม ข้าพเจ้าบอกว่าดีเหมือนกัน ถ้าคุณหญิงอยู่
 ให้เชิญขึ้นมาด้วย

หมายเหตุ คุณหญิงบอกให้ทราบภายหลังว่า ตอนที่
 ข้าพเจ้าลุกขึ้นข้างบนเมื่อพบกับคุณหญิงแล้วนั้น ตำรวจคนหนึ่ง
 มาบอกกับคุณหญิงว่า จะให้ตามคุณองุ่นมาไหม ผมรู้จักกันจะ
 ไปรับมา เพื่อจะได้มาช่วยพูดกับเจ้าคุณท่าน ดูเหมือนจะเป็น
 นายราชภัคดี คุณหญิงยังไม่ทันตอบเขาก็ไป ข้าพเจ้าหรือคุณ

หญิงไม่ได้ให้ประกันตามข่าวหนังสือพิมพ์

เมื่อคุณหญิงและองุ่นขึ้นไปหาข้าพเจ้าแล้ว ตำรวจก็

ลุกออกไปหมด ปล่อยให้ข้าพเจ้าพูดกันตามลำพังอยู่พักหนึ่ง
องุ่นและคุณหญิงก็ว่าคดีและอโหมันยึนยันเราจะทำอะไรข้าพ-
เจ้ากว่าเมื่อนึกไม่ออกจะบอกว่าเขามาอย่างไร อยากจะปล่อยไป
ตามเรื่องเลยบอกองุ่นให้ทราบ ว่า เวลานี้มีหนี้สินอยู่ที่โกดัง ให้
ช่วยเป็นธุระและค้นเรื่องคุณแม่วิดช่วยหาเอกสารต่างๆ ให้เขาด้วย
พูดกันเพียงเท่านี้ นายตำรวจก็เชิญองุ่นกลับ สักประเดี๋ยวก็มีคน
เอาข้าวห่อ ๒ ห่อ กับแกงจืดและโอวัลตินมาให้ ว่าเย็นแล้วรับ
ประทานเสียข้าพเจ้าและคุณหญิงก็รับประทาน รับประทานไม่ลง
เพราะข้าวแข็ง ฟันไม่ตี เวลานี้ทุ้มกว่าแล้ว นั่งรับประทานอาหาร
อยู่ราวครึ่งชั่วโมง พอจะอิ่มก็มีตำรวจมานั่งอยู่ด้วยสองสามคน

คราวนี้นายตำรวจผิวเนื้อดำ ๆ มานั่งด้วย ๑ คน ๆ คนนี้
พูดว่า เมื่อคุณพระพินิจจะไปบ้าน ท่านรู้สึกจนเจ้าคุณแล้ว ส่ง
พวกผมว่าอีกครึ่งชั่วโมง เจ้าคุณยังปฏิเสธอยู่ ให้บอกสันติบาล
เอาตัวไปกักไว้ พวกผมสงสัยเจ้าคุณ จึงขอร้องว่าให้โอกาส
พวกผมช่วยเกลี้ยกล่อมและชี้แจงต่อไปอีก และขอให้คุณพระรีบ
กลับมาด้วย อีกคนหนึ่งพูดเสริมต่อไปว่า ถ้าเจ้าคุณต้องถูกกัก
ตัว พอรุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์ก็จะลงกันแน่หมด มติมหาชนเป็น

อย่างไร เจ้าคุณคงทราบแล้ว ต่อไปเจ้าคุณเสียหายหมด ความ
 ศีลที่เคยทำมาหมดกันครั้งนั้น ถ้ารับเสียจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าคุณ
 และครอบครัว เจ้าคุณยอมเป็นพยาน ต่อไปจะแลเห็นว่าพวก
 ผมทำคุณไว้แก่เจ้าคุณมากมาย พวกผมไม่ได้ปรักปรำเจ้าคุณเลย
 ไม่เชื่อเรียกนายตีและทองใบมาสอบถามดูก็ได้ ถ้าไม่จริงมันจะ
 เอาอะไรมาพูด

ในที่สุดข้าพเจ้าขอให้เรียกนายตีขึ้นมาถาม นายตียืนยัน
 ว่าจำได้ ว่าพวกนี้ได้มาปรักปรำกันจริง ๆ เขาจำได้แน่นอน พูดยุ
 เท่านะข้าพเจ้าให้นายตีกลับ ข้าพเจ้าจึงได้เรียก น.ส. ทองใบขึ้นมา
 ถามว่า แกรู้จักนายเจดีย์หรือ ทองใบตอบว่าเด็ก ๆ บอก พอ
 จะถามต่อไปเขาก็ให้ น.ส. ทองใบกลับ

เมื่อ ๒ คนกลับแล้วยังล้าทับอีกว่า ไม่เฉพาะแต่ ๒ คน
 นี้เท่านั้น แม้แต่บุตรของข้าพเจ้าเองก็ยังมาให้การว่าพวกนี้เคย
 มา (เขาหมายถึงนายเสถียร) และยังมีคนอื่น ๆ ใกล้เคียงยืนยัน
 อีกหลายราย เช่นพวกโรงกษาปณ์ และตามห้องแถวเป็นต้น

ขณะนั้นข้าพเจ้าร้อนและเพลียเพราะแต่งกายสากสลดปลดผ้า
 ผูกคอออกรู้สึกมันงไปหมด แต่คิดในใจว่า ถ้าถูกเป็นจำเลยเขา
 จะต้องเอาไปกักไว้เวลานี้สุขภาพไม่สมบูรณ์ รับประทานก็ต้องจัด
 อาหารเหลว ๆ ง่าย ๆ เป็นพิเศษข้าพเจ้าก็ต้องหุงให้เบื่อกถ้าถูกจับ

คงเจ็บ ๆ ก็คงตายในระหว่างข้างเป็นแน่ ฐานะทางครอบครัวก็
เต็มที มี^๕หนเวลา^๕นเียบบแสนบาท อยู่ข้างหลังต้องล้มละลายแน่
ถึงคราวฟ้องคงประกันไม่ได้ หากจะให้ประกันก็คงไม่มีเงินวาง
ประกัน เบียดหัวคเบียดบ้านาญที่เคยได้รับก็ถูกงด คิดทบทวนอยู่
เช่น^{๕๕}นักพอดี พระพินิจกลับเข้ามาถามว่า ทำไมเจ้าคุณรับประ-
ทานอาหารน้อยเหลือเกิน ตอบว่าข้าวแข็งกินไม่ได้ และกินไม่ลง
ฟันไม่ดี อยู่บ้านต้องจัดอาหารเคี้ยวง่าย ๆ เป็นพิเศษ พระพินิจ
จึงต้องสั่งให้ไปซื้อ^{๕๖}ไฉ้จกมาให้ทาน ข้าพเจ้าชอบใจว่าไม่ต้องซื้อ^{๕๗}
ขอเชิญพระพินิจเข้ามาที่โต๊ะ ขออนุญาตปรึกษากับคุณหญิงสัก
เล็กน้อย พระพินิจก็อนุญาต

เมื่อตำรวจคนอื่น ๆ จะลุกขึ้น ได้พูดกับคุณหญิงว่า เรื่อง
น้อย^{๕๘}ที่คุณหญิง ถ้าคุณหญิงให้ท่านรับ ท่านก็ควรรับ การรับจะ
เป็นประโยชน์แก่คุณหญิงและครอบครัว แล้วต่างก็ออกไป
หมด

เวลา^{๕๙}นั้นเป็นเวลาเกือบ ๖ โมงแล้ว จึงพูดกับคุณหญิงว่า
ที่เขารับว่าถ้าตกลงเป็นพยานให้เขาแล้ว เขาจะหาทางให้เราพ้น
จากคดี^{๖๐}นั้น เขามีความคิดอย่างไร คุณหญิงก็ตกลง

ข้าพเจ้าจึงลุกขึ้นจากโต๊ะ ขอเชิญพระพินิจพบกันสอง
ต่อสอง จึงพากันเดินทางเจดียงสุดทางบ้านหลัง เจดียงเดียวกับที่

๑๕๔ นายปรีดี พนมยงค์ กับแผนปลงพระชนม์ฯ

นั่งอยู่นั้น แล้วข้าพเจ้าถามว่า ที่ว่าจะช่วยให้ผมปลิดตัวพ้นกตินั้นทำอย่างไร พระพินิจก็แนะว่า เมื่อเชิญพวกนั้นเข้าห้องรับแขกแล้วก็ขอตัวลุกขึ้นไปเสียสักรู แล้วก็กลับคุยกันเรื่องกำขายหรือเรื่องอื่น ๆ ออกจากสักรู แล้วเขาก็ลากลับ ระหว่างที่เจ้าคุณลุกไปนั้น นายดีเป็นคนได้ยินเขาปรึกษาวางแผนการณื เท่านั้น เจ้าคุณก็ไม่ต้องเกี่ยวข้อง เป็นแต่เขามาอาศัยสถานที่บ้านเจ้าคุณเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น

เมื่อพระพินิจ ฯ แนะนำชนชั้นนั้น ข้าพเจ้าตรัสตรองอยู่สักครู่ ทบทวนเหตุผลเห็นว่า พยานสำคัญคือนายดีคนเดียว เมื่อกลับบ้าน ได้คงจะหาข้อเท็จจริง หักล้างพยานปากนั้นได้ และถ้ามีทางทำได้ ก็กลับคำให้การที่หลัง ก็ตกลงรับเป็นพยาน จึงพาเดินเข้าไปที่โต๊ะกลางในห้อง โต๊ะเดียวกับที่ไปนั่งครั้งแรก มีนายตำรวจนั่งอยู่ทางซ้ายหนึ่งคน ไม่รู้จักชื่อ ข้าพเจ้านั่งทางพระพินิจนั่งหัวโต๊ะ

พระพินิจก็เริ่มเขียนคำให้การเริ่มต้น ด้วยการรู้จักนายดี มีนายแมนแนะนำมาให้รู้จักก่อน ตลอดจนนายดีไปพาพันตรีขจร ฯ มารับตัดไม้ส่ง การจ่ายเงินให้หลวงขจร ฯ ไปตลอดจนการปรับพันตรีหลวงขจร ฯ จนนายดีออกจากบ้านไป

ข้อสำคัญก็คือได้ให้การว่า นายดีมาอยู่บ้านข้าพเจ้าราว

๔-๕ เดือนก่อนคุณแม่ (แม่ยาย) ถึงแก่กรรม ซึ่งภายหลังเมื่อได้สอบถามคนที่เคยมาอยู่ที่บ้าน และออกไปอยู่ที่อื่นแล้ว ก็สอบถามความจำคนที่กำลังอยู่ในบ้าน จึงแน่ใจว่า นายตีได้เข้ามาอยู่ในบ้านตอนเมื่อคุณแม่ถึงแก่กรรมแล้ว ก่อนคุณแม่ถึงแก่กรรม เป็นแต่ไป ๆ มา ๆ ซึ่งจะบันทึกไว้ต่อไปข้างหน้า

เมื่อหมดเรื่องนายตีแล้ว พระพินิจก็เริ่มเขียนเรื่องหลวงประดิษฐ์กับพวก ซึ่งเขียนนำว่า ประมาณ ๒ เดือนก่อนกรณีสวรรคต หลวงประดิษฐ์ นายตี นายเจดีย์ (แล้วจะเขียนชื่อนายชิต นายบุศม์ นายทองอินลงไปด้วย ข้าพเจ้าถือว่า ๓ คนก็พอแล้ว) พระพินิจจึงเขียนว่ากับพวกอีก ๒-๓ คน ซึ่งจำชื่อไม่ได้ลงไป ข้าพเจ้าก็ยอม) ได้ไปหาข้าพเจ้าตอนเย็น ๆ โดยไม่ได้บอกล่วงหน้าให้ทราบ เมื่อข้าพเจ้าเชิญเข้าไปในห้องรับแขก เมื่อได้ถามทุกข์สุขกันแล้ว ก็ถามข้าพเจ้าถึงเรื่องการทำไม้หมอนรถไฟ ซึ่งได้ทราบมาว่ากำลังทำการค้าอยู่ ข้าพเจ้าตอบว่า ยังมิได้ลงมือ เป็นแต่เพียงเที่ยวสืบราคาผู้รับส่งอยู่ แล้วข้าพเจ้าก็ขอตัวและลุกออกจากห้องไปข้างบน (หมายถึงบนเรือน เพราะห้องรับแขกอยู่ข้างล่าง) เพื่อสั่งให้เด็กห่านาและบุหรืมาเลี้ยง

หมายเหตุ (การจัดน้ำและบุหรืเลี้ยงแขกที่มาหาข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้ามิได้มอบหมายให้ใครเป็นพิเศษ เพราะเด็กส่วน

มากเป็นนักเรียนและไปทำงานบ้าง พวกแม่ครัวก็แต่งตัวไม่เรียบร้อย สุดแต่ใครว่างก็จัดมา โดยมากข้าพเจ้ามักต้องส่งทุกราย แยกบางรายไม่จัดมารับรองก็มี เพราะโดยปกติบิหรข้าพเจ้ามิได้หาไว้ประจำ บางที่ต้องออกไปซื้อข้างนอกก็มี เพราะข้าพเจ้าไม่สุขและไม่อยากซื้อมาทั้งไว้ ส่วนมากซื้อบิหรี่มวนของกรมสรรพสามิต ซึ่งเก็บนานก็เสีย ซื้อมาที่ไรท์เหลือเด็ก ๆ ผู้ชายและลูกชายโต ๆ รวบเอาไว้สุขหมด ซึ่งข้าพเจ้าห้ามมิให้เขาเหล่านั้นสุข เพราะต่างยังมีรายได้ไม่พอ)

สักครูก็กลับมา และคุยกันเรื่องการค่าไม่หมอนต่อไป สักครูต่างก็ลากลับ ระหว่างที่ข้าพเจ้าออกไปจากห้อง เขาจะคุยหรือพูดเรื่องอะไรข้าพเจ้าไม่ทราบ

ต่อจากนั้น พระพินิจก็ถามถึงว่า หลวงประดิษฐนับถือข้าพเจ้ามากไม่ใช่หรือ และหลวงธำรงก็เรียกเจ้าคุณว่าอาจารย์ไม่ใช่หรือ ข้าพเจ้าก็ตอบว่า หลวงธำรงไม่เคยเรียกข้าพเจ้าอาจารย์เลยความจริงข้าพเจ้าเคยเป็นครูสอน แต่ไม่เคยเรียก

ส่วนหลวงประดิษฐ์นั้น เริ่มนับถือนับแต่เมื่อครั้งเปิดประชุมสภาใหม่ ๆ ตอนต้นแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งมีสมาชิกพวกอาวุธเข้าประชุมกันมาก เวลาโต้เถียงกัน รัฐบาลพระยามโนเกรงจะเกิดเหตุ จึงให้ทหาร ไป ตรวจ คั้น ตอนจะเข้า

ประตู่พระที่นั่ง เมื่อเปิดประชุมข้าพเจ้านั่งเป็นประธาน ก็ได้มีการ
ถามกันขึ้นในที่ประชุมสภาว่า การที่รัฐบาลทำเช่นนั้น ถูกผิดและ
เป็นการสมควรเพียงไร ข้าพเจ้าจึงลุกขึ้นกล่าวว่า เรื่องสภานี้
เป็นของใหม่สำหรับเรา จึงหันไปถามหลวงประดิษฐไพเราะว่า ท่าน
เป็นผู้เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญและสภาอยู่ ขอเชิญชี้แจงระเบียบ
ที่ทราบมาในที่ประชุมฟัง หลวงประดิษฐไพเราะชี้แจงว่า การเกิด
ระเบียบต่างๆ เกี่ยวแก่สภานั้น เป็นหน้าที่ของประธานสภา ไม่
ใช่หน้าที่ของรัฐบาล

เมื่อหลวงประดิษฐไพเราะชี้แจงแล้ว ข้าพเจ้าก็ลุกขึ้นกล่าวแก่
รัฐบาลว่า เมื่อระเบียบเช่นนั้น เป็นหน้าที่ของประธานสภา ใน
นามของประธานสภา ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ต่อไปขอรัฐบาลคง
ปฏิบัติเช่นที่แล้งมาเสีย

พอเลิกประชุม หลวงประดิษฐ์ก็ตรงเข้ามาคำนับข้าพเจ้า
และพูดว่า การที่ข้าพเจ้าขอรับรองรัฐบาลไปนั้น เป็นการถูกต้อง
เขารู้สึกนับถือข้าพเจ้ามาก ตอนนั้นมากลัวว่าหลวงประดิษฐ์
จะพาข้าพเจ้า

พระพิณิจถามต่อไปว่า เคยวนเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าก็
ตอบว่า เคยวนหลวงประดิษฐ์เป็นใหญ่เป็นโตขึ้น ข้าพเจ้ากลับ

ต้องการพาเขา ส่วนหลวงประดิษฐไพฑูริย์คงเรียกข้าพเจ้าว่า เจ้าคุณ หรือใต้เท้าเสมอมา

หมายเหตุ สำหรับหลวงธำรงนั่น ดูเหมือนพระพิณิจ ไม่ได้จด ส่วน ร.อ. ตู จดหรือเปล่าจำไม่ได้ คนอื่น ไม่ได้จด วันนั้นจดเพียงเท่านั้น พระพิณิจลงชื่อเป็นผู้ใต้สวน ข้าพเจ้า ลงชื่อฐานเป็นพยาน

ในการเขียน พระพิณิจมีการเขียนนำตลอดเวลา ข้าพเจ้า ท้วงและขอแก้บ้าง ที่แก้คือการลงนามย่อกำกับทั้งสองคน และ ลงนามกำกับทุกหน้าที่ยื่น

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๑ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ซึ่ง ขณะนั้นข้าพเจ้าไปฟังเทศน์มหาชาติอยู่ในโบสถ์ วัดชนะสงคราม มีเด็กที่บ้านและนายตำรวจไปเชิญข้าพเจ้าว่า พระพิณิจให้เชิญ ไปสันติบาล ข้าพเจ้าก็ไป ครั้นไปรถของโรงพักสถานีตำรวจ ชนะสงคราม

เมื่อขึ้นไปพบพระพิณิจแล้ว (ณ ที่หลังบ้านเดิมกับวันที่ ๑๙ มิ.ย.) ได้มีการสอบถามและคุยกันถึงเรื่องกรณีสวรรคตยังไม่ จด มีการถามความคิดเห็นในการพิจารณาเมื่อเป็นกรรมการสอบสวน เป็นมาแต่ต้นหรือเมื่อไร ข้าพเจ้าจำไม่ได้จึงขอจดสรุปรายงานของคณะกรรมการ ก็ตอบว่าข้าพเจ้าขอยืนยันความคิดเห็น

ตามที่มีส่วนลงนามในรายงานนั้น มีตำรวจคนหนึ่งถามว่า สำหรับนายชิต นายบุศม์นั้น คณะกรรมการก็เพิ่งเล็งอยู่มาก แต่กลับไม่มีหลักฐานจะลงโทษได้ ซึ่งปรากฏในรายงานนั้นแล้ว

ส่วนที่เข้าร่วมเป็นกรรมการนั้น เริ่มเข้ามาเมื่อตอน พ.ต. วิชาลาออกจากตำแหน่งประธานพฤฒิสภา เข้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ และข้าพเจ้าได้รับเลือกเป็นประธานพฤฒิสภาแทน เมื่อเข้ามาในจำได้ว่ามีการสอบสวนกันเสร็จสิ้น และกำลังพิจารณาสำนวนรวมกันอยู่แล้ว แล้วพระพิณิจก็เริ่มจด โดยเขียนนำว่า

ตามที่ข้าพเจ้าให้การถึงว่า หลวงประดิษฐกับพวกได้ไปที่บ้านข้าพเจ้า ซึ่งนายต้อยต้วนนั้น ข้าพเจ้าขอให้การเพิ่มเติมต่อไปว่าข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบสวนกรณีสวรรคต โดยตำแหน่งสืบแทน พ.ต. วิชาลา โสสถานท์ซึ่งลาออกไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นเวลาที่มีการสอบสวนเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าเห็นพ้องกับความเห็นของคณะกรรมการซึ่งได้รายงานไว้แล้วว่า ควรให้เจ้าหน้าที่สืบสวนต่อไป และในระหว่างพิจารณา คณะกรรมการได้เพิ่งเล็งถึงนายชิต และนายบุศม์อยู่มาก แต่ไม่มีหลักฐาน

ต่อจากนั้นก็มีการซักถามถึงความเห็นส่วนตัว ข้าพเจ้าก่อน

เข้าเป็นกรรมการว่า มีความคิดเห็นอย่างไร ตอนนั้นมีนายตำรวจ
อีกคนหนึ่งเป็นผู้ถาม พระพิณิจเป็นผู้จุด

ข้าพเจ้าก็ตอบว่า ในชั้นแรกที่รัฐบาลออกแถลงการณ์
ให้สภาทราบ ข้าพเจ้าก็เชื่อตามนั้น ต่อมาเมื่อมีการแต่งพระศพ
จะเอาลงโกษฐ์ เมื่อพบแผลกระสุนทะลุทางท้ายพระเศียรอีก ๑
แผล ก็นึกตำหนิเจ้าหน้าที่ว่าชั้นแรกทำไมไม่มีการชันสูตรพระ-
ศพกัน ต่อมาเมื่อมีการชันสูตรพระศพแพทย์ต่างมีความเห็นไป
คนละทางสองทาง ซึ่งตัดสินไม่ได้ว่าจะเป็นอย่างไหน ได้ลอง
ใคร่ครวญดูในใจของตนเอง ไม่กล้าพูดกับใครว่าจะเป็นอย่าง
ไหนได้ไหม อย่างนั้นได้ไหม ก็ไม่มีอะไรจะยืนยัน

นายตำรวจคนหนึ่งจึงถามข้าพเจ้าว่าเฉพาะกรณีฆาตกรรม
เจ้าคุณคึกคักอย่างไร ข้าพเจ้าตอบว่า ได้ลองคิดดูเหมือนกัน เห็น
ว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะพระราชฐานนั้นกว่าจะเข้าถึง
พระองค์ในหลวงย่อมต้องผ่านกองรักษาการณ์ และเจ้าหน้าที่
หลายชั้น หลายเชิง นี่เป็นความรู้ที่ข้าพเจ้าเคยเป็นราชองครักษ์
เวรอยู่นาน เมื่ออยู่ในราชการทหารเรือ

แล้วนายตำรวจคนหนึ่งก็ถามขึ้นว่า เดียวนี้ (คือขณะที่
เกิดกรณีสวรรคต) เขาจัดการอย่างไรเจ้าคุณทราบไหม ข้าพเจ้า
ตอบว่าไม่ทราบ

หมายเหตุ ตอนนั้นพระพินิจอธิบายให้ฟังว่า เคียน^๕ เขาจ้งกันมาเป็นทั้งนั้น ไม่เลือกว่าตำแหน่งควรหรือไม่ควร ไม่ได้ถวายพระเกียรติเหมือนแต่ก่อน ข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าไม่ทราบ

ต่อจากนั้นพระพินิจก็เริ่มถามว่า ผมขอถามเกี่ยวกับการเมืองอีกสักเล็กน้อย และเริ่มเขียนว่า ในสมัยที่ ภายหลังเป็นนายก รัฐมนตรีนั้น ก็มีโครงการที่จะจัดตั้งสหพันธรัฐขึ้น แล้วอ่านให้ข้าพเจ้าฟัง ข้าพเจ้าถามว่าเรื่องนั้นข้าพเจ้าไม่ทราบ ขอแก้ไขเป็นว่าในสมัยรัฐบาลหลัง ๆ นี้ รู้สึกว่ารัฐบาลสนับสนุนพวกญวน อิสระ ลาวอิสระ และเขมรอิสระอยู่มาก พระพินิจก็ยอมแก้ไขตามนั้น

ต่อจากนั้นนายตำรวจถามเพิ่มเติมว่าตอนที่หลวงประดิษฐากลับนั้นออกมาส่งหรือเปล่า ข้าพเจ้าก็ตอบว่าออกมาส่ง และถามว่าเขามารถหรือเดินมา มารถก็คัน ข้าพเจ้าก็ตอบว่าคนชั้นเขาก็ต้องมารถทั้งนั้น ไม่มีใครเดินมาหรือ จำเป็นต้องจจจำว้ยหรือ แล้วก็มีได้จด

๖ ล ๖

ตอนเช้าวันที่ ๒๐ มิย. ๕๑ มีตำรวจไปที่บ้านเจ้าคุณระเสริฐ ขอรับตัวเด็กคนนั้นไปก็ตำรวจสันติบาล พระยาประ-

เสริฐถามว่ามีเรื่องอะไร มีหมายไหม ตำรวจว่าไม่มี พระยา
 ประเสริฐว่า ถ้าไม่มีก็ให้ไปไม่ได้ ทั้งเป็นเด็กสาวจะไปคน
 เดียวอย่างไร ตำรวจกลับไปขอหมายที่โรงพักวัตรราชกฤหบดีมา
 แสดง และขณะนั้นเป็นเวลาเที่ยงเศษ เจ้าคุณประเสริฐฯ ก็ว่ามี
 หมายมากแล้วแต่เจ้าตัวเขา เขาจะไปหรือไม่ไป ที่ถูกต้องจะหา
 รือข้าพเจ้าเสียก่อน เพราะอยู่กับข้าพเจ้า น.ส. กมลมาหาข้าพเจ้า
 มีนายวงศ์ บุรุษชาติ ซึ่งเป็นอาว์มาด้วย ตำรวจก็มาตามด้วย
 ขณะนั้นข้าพเจ้าไปพึ่งเทศน์มหาชาติอยู่ที่วัดชนะสงคราม มีคนไป
 ตาม เมื่อมาบ้านตำรวจแจ้งความประสงค์ให้ทราบ ข้าพเจ้าก็
 เรียก น.ส. กมลมาให้ไปกับเขา และสั่งว่าให้ ๆ การตามความ
 จริงแล้วตำรวจก็พาขึ้นรถไปให้นายวงศ์ตามไปด้วย

วันต่อมาได้เรียก น.ส. กมลมาถามว่าเขาถามอย่างไร
 และตอบไปว่าอย่างไร บันทึกไว้ดังต่อไปนี้

วันที่ ๒๐ มิ.ย. ๙๑

ถามว่า เวลาเชกมาให้อ่านำไปให้เชก ตอบว่าบางที่
 เขาเอง บางที่ก็ยายเล็ก (หมายถึงบุตรสาวของข้าพเจ้า) บางที่
 ก็นายกลาง (หมายถึงบุตรชายคนเล็กของข้าพเจ้า) เชกที่มา
 บ้านจำได้บ้างไหม เช่นหลวงประดิษฐ์ หลวงธำรง นายชิต

นายบุศ ร.อ. วัชรชัย นายเจดีย์วมาบังใหม่ (ไม่ได้เอารูปให้ดู
อย่างนายเสถียร ศรยุทธเสนี) ตอบว่าจำได้ว่าหลวงประดิษฐ์
เคยมาครั้งหนึ่งเมื่อแต่งงานอะไร (บุตรข้าพเจ้า) หลายปีมาแล้ว
(ก.ก. ๘๘) หลวงธำรงฯ มาเมื่องานศพคุณยาย นอกนั้นไม่รู้จัก
ถามว่านายตีเคยรับแขกบ้างหรือเปล่า ตอบว่าโดยปกติไม่
มีหน้าที่ แต่ถ้านายตีนั่งอยู่หน้าบ้านจะเข้ามาบอกว่ามีแขกมา
เพียงเท่านั้น

ถามว่านายตีนอนที่ไหน มาอยู่แต่เมื่อไร ตอบว่าบาง
ครั้งก็นอนใต้ถุนเรือนใหญ่ บางครั้งก็นอนใต้ถุนเรือนคุณยาย
(หมายความว่าเมื่อคุณแม่ถึงแก่กรรมแล้ว) ส่วนมาอยู่ที่นี่ก่อน
คุณยายเสีย ถามว่านายตีเคยมาอาละวาดบ้างไหม ตอบว่าไม่เคย
แต่ทราบว่ เวลากินเหล้าไปกินนอกบ้าน ถามว่าเมื่อนายตีออก
จากบ้านไปนั้น ออกไปโดยการทะเลาะกับเจ้าคุณหรือเปล่า ตอบ
ว่าไม่เคยทะเลาะ ออกไปโดยการเลิกค้าไม้หมอนแล้ว

ถามเพียงเท่านี้ อ่านให้ฟังแล้วก็ให้เซ็นชื่อเป็นพยาน

เรื่องพิเศษต่อเนื่องกัน

เมื่อกลับมาแวะบ้านประเดี้ยวหนึ่ง ก็กลับไปบ้านพระยา
ระเสริฐฯ คั่นนั้นราว ๔ ทุ่ม น.ส. บ้วน บุรุษชาติ ก็มีอาการ

หนัก ถึงแก่กรรมในเวลาใกล้เคียงในคืนนั้นเอง เข้าใจว่าทั้งนี้ คงเป็นห่วงข้าพเจ้า เพราะรักข้าพเจ้ามาก

รุ่งขึ้นเวลา ๗.๐๐ น. หลวงพิทักษ์ซึ่งอยู่ในบ้านเจ้าคุณ ประเสริฐฯ ถูกใช้ให้มาส่งข่าวข้าพเจ้า และขอให้ข้าพเจ้าช่วยพิมพ์ บัตรปลงศพให้ ๑๐๐ ฉบับ โดยจะปลงเสียให้เสร็จธุระในวันที่ ๒๘ มิย. ๙๑ ที่เดียว ตอนเช้านั้น ข้าพเจ้าไปนั่งฟังเทศน์ มหาชาติในโบสถ์ชนะสงคราม พอราว ๑๐.๐๐ น. ก็มีคนไปตามว่า พระพินิจฯ ให้เชิญไป ตามที่บันทึกมาแล้วเมื่อกลับมาบ้าน สั่งให้เด็กไปจัดพิมพ์บัตรปลงศพแล้วก็ออกเดินทาง

วันที่ ๒๑ มิย. ๙๑ เมื่อข้าพเจ้ากลับจากพระพินิจ และไปประชุมบริษัทไทยเดินเรือทะเล แล้วก็ไปบ้านพระยาประเสริฐ เพื่อไปอาบน้ำศพ ซึ่งอาบกันเวลา ๑๗.๐๐ น. ราว ๑๖.๐๐ น. เศษมีกนมาบอกว่า พรุ่งนี้เวลา ๘.๐๐ น. ขอให้ น.ส.กมลฯ ไป สันติบาลอีกครั้ง ดังนั้นเมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านก็เลยรับ น.ส. กมลฯ มาด้วย

น.ส. กมลไปให้การครั้งที่ ๒

วันที่ ๒๒ มิย. ๙๑

เวลา ๘.๐๐ น. น.ส. กมลฯ ไปกับนายเสถียร ศรยุทธเสนี

ไปรษณของสถานีตำรวจชนะสงคราม กลับมาเล่าให้ข้าพเจ้าฟัง
และบันทึกไว้ดังต่อไปนี้

พระพิณเป็นผู้จก ถามว่าห้องรับแขกนั้นใช้เป็นห้องรับ
แขกมานานแล้วหรือเคยมีห้องแขกที่อื่นใหม่? แบ่งชั้นแขก

ใหม่ ตอบว่าใช้มานานแล้ว ใครๆ ก็รับที่ห้องนั้นทั้งนั้น

ถามว่า คนเดินผ่านห้อง เห็นคนในห้องรับแขกไหม?

ตอบว่า ถ้าไม่สังเกตก็ไม่เห็น ถ้าสังเกตก็เห็น เพราะมีบังตา

ถามว่าทุกครั้งที่แขกมา ยกน้ำไปให้เสมอหรือ ตอบว่า
ถ้าเห็นก็ยกเข้าไป ถ้าไม่เห็นก็ไม่ยก เพราะบางทีไปอยู่บนเรือน
บางทีก็อยู่หลังบ้าน

ถามว่าห้องคุณยายนั้น เมื่อคุณยายตายแล้ว ได้มีการ
เปลี่ยนแปลงบ้างหรือเปล่า ตอบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงและ
ปรับบ้าน เพราะแต่ก่อนรกรุงรัง

ถามเพียงเท่านี้ อ่านให้ฟังแล้วเซ็นชื่อเป็นพยาน

บันทึกวันที่ ๒๖ มิย. ๕๑

ต่อไปนี้เป็นบันทึกคำให้การของคุณหญิง

ในวันที่ ๑๙ มิย. ๕๑ ซึ่งข้าพเจ้าขอให้รับคุณหญิงไปด้วย
นั้น วันนั้นไม่มีการจดปากคำคุณหญิง ตอนที่คุณหญิงไปถึง

แล้ว และพบข้าพเจ้าแล้ว ที่ได้ถูกรื้อห้องสอบสวนนั้น
 คุณหญิงเล่าให้ฟังว่า ตำรวจเขาแนะและพูดเป็นเชิงขู่ถึงต่อไปใน
 ๓-๔ คน ผลัดกันมานั่งถามคนหนึ่งก็เอ่ยขึ้นว่า ที่เจ้าคุณให้ไป
 เชิญมานั้น ท่านทำอะไรไม่ได้ เชิญคุณหญิงมาเพื่อทบทวน
 ความทรงจำ คุณหญิงทำอะไรได้บ้าง เขาก็ถามว่าหลวงประดิษฐ
 นายเฉลียว นายวัชรชัย เคยมาที่บ้านหรือเปล่า คุณหญิงปฏิเสธ
 ว่าไม่เคยมา จำได้แต่หลวงประดิษฐมาเมื่อแต่งงานลูก แล้วตัว
 เองก็ไม่ได้รับรอง เพราะมีหน้าที่รับแขกผู้หญิงอยู่ข้างล่าง แล้ว
 ถามว่าเมื่อแต่งงาน มีใครมาบ้าง ก็ตอบว่าไม่ทราบ เป็นแต่
 โจษกันว่าหลวงประดิษฐมา อีกคนหนึ่งแนะนำว่า เขาจะไปรับ
 คุณองุ่นมาได้จากไหน เขารูจักกันเพื่อจะให้มาแนะนำท่าน
 คุณหญิงไม่ได้ตอบว่าอะไร เขาก็ออกไปรับกันมา นายองุ่นยัง
 ไม่มาถึง เขาก็เชิญให้ขึ้นไปพบข้าพเจ้า สักครู่ก็ให้กลับลงมาข้าง
 ล่าง อยู่คนเดียวบ้าง ประเดี๋ยวก็มาถามว่าจะตักเตือนอะไรท่าน
 ก็ตักเตือนเสีย ก็ตอบว่าฉันไม่มีอะไรจะตักเตือนท่าน ขึ้นๆลงๆ
 อยู่ ๒ เที้ยว จนรับประทานด้วยกันแล้วก็กลับด้วยกัน

วันที่ ๒๔ หรือ ๒๕ มิย. ๙๑ จำไม่ได้ว่าวันไหนแน่
 เวลาประมาณ ๙.๐๐ น. เกษ ถูกเชิญไปที่สันติบาล และได้ไ้
 การไต่ถาม

พบพระพิณิจที่เชิงบันไดข้างล่าง บอกว่าจะขอย้อน
 ความจำสักเล็กน้อยเท่านั้น แล้วก็เชิญให้ขึ้นไปข้างบน ไปนั่ง
 โต๊ะกลางห้อง มีนายตำรวจสูง ๆ ใหญ่เป็นคนเขียน และหลวง
 เผั่วเป็นคนถาม ถามว่าคดีที่แรกมาอย่างไร ตอบว่านายแม่นว
 นายท่าคั่งสำเภามาเป็นผู้พามา ถามนานเท่าไร จำไม่ได้เพราะ
 ไปๆมาๆ ถามว่านายต้นอนที่ไหนบอกว่านอนไม่เป็นที่ บางที
 ก็ไปนอนทางหน้าห้องไว้ศพคุณแม่ ถามว่าเคยมีปากเสียงกับ
 นายตี่บ้างหรือเปล่า ตอบไม่เคย ถ้าว่าเจ้าคุณท่านก็รับว่าหลวง
 ประดิษฐ์มาแล้ว คุณหญิงนึกไม่ออกหรือ ตอบว่าหลวงประดิษฐ์
 ไม่ได้มา ถามว่าทำไมแขกมาไม่ทราบว่ามีใครมาบ้างหรือ ตอบ
 โดยปกติไม่สนใจ ถามว่า ทำไมไม่เคยรับแขกบ้างหรือ ตอบ
 เคยรับแต่ผู้ที่คุณเคย และที่เขาสั่งการพบ ถามว่าเจ้าคุณขึ้นไป
 ไปบอกหรือว่ามีใครมา ตอบว่าไม่ได้ถาม เท่านั้นอ่านให้ฟังแล้วก็
 ลงนามเป็นพยาน

ความคิดเมื่อกลับจากกองสันติบาล

เสร็จการไต่สวนคืนวันที่ ๑๙ มิ.ย. ๕๑ เวลา ๔ ทุ่มเศษ
 เดินทางกลับพร้อมด้วยคุณหญิง ขณะนั่งมาในรถได้ครุ่นคิดถึง
 เรื่องนี้ได้ให้การไปแล้วว่า ข้อที่ให้การไปไม่ตรงกับความจริง

และที่ไอ้ต๋มนี้ยืนยันว่ามีการประชุมที่บ้านซึ่งไม่เป็นความจริงนั้น จะหาวิธีแก้ให้กลางอย่างไร

ข้อแรกก็คือคิดจะกลับคำให้การปฏิเสธ ในข้อที่รับรองว่า หลวงประดิษฐกับพวกมาที่บ้าน ซึ่งความจริงนึกไม่ออกว่าได้มา คุณหญิงก็นึกไม่ออกทั้ง ๒ คน นึกได้แต่ครั้งเดียวมาเมื่อแต่งงานอะไรลูกสาว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ เท่านั้น ส่วนหลวงธำรงก็เคยมาเมื่อศพ ๗ วันคุณแม่คุณหญิง

ได้นึกถึงว่า การกลับคำอาจถูกฟ้องว่าให้การเท็จต่อเจ้าพนักงานเหมือนกัน แต่ตนเองเข้าใจว่า เราไม่ได้ไปแจ้งความเท็จ เขามาเรียกเราไปให้การ และต้องการให้เรารับรองว่า หลวงประดิษฐ์ได้มาประชุมที่บ้านตามที่ไอ้ต๋มยืนยัน โดยเรียก อ้ายต๋มยืนยันรวมทั้ง น.ส. ทองใบด้วย นอกจากนั้นการทักปละบทั้งชู ชูว่าถ้าไม่รับจะต้องตกเป็นจำเลยเสียชื่อเสียงไปตลอดชีวิต ไม่มีเวลาจะกลับคดีได้อีก และจะต้องถูกกักตัวตั้งแต่วันเป็นต้นไป เมื่อถูกกักตัวแล้วครอบครัวจะแย้ ถ้ารับจะปลื้มตัวเอาเป็นพยาน แล้วจะช่วยรักษาความปลอดภัยให้ ทั้งจะขอร้องจอมพลให้ช่วยหางานให้ทำด้วย ถ้าปละบคำชูเหล่านี้ คุณหญิงและอนุทินก็รู้เห็นและได้ยิน ซึ่งเป็นกรณีผิดกับกรณีแจ้งความเท็จของนายยรรยงบุรุษสำคัญของหลวงกาจ

ข้อที่สองก็คือ คิดจะต้องหาหลักฐานหักล้างคำกล่าวหาของอัยคดีให้ได้ เพราะเป็นเรื่องบนชั้นแท้ ๆ ในชั้นนี้มองเห็นเงาต่าง ๆ ที่จะหักล้างได้คือ เรื่องสถานที่ที่เพราะเท่าที่พระพิณิจและตำรวจบางคนสอบถามแล้ว เมื่อพระพิณิจฯ เขียนคำให้การนำ^๕ นวนเรื่องห้องนอนซึ่งนายต๋เคยนอน^๕ นั้น เป็นที่ ๆ ซึ่งเกิด^๕ ขึ้นภายหลังคุณแม่ถึงแก่กรรมแล้ว ส่วนเวลาที่นายต๋มาอยู่ด้วยที่บ้าน^๕ นั้น ยังนึกไม่ออก ที่ให้การไปว่าประมาณ ๔-๕ เดือนก่อนคุณแม่ถึงแก่กรรม^๕ นั้น เป็นแต่ประมาณ ๆ เอา ซึ่งเวลานั้น^๕ ยังอ่อนเพลียและมี^๕ นังงอยู่ คิดอยู่ในใจว่าจะหาหลักฐานหักล้างพยานปาก^๕ นี้ได้ จะมอบหลักฐานแก่ทนายฝ่ายจำเลยให้หมดและขอให้เขาคิดต่อกับจำเลย ขอความเห็นใจในการที่ข้าพเจ้าจำต้องให้การขอเอาตัวรอดมา เพราะเหตุดังกล่าวมาแล้วข้างต้น^๕ นอกจาก^๕ ข้าพเจ้าต้องขัง ย่อมหาคนที่^๕ จะหาหลักฐานหักพยานปาก^๕ นี้ (คือนายต๋) ได้ยาก เพราะการทำงานของข้าพเจ้า^๕ ๆ ทำคนเดียว มีคนในบ้าน^๕ เห็นละเอียดน้อยที่สุด แม้แต่คุณหญิงส่วนเด็กโตก็มี^๕ เข้ามี่เรือนไปหมด เด็กโตที่เหลือ เช่นนายกระสินธุ์ และนายเสถียร^๕ ักไม่เอาถ่าน เอาแต่เที่ยวกลับบ้านดึก ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นเวลา^๕ ที่ข้าพเจ้า^๕ นอนแล้ว เข้า^๕ ชนต่างคนต่าง^๕ ก็ไปทำงานไม่มีเวลาคุยกัน

ภายในระยะ ๒ วันคือ ๒๐-๒๑ ข้าพเจ้าไม่ได้ทำอะไร
 หาเวลาไปสงบอารมณ์อยู่ในโบสถ์วัดชนะสงคราม เพราะเป็น
 ประธานกรรมการจัดให้มีเทศน์มหาชาติเก็บเงินบำรุงวัด พอเย็น
 เข้าก็ไปงานศพ น.ส. ป่วน พี่สาวพระยาประเสริฐสุนทราศัย
 บ้านข้างวัดนวลนรดิษฐ์ในคลองบางกอกใหญ่ กลับถึงบ้าน
 ก็เกือบสี่ทุ่มทุกคืน

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับนายตี

พอใจสงบลงบ้าง ก็พยายามทบทวนเรื่องที่ข้าพเจ้าติดต่อกับนายตี สอบจากเด็กในบ้าน สอบจากคนที่เคยไปเคยมาหาสข้าพเจ้าเสมอ และสอบถามจากคนที่เคยมาอยู่ในบ้านข้าพเจ้าใกล้ ๆ กับการค้าไม้หอมของข้าพเจ้า แต่ได้กลับออกไปอยู่ทีอื่น และตรวจค้นหนังสือที่เกี่ยวข้องกับไม้หอมคงได้ความดังต่อไปนี้

๑. ราวเดือน หก (ประมาณเดือนพฤษภาคม) นายแมน จันทวานิช ได้พานายตีมาพบข้าพเจ้าที่บ้าน แล้วพานายตีไปพักฟังเรื่องราวอยู่ในคลองบางหลวง แถวสะพานข้ามคลองบางหลวง ที่ทางแยกจะเลี้ยวไปตลาดพลู ค้างที่บ้านภรรยานายแมน จันทวานิช สอบถามน้องภรรยาว่า นายแมนว่า ตัวนายตีได้พักอยู่

ที่บ้านเขาราว ๓-๔ เดือน แล้วจึงไปที่อื่น ะหว่างนั้นไปๆมาๆ
อยู่บ้าง

๒. นายสงวน ศรีอรุณ ผู้จัดการร้านไทยอุตสาหกรรม
สาขาบางลำภูแจ้งว่านายตีได้ไป ขอกินอยู่หลับนอน ที่บ้านราว ๓
เดือน แล้วจึงมาอยู่กับข้าพเจ้า โดยนายตีโกหกอ้างว่า ข้าพเจ้า
ให้ไปอยู่ชั่วคราว นายสงวนเกรงใจข้าพเจ้ากลัวว่า และเพิ่ง
มาบอกว่าข้าพเจ้าให้ไปอยู่ทำไมจำไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงทราบว่
นายตีโกหก

เมื่อนายสงวน ๖ บอกเช่นนั้น ข้าพเจ้าจึงนึกออก เพราะ
นายตีเอาหวัดไปติดเด็ก ๆ ลูกนายสงวนแทบทุกคน และเวลา
ต้องการตัวข้าพเจ้าจึงให้คนไปตาม

๓ ระหว่างที่นายตียังมีได้มาอยู่บ้านข้าพเจ้านั้น การไป
มาหาสู่ข้าพเจ้าส่วนมาก มาแต่เช้ามืด ๘.๐๐ น. ซึ่งเป็นเวลา
ข้าพเจ้ารับทานอาหารเช้า มาพบกับข้าพเจ้าราวครึ่งชั่วโมง
ข้าพเจ้าก็ออกไปทำงาน เพราะเวลานั้นข้าพเจ้ายังทำงานเป็น
กรรมการจัดการบริษัทเรือไทยอยู่ แต่ถ้าว้นใดมีเรื่องจะต้องหา
เรือเพิ่มเติมอีก จึงในตอนเย็นๆ ราว ๑๘.๐๐ น. และโดยมาก
กลับก่อนค่ำเสมอ ส่วนมากข้าพเจ้ารับประทานอาหารเย็น
ระหว่างเวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ น. เสมอ

๔. ข้าพเจ้าค้นพบจดหมายของนายแม่น มีมาถึงข้าพเจ้าในเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๙ รวม ๔ ฉบับ จดหมายฉบับ ๑ ปรากฏชัดว่า ขณะนั้นนายที่อยู่ทางปากน้ำโพ

๕. นายแพร จันทรนิม ซึ่งเป็นนายตรวจบริษัทเดินเรือไทย ซึ่งระหว่างเป็นนายตรวจมาพักอยู่กับข้าพเจ้า จำได้ว่าเขามาอยู่กับข้าพเจ้าราวกลางเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๙ เดือนนั้นได้รับเงินเดือนเพียงเดือนครึ่ง ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อเขามาอยู่ นายตั้มมิได้มาอยู่บ้านข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงขอให้เด็กไปสอบคำสั่งบริษัทว่านายแพรเป็นนายตรวจที่บริษัทเรือไทยเมื่อใด ก็ปรากฏว่าข้าพเจ้าส่งบรรจุ ๑๖ ก.ค. ๘๙ ตรงกับความจำของนายแพรเป้งที่เดียว

นายแพรจำได้ต่อไปว่า นายตั้มได้มาอยู่บ้านข้าพเจ้าตอนทำบุญ ๗ วันคุณแม่แล้ว เพราะตอนนั้นได้พบนายตั้มที่ห้องโถงหน้าห้องไว้ศพคุณแม่ แต่ก่อนเขานอนในห้องรับแขกปัจจุบัน โดยเอาเตียงมาตั้ง และยังได้ลุกไปช่วยพยาบาลคุณแม่กลางคืน เมื่อตอนคุณแม่เจ็บหนักด้วย

๖. มีอีกคนหนึ่ง เป็นพยาบาลผู้ช่วย ซึ่งเคยอยู่กับข้าพเจ้า เวลาเป็นพลทหารบก ประจำกองร้อยที่ ๒ กองพันทหารบางซื่อ ผู้เขียนมีครุฑ เป็นคนอยู่ไปประจำ ถูกส่ง

ไปตรวจโรคตามหัวเมืองเสมอ ครั้งหนึ่งถูกส่งไปทาง จ.ว.
นราธิวาส กลับมาถึงบ้านวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๘๙ แจ้งว่า
จำได้ว่าตอนนั้นนายตั๋งยังไม่ได้มาอยู่กับข้าพเจ้า

คนนั้นย้ายไปประจำอยุธยา เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน
๒๔๘๙ ภายหลังเมื่อคุณแม่ถึงแก่กรรมแล้ว (คุณแม่ถึงแก่
กรรมวันที่ ๒๒ ก.ค. ๘๙) ทำบุญห้าสิบวันก็มาช่วยยืนยันว่า
นายตั้มมาอยู่ก่อนคุณแม่ถึงแก่กรรมแล้ว และได้เห็นนอนกับ
นายแพร จันทรนิมที่ห้องโถงหน้าห้องศพคุณแม่

เล่าเป็นการหักล้าง เวลาที่นายตั้มมานอนอยู่บ้าน
ข้าพเจ้า กับคำให้การของข้าพเจ้าของ น.ส. กมล (หรือเครือ)
บุรุษชาติ ซึ่งได้ให้การว่ามาอยู่ก่อนคุณแม่ถึงแก่กรรม

๗. ข้อที่จะหักล้างพยานปากนได้อีกก็คือ ลักษณะบ้าน
ของข้าพเจ้าตอนระหว่างร่วส่งกะสัตรอกโรงสัปน์ กับเรือน
ใหญ่หรือห้องรับแขก เมื่อก่อนคุณแม่ถึงแก่กรรมไม่เหมือนกับ
ลักษณะในปัจจุบัน ข้าพเจ้าแน่ใจเหลือเกินว่า นายตั้มและตำรวจ
คงคิดว่าลักษณะบ้านตอนนั้นคล้ายคลึงกับปัจจุบัน คงแปลกอยู่
แต่ว่ามีห้องโถงหน้าห้องศพคุณแม่ซึ่งรื้อแล้ว

ที่แน่ใจเช่นนั้น เพราะเมื่อวันที่ ๒๖ มิ.ย. ๙๑ เวลา
ประมาณ ๑๕.๐๐ น. เศษ ข้าพเจ้ากลับจากไปประชุมกรรมการ

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยที่มหาวิทยาลัย เดินมา
ที่ร้านไทยอุตสาหกรรม และคุยกับนายสงวน ศรีอรุณ พอ
หย่อนกัน ลงนั่งก็มี นายตำรวจพา บุตรชายคนเล็ก ข้าพเจ้า ไปตาม
ข้าพเจ้า และรับข้าพเจ้ากลับบ้าน ขออนุญาตฉายรูปบ้านคุณ
แม่ และฉายโต๊ะเก้าอี้ในห้องรับแขก กับขอทำแผนที่สังเขป
ไปด้วย

รุ่งขึ้น ข้าพเจ้าจึงให้เต็กทำแผนที่บ้านไป ๓ แผ่นด้วย
กัน โดยทำเป็น ๓ แผ่น อธิบายให้เห็นว่า เมื่อก่อนคุณแม่ถึง
แก่กรรม ลักษณะเช่นไรกันอย่างไรและฝากกันอย่างไร อะไรตั้ง
ที่ไหน มีประตูเข้าออกอย่างไร

ก่อนทำบุญ ๗ วัน เริ่มรื้ออะไร ระหว่างที่ศพคุณแม่
อยู่บ้าน ลักษณะบ้านเป็นอย่างไร เมื่อปลงศพคุณแม่แล้วมี
ลักษณะอย่างไร

ลักษณะบ้านเช่นว่านี้ มีพยานยืนยันได้หลายคน เฉพาะ
คนภายนอก ซึ่งไม่เกี่ยวเป็นญาติเลย ก็มีพระสงฆ์วัดชนะ
สงคราม ซึ่งเคยมาเยี่ยมคุณแม่เมื่อคุณแม่เจ็บหนักเสมอ คือ
คุณเหล็งกับคุณตุ้ย ฯ เป็นต้น

๘. ห้องรับแขก ความจริงเคยจัดสับเปลี่ยนกัน คือ
ห้องปัจจุบัน กับห้องหน้ามุข บนเรือนหรือ ที่เฉลียง บนใต้ หน้ามุข

ห้องปัจจุบันคัดแปลงจัดไว้เป็นห้องรับแขก แต่โดยคุณ
แม่ปลูกโน้นเพิ่มขึ้นเสมอ จึงบังแสงสว่างเสียหมด ยิ่งกว่านั้น
ทางคานหน้าต่าง ตรงนอกชานหน้าเรือนคุณแม่ ปัจจุบันยังเอา
ตุ่มน้ำล้างเท้า ตุ่มน้ำรับประทาน ม้วางสามและสี่ารบ ตุ
วากับข้าวกับแก้อสำหรับให้พระสงฆ์นั่งเวลามาเยี่ยมกันปิดหน้า
ต่างเสียเกือบหมด หน้าต่าง ๔ บาน เปิดไม่ได้เลยหน้าต่างร้อน
ส่วนมากก็ปิดไว้ เปิดรับแขกที่เจเสียงหน้ามุข ต่อเมื่อมีหน้าที่
ทางสภาโตขึ้น จึงจัดห้องหน้ามุขเป็นที่รับแขก ห้องปัจจุบัน
อาศัยเก็บของบางอย่าง และให้คนที่มาอาศัยอยู่หลับนอนเป็น
บางกรงคราว

เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งที่ ๑๒ เดือนแข่งขันกับ ม.ร.ว.
เสนีย์ ปราโมชในห้องหน้ามุขเป็นห้องรับแขก ม.ร.ว. เสนีย์
และ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ตอนออกหาเสียง ยังได้ขึ้นพักที่ห้องรับ
แขกหน้ามุข

ห้องรับแขกปัจจุบัน เริ่มจัดเป็นห้องรับแขกตอนใกล้
คุณแม่เจ็บหนัก เพราะคิดไว้ว่า พอถึงแก่กรรมจะรอห้องที่
รุ่งรังทนต์ เมื่อรอแล้วก็จะสว่าง ใช้เป็นห้องรับแขกได้

แต่ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร ข้าพเจ้าได้ให้การว่ามีห้อง
เดียว และรับนายปรีดี ในห้องนี้ คุณหญิงก็ให้การว่ามีห้องเดียว

น.ส. กมล ฯ ก็ให้การเช่นเดียวกัน

ในการที่พยานฝ่ายเราจะไปให้การ เห็นจะต้องให้คล้อยตาม เพื่อมิให้ขัดกันจนเกินไป

หลักฐานหลักกลางพยาน

หลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องแก่นายตี๋ ขำพเจ้ามอบและ
ขแรงให้ผู้ที่จะช่วยเหลือขำพเจ้าทราบหมดแล้ว

พยานและเด็กในบ้าน

๑. พยานที่ตำรวจเรียกไปให้ถ้อยคำ นอกจากตัวขำพเจ้า
ก็คือ คุณหญิง น.ส. กมล บุรุษชาติ นายเสถียร ศรยุทธเสนี

๒. ที่ตำรวจเรียกไปสอบถาม แต่ไม่ได้จกมี ๒ คน
(เท่าที่ทราบ) คือ น.ส. ชิตซึ่งเป็นหน้า น.ส. ทองใบ ซึ่งเคย
มาอยู่เป็นคนใช้ที่บ้านพร้อมๆ กับ น.ส. ทองใบ เวลานั้นเป็นลูก
จ้างอยู่ที่โรงแรมนานกิง ตำรวจมารับไปสอบถามโดยเอารูปพวก
เหล่านั้นให้ดูว่า รู้จักใครบ้างไหม ? แต่คนนั้นปฏิเสธไม่รู้จัก
ตำรวจให้ น.ส. ทองใบ เกลี้ยกล่อมให้ช่วยปรักปรำเด็กคนนั้นไม่
ยอม แล้ว น.ส. ทองใบบอกว่า ตัวเองได้เบี้ยเลี้ยงวันละ ๑๐
บาท และเมื่อเสร็จเรื่องเขาจะให้เงินอีกหลายพันบาท น.ส. ชิต

กลับคำ น.ส. ทองใบว่า เป็นคนนอกตัณญูไม่รู้คุณท่าน ข้าไม่
เอากับเอง

น.ส. ชิตนำเรื่องจะมากล่าวข้าพเจ้าแต่วันที่ให้ รบั้งเอิญ
มาพบนายตำรวจกำลังมาฉากรูปบ้านของข้าพเจ้าพอดี เลยกลับ
ต่อมาได้นำความไปเล่าแก่คนใช้ในบ้านลูกสาวคนโตข้าพเจ้า

๓. นายสอาด ประวาทะนาวิน คนรถข้าพเจ้าที่ไปกับ
ข้าพเจ้าเมื่อวันที่ ๑๙ มิ.ย. ๕๑ ก็ถูกสอบสวน แต่คนนี้ปฏิเสธ
ไม่รู้ จำไม่ได้เลยไม่จด

นายชั้น ประวาทะนาวินน้องนายสอาด ซึ่งข้าพเจ้ารับ
ไปช่วยแก้รถ ในวันที่ ๑๙ มิ.ย. ๕๑ ก็ถูกถาม และปฏิเสธ จำ
ไม่ได้และไม่สนใจ จึงไม่จด

น.ส. กมล บุรุษชาติมีหน้าที่ปกติซักผ้ารีดผ้า กวาดบ้าน
และหาน้ำรับแขกในบางคราว

๔. ทองใบ มีหน้าที่ช่วยทำครัว ภรรยานายสอาดเป็น
แม่ครัว และทำความสะอาดบ้านชั้นล่าง

๕. น.ส. ชิต ตอนต้นเป็นคนช่วยทำครัว ซักผ้าและ
ทำความสะอาดบ้านชั้นล่าง ตอนหลังเมื่ออยู่โรบุตรข้าพเจ้ามีเรือน
แล้ว ยกให้ น.ส. ชิตเป็นคนใช้จนลาออก

๖. มีนายสุวินอีก ๑ คน ที่เคยอยู่ด้วยกันมาก่อน น.ส.

ทองใบ และ น.ส. ชิตไปอยู่เป็นลูกจ้างทางวัดสวนพลู บ้านที่
 น.ส. ทองใบไปอยู่ด้วยข้าพเจ้ายังไม่ได้ไปพบ แล้วไม่ทราบว่
 ทางตำรวจเรียกไปหรือไม่

๗. นายชั้น ประวาทะนาวินเป็นเด็กรับใช้ทั่วไปอยู่ที่
 บ้าน แต่ภายหลังเมื่อฝากงานให้ทำก็ไม่ค่อยได้รับใช้ ตำรวจ
 ถามมันปฏิเสธจำไม่ได้ และไม่รู้เรื่องอะไรเลย

๘. ยังมีอีก ๒ คน อุไรบุตรข้าพเจ้า กับนายประจักษ์
 สิทธิชัยบุตรเขยเวลานี้ไปอยู่บ้านนอก ยังมีได้เรียกมาสอบถามเลย

๙. อีกคนหนึ่งคือนายกระสินธุ์ ศรียุทธเสนี บุตรชาย
 คนโตข้าพเจ้า เวลานี้ก็อยู่ในบ้านไม่ได้สอบถาม เพราะส่วนมาก
 แยกกลับบ้านค้า ๆ เสมอ

นอกจากนี้ก็มีบุตร ๒ คนคือ น.ส. ประจวบจิต ศรียุทธ
 เสนี เวลานี้เป็นนักเรียนห้อง ๘ จุฬาลงกรณ์ น.ส. ประไพพิศ
 ศรียุทธเสนี เวลานี้เป็นนักเรียนห้อง ๖ ราชินีล่าง เด็กชายพิชิต
 ศรียุทธเสนีนักเรียนห้อง ๘ จุฬาลงกรณ์ กับเด็กชายธำรง ศรียุทธ
 เสนี ม. ๓ อยู่กินนอน ร.ร. วัชรวิทย์วิทยาลัย

นางบุญรอด ประวาทะนาวิน ภรรยานายสอาด ประวา
 ทะนาวินเหล่านี้ยังไม่ได้ถามเพราะกลัวเรื่องจะแพร่มากเกินไป

เที่ยวแก้ตำรวจสันติบาล

และพวกสอบสวน

ในวันที่สอบสวนนั้น พระพิณิจำแซ้วว่า เรื่องนี้อย่าเพิ่ง
แพร่พรายให้ใครทราบ และไม่ควรรไปไหนมาไหนมากนักข้าพ
เจ้าก็บอกว่าการห้ามไปไหนมาไหนนั้นยากเพราะออกไปหากิน

วันที่ ๒๖ มิ.ย. ๙๑ มาขอฉายรูปบ้านตามที่บ้านที่กมา
ข้างต้น

วันที่ ๕ ก.ค. ๙๑ พระพิณิจำ มาหาข้าพเจ้าที่บ้านตอน
เช้า แต่ไม่พบ พบแต่คุณหญิง พระพิณิจำ บอกคุณหญิงว่าเรียน
ข้าพเจ้าว่าอย่าตกใจเลย ได้ตกลงกับจอมพลแล้ว คงเป็นพยานตาม
ที่รับปากไว้และได้ตัดพยานออก ๒ ปาก คุณหญิงถามว่าตัด
นายตีหรือเปล่า พระพิณิจำว่าไม่ใช่ แล้วบอกว่าวันหลังจะมาใหม่
แล้วก็ลากลับไป

วันที่ ๖ ก.ค. ๙๑ เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. พระพิณิจำ
มาหาข้าพเจ้า พบกันก็แจ้งให้ฟังอย่างทีบอกกับคุณหญิง และ
แจ้งว่าได้เรียนจอมพล ให้ช่วยหางานให้ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าชอบใจ

ข้าพเจ้าจึงต่อว่า ๆ ให้ผมมีคดีเรื่องทำไมหนังสือพิมพ์เอา
เรื่องไปลงอย่างครึกโครมเช่นนั้น พระพิณิจำ ออกตัวว่า เรื่องนี้
เห็นจะเป็นพวกรัฐประหาร เพราะเมื่อเขาไปหาจอมพลนั้น ได้
เล่าเรื่องให้ฟัง ซึ่งมีพวกรัฐประหารอยู่ด้วย

ข้าพเจ้าว่า สำนวนเช่นนั้นเขาปิดเป็นความลับกันไม่ใช่ หรือ การที่ปล่อยให้ร่วออกไปผิด ๆ ถูก ๆ เช่นนี้จะว่าอย่างไร พระพินิจจึง

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าถือว่าเรื่องเอาตำรวจมากอยุ่อยู่หน้าบ้าน ใครไปก็ตาม ใครมาก็ตาม รู้สึกรำคาญเต็มที ทำให้ตน ขบขันกันมากขึ้น พระพินิจฯ บอกว่า ที่เอามาไว้ก็เพราะรักษาความปลอดภัยให้เท่านั้น ข้าพเจ้าก็ว่าใครจะมาทำร้ายข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายังมองไม่เห็น พระพินิจฯ แก้วว่า ที่เอามาก็เพราะเกรงว่าจะเกิดอันตราย

พอคืนวันที่ ๘ ก.ค. ๕๑ ก็มีข่าวทางวิทยุกระจายเสียง ประกาศว่า การที่ตำรวจไปรักษาตามบ้านพยานสำคัญๆ นั้น ก็โดยประธานกรรมการไต่สวนกรณีสวรรคตขอร้องให้จัดเพื่อรักษาความปลอดภัยให้

ราววันที่ ๒๒ ก.ค. ๕๑ หลวงแผ้วมาหาซึ่งเวลานั้น นายสง่า วรณดิษฐ์ มาเยี่ยมและมากุ้ยอยู่ก่อน พอหลวงแผ้ว มา นายสง่าก็ลากลับ หลวงแผ้วมาเยี่ยมถามสุขทุกข์ก็เลยตอบว่า การที่หนังสือพิมพ์ลงข่าวนี้ทำให้ชักใจไม่สบาย ต้องพยายามเก็บตัวและที่เอาตำรวจมาเฝ้าบ้านก็เช่นเดียวกัน ได้ขอ ร้องให้ยกเลิกเสียไม่ได้หรือ หลวงแผ้วฯ ตอบว่าทางการเขาจัดมา รักษาความปลอดภัยให้ ฯลฯ

เนื่องจากเห็นว่า “บันทึกลับ” ของพระยาศรยุทธเสนจะยาวยืดเยื้อ จึงจบลงเสียแต่พอเข้าใจ แล้วปิดท้ายด้วยจดหมายฉบับสุดท้าย ซึ่งบนลายมือของเจ้าของบันทึก

[illegible]

บทสรุป

ขบวนการพิจารณาคดี ลอบปลงพระชนม์พระบาท-

สมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล แม้จะได้เสร็จสิ้นลงแล้ว ด้วยศาลฎีกาส่งบรรหารชีวิตจำเลยทั้ง ๓ เป็นเวลาผ่านมานานถึง เกือบ ๓๗ ปี แต่พฤติการณ์สวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้นหาได้จบสิ้นลงไปด้วยไม่ เพราะการพิจารณาคดีนั้นได้ทิ้งปัญหาเรื่องใครเป็นผู้ลงมือปลงพระชนม์ เอาไว้ให้เป็นปริศนา ทั้งในคำให้การของพยานแต่ละคนก็ไม่ปรากฏว่าได้มีใครรู้เห็นว่าใครเป็นผู้ลงมือลอบปลงพระชนม์

ประเด็นที่เกี่ยวแก่พฤติการณ์เรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช นั้น นอกจากจะมี พล.ต. ต. หลวงแผ้วพาลชน ซึ่งให้การเป็นพยานโจทก์ยืนยันว่า เป็นผู้ลงมือปลงพระชนม์แล้วเกล้านกระหม่อม ร.๘ แล้ว ก็ยังมีพยานอีกคนหนึ่งคือ ร.ต. กริ พิมพะกร อ้างว่าได้รับการบอกเล่ามาจากนายสี หรือ ชูรัตน์ว่า นายชาติ เศรษฐภูทัต คนสนิทของนายปรีดี พนมยงค์ ได้มาว่าจ้างนายสี มาบุกลดสำคัญคนหนึ่งเป็นเงินถึง ๔๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท ต่อเมื่อ

สิ้นเกล้าฯ ร. ๘ สวรรคตแล้วถึง ๔ วันนายสีจึงได้รู้ว่าบุคคลที่
 นายชาติ เศรษฐัทเข้ามาว่าจ้างไปมานั้น แท้จริงก็คือสิ้นเกล้าฯ ร. ๘
 นี่เอง ร.ต. กรี พิมพะกรให้การต่อเจ้าพนักงานสอบสวนว่า ท
 ร์เพราะนายสีซึ่งเคยเป็นนักโทษร่วมกันมาในคุกได้ร้องให้มหา
 เล่าเรื่องให้ฟัง ทั้งยังระบุอีกด้วยว่าคนที่มาในหลวงอนันท์ฯ นั้น
 ก็คือ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช และเวลานั้นตำรวจในสมัยที่
 พระรามอินทราเป็นอธิบดีกำลังล่าตัวเขาอยู่ ทำนองว่านายปรีดี
 พนมยงค์ได้ใช้อิทธิพลให้ตำรวจตามล่าเพื่อจะปิดปากเขา นายสี
 จึงขอร้องให้ ร.ต. กรี พิมพะกรให้พาไปหาพระยาเทพหัสดินทร
 ซึ่งรู้จักกันตั้งแต่ต้องโทษอยู่ด้วยกันในคุกเช่นเดียวกัน ร.ต. กรี
 พิมพะกรก็พานายสีไปหาพระยาเทพหัสดินทร เล่าเรื่องให้
 พระยาเทพหัสดินทรฟัง และขออาศัยอยู่ด้วย แต่พระยาเทพ
 หัสดินทรไม่ยอมให้อาศัยอยู่ด้วย นายสีจึงออกจากบ้านพระยาเทพ
 หัสดินทร ตั้งแต่นั้นนายสีก็หายตัวไป

ซึ่งในการให้การของ ร.ต. กรี พิมพะกร ในชั้นศาล
 ต้องกับคำให้การของพระยาเทพหัสดินทรในข้อที่ว่า ร.ต. กรี
 พิมพะกร ได้พานายสีไปหาพระยาเทพหัสดินทรเท่านั้น แต่
 พระยาเทพหัสดินทรหาได้ให้การด้วยไม่ว่า นายสีได้ไปเล่าเรื่องที่
 นายชาติ เศรษฐัทจ้างมาในหลวง ร. ๘ และ ร.อ. วัชรชัย

ชัยสิทธิเวชเป็นผู้ฆ่าในหลวงให้พังด้วยไม้

ทั้ง ร.ต. กรี พิมพะกร และพระยาเทพหัสดินทรให้การแล้วได้ความแต่เพียงว่า ที่รู้ว่า ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวชฆ่าในหลวง ร. ๘ ก็เพราะได้ฟังจากปากคำของนายสี ซึ่งเคยเป็นผู้ต้องโทษมาด้วยกัน แต่เมื่อคณะกรรมการสอบสวนต้องการตัวนายสีมาให้การกลับว่า นายสีได้หายไปเสียแล้วตามหาตัวไม่พบ ทั้งพยานอีกคนหนึ่งคือพระยาเทพหัสดินทรก็ได้ให้การปรักปรำ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวชแต่อย่างใด

การนี้ก็เข้าทำนองว่า ร.ต. กรี พิมพะกร และพระยาเทพหัสดินทรนั้นคงเป็นเหยื่อตกของนายสี ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากผู้มีอำนาจในการสืบคดีนี้ คือนายสีได้ทำเป็นวิ่งร่อนห่มร้องให้มาหา ร.ต. กรี พิมพะกร แล้วให้ ร.ต. กรี พิมพะกร พาไปหาพระยาเทพหัสดินทรเอาเหยื่อมาล่อให้คนทั้งสองติดเบ็ดของคณะกรรมการสอบสวนซึ่งมีอิทธิพลในการทำคดีนี้ หรือไม่ก็ ร.ต. กรี พิมพะกรนั่นเองเป็นผู้ได้รับอิทธิพลจากผู้สอบสวนคดีนี้บังคับมาให้คำทำนองเดียวกับนายสี เพราะแต่เดิมมาทั้งสองคนต่างก็ตกเป็นนักโทษจำคุกอยู่ด้วยกันทั้งคู่ แล้วมาล่อให้พระยาเทพหัสดินทร ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนคงเห็นว่าพระยาเทพหัสดินทรนั้นเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริต แม้ว่าจะเคยต้องโทษในคดีกบฏมา

แล้ว แต่โทษที่เคยได้รับนั้นหาได้เป็นความจริงไม่แท้จริงแล้ว
 เจ้าพนักงานสอบสวนคดีกบฏ ๘๒ นั้นเองได้ทำการปลูกบ้นพยาน
 เท็จปรักปรำ ท่านจนทำให้ ท่านต้อง ได้รับโทษ ทรมาณ อยู่ในคุก
 เป็นเวลาเกือบสิบปี ซ้ำลูกชายสองคนยังถูกยิงเป้าในคดีเดียว
 กันนี้อีก เหตุเกิดขึ้นในสมัยที่จอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็น
 นายกรัฐมนตรี ซึ่งน่าจะทำให้เรื่องเป็นจริงเป็นจังขึ้น พิจารณา
 กลับอีกทีแล้วทำให้เห็นจริงเห็นจังขึ้นว่า นายสีเดิมทีนั้นจะต้อง
 ได้พบกับเจ้าหน้าที่ทำการสอบสวนคดีนั้นมาแล้ว หาใช่เจ้า
 พนักงานสอบสวนมาฟังจากคำของ ร.ต.กรീ พิมพะกรแต่อย่างใดไม่
 เมื่อได้ฟังคำให้การของ ร.ต.กรீ พิมพะกรแล้ว กรรมการสอบสวนผู้
 ทำคดีนี้จึงตีปลาหน้าไซให้ไปตามตัวนายสีมา ทำการสอบสวนตาม
 คำให้การของ ร.ต.กรீ พิมพะกร ก็ปรากฏว่านายสีได้หายไปเสีย
 พิจารณายานชุดนั้นมาถึงตรงนั้นแล้ว ทำให้สงสัยว่าเมื่อ
 นายสีได้มาแล้วเรื่องที่นายชาติ เศรษฐัทที่ว่าจ้างตัวไปยิงบุคคล
 สำคัญนั้น ต่อมาเมื่อในหลวง ร.๘ สวรรคตแล้วจึงได้รู้ว่า คนที่
 นายชาติ เศรษฐัทจ้างไปยิงนั้นก็คือในหลวงพระองค์นั่นเองให้
 ร.ต.กรீ พิมพะกรฟัง และ ร.ต.กรீ พิมพะกรให้การต่อพนักงาน
 สอบสวนเช่นนั้น ทำไมในคณะกรรมการสอบสวนทำคดีนี้
 เมื่อเชื่อปากคำของ ร.ต.กรீ พิมพะกรจนกระทั่งนำขึ้นเป็นพยานใน

ชั้นศาลแล้ว โฉนดคณะกรรมการสอบสวนจึงไม่ต้องขอหาเอา
แก่นายชาติ เศรษฐทัต จับกุมตัวนายชาติ เศรษฐทัตเป็นจำเลย
เสียอีกคนหนึ่ง กลับปล่อยปลดละเลยให้นายชาติ เศรษฐทัตกลับ
มาเป็นพยานจำเลยในคดีนี้เสียอีกซึ่งพิจารณาแล้วแม้ว่าการว่าจ้าง
นั้นจะมีเป็นที่ตกลงกัน ก็เป็นการแสดงให้เห็นเจตนาของ
นายชาติ เศรษฐทัต ว่าได้ร่วมมือกับผู้ร้ายรายนี้กระทำการ
ปทุขร้ายต่อสันเกลาอันกระหม่อม ร. ๘ จะหลีกเลี่ยงมิให้ตกเป็น
ผู้ต้องหาอันมิได้แน่

ยิ่งพิจารณากยิ่งเห็นชัดขึ้นว่า พยานสองคนนั้นคือ ร.ต.กรี
พิมพะกร และพระยาเทพหัสดินทร ใครคนหนึ่งจะต้องได้รับอิทธิ
พลมาจากผู้มีอำนาจเบื้องสูงให้มาเป็นพยานปรักปรำจำเลย ผู้ยังมี
ได้ตัวมาเยี่ยง เช่นพระยา ศรยุทธเสนีถูก บังคับให้เป็น พยานปรัก
ปรำนายปรีดีพิจารณาในชั้นศาลจะนั้น และผู้ที่หนีรอดไปได้ เช่น
นายปรีดี พนมยงค์และ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช จะหาเอาคำให้
การของใครนั้นเป็นจริงไม่ได้เลย ยิ่งว่าเมื่อคณะกรรมการสอบสวน
ให้ไปตามตัวนายสี มาทำการสอบสวน นายสีกลับหายไป
เสียไม่รู้จะไปอยู่นรกขุมไหนเช่นนั้น ทำให้เชื่ออย่างไม่ตะขิดตะขวง
ใจว่านายสีนั้นไปนรกแน่ เพราะตำรวจในสมัยนั้นจะบันดาลให้
ใครไปนรกหรือสวรรค์ก็ย่อมได้ตามอำเภอใจ

ซึ่งแน่ละ แล้วทำไมเล่า พล.ต.ต. หลวงแผ้วพาลชน
ซึ่งเป็นรองประธานกรรมการสอบสวนคดีนี้จะไม่ให้การยืนยันต่อ
ศาลว่า

“เชื่อว่าเรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช เป็นผู้ลงมือยิง
ในหลวงอนันท์ฯ” ส่วนผู้อยู่เบื้องหลังการปลงพระชนม์
หรือนัยหนึ่งว่าวางแผนลอบปลงพระชนม์ พยานเกือบทุกคน ให้
การเหมือนกันหมดว่า นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้วางแผน
การนั้นโดยความมุ่งหมายว่า เมื่อแผนการนี้ลอบปลงพระชนม์
ในหลวง ร. ๘ สำเร็จแล้ว ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ประเทศจากระบอบประชาธิปไตยเป็น มหาชนรัฐซึ่งพยานบาง
ปากว่าจะรวมเอาประเทศลาว, ญวน และ เขมร เข้ามาอยู่ใน
ความปกครองประเทศไทยด้วย

การจะเป็นจริงหรือไม่นั้น ไม่ว่าจะเป็นแผนการนี้ลอบ
ปลงพระชนม์ก็ดี หรือการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็น
ระบอบมหาชนรัฐก็ดี ตามทางพิจารณาของเจ้าหน้าที่สืบสวนทำ
คดีชนฟ้องร้องต่อศาลได้ความจากนายตี ศรีสุวรรณเป็นปากแรก
ว่าได้เห็นนายปรีดี พนมยงค์พร้อมด้วยสมัครพรรคพวกซึ่งบางคน
เป็นผู้ต้องหาในคดีนี้ ได้พากันไปปรึกษาวางแผนการณที่ที่บ้าน

พระยาศรยุทธเสนี นอกจากตัวนายตีเองแล้ว ก็ยังมีพยานสนับสนุนปากของนายตี อีกถึงห้าคนด้วยกัน คือนางสาวทองใบ แวนาค, ขุนเทพประสิทธิ, นายชวน จนิษฐ์, หลวงแผ้ว พาลชน และนายแม่น จันทวานิช, ถ้าจะพิจารณากันตามพยาน กล่าวว่ารูเห็นแล้ว ก็พอที่จะเชื่อได้ว่า นายปรีดี พนมยงค์ และพรรคพวกได้ไปที่บ้านของพระยาศรยุทธเสนี เพื่อวางแผนการลอบปลงพระชนม์จริง เพราะพยานทุกคนล้วนแต่ให้การสอดคล้องต้องกันทางสน ข้อความที่ ศรีสวรรณ เองยืนยันว่า ตนเป็นผู้ได้ยินได้ฟังนายปรีดี พนมยงค์ และพรรคพวกพูดคุยกัน จะฆ่าในหลวงอานันท์ฯ ใครก็ตามถ้าได้ฟังคำให้การโดยผิวเผิน ของนายตี ศรีสวรรณเกิด ก็พร้อมด้วยพยานที่สนับสนุนนายตีก็จะต้องเชื่อว่านายปรีดี พนมยงค์ และพวกได้วางแผนลอบปลงพระชนม์ และใครคนหนึ่งในจำนวนนั้นจะต้องเป็นผู้ลงมือปลงพระชนม์แน่ โดยมีสองมหาดเล็กหน้าห้องพระบรรทมเป็นผู้รู้เห็นเป็นใจให้คนร้ายเข้าไปถึงในห้องพระบรรทมแล้วลงมือปลงพระชนม์พระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้นเสีย

แต่ถ้ากลับมาพิจารณาถึงฐานะของ นายปรีดี พนมยงค์ ในระหว่างที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้วางแผนการลอบปลงพระชนม์ นี้ก็จะพากันสงสัยว่าอะไรเลย มีฐานะเป็นถึงนายกรัฐมนตรี

ผู้สำเร็จราชการก็เคยเป็นมาแล้ว ทำเนียบที่อยู่หรือก็มีห้องส่วนตัวมิดชิด ใครจะเข้าออกก็ต้องเกรงใจจะมาทำเพื่อนพ้องเหมือนบ้านคนธรรมดาสามัญนั้นหาได้ไม่ทั้งคนที่จะไปปรึกษาหารือก็ย่อมจะปลอดภัยจากการรู้เห็นจากคนภายนอก มีหรือไม่ปรึกษากัน กลับไปอาศัยบ้านคนอื่นเขาทำการปรึกษาหารือ ทั้งเรื่องที่ปรึกษารื้อนั่นแหละก็เป็นเรื่องที่คอขาดบาดตาย ข้าเจ้าบ้านเขาก็มักได้เออออห่อหมกด้วย เมื่อเข้าไปอาศัยบ้านเขาปรึกษาเขาก็ลุ่มหนึ่ไปเสีย ไม่ร่วมการปรึกษาคด้วย เข้าทำนองว่าทำอะไรไม่เกรงใจเจ้าของบ้านเขาถ้าเผื่อเจ้าของบ้านเขาริ่งเกรงขึ้นมา เพราะเรื่องที่ปรึกษากันนั้นเป็นเรื่องที่ร้ายแรงขนาดถึงตายสถานเดียวด้วยแล้ว ไม่เฉลียวใจบ้างเขียวหรือว่าเขาอาจจะนำเอาความไปแจ้งเจ้าหน้าที่ ขนาดการวางแผนการฉ้อโกงปลงพระชนม์ในหลวงยังทำกันหละหลวมถึงเพียงนี้ แล้วคนอย่างนายปรีดี พนมยงค์ จะไปยอมรับนับถือถึงกับจะยกย่องกันว่า เป็นอาจารย์ มีสมองเฉลียวฉลาด สุขุมได้อย่างไร

และในระหว่างเหตุการณ์สวรรคตของล้นเกล้าฯ ร.๘ นั้นเล่า นายปรีดี พนมยงค์ ก็กำลังต่อสู้อยู่กับพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งมีนายควง อภัยวงศ์เป็นหัวหน้าเหมือนนามันที่กำลังเดือดประชาชนทั่วไปต่างก็กำลังพากันเดือดร้อน ด้วยเรื่องข้าวยากมากแพง

ไหนกรรมกรจะพากันสไตรค์ โจรผู้ร้ายหรือก๊วนชุม ทั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นพรรคพวก สนับสนุนฐานะของการเมือง
ของนายปรีดี พนมยงค์อยู่ต่างก็พากันทำริยาตำบอน ก่อความ
เดือดร้อนให้แก่ประชาชนอยู่ไม่มีวันสำงา เป็นเหตุให้พรรค
ประชาธิปไตย ซึ่งมีนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรค หม่อม
ราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชเป็นรองหัวหน้าพรรคโจมตีรัฐบาลนายปรีดี
พนมยงค์ จนจะโปรกหรือไม่รอด แต่เนื่องจากรัฐบาลนายปรีดี
พนมยงค์ มีพรรคสนับสนุนอยู่ถึง ๒ พรรค คือพรรคสหชีพ
และพรรคแนวรัฐธรรมนูญ ดังนั้นแม้ฐานะของรัฐบาลจะสั่น
คลอนเพียงใด รัฐบาลของนายปรีดี พนมยงค์ ก็ไม่คว่ำลง
อย่างใจนึก ยิ่งจะทำให้พรรคประชาธิปไตยเดือดดาลใจ เร่งการ
โหมกระหน่ำคว่ำอย่างไม่หยุดยั้ง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ นั้นเอง...ก็เกิดเรื่องใหญ่คือรถยนต์
พระที่นั่งได้หายไปจากที่เก็บในชั้นสอง ของพระที่นั่งบรมพิมาน
เรื่องนี้ฝ่ายค้านได้ทู่การโจมตี นายปรีดี พนมยงค์ หว่าไม่
ป้องกันพระมหากษัตริย์ สัมหาอะไรกับชีวิต แม้แต่รถก็ยังถูก
กลั่นแกล้งชะโมยเอาไปเสีย ซึ่งมีบุคคลในคณะรัฐบาลนั้นเป็นผู้
ทำให้เกิดการเป็นไปของรถพระที่นั่ง ฉะนั้นใครเล่าจะคิดว่าบุคคล

ในคณะรัฐบาลนั้นเป็นใครอื่นไปได้ นอกจากนายปรีดี พนมยงค์
 นั้นเองเป็นผู้กลืนเกล้ง

พิจารณาจากพฤติการณ์ดังกล่าวมาแล้วข้างนี้ ทำให้
 ต้องมาย้อนคิดถึงเรื่องรถยนต์พระที่นั่งหายไปในี่ว่า นายปรีดี
 พนมยงค์ ทำเช่นนั้นเพื่อประสงค์อะไร ฐานะของรัฐบาลหรือ
 ก็กลอนแคลนเต็มทน ราษฎรหรือกำลังเดือดร้อน ระส่ำระสาย
 ไปทุกหย่อมหญ้า น่าจะได้หาทางกำจัดปัดเป่าความทุกข์ยากของ
 ประชาชนให้ลดน้อยลงเสียก่อนให้พ้นจากการโถมตีของพรรคฝ่าย
 คำนวณกลับมาหาเรื่องใส่ตัวเข้าไปอีกเรื่องคือจะโมยรถพระที่นั่ง
 จะเป็นการกระทำที่ไม่ดูตาม้าตาเรือ เหมือนเรือที่นั่งอยู่นนกริ้ว
 จนจะอืดไม่อยู่อยู่แล้ว กลับจะเอาส่วานเจาะซ้ำเข้าไปอีก เป็นอัน
 ผิดวิสัยของคนซึ่งมีฐานะเป็นถึง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
 เป็นรัฐบาลบุรุษอาวุโส, นายกรัฐมนตรี และที่สำคัญก็ถือเป็นมันสมอง
 ของคณะปฏิวัติ๗๕ จะพึงกระทำการอันนี้, ยิ่งมาได้ยินได้ฟังจากคำ
 ให้การของพยานเป็นส่วนใหญ่แล้วว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นการ
 กลืนเกล้งในหลวง อันเป็นการกรุยทางไปสู่การวางแผนการณ
 ลอบปลงพระชนม์เพื่อเปลี่ยนแปลง ระบอบการปกครองด้วยแล้ว
 ก็ยังทำให้มองเห็นว่า ถ้านายปรีดี พนมยงค์ ทำเช่นนั้นก็ไม่น่า
 ที่ใครจะเรียกว่าอาจารย์ให้ความเคารพนบนอบอีกต่อไปเลย มอง

การกลับกันแล้ว ถ้าหากนายปรีดี พนมยงค์มีแผนการณ็ลอบ
 ปลงพระชนม์แล้ว นายปรีดี พนมยงค์ ก็น่าจะต้องทำเป็นตีปลา
 หน้าไซเอาอกเอาใจในหลวงเข้าไว้ อะไรที่ไม่พอใจก็หวานอมขม
 กลืนเสีย ถ้าทำเช่นนั้นก็จะทำให้คนภายนอกเห็นว่า นายปรีดี
 พนมยงค์ นั้นเป็นคนที่จะรักภักดีต่อราชบัลลังก์อย่างหาใครเสมอ
 เหมือนไม่ พระองค์จะกระทำการสิ่งใด ต้องพระประสงค์สิ่งใด
 นายปรีดี พนมยงค์ จะต้องหามาสนองมิให้ขาดตกบกพร่อง แล้ว
 แผนการณ็ลอบปลงพระชนม์ก็ทำง่ายเข้า ประชาชนหรือนักการ
 เมืองตรงกันข้ามคนไหนก็ไม่เฉลียวใจ, การที่จะกลั่นแกล้งพระ-
 องค์โยยการชะโมยรถพระที่นั่งนั้นยิ่งจะมองไม่เห็น ว่าจะมีความ
 สำเร็จที่ตรงไหน หรือได้ชัยชนะอย่างไร กลับกลายเป็นผลร้าย
 แก่ตนเอง เมื่อในหลวงสวรรคตด้วยต้องพระแสงปืนเช่นนี้ ใคร
 หรือจะไม่คิดว่าเป็นการกระทำของนายปรีดี พนมยงค์ คุไปก็
 จะเป็นเรื่องง่าย เดินเรื่องเดินแผนการณ็ไม่ลึกลับอะไรเลย
 ขึ้นเงินเหมือนการกระทำของเด็ก ๆ

เมื่อพิจารณาถึงการกระทำ และไม่กระทำของนายปรีดี
 พนมยงค์ ในข้อนี้แล้ว ระหว่างที่นายปรีดี พนมยงค์ กำลัง
 ขบเคี้ยวอยู่กับนายควง อภัยวงศ์ พลพรรคของนายปรีดี พนมยงค์
 อาทิเช่น นายทองอินทร ภูริพัฒน์, ดร. ทองเปลว ชลภูมิ ก็

เคยได้ระแคะระคายมาบ้างแล้วว่า ได้มีนักการเมืองซึ่งเป็นพรรค
 ที่สาม ซึ่งต่อไปก็จะเรียกว่า “พรรคผี” กำลังเฝ้าจ้องมองดู
 ความเคลื่อนไหวของรัฐบาลนายปรีดีพนมยงค์อยู่อย่างใจจดใจจ่อ
 ใคร่อยากจะได้อำนาจจากนายปรีดี พนมยงค์มาเสีย แต่การจะ
 โผล่ออกมาเล่นเกมอย่างชาวสะอากนั้นเล่า ก็ไม่มีพรรคผีพวกที่
 จะสนับสนุน “พรรคผี” พรรคนั้นก็เลยหลบลงไปเล่นใต้ดิน
 โดยการแอบหลังบังเอานายควงเป็นฉากหน้า ลงว่าอยากได้
 อำนาจ และหลบลงไปเล่นการเมืองอยู่ใต้ดินแล้ว การจะทำ
 อะไรลงไปแก้คนในแผ่นดินนั้นยอมจะไม่คำนึงถึงหวังผลอยู่แต่
 ประการเดียวเท่านั้นคือขอให้ได้รับชัยชนะ ก็เรื่องรถพระที่นั่งใน
 ของ ซึ่งพิจารณาอยู่แล้ว เห็นทีน่าจะเป็นการกระทำของ
 “พรรคผี” เป็นแน่ เพราะการจะหันไปกล่าวโทษเอาแก่น
 นายควง อภัยวงศ์ ก็ไม่มีเหตุผลจะเป็นไปได้ เพราะนายควง
 อภัยวงศ์ นั้นเป็นคนไม่มีอำนาจ ไม่มีอิทธิพล จะอาศัยอำนาจ
 จากใครก็ไม่ได้ ทั้งบุคคลชั้นแม่ทัพ ผู้บัญชาการทหารก็ล้วน
 แต่เป็นคนของนายปรีดี พนมยงค์ทั้งสิ้น หาใครนึกเจตเลี้ยวใจ
 ไม่เลยว่า “พรรคผี” นั้นกำลังกระทำตนเป็นหนอนบ่อนทำลาย
 อาศัยแอบหลังบังรวนายควง อภัยวงศ์นั้นเอง ประกอบทั้งนาย
 ปรีดี พนมยงค์ กับนายควง อภัยวงศ์ ก็กำลังเป็นไม้เบื่อไม้เมา

กันอย่างหนักการณก็เลยเป็นช่องว่างให้ “พรรคผี” ยื่นมือเข้ามาทำการแห่ตรงนั้นนึกเข้าตรงนั้นหน่อย นายควง อภัยวงศ์ ก็เลยกลายเป็นลาโง่เทียวและเลิมน้ำค้างกินไปจนวันตาย

ทั้งตอนนั้นนายปรีดี พนมยงค์ ก็มีได้หันไปเหลียวแะ ทหารว่าจะอยู่ติดกันดีหรือเป็นจันใด มุ่งแต่จะไปเอาอกเอาใจอยู่กับเสรีไทย ย่อมเป็นธรรมดาที่จะต้องเกิดน้อยอกน้อยใจขึ้นแก่ประกาศทหาร แต่ถึงอย่างไรทหารนั้นก็ยังถืออาวุธอยู่ เมื่อช่องนั้นยังไหวอยู่อีกช่องหนึ่ง “พรรคผี” ก็ยื่นมือเข้าไปทางช่องนั้นกระทำการยุยงให้ทหารกะหือรือที่จะล้มรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ ก็ด้วยการให้เหตุผลง่าย ๆ ว่า นายปรีดี พนมยงค์ นั้นมิใช่ทหารหรือจะมาเยอโยคอะไรกับทหารนัก ฉะนั้นแล้ว แม้จะมีได้คะแนนสนับสนุนจากผู้แทนราษฎรกลับมาได้คะแนนนิยมจากทหาร ซึ่งเป็นการดีกว่าเสียอีก เพราะทหารนั้นถืออาวุธอยู่ในมือ การภายหน้าของ “พรรคผี” หรือจะไม่สมหวัง ตั้งนั้นรตพระที่นั่งนี้เองจึงน่าจะเป็นเหยื่อรายแรกที่ “พรรคผี” ได้สำแดงออกมา ยิ่งถึงนายปรีดี พนมยงค์ สันไปทั้งร่างกายและหัวใจ และเมื่อใดได้จังหวะแล้ว “พรรคผี” ก็จะอาศัยทหารเป็นเครื่องมือลงมือกระทำการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลอันเป็นเป้าประสงค์สุดท้าย เมื่อพูดถึงการทำรัฐประหารแล้ว เป็นที่ตระหนักกัน

อยู่ว่า การหาได้กระทำสำเร็จลงเพียงในชั่วอาทิตย์หรือเดือนหา
ได้ไม่ต้องประชุมวางแผนการณั้ครั้งแล้วครั้งเล่า ตอนนั้นเอง
“พรรคผี” ต่างก็ตระหนักดีว่า การจะทำอะไรลงไปนั้นย่อมจะต้อง
ระมัดระวังตัวให้จงหนักเพราะกองทัพบกนั้น ก็มีนายพลเอกหลวง
อดุลย์เดชจรัสเป็นผู้บัญชาการทหารบกอยู่ ทั้งยังมีรัฐมนตรีว่าการ
กลาโหมที่เป็นพวกของนายปรีดี พนมยงค์ ขึ้นชื่อว่าหลวงอดุลย์
แล้วก็ยากนักที่ใครจะหาญเข้าไปเล่นด้วยโดยไม่ระมัด ระวังเหื่อระ
วังตัว ดังนั้นการจะลงมือทำการปฏิวัติ รัฐประหารจะต้องใช้เวลา
เตรียม “พรรคผี” จึงต้องคอยแอบหลังบังนายควง อภัยวงศ์ คอย
ยุทตรงโน้น แหย่ตรงนั้นให้นายปรีดี พนมยงค์ เกิดครุ่นอยู่ม
ได้ขาด

การผ่านมาจนกระทั่งถึงวันเถลิงศกใหม่ ร.๘ สวรรคต
ด้วยต้องพระแสงปืน ซึ่งขณะนั้นนายปรีดี พนมยงค์ กำลังเข้า
รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่ ๒ ยังไม่ทันจะประกอบ
รัฐบาลสำเร็จ ในหลวงอนันท์ก็มาสิ้นพระชนม์ ฐานะของรัฐ-
บาลก็สั่นสะเทือนจนแทบจะเกินที่รัฐบาลจะแก้ไข ประกอบกับ
นายปรีดี พนมยงค์ นั้นมีศัตรูที่เป็นฝ่ายศักดินาอยู่มากเมื่อ
วันเถลิงศก ร.๘ สวรรคตก็เหมือนฟ้าผ่าตามลงกลางร่างของ
นายปรีดี พนมยงค์ ใครเลยจะล่วงรู้การณั้ลงไปลึกซึ้งว่า พวก

ศักดิ์นาคัยจะเล่นงานนายปรีดี พนมยงค์อยู่แล้ว ทันใด
เมื่อสพโอกาสก็จ่างก๊วยเข้าไปตะโกนในโรงหนังถึง ๓ โรงในวัน
เดียวกันว่า “ปรีดีฆ่าในหลวง” คนที่ไปจ่างก๊วยตะโกน
ร้องว่า “ปรีดีฆ่าในหลวงนั้น” ก็ไม่เห็นจะมีใครนอกจาก
ไอ้หม่อมใจปีศาจในคราบของนักบุญนั่นเอง เป็นผู้รับ
บัญชาจากพวกศักดิ์นาคัยไปลงมือกระทำ

เท่านั้นเองนายปรีดี พนมยงค์ก็พัง

พร้อมกับ “พรรคผี” ได้จ้วงหระกัลลานออกมาจากถ้ำ
อย่างช้า ๆ เยี่ยงเสือกหัว

การเสด็จสวรรคตของล้นเกล้าล้นกระหม่อม ในหลวง
อานันท ฯ นั้น พิจารณาในค่านายปรีดี พนมยงค์แล้ว ไม่เห็นว่า
นายปรีดี พนมยงค์ จะได้อะไรกับการก่อคดีอุกฉกรรจ์เช่นนั้น
จะว่าเพื่อผลแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็ยังมองไม่เห็น
อีกว่าทำไมนายปรีดี พนมยงค์ จะต้องทำเช่นนั้น ในเมื่อเหลือ
เวลาอีกไม่กี่วัน ล้นเกล้า ฯ ก็เสด็จไปต่างประเทศอยู่แล้ว จะ
กระทำการปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงการปกครองเอาตอนที่พระองค์
เสด็จไปต่างประเทศแล้วเสียดีกว่าหรือ อย่างน้อยก็เป็นกรกระ
ทบกระเทือนหัวใจคนไทยน้อยลง หรือใช้ว่าเมื่อปลงพระชนม์
ในหลวงแล้วนายปรีดี พนมยงค์ ถึงจะทำการลงมือปฏิวัติได้ ก็

หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะในวันนั้น หรือในวันต่อมาจนกระทั่งนายปรีดี พนมยงค์ ได้กราบถวายบังคมลาออกจากนายกรัฐมนตรีแล้วนั้น ก็หาได้ทำอะไรลงไปไม่ พวกแม่ทัพนายกอง ลูกศิษย์ลูกหา ทั้งนอกและในสภาต่างคนต่างก็อยู่ ต่างคนต่างก็ไม่รู้ว่าได้เกิดอะไรขึ้นในวันนั้น ต้องวิ่ง ต้องโทรศัพท์ตามกันให้วุ่นวายเพื่อบอกข่าวให้รู้ว่า ในหลวงเสด็จสวรรคต อีกอย่างหนึ่งก็นายปรีดี พนมยงค์ นั้นเองที่เป็นเจ้าของร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ฉบับ คือ พ.ศ. ๒๔๗๕ และ ๒๔๗๖ ย่อมจะรู้ดีกว่าใครทั้งหมดว่าเมื่อสิ้นในหลวงพระองค์หนึ่งไปแล้ว พระราชวงศ์ซึ่งมีชนลดหลั่นกันไปย่อมจะต้องได้รับอัญเชิญขึ้น เสด็จถวัลย์ราชสมบัติสืบสันตติวงศ์แทนหาใช่ว่าเมื่อสิ้นในหลวงพระองค์นั้นแล้ว บัลลังก์จะว่างกษัตริย์ลงไม่ ข้าตัวนายปรีดี พนมยงค์ นั้นเองที่ได้ทูลอัญเชิญสมเด็จพระอนุชาธิราชของล้นเกล้า ร.๘ ขึ้นเสด็จถวัลย์สืบราชสมบัติสืบไป ฉะนั้นแล้วจะว่านายปรีดี พนมยงค์ ฆ่าในหลวงทำไม แล้วตัวก็ลาออกจากนายกรัฐมนตรีเสียไม่ทำอะไรสักอย่างที่เราเรียกกันว่า เป็นเจ้าของแผนการฉลอบปลงพระชนม์เพื่อหวังผลแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไปสู่ระบอบการปกครอง แบบระบอบมหาชนรัฐโดยมีสามัญชนเป็นประธานาธิบดี

ยิ่งพิจารณาดูก็ยิ่งให้เกิดความสงสัยว่า นายปรีดี พนมยงค์ นั้นเล่นการเมืองอย่างไรกัน ดูจะไม่เอาไหนเอาเสียเลย ได้แต่พัวพันค้ำค้ำ ค่ำ ค่ำ แล้วก็ทำอะไรอีก นอกจากจับเอานักการเมืองฝ่ายค้านมาสองคน จับมาเมื่อสอบสวนแล้วไม่ได้ความอะไรก็ปล่อยไป หาใช่จับแล้วก็ปลุกปั่นพยานเท็จส่งเอาตัวนักการเมืองทั้งสองคือ ดร. โซติ คัมพันธ์ และนายเลียง ไชยกาล เข้าคุกไปอันเป็นการชู้กันในเชิงไม่และการจับกุมนักการเมืองสองคนในชั้นแทนที่จะไปสอบสวนหาตัวผู้ไปร้องตะโกนในโรงหนังว่า “ปรีดี มาในหลวง” กลับเป็นว่าจับไปเพื่อสอบหาข้อเท็จจริงว่า กำลังมีนักการเมืองกลุ่มหนึ่งร่วมมือกับทหารจะทำการปฏิวัติจริงหรือไม่ ส่วนการตายของนายชัน โรจนวิภาต และนายโถง สุวรรณทัต ถูกขว้างด้วยระเบิดมือจนขาดชีวิตนั้น ก็ไม่น่าจะเป็นการกระทำของนายปรีดี พนมยงค์ หรือพวกพ้องอีกเช่นกัน ไหนจะรถพระที่นั่งหาไหนในหลวงจะเสด็จสวรรคต แล้วยังจะมาหาเรื่องใส่ตัวด้วยการฆ่าบุคคลทั้งสองอีก ดู ๆ ก็จรรู้สึกว่านายปรีดี พนมยงค์ นั้นเสียจะหาเรื่องใส่ตัวจนกระทั่งไม่รู้ร้อนรู้เย็น การจะเป็นไปได้เช่นไร

ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ๆ ว่า เมื่อเกิดความปั่นป่วนในรัฐบาลเพราะเรื่องข่าวยากมากแพ่งนั้น “พรรคผี” ซึ่งนอนจำศีลอยู่ในถ้ำก็กลานออกมาสองเชิงยกแรก ด้วยการขโมยเอา

รถพระที่นั่งไปเสีย แล้วเมื่อในหลวงเสด็จสวรรคตก็น่าจะพิจารณา
ได้ว่า “พรรคผี” นี่เองอีกกรรมงมที่ขึ้นมือออกมาสร้างสถานะ
การณ์ด้วยการ สังหารนายชั้น โจรนวิภาต และขวางระเบิด
นายไถง สุวรรณทัต เสียขาขาด อันเป็นการสร้างความปั่นป่วน
จนทำให้ประชาชนหวาดวิตกหมดความศรัทธาในรัฐบาลยิ่งขึ้น

ยิ่งพิจารณาก็ยิ่งมองเห็นว่านายปรีดี พนมยงค์ นั้นมิได้
มีแผนการณ์อะไรอยู่ในกระเป๋าเลยจนแผ่นเดียว ที่จะไม่กุมครอง
ครองราชบัลลังก์ ตรงกันข้ามเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ร ๘. ได้สิ้นพระชนม์แล้ว กลับได้พยายามป้องกันพระเกียรติยศ
ของพระองค์ และพระอนุชาซึ่งสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์สืบไป ซึ่ง
เรื่องนี้จะเห็นได้จากเมื่อนายควง อภัยวงศ์ ขอเปิดอภิปรายไม่ไว
วางใจรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งมีญัตติข้อ ๘ ซึ่งเป็นข้อ
สุดท้าย คือญัตติว่าด้วยการสวรรคตในหลวงอนันต์ ฯ ทั้งนาย
ปรีดี พนมยงค์ และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กลับเที่ยวได้อ้อนวอน
คนโน้นคนนี้ขอให้ไปเจรจากับนายควง อภัยวงศ์ ให้ถอนญัตติใน
ข้อ ๘ นั้นเสีย โดยให้เหตุผลว่า ถ้าหากว่าปล่อยให้ญัตติข้อ ๘.
เข้าสภาแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะพากันอภิปรายประอะ
เปรื่อน ไหนเลยจะประหยัดปากประหยัดคำ กล่าวคำอัน
ไม่ควรออกมา อันจะเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของพระ-

มหากษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์ ซึ่ง ารนั้หลวงธำรง ฯ เองจะบอกได้
ว่า ได้รับการปฏิเสธจากประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ คือกรมพระชัยนาทนเรนทรซึ่งหลวงธำรง ฯ ได้ไป
อ้อนวอนขอให้พระองค์ไปทรงพบกับนายควง อภัยวงศ์ ขอให้
ไปยังญว. ขอ ๘. นเสีย

ถ้าหากนายปรีดี พนมยงค์ มีแผนการลอบปลงพระ-
ชนม์ในหลวง ร.๘ และแผนการล้มมหาชนรัฐอยู่ในกระเป๋ ไหน
เลยจะเที่ยวไปกราบการณอ้อนวอนคนโน้นคนนี้ ให้ไปขอให้นาย
ควงอภัยวงศ์ขออนุญาตไม่ส่วยยุ่นายควง อภัยวงศ์ และดูพรกให้
บรรเลงให้ครนเครงพระที่นั่งอนันตสมาคมมิดีกว่าหรือ ตัวเอง
และพรรคพวกกลับจะได้หัวเราะให้สนุกปากไป

ยิ่งคิดก็ยิ่งทำให้เห็นว่านายปรีดี พนมยงค์ เล่นการเมือง
ไม่เอาไหนเสียแล้ว ตำรวจสันติบาลมาบอกว่า มีพวกทหารนอก
ราชการจะทำการรัฐประหาร ให้จับคนโน้นคนนี้ ก็ไม่ลงมือทำ
ซ้ำยังไปเชิญตัวหลวงอดุลย์ ฯ มาขอรับอภัยคุณแล มิให้ทหาร
กระทำการปฏิวัติ แล้วยังกล่าวกำนันสัญญาจะสนับสนุนให้
หลวงอดุลย์ ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์

ทั้งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า การทำรัฐประหารนั้น
มิใช่จะวางแผนการณกระทำกันได้ในเวลาเดือน สองเดือน

ไหนจะต้องอาศัยกำลังคน กำลังอาวุธ และกำลังเงิน นอกจากนั้นแล้วก็ต้องสร้างความสัมพันธ์อันให้แก่รัฐบาล ยุยงส่งเสริมให้ประชาชนเกลียดชังรัฐบาล ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเล่า ก็หว่านเงินเข้าไปทำให้เกิดความปั่นป่วน ก็เวลานั้นรัฐบาลกำลังได้รับการสนับสนุนอย่างรุนแรงจนแทบจะล้มคว่ำ คมำหายเพราะการเช่นไรเล่า ?

หลังจากนายปรีดี พนมยงค์ และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เชิญ พล.อ. หลวงอภัยเดชจรัส ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามาปรับความเข้าใจแล้วไม่กี่วัน ก็เกิดรัฐประหาร

บุคคลที่เข้าทำการรัฐประหารล้มรัฐบาลหลวง ธำรงนาวาสวัสดิ์นั้น มิใช่ใครอื่น แท้จริงก็คือจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ซึ่งตีปลาหน้าไซให้ นายพล ท. ผิน ชุณหะวัณ พ.อ. กาจ กาจสงคราม พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ ออกมารับหน้าแทน พร้อมด้วยนายทหารประจำการอีกจำนวนหนึ่ง

แล้วก็แต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ประกอบรัฐบาลขึ้น ทันใดที่ได้เป็นรัฐบาล งานชิ้นแรกที่นายควงลงมือทำตามความประสงค์ของคณะรัฐประหารก็คือการรื้อฟื้นกรณีสวรรคตขึ้นมาสะสาง แล้วก็ลงมือจับกุมผู้ต้องหา สองหม่อมพี่หม่อมน้องกลิ่นเอาพี่ชาย คือพระพิริยชนกคดี ซึ่งถูกส่งพักราชการไประยะหนึ่งให้กลับเข้ามารับ

ราชการเป็นประธานกรรมการสอบสวนคดีประวัติศาสตร์ แต่ความจริงแล้ว คณะรัฐประหารเพียงแต่ได้ขอยืมมีนายควง เข้ามาทำการสะสางคดีเท่านั้น ซึ่งคณะรัฐประหารมีรวบรวบอะไรบางอย่างอยู่ในหัวใจไม่กล้ากระทำการลงไปโดยตัวเอง การนี้เห็นชัดยิ่งขึ้นว่านายควง อภัยวงศ์ นั้น นอกจากจะเป็นสะพานให้คนเดินแล้วยังจะให้หมาขจรอีกด้วย

คนที่เห็นหัวเราต่อกระชากในชั้นขณะกรงนกคอ

๑. บุคคลบางคนในคณะรัฐประหาร ๒๔๙๐

๒. เจ้านายบางองค์ซึ่งมีความพอใจเจืออยู่ต่อนายปรีดี พนมยงค์

พอนายควง อภัยวงศ์ รอฟันคดีจนมาสะสางจนเข้ารูปเข้ารอยตามความพอใจของคณะรัฐประหารแล้ว ก็ถูกจี้ให้ออกไปเสีย เพราะหมดความต้องการแล้ว เช่นนี้เจ้านายควงไม่เป็นสะพานให้หมาขจรได้อย่างไร

นายปรีดี พนมยงค์ ก็เลยเตลิดหนีออกไปนอกประเทศอย่างคนที่มีชนนักบ๊ากหลังไปด้วย เป็นที่สนใจของศัตรูทุกฝ่าย

นอกจากนี้ในกรณีสวรรคตยังจะพิจารณาจากคำให้การของพยานโจทก์ทุกคนแล้ว จะเห็น ได้ว่า แต่ละคนให้การเหมือนกันมา คือมุ่งให้การกล่าวหาอยู่แต่นายปรีดี พนมยงค์ อยู่คนเดียว

เดี๋ยวว่า ไม่พอใจลั่นเกล้า ร. ๘ เช่นโน้นเช่นนั้นและลั่นเกล้าก็ไม่พอพระทัยนายปรีดี พนมยงค์ เช่นนั้นเช่นนั้น รวากับว่าพยานเหล่านั้นแต่ละหาเรื่องต่อนาย ปรีดี พนมยงค์ อยู่เพียงคนเดียวนอกนั้นก็ไม่มีแต่กล่าวอยู่แต่นายเจดีย์ว ปทุมรส ซึ่งมุ่งแต่ให้การเฉพาะแต่เพียงความเป็นคนมีอำนาจอยู่ในราชสำนักเอาคนโน้นเข้า เอาคนนี้ออกโดยพลการ แล้วก็กระทำการโดยมิได้เกรงพระราชหฤทัยในหลวง

แต่พยานที่ได้รู้ได้เห็น ว่า นายปรีดี พนมยงค์ พร้อมด้วยนายเจดีย์ว ปทุมรส, นายชิต สิงหเสนี และ ร.อ. วัชรชัย ชัยสิทธิเวช ไปวางแผนการปลงพระชนม์กันที่บ้านพระยาศรยุทธเสนีนั้นมีอยู่เพียงคนเดียวคือ นายตี ศรีสุวรรณ คือได้เห็นนายปรีดี พนมยงค์ พาคนเหล่านั้นไปที่บ้านพระยาศรยุทธเสนีแล้วไปปรึกษาหารือกันลอบปลงพระชนม์ โดยนายตีได้เห็นคนเหล่านั้น ทั้งยังได้แอบฟังคำพูดอันฉกรรจ์อันปราศจากประหัตถ์ถ้อยประหัตถ์คำของนายปรีดี พนมยงค์ อีกด้วย

ถ้าใครได้ไปฟังนายตี ศรีสุวรรณ ให้การเป็นพยานโจทก์ในศาลวันนั้นแล้วก็จะเห็นพ้องต้องกันว่า ลักษณะของนายตี ศรีสุวรรณ นั้น เหมือนกับเฒ่าหนู หรือเฒ่าเหมือนในนวนิยายลูกทุ่งของ มนต์ จรรงค์ คือมีลักษณะกรองแกล้ง ไม่ว่าจะ

พูดจะจาล้วนแต่จะต้องทำท่าทางประกอบ แทนที่นายตี ศรีสุวรรณ ซึ่งเจ้าหน้าที่สืบสวนถือว่าเป็นพยานเอกจะเข้าไปให้การเป็นพยานสำคัญแล้ว กลายเป็นว่าวันนั้นนายตี ศรีสุวรรณ ได้เข้าไปเล่นจำอวดในศาล ให้คนซึ่งแน่นขนัดอยู่ในศาลได้หัวเราะกันอย่างครื้นเครงในคำพูดและท่าทางของเขา ก็แล้วใครเลยเล่าจะเชื่อคนเช่นนั้นว่าพูดจริง ข้าพยานในชุดนายตี ศรีสุวรรณ ก็ล้วนแต่เป็นพยานประกอบ หรือสนับสนุนนายตี ศรีสุวรรณทั้งสิ้น เช่นขุนเทพประสิทธิ์, นายชวน จินธุ และนางสาวทองใบ แนวนาค สาวใช้ในบ้านพระยาสุรยุทธเสนี ก็เป็นพยานที่ไม่มีน้ำหนักอะไรเลยเพราะได้ฟังแต่นายตีเล่าให้ฟังฝ่ายเดียวมิได้ยืนด้วยเหตุด้วยตาของตัวเอง

ส่วนหม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิ์กุล นั้นเล่าได้ให้การเป็นพยานใจทักว่า เมื่อคราวในหลวง ร. ๘ เสด็จไปทรงพระสำราญที่บ้านหม่อมเจ้าปิยะรังสิตนั้นได้ตรัสถามถึงเรื่องเกี่ยวแก่นายปรีดี พนมยงค์ ว่าเป็นคนอย่างไรนั้น และทรงอยากรู้อเรื่องเกี่ยวแก่บุคคลสำคัญ ในคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ยิ่งจะทำให้เห็นว่าอะไรเลยหม่อมราชวงศ์สุนนชาติ สวัสดิ์กุล ซึ่งเป็นอาจารย์อยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิได้ประหยัปากประหยัคำที่ให้การเช่นนั้นออกไป หรือว่าเห็นพระองค์

สิ้นพระชนม์ไปแล้วจะพูดเช่นไรก็ได้ ซึ่งเห็นชัดว่าเป็นการหมิ่น
พระเกียรติยศของล้นเกล้าล้นกระหม่อม ร. ๘ ว่า ทรัสการ
อะไรออกมาไม่เลือกที่เลือกทาง แม้ว่าสถานที่นั้นจะเป็นที่ชุมนุม
อยู่ของพระญาติสนิทก็ตาม อันล้นเกล้าล้นกระหม่อม ร. ๘ นั้น
ย่อมเป็นที่ยกย่องกันอยู่โดยทั่วไป ทั้งคนในประเทศและชาวต่าง
ชาติว่า ทรงสุขุมรอบคอบ ฉะนั้นเลยจะทรงเอาเวลาทรงพระ
สำราญไปตรัสเช่นนั้น ยิ่งพิจารณาก็ยิ่งเห็นแน่ว่า หม่อมราชวงศ์
สุนนชาติ สวัสดิกุล นั้นคงจะได้รับอิทธิพลมาจากใครสักคน, กับ
พยานบางคนที่ได้ให้การถึงหม่อมหลวงกรี เดชาติวงศ์ รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงคมนาคมในสมัยนายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายก
ได้ถึงแก่กรรมเพราะอุบัติเหตุว่าหม่อมหลวงกรี เดชาติวงศ์ เป็น
ผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องขัดแย้งระหว่างนายปรีดี พนมยงค์ กับในหลวง
อานันทฯ ทั้งก็พยานอีกหลายคนได้ให้การถึงนายฉันท หุ้มแพร
ว่าเป็นห่วงล้นเกล้าฯ ร. ๘ เพราะรู้ว่ามีคนปองร้าย จนถึงกับนำ
ปืนกลติดมือไปก่ายในระหว่างที่ล้นเกล้าฯ ร. ๘ เสด็จบางปะอิน
พยานทำราวกับว่าได้ล่วงรู้หัวใจของคนทั้งสองว่า คิดอย่างโน้น
คิดอย่างนี้ ทั้ง ๆ ที่ก็มีได้เอ่ยปากเอ่ยชื่อใครออกมา ซึ่งน่าจะ
คิดกันว่า ตามคำพูดของนายฉันท หุ้มแพร ก็ดี หม่อมหลวงกรี
เดชาติวงศ์ ก็ดี อาจจะมิได้หมายถึงนายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้ หรือ

ทำไมเมื่อนายฉันท หุ้มแพร พுகเช่นนั้นแล้ว พยานซึ่งกล่าวว่าได้ ฟังจากปากคำของนายฉันท หุ้มแพร จึงมิถามไถ่เอาความจริง จากนายฉันท หุ้มแพร ว่า ที่ว่าการถวายความอารักขาในหลวง ไม่รอบคอบ เข้มงวดเกรงว่าจะมีคนปองร้ายนั้นหมายความว่าถึง ใคร และฟังแล้วในขณะพยานเหล่านั้น จึงมิได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระราชชนนีทรงทราบเสียเพื่อจะได้เป็นการป้องกันพระองค์ มามัวแต่นั่งเป็นห่วงเป็นใยกันอยู่ทำไม ในเมื่อตัวเองก็ทำอะไรไม่ได้

ยิ่งมาได้อ่าน “บันทึกลับ” ของพระยาศรยุทธในตอน ที่กล่าวถึง พล.ต.ต. พระพิณิจชนกคดี ประธานกรรมการสอบสวน เรียกเอาตัวท่านไปสอบสวนบังคับให้เป็นพยาน ปรักปรั๋นายปรีดี พนมยงค์ นั้น ความตอนหนึ่งว่า “จอมพลพูดว่ายังสงสาร เจ้าคุณอยู่” นั้น และว่า “ถ้าเจ้าคุณยอมให้การเป็นพยานก็จะให้จอมพลหางานให้ทำ” จะให้จอมพลทำหนังสือรับรองแล้วต่อ มาพระพิณิจก็ได้ไปหาพระยาศรยุทธเสนีที่บ้านและบอกว่า “ได้บอกจอมพลเรื่องหางานให้เจ้าคุณทำแล้ว” พิจารณาคำพูด ของ พล.ต.ต. พระพิณิจชนกคดีแล้ว ก็ให้สงสัยว่า ทำไมเล่าจอมพล (คนไหนก็ตาม) จะต้องมาเป็นห่วงพระยาศรยุทธเสนี ในเมื่อตัวเองนั้นเป็นคนบังคับให้พระยาศรยุทธเสนี ปรักปรั๋นายปรีดี

พนมยงค์ ถึงเช่นนั้นแล้วส่วนการมุ่งมาเอาตัวพระยาศรยุทธเสนีไปเป็นพยานปรักปรำนายปรีดี พนมยงค์ ก็คงจะได้ประชุมกันเลือกเฟ้นตัวบุคคลที่จะกระทำการเป็นพยานที่เจ้านายอยู่แล้ว จะเอาพระยาอนุรักษราชมณฑลหรือก็ไม่เหมาะสมใจ จะเอาใครก็ห่าเงไกลต่อเรื่องราว ก็คงมีแต่พระยาศรยุทธเสนีอยู่เพียงคนเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือกันอยู่ระหว่างนายปรีดี พนมยงค์ กับพระยาศรยุทธเสนี ทั้งพระยาศรยุทธเสนียังเคยเป็นราชองครักษ์มาแล้วทั้งยังเป็นประธานสภาฯ เป็นรัฐมนตรีก็เคย เป็นสมาชิกอยู่ในพรรคสหชีพก็เคยเป็นมาก่อนที่จะเกิดรัฐประหาร การนี้ก็เป็นว่าถ้าได้ตัวพระยาศรยุทธเสนีมาปรักปรำนายปรีดี พนมยงค์แล้วก็จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นมากกว่า นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้วางแผนการปลงพระชนม์แน่ ใครที่ไต่ฟังแล้วจะต้องเชื่อถือเพราะคนชั้นพระยาศรยุทธเสนีแล้วมหรือจะพดเท็จ เมื่อทำกันถึงขนาดนี้แล้วยังจะมาอ้างว่าสงสารอีกหรือ ยิ่งจะทำให้เห็นว่าจอมพลนั้นน่าจะเป็นอย่างที่เราพยากรณ์กันว่า “เป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง” จริงเสียเป็นแน่แล้ว และคนมักใหญ่ใฝ่สูงนั้นมักจะทำการอันโดยอ้อมไม่เกรงใจใครในแผ่นดินนี้ว่า จะทุกข์ทรมานจะอยู่หรือจะตาย

ทั้งปรากฏเหตุการณ์มาแล้วหลายเรื่องหลายอย่างในยุคที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ขึ้นครองอำนาจทางการเมืองเป็นผู้นำที่ทรยศเสรีภาพของประชาชน นับตั้งแต่เอานักการเมือง

ฝ่ายตรงข้ามเข้าคุกเข้าตาราง เอาไปฆ่าเสียก็หนักต่อหนักทั้งบาง
 ครึ่งบางคราวก็เหิมเกริม หลงว่าตัวเป็นผู้มีอำนาจวาสนาเป็น
 ใหญ่อยู่แต่คนเดียวในแผ่นดิน ถึงครึ่งหนึ่งได้ออกคำสั่งลับให้
 ปลดปล่อยอันควรเกิดทุนออกเสียเลย เหา रुपของทนและเมียขึ้นไป
 แฉวนไว้แทน

เมื่อพิจารณาถึงเพียงนี้แล้ว ก็ให้เกิดความ
 กังขาว่า

ใครกันแน่เล่า ที่เป็นผู้วาง แผนการณ์ลอบปลงพระ-
 ชนม์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล.

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม
พระพุทธศักราช ๒๔๗๗ ระหว่างที่พระองค์กำลังทรงศึกษา
อยู่ ณ กรุงโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ขณะ
พระชนมายุเพียง ๕ ชันษา

ในวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ พระองค์
ต้องพระแสงปืนเสด็จสวรรคต ขณะที่ทรงบรรทมอยู่บนพระที่
บนพระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง ระหว่างที่เสด็จ
กลับสู่ประเทศไทยครั้งที่ ๒ และกำลังจะเตรียมตัวเสด็จนิวัติสู่
ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

ครั้นเวลาเย็นวันเดียวกัน สำนักพระราชวังก็ออกแถลง

๒๑๐ นายปรีดี พนมยงค์ กับแผนปลงพระชนม์

การณั้ว่า พระองค์ทรงสวรรคตเพราะอุบัติเหตุต้องพระแสง

วันที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ กรมตำรวจ
แถลงการณ์ขัดแย้งสำนักพระราชวังว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่
อานันทมหิดล ทรงสวรรคตเพราะถูกลอบปลงพระชนม์”

และในเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙ รัฐ
โดยอนุมัติจากคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ ตั้งศาลกล
เมืองขึ้นสืบพยานเพื่อค้นหาสาเหตุแห่งการสวรรคตของพระ
ศาลกลางเมือง ได้สรุปการสอบสวนว่า

๑. ทรงสวรรคตเพราะอุบัติเหตุ ๒. เป็นการลอบปลงพระชน

วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๐ คณะท
ได้ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์

นายปรีดี พนมยงค์ พร้อมด้วยพรรคพวกได้หนีอ
ไปนอกประเทศ

นายควง อภัยวงศ์ ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐประ
ให้ตั้งรัฐบาล

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๐ นายค
อภัยวงศ์ ได้เซ็นชื่อส่งจับผู้ต้องหาที่ลอบปลงพระชนม์ล้นเก
ล้นกระหม่อม ร. ๘

วันที่ ๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๑ กรมตำรวจ
ได้นำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาล โดยนำพยาน ๑๕๕ ปากเข้าให้
ส่วนจำเลยนำสืบพยาน ๓๕ ปาก

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๑ ศาลเริ่ม
พิจารณาคดี

วันที่ ๒๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๙๑ ศาลเริ่มสืบ
พยานปากแรก

วันที่ ๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๔ เสร็จพิจารณา

วันที่ ๒๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๙๔ ศาลอาญา
ตัดสินคดี

สั่งประหาร นายชิต สิงหเสนี จำเลยที่ ๒ ปล่อยนาย
เฉลียว ปทุมรส จำเลยที่ ๑ และนายบุศม บัณฑิตวิน จำเลยที่ ๓
วันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖ ศาลอุทธรณ์
พิพากษาต้องใช้เวลารอ่านคำพิพากษาดัง ๓ วันจึงเสร็จคำพิพาก-
ษาให้ประหารชีวิตนายชิต สิงหเสนี และนายบุศม บัณฑิตวิน
ปล่อยนายเฉลียว ปทุมรส ผู้พิพากษานายหนึ่งแย้งให้
ปล่อยจำเลยทั้ง ๓

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๗ ศาลฎีกา
พิจารณาคดี

วันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๗ ศาลฎีกาอ่าน
คำพิพากษา ให้ประหารชีวิตจำเลยทั้ง ๓ คน

วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๙๗ เวลาเช้า
ตั้งแต่ ๔.๒๐ น. ถึง ๕.๔๐ น. ประหารจำเลยทั้ง ๓ ที่เรือน
จำคุกที่ทาสบางขวาง จ.ว. นนทบุรี

อวสานต์ของอวสานต์

ในระหว่างที่นายปรีดี พนมยงค์ ต้องเนรเทศตัว
ของท่านเองไปพำนักอยู่ ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาชน
จีน ท่านได้เพียรชี้แจงความบริสุทธิ์ต่อกรณีสวรรคต
ของล้นเกล้า ร. ๙ ไว้หลายครั้งหลายหน โดยหนแรก
ท่านได้เขียนจดหมายไปถึงข้าหลวงใหญ่เกาะสิงคโปร์
มีความตอนหนึ่งว่า

“โดยจดหมายฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอปฏิเสธอย่างเด็ด
ขาดว่า ข้าพเจ้าไม่ได้มีส่วนพัวพันด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้นกับ
กับกรณีสวรรคต”

แม้ว่าท่านจะได้พากเพียรพยายามปฏิเสธเพียงใดก็ตาม
ก็ยังมีคนเป็นจำนวนไม่น้อยที่หลงเชื่อต่อคำกล่าวหาและการปรัก
ปรำจากศัตรูของท่าน ซึ่งล้วนเป็นศักดินา และพวกโง่เง่า

จนกระทั่งท่านได้ทำการฟ้องร้องคนพวกนี้ไปหลายคน และทุกคนต่างก็ต้องยอมขอขมาในความผิด และความเชื่อถือที่ 'เลวทราม'

ความก็ค่อยปรากฏความจริงในความบริสุทธิ์ของท่าน
ชั้นทุกที

เมื่อนายตี ศรีสุวรรณ พยานเอกได้เขียนจดหมายสารภาพความจริงไปถึงนายปรีดี พนมยงค์ เป็นใจความโดยสรุปว่า

แท้จริงแล้วมิได้รู้เห็นต่อการกล่าวหาว่านายปรีดีพนมยงค์ ได้พาสัมครพรรคพวก ไป วางแผนปลงพระชนม์เลย แต่ที่ได้ให้การไปเช่นนั้นเป็นการให้การเท็จ โดยการปลุกปั่นของ พ.ต.อ. พระพิณิจชนคดี โดยตัวเองมีศักดิ์เป็นพี่น้องห่างๆ ของ พ.ต.ต. หลวงแผ้วพาลชน และหลวงแผ้ว พาลชนนี้เอง ได้นำเอาตัวเข้ามาเป็นพยาน จากวันที่ได้ให้การเท็จจนถึงวันที่

๒๑๔ นายปรีดี พนมยงค์ กับแผนปลงพระชนม์ฯ
มีอายุครบ ๑๐๐ ปีนั้น ไม่สามารถทนต่อภาพดวงหน้าที่คอย
หลอนอารมณ์ของนายเจลิยว นายชิต และนายบุศม์ ซึ่งต้อง
ประหารได้ ไม่ว่าจะทำบุญอุทิศกุศลไปให้เพียงใดก็ตาม, ที่
สุด ไม่สามารถจะทนต่อความทุกข์ทรมานทางใจต่อไปอีกได้
จึงให้หลานสาวเขียนจดหมายเล่าความจริง และสารภาพผิดมา
ถึงนายปรีดี พนมยงค์ ว่าทำให้การเป็นพยานโจทก์ปรักปรำนาย
ปรีดี พนมยงค์ และจำเลยต้องประหารทั้ง ๓ คนนั้นเป็นความ
เท็จทั้งหมด”

หลังจากผู้ต้องประหารทั้ง ๓ คนได้ถูกประหารไป
แล้วไม่นาน

พระพินิจชนคดี ผู้ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการสืบสวน
สามารถนำเอาผู้ต้องสงสัยเป็นจำเลยจนถูกศาลสั่งประหารชีวิตก็ถึง
แก่ความตาย

ก่อนและหลังความตายของพระพินิจชนคดี ก็ได้
ปรากฏการณ์มหัศจรรย์ คือ

ลูกชายของพระพินิจชนคดี ได้ถึงแก่ความตายลง ๓ คน ในวัยที่ยังหนุ่มแน่น คือ

๑. นายขจิด อินทรทูต ตายอย่างคนไร้ญาติอยู่ใต้สะพานพุทธ ขณะเมื่ออายุ ๓๐ เศษ

๒. นายเสรี อินทรทูต ตกรถเมล์ตายที่จังหวัดชลบุรี ขณะเมื่ออายุ ๓๐ เศษ

๓. นายวงศ์สนิท อินทรทูต ตายด้วยโรคพิษสุราเรอรั้ง ขณะเมื่ออายุ ๔๐ เศษ

และยังมีผู้เกี่ยวข้องกับคดีนี้ในฐานะเป็นฝ่ายโจทก์ ได้ถึงแก่ความตายในสถานที่และเหตุการณ์อันไม่น่าเกิดขึ้น

และบางคนที่เกิดความผิดปกติในทางเพศ คือเปลี่ยนจากความเป็นผู้ชายเป็นเกย์ควีน อันน่ารังเกียจทางสังคม

ความอัศจรรย์เหล่านี้ล้วนแต่เป็นกรรม ซึ่งได้ก่อให้แก่ผู้บริสุทธิ์

ซึ่งบัดนี้นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้ถึงแก่กาลกรียาไปแล้วด้วยอาการอันสงบ

ตลอดเวลาที่ชีวิตของท่านได้ถูกโหมกระหน่ำซ้ำเติมจากศัตรูทางการเมือง และพวกโกงเงา ท่านได้ดำเนินชีวิตบน

ปลายของท่านอยู่อย่างสงบ ณ บ้านพักกรุงปารีส ประเทศ
ฝรั่งเศส โดยยึดเอาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นที่
พึ่งทางใจ

ท่านอยู่อย่างสมความภาคภูมิในฐานะ 'รัฐบุรุษอาวุโส'
ผู้ซึ่งรักและห่วงใยชาติ, ศาสนา, และพระมหากษัตริย์ จนลม
หายใจสุดท้าย

ขอดวงวิญญาณของท่านจงสู่ ณ ภพอันบริสุทธิ์
นิรันดร์.

สำนักพิมพ์
จิรวรรณนุสรณ์

นายปรีดี พนมยงค์ กับ แผนปลงพระชนม์
ดร. ปรีดี พนมยงค์ กับ แผนการฉ้อราษฎร์บังหลวง
พระปกเกล้าทรงใต้เศรษฐกิจ นายปรีดี พนมยงค์